

TIHAMÉR TÓTH

VELIKÝ BŮH

Vlastnosti Boží

Upravil

Dr ANTONÍN STRÍŽ

Třetí vydání

1948

UNIVERSUM

NIHIL OBSTAT

Dr Otto Stanovský

ensor

IMPRIMATUR

Dr Theophilus Opatrný

vicarius generalis

Pragae, die 8. Februarii 1947

No. 1840

L

»BŮH JE DUCH«

(Jan 4, 24.)

Znáte legendu o saidské roušce? Tu bolestnou, do-
jímavou legendu o onom odvážném jinochu?

Podle staré egyptské báje byla prapůvodem každého
boha a všeho života bohyně Isis, jejíž obraz střežili
v Saidě pod purpurově zlatou rouškou. O tom obraze
se domnívali, že kdo pozvedne závoj halicí obraz, ten
pozná nejhlubší tajemství víry v boha, avšak závoj ten
nesměl nikdo pozvednouti než kněží, kteří sloužili bo-
hyni.

Žil jednou mladík, který si nevěděl rady se svou
silnou touhou po vědění... stůj co stůj chtěl něco víc
vědět o božství... Jedné tiché noci se vplížil do chrá-
mu a s chvějící se rukou nadzvedl závoj.

Co viděl, neřekl nikomu; neboť když na druhý den
kněží přišli do svatyně, ležel tam na zemi němý, na
smrt bledý, rozumu zbavený odvážlivý ten mladík.
Proč se zbláznil? Proto, že skutečně *uviděl*, že nahlédl
do největší hloubky pohanské víry; viděl, že *vše to je*
ohromná lež, neboť za závojem nebylo nic, pouhá
prázdnota tam zela.

A hle, naše svatá křesťanská víra se nebojí, že se
závoj odhalí! Nejen že se nebojí, nýbrž nás ještě i po-
vzbuzuje. Přistupte blíže k Bohu! Ať On není pro vás
něco vzdáleného, nějaký halený obraz! Mluvte o něm
mnoho, rozjímejte o něm a - pokud jen konečný lidský
rozum dovede - snažte se ho v jeho hloubkách poznati.

Budu se snažit této touze vyhověti v těchto několika rozpravách. *Zda je Bůh?* - o tom jsem pojednal dříve. *Co je Bůh?* - o tom budu mluvití teď. Ale nebude to snad nebezpečné, když budeme o Bohu mnoho přemýšletí, mluvití, uvažovatí? Nepochodíme i imy tak, jak pochodil ten saidský jinoch? Nebojíme se! Bratři, sestry! Směle vpřed! Víím, že na konci na nás nečeká zklamání, jako na onoho saidského jinocha, nýbrž s dojatou duší a zesílnou vírou se vrhneme na kolena před svým vznešeným Bohem, kterého jsme lépe poznali.

Abychom byli s to učiniti první kroky, musíme se nejdříve ohlédnouti po nějakém vůdci. Dosud nás vedl rozum - zda postačí i nadále?

1. *Kdo nás povede?*

Až dosud nás vedl pouhý rozum na cestě k Bohu. Jeho jsme se ptali: *Zda je Bůh?* A dal nám bezpečnou odpověď: Musí býti jedna vznešená mocná bytost, kterou nazýváme Bohem! Rozum nás přivedl do blízkosti Boží; tu však se zastaví, zastaví před Bohem, který je závojem zakrytý a dále postoupiti nemůže.

I magnetická střelka řídí zcela bezpečně loď pátrajícího člověka k severnímu pólu, ale jakmile se dostane do blízkosti tajemného severního pólu, stane se neklidnou a vypoví službu; zrovna tak nejistým a nedostačujícím se stává lidský rozum, dostane-li se do blízkosti tajemství tajemstev, do blízkosti Boha.

Nejmoudřejší z pohanů cítili těžkosti tohoto úkolu. Vládcе syrakuský *Hiero* ptal se jednou mudrce *Simónida*: »Řekni, co je Bůh!« Mudrc si vyžádal den na rozmyšlenou. Minul den, a on si vyžádal dva další dni... Pak čtyři... Pak osm... Končně odpověděl nedočkavému vládci: »Čím více rozmýšlím o otázce, tím je odpověď těžší.« (Cicero: *De natura deorum* 1, 22.)

Hleďte: jak zvedá lidský rozum závoj a - sám si s ním neví rady!

Nuže, tedy se musíme spokojit s tím, že *jest* Bůh, ale jeho zblízka poznati nedovedeme?

Ó, nikoli! Tím se člověk nespokojí! Něco nám přece říká i náš rozum o vlastnostech Božích. A kde náš rozum se zastavuje, přichází nám na pomoc odhaliti závoj z tajuplné tváře Boží mocná ruka: silná ruka víry.

a) Co je Bůh? *Mluví o tom i lidský rozum!* Mnoho sice o tom pověděti nedovede, ale něco přece jen poví. Nejen to, že Bůh *jest*, ale praví něco i o tom, jak Bůh všechno naplňuje, jak je veliký, jak mocný musí býti Bůh.

Bůh! Ó, řekněte mi jen o jediném bodu na světě, kde by toto svaté jméno bylo neznámé! Rolník zvedá své oči k nebi a modlí se k Bohu za ranních červánků. Nemocný po něm volá, trpící ho vzývá. Zlý se ho bojí, dobrý v něho doufá. Před ním kleká dítě a k němu se stařec vroucně modlí. Od něho čeká pomoc chudý a před ním padá na kolena král... Víme, že Bůh je všem lidem vše...

Bůh! Kolik hvězd je na nebi, kolik stébel trávy na lukách, kolik ryb v moři, kolik ptáků v povětří, kolik listů v lese, kolik kvítků na poli, kolik zrn písku na břehu mořském a kolik kapek vody je v oceánu - tolik krásných svědectví mluví o velikosti Boha. »Zepetej se zvířat a ona tě naučí a ptactvo nebeské ti to ukáže. Mluv se zemí a odpoví ti a ryby mořské ti řeknou: Kdo by nevěděl, že vše to stvořila ruka Boží?« (Job. 12, 7-9.) »Každý totiž dům staví se od něhoho, ten však, jenž postavil všechno, *jest* Bůh.« (Žid. 3, 4.)

Tu se točí přede mnou tento podivuhodný svět. Točí se snad už sta tisíce let, a to s největší přesností a miliony obrovských nebeských těles přesně sledují svou závratnou dráhu. Lidé zvědavě stojí před hodinářským výkladem. Jsou tam jedny hodinky, které mají nadpis: »Natáhnouti jednou za čtyři sta dní.« Každý se obdivuje hodinkám i tomu, kdo je sestrojil...

Ale, hle, tu je světový stroj, který je nekonečně krásnější, složitější a nikdy není zapotřebí jej natahovat. Nuže, jaký moudrý, jaký mocný, nekonečný musí býti Stvořitel světa! Už i rozum mi to říká!

»Nepřestávej listovati ve věčné knize přírody: v ní je vypsáný obraz Boží!« (Vörösmarty) - napomíná nás básník a za pravdu jeho slovům dá každý, kdo s otcovřenýma očima chodí mezi tisícerými krásami stvořeného světa.

b) Avšak obraz, který nám příroda o Bohu skýtá, je zamžený, nejistý, nedostačující - my máme potřebí přesnějšího, jasnějšího obrazu. Že Bůh jest, že Bůh musí býti, na to přijde i lidský rozum. Ale toto ponětí o Bohu je úzké, nejisté, hlavně však chladné, mlhavé. Je Bůh! - říká lidský rozum. Ale, *co je Bůh* - to nám jen Bůh sám může říci. »A nikdo nezná Otce, leč Syn, a komu by chtěl Syn zjeviti.« (Mat. 11, 27.)

A hle, tu nám odhaluje silná, mocná ruka závoj: *pomocná ruka víry, pomocná ruka Písma svatého, mluvící o Bohu a pomocná ruka Pána Ježíše, mluvící o Bohu.*

Na vysokých místech se stavívají rozhledny a za několik haléřů může tam každý vystoupiti a kochati se krásami okolí. Postavíme se vedle toho, jenž hledí dalekohledem a slyšíme, jak občas udiveně volá: »Jaké to skály! Jaké to strže! Jaké to hloubky! Jaká krása! Jaká nádhera!...« Ostatní to nevidí, jen uvěří tomu, který hledí dalekohledem. Kristus Pán měl takové oči, které viděly do věčnosti. Staňme tedy vedle Pána Ježíše, vedle Písma svatého a slyšme, co říkají o Bohu. Rozum nám říká jen tolik, že Bůh je veliký, nekonečně vznešený, mocný, ale mnohem více nám o něm říká naše víra, Kristus Pán!

Jen od dob Pána Ježíše můžeme říci, že opravdu víme, kdo je Bůh. »Kdo mne vidí, vidí i Otce« - řekl jednou Pán a od té doby víme, že Bůh je takový, jakým jsme viděli Krista Pána: Bůh *dobroty*, který nás

očekává ve věčné blaženosti: Bůh *pravdy*, který nás za každý náš skutek odmění nebo potrestá; Bůh *svatosti*, který nenávidí hřích; Bůh *shovívavosti*, který hned netrestá; Bůh *milosrdenství*, který přivine k sobě každého kajícího. Ó Kriste Pane, kolik vznešených vlastností jsme skrze tebe poznali o Bohu! A probereme je jednu po druhé v následujících rozpravách; pravda, budeme chodit po závratných výšinách, ale přece se nemusíme obávat: Kristus nás vede za ruku! Tak jen směle vpřed na velikou cestu, drazí bratři a sestry!

Kam nás vedou první kroky? Se světlem víry uděláme nyní jen dva kroky, ale už se zvedneme do závratných výšin.

2. Jeden je Bůh!

»Věřím v jednoho Boha!« - tak začíná naše Vyznání víry, a to bude naším prvním krokem. Věřím jen v jednoho Boha!

Dnes už ani nedovedeme ocenit, jak ohromný duševní poklad znamená poznání, že Bůh je *jeden*! Dnes se v křesťanských zemích každé dítě takto modlí: »Věřím v jednoho Boha,« jen v jednoho, jen jeden je Bůh! »Poslyš, Izraeli, Hospodin Bůh tvůj je jediný Bůh!« (V. Mojž. 4, 35) - tak mluví Mojžíš k lidu svému a tento malický národ střežil víru v jednoho Boha v moři pohanské modloslužby, a tento článek víry stal se základem křesťanského Credo: *Credo in unum Deum*, »Věřím v jednoho Boha.«

Zda jest která náboženská pravda, již bychom považovali za tak samozřejmou, za tak přirozenou? Ale po jakých strašných pohlouzeních se člověk k ní dostal! V jakých pohlouzeních žil člověk po tisíce let, když se naň tisíce pohanských model ušklíbalo!

Dnes už nejsme schopni ani si jen pomyslet, jak těžkých bojů a kolik krvavých obětí to stálo křesťan-

ství, než se mu podařilo onu, nám tak samozřejmou pravdu učiniti pokladem všeho lidstva! Proto tekla krev starokřesťanských mučedníků: pro víru v *jednoho* Boha! Proto tekla pot misionářů: pro víru v *jednoho* Boha! Proto se zřekli rodinného života, pozemského pohodlí, nočního odpočinku a mnohokrát i života ti, kteří obraceli pohanské národy: pro víru v *jednoho* Boha!

A když my teď považujeme naši křesťanskou víru a naši víru v jednoho Boha za tak samozřejmou, nezapomínejme s vděčností se rozpomínati i na ty, jejichž apoštolskou prací jsme se sem dostali: my, Čechové, na sv. Cyrila a Metoděje a sv. Vojtěcha, a jiní národové zase na své apoštoly. A nezapomínejme svými modlitbami a hmotnými obětmi pomáhati těm obětavým duším, které se i dnes v misiích namáhají, aby na místo pohanských model postavily oltář jednoho pravého Boha.

A hlavně ještě na něco nezapomínejme! Modly starého pohanství byly sice mezi námi vyhlazeny, ale *v kolika lidských srdcích zaujaly jejich místo modly moderního pohanství: falešní bohové ziskuchtivosti, nemravnosti a pýchy!* Avšak »dvěma pánům nelze sloužiti,« nemůžeme sloužiti jednomu pravému Bohu a přitom i nějakým modlám!

Jeden jest Bůh!

Ale pokračujme na cestě, pozvedněme závoj o něco výš: Co je Bůh?

3. Bůh je duch!

Pán Ježíš na svých cestách procházel Svatou zemí a na jedné takové cestě procházel i Samařskem, ačkoliv se Židé tomuto kraji vyhýbali. Zatím co Židé strádali v babylonském zajetí, Samaritáni se domu ženili s pohankami, naučili se pohanským zvykům, a proto je Židé, ze zajetí se vracející, nepovažovali za

bratry. Ti si pak vystavěli chrám na hoře Garizim.

Tímto krajem se tedy ubírá Kristus Pán a unaven usedne v blízkosti města u jedné studnice, u studnice Jakubovy, a z města přichází Samaritánka pro vodu. A teď se rozpřede rozhovor mezi Pánem Ježíšem a ženou. Nemožno bez pohnutí čísti 4. kapitolu evangelia sv. Jana, kde je vypsán rozhovor, v kterém žena klade tísnivou otázku: »Pane, kde se máme Bohu klaněti? Otcové naši klaněli se na této hoře, a vy pravíte, že v Jerusalemě jest místo, kde náleží se klaněti« (Jan 4, 20). A tehdy Pán vyřkl výrok, který se stal neochvějným základem celé naší víry v Boha: *»Bůh je duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti.«* (Jan 4, 24.)

Co je Bůh? *»Bůh je duch.«* Přemýšlejte jen trochu o tom! Učí se tomu od těch dob dítě na obecné škole, ale ani nejmoudřejší hlava dospělého nedovede vyčerpati obsah této pravdy.

1. *Bůh jest duch.* To znamená především, že nemá těla. Pro nás křesťany je to samozřejmá pravda. Teď se však před našimi zraky vynoří jako strašidla smutné bludné cesty minulých tisíciletí a mimo to ještě i dnes miliony a miliony lidí, kteří tuší Boha a uctívají ho v kamenech, ve vyřezávaných obrazech, fetiších, modlách, v slunci a ohni. A nelitují přitom jen černochů a Papuánců v Australii, ale litují civilisovaných pohanů, učených, vzdělaných pohanů, kteří i mezi námi žijí a kteří hledají Boha ve hmotě a kteří považují za Boha svět, vesmír, síly vesmíru, slepé to síly bez srdce a bez ducha. Jest s'ce pravda, že ta obří síla, která vyvrhla horské hřebeny do výše 8000 metrů ze žhoucích hlubin země, je přímo ohromující - má však tato síla vůli, může býti Bohem? Ó, ano, život vesny okouzlí člověka, když teplé sluneční paprsky se na nás usmívají - mohl by však *takový* Bůh odpověděti na mučivé otázky srdce lidského, které trpí, zápasí a v bolestech se svíjí?

Nikoliv, bratře, sestro! *Bůh je duch!*

2. Následuje však i druhé poučení. »*Bůh je duch*« a proto, že je duch, je pro nás lidi, pozůstávající z duše a z těla, *těžko si Boha představit*. Bůh je duch, tudíž my lidé, kteří jsme duší a tělem, nedovedeme o Bohu přesně mluvit!

To slyšel od Boha i největší prorok Starého zákona Isaiáš: »Oč totiž převyšují nebesa zemi, o tolik cesty mé vyšší jsou než cesty vaše a má myšlení než myšlení vaše.« (Is. 55, 9.)

Neustále musíme zdůrazňovati, že je-li »*Bůh duch*«, který nemá těla, pak o *Bohu nemožno jinak mluvit než vždy po způsobu lidském a nedokonale*. Nezapomínejme tedy nikdy, že když mluvíme o Bohu, používáme svých výrazů, slovních obrátů a podobenství ze života lidského. Nemůžeme ani jinak mysliti a mluvit právě proto, že jsme lidé. Mějme to tedy vždy na mysli, když mluvíme o »oku Božím«, o »ruce Boží«, o »trůnu Božím« atd., i když se podobně mluví v Písmě svatém. Písmo svaté se totiž proto zmiňuje o »trůnu Božím«, aby nám nějak dalo pocítit velebnost Boží. Pak o »pravici Boží«, o »prstu Božím«, aby nám zobrazilo jeho moc; dále o »oku Božím«, aby nám zjevilo jeho vševědoucnost. Ale dlužno přitom vědět, že se to nesmí bráti doslova, ale že je to *řeč pouze lidská, obrazná*.

Musím se vžít do toho, že prostě nedovedu pochopiti nekonečného Boha svým konečným, slabým lidským rozumem. Že se neumím o něm přesně vyjadřovati.

Jenom já že to nedovedu? Kdepak! Nedovede to ani nejbystřejší lidský rozum! Nemůžeme se přece měřiti s genialitou takového sv. *Augustina* a on přece napsal: »Bůh je nevyslovitelný. Je mnohem snadněji říci, co není, než co je. Země není Bohem, ani moře jím není. A co se nachází pouze v moři a pouze ve vzduchu, to vše není Bůh. A co se třpytí na nebi,

hvězdy, slunce, měsíc - to vše není Bůh... Nuže, chceš věděti, co je Bůh? Čeho oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na lidské srdce nevstoupilo. A co nevstoupilo na lidské srdce, jak mohlo vstoupiti na ústa!« (In Ps. 85, 12.)

Když i svatý Augustin takto mluví, nezbyvá ani nám nic jiného, než pokorně skloniti čelo a uznati: *Boha nedovedeme pochopitelně a přesně určití, neboť: »Bůh je duch.«* Můžeme sice vyzvednouti tu nebo onu jeho vlastnost, aby se tak přiblížil našemu myšlení, abychom si přece dovedli o něm učiniti nějakou představu, - ale *Boha definovati jest naprosto nemožno.*

Nevíme tedy o Bohu nic? Ó, ano, víme! Neznáme sice Boha v jeho úplnosti, neboť »přebývá ve světle nepřístupném, jehož nikdo z lidí neviděl, ba ani viděti nemůže« (I. Tim. 6, 16), ale i to, co světlem víry z Boha chápati můžeme, nám ho již ukazuje v jeho závratné velebnosti.

A o tom budeme mluvit v našich příštích rozpravách.

Jaký je Bůh? - Touto otázkou se budeme zabývatí příště a každá jednotlivá rozprava bude jako tah štětce, který vždy ostřeji vymaluje v naší duši obraz Boha.

V naší věrouce se sice rozvíjí velebný obraz o Bohu, ale ani tento obraz nemožno považovati za úplný, přesný a celkem jasný. Duše, žijící v těle, nemůže se Bohu úplně přiblížiti. »Nyní patříme skrze zrcadlo v záhadě.« (I. Kor. 13, 12.) Ale víte, kdy budeme míti zcela jasný pojem o Bohu, kdy s něho spadne každá rouška? Tehdy, až nám zazáří světlo věčné a při tomto světle *budeme patřiti na Boha.*

»*Světlo věčné at mu svítí!*« Jak krásný zvyk máme my, křesťané, že když se loučíme s drahým zesnulým, na jehož rakev dopadají dunivé hroudy země, pře-

jeme mu na dlouhou jeho cestu naposled: »Světlo věčné ať mu svítí!« Mně značí toto malé přání vše dobré, co zesnulému jen přáteli můžeme. Světlo věčné! Kde je světlo, tam je vidět; kde je světlo věčné, jinak řečeno, kde je světlo největší, tam vidíme vše: *vidíme Boha!* »Světlo věčné ať mu svítí« znamená tedy: »Můžeš viděti Boha!« A viděti Boha je pro člověka největší blažeností, je blažeností *věčnou!*

Už starozákonní člověk tušil, že největším štěstím může býti: patřiti na zdroj veškerenstva, na Boha. Proto již Mojžíš prosí Boha: »Ukaž mi tvář svou.« Sv. Pavel už jde dál: s radostí snáší i největší utrpení a pronásledování, aby skrze ně dospěl k patření na Boha. (II. Kor. 11.) A Pán Ježíš nedovedl přislíbiti ani svým nejodvážnějším borcům, nekrvavým mučedníkům čistoty duševní, vyšší odměny, leč: »Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.« (Mat. 5, 8.)

Drazí bratři a sestry! Uvidíme Boha! My křesťané jsme tím lidským plemenem, které z temnot touží po světle a z temnoty, která se kolem nás rozprostírá, zvedáme svou hlavu ke světlu věčnému jako malá květinka v kořenáči tmavého sklepního bytu otáčí svá bledá poupata k požehnaným paprskům slunečným.

Ó Pane, nedopust, aby tato malá květinka vyschla!

Ó Pane, nedej, by uvadla v dusném ovzduší hříšného života!

Ó Pane, nedopust, by ji porouchal orkán, řádicí ve světě...!

Aby ve vteřinách loučení se zemí mohli za mnou volati: »Bratře, sestro! Patři na Boha a buď šťasten na věky! Světlo věčné ať ti svítí!«

II.

BŮH JE MŮJ OTEC: PEČUJE O MNE! (I.)

Křesťansko-katolické vyznání víry začíná se neslýchanými slovy: »Věřím v Boha, Otce všemohoucího.« Co je vlastně to neslýchané v tomto vyznání víry? Snad to, že v Boha věříme? Nikoliv. Vždyť k tomu nás nutí náš rozum, naše srdce, naše minulost, budoucnost, život pozemský i věčný. Nuže tedy, co je to? To, že my, křesťané, se odvažujeme nazývat Boho »svým Otcem«.

Ovšem, dnes je to pro nás už něco všedního, něco úplně běžného, ba ani si nedovedeme představit, že kdysi tomu bylo jinak. Ale toto vznešené vědomí vděčíme jedině Kristu Pánu. Řecko a Řím neznaly Boha Otce, ani Buddha ho neměl za otce, Mohamed také nekázal o Bohu jako o Otcí... Ba dokonce ani starozákonní vyvolený národ nepřišel na tuto myšlenku. Ještě i jemu byl Bůh tvrdým pánem, který dává příkázání za hromu a blesku a přísně trestá jejich přestoupení i na budoucích pokoleních. Odtud pochází i ten pro nás nepochopitelný strach, kterým byl naplněn židovský národ vůči Bohu a jehož důsledkem bylo, že se neodvážil jméno Boží ani vyslovovati.

A tu přichází Kristus Pán a s jeho rtů zaznívá neslýchané slovo: Abba! Otče! Otče náš!

To byla chvíle rozechvívající srdce do radostného tlukotu, chvíle odhalení saidské roušky. Sám Kristus Pán sňal s obrazu Božího roušku a za ní jsme spatřili... spatřili jsme svatou, vznešenou, živou skutečnost: *Boha. Otce našeho.*

Křesťansko-katolické vyznání víry začíná se neslýchanými slovy: »Věřím v Boha, Otce všemohoucího.« Co je vlastně to neslýchané v tomto vyznání víry? Snad to, že v Boha věříme? Nikoliv. Vždyť k tomu nás nutí náš rozum, naše srdce, naše minulost, budoucnost, život pozemský i věčný. Nuže tedy, co je to? To, že my, křesťané, se odvažujeme nazývat Boho »svým Otcem«.

ském daly dělat obchody, nýbrž je dobrosrdečným, soucitným, nás všechny milujícím Otcem.

»Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi« - tak začíná Písmo svaté Starého Zákona a hned první slova staví před nás mocného, nekonečně moudrého a mocného Pána, původce a stvořitele veškerenstva. Tento starozákonní obraz Boží se doplňuje Zákonem Novým: Bůh není jen moc, nýbrž i láska. Není jen přísným soudcem, jenž bdí, aby se jeho přikázání zachovávala, ale zároveň dobrotivým Otcem, který nám pomáhá přikázání plnit. »Otec náš.« (Mat. 6, 9.)

»Bůh naším Otcem!« Co vyplývá z toho vznešeného typického článku víry - povíme si v příštích úvábách.

1. Nemám se čeho báti!

První myšlenka, která je lidskému bádání nejbližší a která se zcela jistě v nás vyskytne, je tato: *Je-li Bůh mým Otcem, nemusím se báti, neboť bude jistě o mne pečovat!*

Jak posiluje a povzbuzuje myšlenka: že se *nemusím ničeho báti 1. ani v životě, 2. ani v smrti!*

1. Nemusím se ničeho báti v životě! Lidský život pozůstává ze samého strachu: školák se bojí zkoušení; mladík se obává, že nedostane zaměstnání; muž, který stojí uprostřed životního boje, se chvěje před tisícerými obtížemi; stařec se bojí nemoci a blízké brány smrti, kterou každý musí projít. A tu do mých úzkostí zaznívá hlas Písma svatého: »Hospodin je můj pastýř, netrpím nedostatku, kde pastvy hojnost, tam lehat smím.« (Ž. 22.)

»Neboj se!« Proč bych se též bál, když na více než třiceti místech Písma svatého mohu čísti: Neboj se!

Jak dobře je to slyšeti: Neboj se! Ale dávejme pozor, abychom tomu dobře porozuměli! Praví snad Písmo svaté: Nepracuj? Nikoliv! Nestarej se o své

živobytí? Ne! Nesnaž se, nenamáhej se? Nikoliv! Ale: *Neboj se!* To znamená: pracuj, ale s důvěrou v Boha. S důvěrou, že malá lodička, v které se plaviš tímto životem, se nepřevrátí při sebe menším zavanutí větru. Neboj se, že snad zahyneš! Důvěřuj ve mne! Důvěřuj v Otce nebeského!

V koho nebo v co bych mohl také důvěřovati? Ve své svalnaté paže? Jak brzy se unaví! Ve své mládí? Jak brzy pomine! Ve svou životní energii? Jak křehká je i ta! Mám důvěřovati lidem? Nuže, mám jim sice důvěřovati, ale musím připustit, není-liž pravda, že lidé, kteří nás mají rádi, ti nám obyčejně pomoci nemohou. Ti však, kteří by mohli, zase nechtějí.

A nyní slyšme slovo Páně, jímž dává odpověď na naše pozemské starosti: »Váš Otec ví, že toho potřebujete.« (Luk. 12, 30.) Kdože to ví? Ví to snad váš všemohoucí Tvůrce? Nebo váš přísný zákonodárce? Nebo váš spravedlivý soudce? Nikoliv! Ne toto říká Kristus Pán, nýbrž: Ví to váš Otec!

Jak blahý to pocit, že mám Otce se silnou paží, mocného Otce!

Na moři se rozpoutala strašlivá bouře a vzdouvavé vlny zmítaly velkou lodí jako ořechovou skořápkou. Cestující ztráceli hlavu a křičeli strachem; jen malé dítě si bezstarostně hrálo v tomto všeobecném zmatku: byl to synáček kormidelníkův. Loď konečně vyvázla z nebezpečí. Cestující se zvědavě tázali chlapečka, jak to, že zůstal klidný v tomto nebezpečí a zda se nebál?

- Proč bych se bál? Vždyť můj otec stál u kormidla! odpovědělo dítě naivně.

Vždyť můj otec stojí u kormidla! Ó kéž bych to také dovedl říkati v každém neštěstí, které mne stihne, na každé zachmuřené cestě života, kterou musím přejíti! Ó, kéž bych i já mohl o sobě říci ve dnech kruté opuštěnosti, co řekl Kristus Pán: »Nejsem sám, neboť Otec jest se mnou.« (Jan 16, 32.) Ó, kéž bych i já mohl říci se žalmistou: »Já však doufám v tebe, Hospodine, pro-

hlašuji: Bůh můj jsi ty! Ve tvých rukou jsou moje osudy.« (Ž. 30, 15.) »Pán jest můj pastýř, netrpím nedostatkem;... i když mi projít jest údolím stínu smrti, nebojím se zlého. Neboť ty jsi se mnou.« (Ž. 22.)

2. Ano: ani v údolích stínu smrti!

Mám-li Otce, mám také domov. Věčný domov! *Tak dovedu odpovědět i na nejtrapnější otázky pozemského bytí.* Která je ta nejtrapnější otázka? gigantický stroj světa hučí, krouží, všechno rozemle, vše spěje vpřed, spěchá a pádí - ale k čemu to vše? Proč žijí? »Abych zemřel!« Ach, to přece není žádná odpověď! Proč žijí? »Abych byl k užitku druhým!« Ale je to nějaká odpověď? A táži se znovu: Nuže, proč žijí druzí? Všichni se trápíme, pracujeme v potu tváře: má to však nějaký smysl? Vystupujeme nebo sestupujeme? Máme být optimisty anebo pesimisty? Je náš život jako padající list se stromu, jako vlna mořská, která beze stopy mizí - nebo nás očekává brána věčného života, otevřená dokořán?

»Věřím v Boha, Otce všemohoucího!« - to znamená, že mám Otce, který na mne čeká! A před svou smrtí řeknu s Kristem Pánem: »Jdu k Otcí« (Jan 16, 10). A dodám: »Otče, v ruce tvé poručím ducha svého« (Luk. 23, 46).

Ó, jaká to dobrota pro nás, že Bůh jest naším Otcem, naším starostlivým Otcem.

2. Prozřetelnost

Nyní musím připomenouti jedno slovo, které nemohu nechat nepovšimnuto. Je to myšlenka o »prozřetelnosti Boží«.

Postačí kterýkoliv den jen přečíst noviny a dočteme-li se o četných neštěstích, utrpeních a slzách, hned pochopíme, že sotva je jiný článek víry, který by byl takovým kamenem úrazu, jako myšlenka na prozřetelnost Otce nebeského. A pochopíme, že kolikrát i my,

věřící křesťané, máme zapotřebí sebrati všechny své duševní síly, abychom se zbavili vlastních pochybností: *Jest Bůh opravdu našim Otcem, který o nás pečuje?*

Ach, jaké to stížnosti! Kdeže je Otec, kde je ten starostlivý Bůh? Z hloubi jsem k němu volal a nevyslyšel mne! Se sepjatýma rukama jsem se k němu modlil na stupních oltáře a nevyslyšel mne! Po celý svůj život jsem mu věrně sloužil a nyní se přece loď se mnou potápí! Po celý svůj život jsem plnil jeho příkázání a přece mne nezbaví bacílů tuberkulosity, které hlodají na kořenu mého života! Kde je prozřetelnost Boží, když uhodí blesk, když rozvodněná řeka protáhne hráze, když na sta lidí umírá při epidemiích, když zůstane pět malých hladových sirotků?! Není prozřetelnosti, nýbrž jen fatum! Tvrdý, nelítostný osud! Tak je psáno ve hvězdách...

V kolika zmučených duších uzrála už tato myšlenka: není prozřetelnosti, není jí!

Co jim odpovíme? Co jim řekneme?

1. Víte, co bych řekl, kdybych na lehkou váhu bral svůj úkol? Poukázal bych prostě na druhou skupinu lidí: totiž na ty, *kteří s vděčným srdcem volají: Ano, jest prozřetelnost!* Octli jsme se v nevýslovné bídě a v poslední vteřině se nám dostalo pomoci. Lékař se už vzdal naděje na uzdravení naší maminky a v posledním okamžiku se uzdravila. Nastala srážka vozů elektrické dráhy a dodnes nevím, jak jsem mohl vyvážnouti bez nejmenšího zranění. Veškerá moje práce se zdála bezvýslednou a na konci jsem se přece dočkal úspěchu. Je prozřetelnost!

Tak bych snad mohl odpověděti...

Cítím však, že touto odpovědí by otázka nebyla odbyta. Nestací říci stěžujícím si: Nemáte pravdu, vždyť, hleďte, kolik je takových, kteří i při svém utrpení věří v prozřetelnost Otce nebeského. Musím však říci: Slyšte, moji trpící bratři. Chci vám předložit několik myšlenek, které vám pomohou, abyste i vy uprostřed

pozemských strastí se postavili do toho vítězného, věřícího tábora.

2. Které to jsou myšlenky? Především je to pořádek ve světě - a vše, co s tím souvisí - *důslednost přírodních zákonů*. Bůh stvořil svět s určitým pořádkem a podřídil jej jistým zákonům a *od Boha přece žádati nemůžeme, aby k vůli nám změnil pořádek ve světě*. Síly přírodní jsou silnější než člověk a Pán neslibil, že kdo v něho věří, toho že na zemi nepotkají žádné strasti, ten že nepocítí bolesti, nýbrž to, že doufáme-li v něho, budeme mít i sílu utrpení *přemoci*. Bůh nestvořil jen lidský život, ale také zákon o přitažlivosti zemské. Uvolní-li se na střeše taška, musí podle toho zákona spadnouti. Nic naplat, takový je pořádek světa! A když se právě tehdy pod střechou ubírá tvé dítě a padající taška je zabije, nemůžeš přece tím viniti prozřetelnost.

A při vysvětlení zkoušek a neštěstí musíme i na to myslet, že co je pro jednoho neštěstím, bývá pro druhého požehnáním. Bouře sice strhla střechu tvého domu, ale zároveň nás zbavila i dusného ovzduší. Zlobíš se, že celý den přšelo a tak byl zmařen tvůj dávno zamyšlený výlet, ale naopak, kdyby nebylo bývalo přšelo, bylo by snad veta po úrodě! Moudrost Boží to přece jen mnohem lépe ví!...

3. A tu se nám vtírá myšlenka, která skutečně vše vysvětluje: *moudrost věčného Boha*.

Přečtěme si jen pozorně Sofoklova »Krále Oidipa« a jasně pochopíme, co znamená pro nás vykoupení a co znamená Spasitelem hlásaná prozřetelnost Boží. Jaká hrozná tragika přímo křičí z tohoto Sofoklova kusu, jaký usedavý pláč lidské duše před Kristem! Pod nelítostným fatem a ranami slepého osudu jak zoufale hleděl člověk k nebesům, ale nebe zůstávalo němé a nepohnuté. I křesťan je životem ubíjen, i on hledí se zalomenýma rukama k nebi, ale on už ví, že tam žije společný Otec nás všech, *který slyší každou dětinnou prosbu*.

Ano, vše slyší - ale vyslyší také? Nuže, pozor! K Bohu se můžeme obracet s jakoukoliv prosbou - ach, jak veliké jsou starosti a strasti pozemského života! Otcovské Srdce Boží vyslechne všechno až do konce, a pak jeho moudrost a vševědoucnost *váží prosby*. Prosbu, o které ví, že nás přivede blíže k našemu konečnému cíli, vyslyší, tak, jak jsme si to přáli. O které však vidí, že je nebezpečná pro náš věčný cíl, tu nevyslyší tak, jak jsme si to přáli. Avšak ani jedna naše modlitba není marná, ani jedno psaníčko poslané do nebe nezůstane bez odpovědi - *jenom že odpověď nebude vždy taková, jakou jsme si přáli*. Ne tak, jak si to představoval náš omezený, zemským rozměrům přizpůsobený rozum, ale tak, jak za dobré uznává náš Otec, který v tisíci letech o nás pečuje a v rámci věčnosti to pro nás za nejlepší uzná.

Všichni přece uznáme, že královský orel, kroužící ve dvou- až třítisícimetrové výši, vidí svět, lidi a všechny události docela jinak než kuře, které si hrabe na nějakém kopečku!

4. A tato moudrost *neřídí jen jednotlivce, ale i celé národy*.

Je pravda, že zvláště v neklidné době, v které dnes žijeme, jest lidstvu velmi obtížné uzříti anebo aspoň uvěřiti, že existuje vyšší, jednotící myšlenka, která bdí nad světem a řídí jeho vývoj, že existuje prozřetelnost Boží.

Ohlédneme-li se z nynějšího chaosu do minulých desetiletí a století, je nemožné nepoznati prozřetelnost Boží v důležitých dějinných událostech. Není možno přehlédnouti ruku Prozřetelnosti na př. v té dějinné skutečnosti, že v osudných meznících lidského vývoje se vždycky objevil ten člověk anebo ta instituce, aby se dějiny mohly dále vyvinouti.

Tak na příklad, když antická kultura dospěla k zániku, ale zároveň by byla bývala ohromná škoda, kdyby s ní byly bývaly zahynuly i drahocenné poklady,

v ní obsažené, tu se objeví před 1500 lety *svatý Augustin*, který zazdil poklady této staré antické kultury do základu nové kulturní budovy. A *svatý Athanasius* a *sv. Cyril* byli určeni Prozřetelností, aby zasáhli do úporných dogmatických bojů v starém křesťanství. Za dob východního caesaropapismu zase to byla Prozřetelnost, která *posílila a upevnila světskou moc papežství*. A neméně to byla zase Prozřetelnost, která dala vzniknout v dobách, kdy papežství stálo na vrcholu své světské moci, žebravým řádům, které braly do slova evangelickou chudobu, aby byla udržena rovnováha. Není možno neuzříti v dějinách řídící ruku Prozřetelnosti!

Hle, nebudeme míti pochybnosti o cestách Boží prozřetelnosti, nezapomeneme-li na *dvě velké myšlenky Písma svatého*. Je to věčně krásný výrok *sv. Pavla*: »Ó, hlubokosti bohatství a moudrosti a vědomosti Boží! Jak nevyzpytatelní jsou soudové jeho a nevystihlé jeho cesty!« (Řím. 11, 33). I druhou myšlenku vyjadřuje *sv. Pavel* slovy: »Víme však, že těm, kteří mlují Boha, všechny věci napomáhají k dobrému« (Řím. 8, 28).

Svět je velkým divadlem, jehož ředitelem je Bůh. On dá každému úlohu, nevíme však, jaký má Bůh úmysl při rozdělení úloh: jeden hraje krále, druhý žebráka - ale na tom všem nezáleží! Hlavní věcí je, jak každý hraje! Ovšem, že ten, který musí v životě hrát žebráka, se často i rozhořčuje. A stihne-li člověka neštěstí, utrpení, bolest, snadno zmalomyslní; a daří-li se přitom zlosynovi dobře, snadno zatrpkneme.

Ale to vše je pouze proto tak, že přilíš snadno soudíme. Když nějaký divadelní kus se nedohrál, nemůžeme přece o něm psáti kritiku. Musíme vyčkati, až opona naposledy spadne a pak teprve si utvořit úsudek! Opona světového jeviště spadne nadobro až v den posledního soudu a až ozáří ohnivé plameny zanikajícího světa slova Písma svatého: »Bůh obrátí vše k dob-

rému pro ty, kteří ho milují.« Každému trpícímu bratru, tedy každému, který zápolí s ranami osudu, každému unavenému, každému zarmoucenému mohou dáti pouze jednu radu: Vezměte Písmo svaté a přečtěte si 8. kapitolu listu sv. Pavla k Římanům. »Víme však, že těm, kteří milují Boha, všechny věci napomáhají k dobrému« (8, 28). »Co tedy řekneme k tomu? Je-li Bůh pro nás, kdo proti nám?« (8, 31). »Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Soužení-liž, aneb-li úzkost nebo hlad neb nahota neb nebezpečnoství neb pronásledování neb meč?« (8, 35). »Ani smrt, ani život... ani věci přítomné, ani budoucí, ani výška, ani hloubka, ani které stvoření jiné nebude nás moci odloučiti od lásky Boží, která jest v Kristu Ježíši, Pánu našem« (8, 38 a násl.).

Věřím v Otce nebeského, který o nás pečuje!

Pacifický rychlík v Americe se řítí závratnou rychlostí prériemi... Temná, bezhvězdná noc... jen vlakovodoucí hledí upřeně do dálky... Najednou... jako by se nějaká bílá postava objevila v světle reflektorů uhánějící lokomotivy a jako by strojvůdci kývala: *Zastav! Stůj!* Strojvůdci přešel mráz po zádech, ale mátoha zmizí a vlak se řítí dále.

Po chvíli se objevil přízrak znova... Strojvůdce postrašeně sahal po brzdě... zase nic. Vlak ujíždí dále temnou nocí...

Ale, hle, přízrak se objevuje po třetí... Postrašeně mává svou paží, bílým pláštěm zahalenou: *Zastav! Stůj!* Strojvůdce ztratil vládu nad svými nervy, bezmyšlenkovitě sáhne po brzdě a zatáhne... ohlušující skřípot, praskot, vagony narážejí na sebe, zavazadla padají se svých míst, cestující, probudivší se náhle z tvrdého spánku, poděšeně křičí. Všecko se hrne ven z vagonů: Co je to? Co se stalo?...

Co se stalo?

Několik metrů dále vedla trať přes dlouhý most,

který však byl v noci stržen náhle rozvodnivší se řekou. A na kraji pěnících se vln, několik metrů od břehu, stojí nyní supějící, dýmající lokomotiva!...

A mátoha? Která zachránila sta a sta lidí před utopením v řece?

Nuže, malá noční můra se nějak dostala pod sklo reflektorů lokomotivy a jak se tam třepotala a křídly mávala, vypadal její stín ve světle reflektorů jako nějaká příšera před řítícím se vlakem - a způsobila, že strojvůdce vlak zastavil.

Neboť ruce Boží postačí i nepatrné křídlo motýlí, aby jím zachránil život sta a sta lidí...

Věřím... v Prozřetelnost... otce nebeského!

III.

BŮH JE MŮJ OTEC: PEČUJE O MNE! (II.)

V poslední své rozpravě jsem mluvil o Prozřetelnosti Otce nebeského, ale úplně vyčerpati jsem téma nemohl. Bůh je naším Otcem - slyšeli jsme vznešené učení z úst samotného Krista Pána. Je naším Otcem, který vřelou láskou pečuje o své děti a podle vůle své Prozřetelnosti řídí jejich osud. Písmo svaté se za každým krokem zmiňuje o Prozřetelnosti Boží.

Mluví o tom už Starý Zákon: »Tvá pak, Otče, Prozřetelnost je spravuje« (Moudr. 14, 3). »Dobré i zlé, život i smrt, chudoba i zámožnost od Boha jsou« (Sir. 11, 14). »Malého i velkého on učinil, a jednoduše pečuje o všechny (Moudr. 6, 8).

Ještě vznešenějším způsobem líčí Písmo svaté Nového Zákona Prozřetelnost Boha, který »Všecko udržuje mocným slovem svým« (Žid. 1, 3., srovn. Kol. 1, 16 a násl.).

»Zdali neprodávají dvou vrabců za pětihalěr?« praví Pán, a »nespadne z nich ani jeden na zem bez Otce vašeho... Nebojte se tedy; dražší jste nad mnoho vrabců« (Mat. 10, 29, 31).

Boží Prozřetelnost je vznešeným učením naší svaté víry, které povzbuzuje, ale je i mnoho událostí, které zdánlivě mluví proti němu. Kolik lidí ztroskotalo ve víře, když jsou v životě stíženi nějakým neštěstím, když vidí vítězství hříchu a potlačení poctivosti! Kde je Prozřetelnost? - táží se trpce. Kde je tu péče Otce nebeského?

Považuji proto za nutné, abychom se ještě jednou zahlubovali do Prozřetelnosti, do věčných plánů Božích, podle kterých řídí svět k jeho konečnému cíli. Myslím, že mnoho pochybností a výmluv se rozplyne, odpovíme-li správně na dvě otázky:

1. *Jak máme rozuměti Prozřetelnosti Boží?*
2. *Jak ji nemáme rozuměti?*

1. *Jak máme rozuměti Prozřetelnosti Boží?*

1. První naší otázkou bude tedy, *co znamenají výše vzpomenuté výroky Písma svatého, které se vztahují na Prozřetelnost Boží?*

Touto otázkou se zabýval už svatý Augustin a my na ni neznáme lepší odpovědi, než dal on. (De Gen. ad. litt. 4, 12.)

Odpověď zní tedy takto: Bůh nečiní se světem jako stavitel s domem, který postavil. Dostavěný dům obstojí dále i bez stavitele, ale *svět by nemohl dále trvati ani na okamžik, kdyby Bůh oň nepřetržitě nepečoval.*

Často vidíme tuto myšlenku zachycenu i na plátně malířů: Bůh, zobrazený jako starší muž, drží v ruce zeměkouli. Ovšem toto vypodobnění vzniklo z přílišného lidského pojetí. Bůh přece nadržuje svět v ruce (vždyť nemá rukou), ale svou tvůrčí vůlí jej udržuje.

Co tedy rozumíme Prozřetelností? Onu činnost Boží, kterou vede veškeré stvoření k cíli, který mu určil. Rozumějte mi! Je tu řeč o cíli, *kteřý nám předepsal Bůh*, toho musíme dosíci, a k dosažení tohoto cíle nás vede Prozřetelnost a ne snad k takovému cíli, který jsme si svým omezeným pozemským smýšlením vymalovali. »Mé myšlenky nejsou vašimi myšlenkami« (Is. 55, 8), praví Pán.

A kdo takto správně chápe Prozřetelnost, nejen že nebude o ní pochybovati, ale se zkroušeným srdcem ji pozná krok za krokem ve svém vlastním životě.

2. »Věřu, to je skutečný zázrak!« - zvolají někdy lidé, když se vymanili z nějakého těžkého postavení anebo je nenadále potkalo nějaké velké štěstí.

A přece není to pravý zázrak! Sotva bychom našli dospělého člověka, který by, zahleděv se zralým rozumem a živou vírou na události svého uplynulého života, nezvolal: *Je to opravdový zázrak, jak mne Bůh vedl životem!* Když v dřívějším životě se se mnou stalo to anebo ono, ještě jsem zdaleka netušil, co to má za cíl, a hle, teď je přede mnou tak jasné, čeho tím Bůh chtěl dosáhnouti!

Zahledíme-li se se zralým rozumem do svého minulého života, uznáme, že Prozřetelnost Boží nás proto svedla v životě s lidmi těžké povahy, aby jejich slabosti přispěly k uzrání naší duše. Tohoto příliš veselého člověka postavila na př. proto ke mně, aby vyrovnala příliš vážné rysy mé povahy. Toho druhého, který tolik kritizuje, proto, aby byl někdo, kdo mi řekne pravdu a vychová mne k poznání sebe. A toho, který mne svádí ke hříchu? Toto proto, abych příliš nespolehal sám na sebe, abych viděl, jak daleko jsem ještě od toho, čím bych býti měl. A toho nesnesitelného člověka? Abych se cvičil v ovládání sebe. A tohoto potutelníka? Abych ukázal, zda dovedu velkomyslně odpouštět. A co ten nemocný? Abych byl vděčný za své zdraví. A onen svatý? Abych se zahanbil...

Věřu, bratři a sestry, kdybychom si jen zvykli *viděti v každém člověku, s nímž se v životě sejdeme, vyslance Božího!* Ba, jdu dál: Kdybychom si zvykli nejen u lidí, nýbrž *při každé události, v každém utrpení a nesnázi ptáti se: Co chce tím Bůh ode mne? Jaký oltář bužka chce zbourati v mém srdci? Jakého zklamání mne chce ušetřiti? Jakou hříšnou náklonnost vymýtiti? Jakou novou sílu ve mně vzbuditi?...* Kdybychom se takto tázali - tu bychom každý den nad sebou cítili sílu Prozřetelnosti Boží a byli bychom opravdu věřící křesťané, kteří v štěstí i v neštěstí dovedou políbiti stejně vřele neviditelnou vůdčí ruku Otce nebeského a kteří se dovedou upřímně modliti s velkým Pascalem: »Pane, ty nejsi méně Bohem ani tehdy, když mne zkoušíš a trestáš, než když mne těšíš a milosrdenství nade mnou vykonáváš,«

3. Podivuhodné jsou cesty Páně!

Někdy se nám zdá celý, celičký náš život nesmírně popletený a svírá nás tísnivý pocit opuštěnosti. Jak dobře působí, když se v takové chvíli můžeme pomodliti: *Věřím v Otce všemohoucího! Ten Bůh, který tam ve výši řídí miliony hvězd podle plánů, přesahujících lidské chápání, ten i se mnou něco zamýšlí, i když ho nevidím. Teď to nevidím, ale jednou to přece uzřím!*

Podivuhodné jsou cesty Páně!

Když je člověk unášen proudem každodenních událostí, lehce se před ním ztratí vůdčí ruka Boží. Ale po letech, už se stárnoucí hlavou zpozoruje: *Jak obdivuhodně mne vedla otcovská Prozřetelnost Boží!*

Uvedu na to zcela nový případ. Když došlo k zhroucení Ruska, působil na moskevské universitě známý krystalograf, profesor Arteměv. Dříve byl výpomocným profesorem v Petrohradě, pak byl profesorem varšavské akademie a konečně universitním profesorem v Moskvě. Za revoluce přišel o veškerý svůj majetek, sám pak musel prchnouti do ciziny.

Dovedeme se vmysliti do duševního stavu tohoto muže, který své vynikající postavení, svůj majetek, svou vlast ztratil? Neměl dosti důvodů k reptání? Nemohl zoufat?

Stalo se to v roce 1917...

A před několika lety, v létě 1929, poklekl ve Vídni před světicím biskupem už obstarlý muž na stupních oltáře, aby dostal z jeho rukou svátost posvěcení na kněze. Byl to Arteměv, někdejší profesor moskevské university, který, jsa bez domova, prodléval nejdříve v Berlíně, pak ve Vídni, kde poznal katolické náboženství, o němž by snad ve svém pravoslavném okolí nic nebyl slyšel... a po dlouhém duševním dozrávání a vývoji stal se v roce 1924 katolíkem a v roce 1929 knězem... Jak obdivuhodné jsou cesty Páně! »Moje myšlenky nejsou myšlenkami vašimi...«

Hle, to by byla odpověď na první otázku: Jak máme rozuměti Prozřetelnosti Boží.

Neméně důležitá je i druhá otázka:

2. Jak nemáme rozuměti Prozřetelnosti Boží?

1. Nejkrásnější slova Kristova, zvěstující Prozřetelnost Boží, jsem ještě neuvedl. Tu je chci uvést, neboť nejsou to jen nejkrásnější, ale nejvíce napadaná slova.

Dnešní člověk se nechápavě diví, když z úst Pána Ježíše slyší slova: »Nepečujte úzkostlivě o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali... Pohleďte na ptactvo nebeské, že neseje ani nežne, ani neshromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský živí je. Nejste-li vy dražší nežli ono?... A proč pečujete o svůj oděv? Pozorujte lilie polní, kterak rostou... Jestli tedy trávu polní, která dnes jest a zítra do peci vržena bývá, Bůh tak odívá, čím spíše vás, malověrní?... Ví zajisté Otec váš nebeský, že toho všeho potřebujete. Hleďte tedy nejprve království Božího a spravedl-

nosti jeho a toto všechno bude vám přidáno« (Mat. 6, 25-33).

Opakuji: Když dnešní člověk takového něco slyší, hledí nejprve nechápavě. Ale kdeže to jsme? - zavolá. V romantickém světě hvězd? Anebo v nějakém zátiší na poušti? V Kanaanu, oplývajícím mlékem a medem, kde se stromů visí zlatá jablka a hrozny? Zda nejsme uprostřed čadících komínů továren? Což nehladovíme v pátém poschodí činžovních kasáren? Což nežijeme mezi miliony lidí, jejichž *jedinou* myšlenkou, *jediným* problémem, *jedinou* snahou a otázkou je: Co budeme jísti? Jak zaplatíme činži? Co si oblékneme? A evangelium říká: o to vše se nemusíme starati?...

Opravdu, tak to říká? Naprosto ne! Kristus Pán chce pouze, abychom udělali to, co je nám vyměřeno, a v *ostatním máme spoléhati na Boha*. Ano, pracujme na zlepšení svého osudu, ale - s dětinnou důvěrou a vírou v Prozřetelnost Boží! Neboť když v nás nežije důvěra a víra, ubývá nám chuť k práci a duše naše bude zahalena do mraků věčných úzkostí.

2. Kristus Pán tedy není opravdu nepřítelem neúnavné práce? Věru ne!

Přece nikdo si nemůže myslit, že neúnavný a věčně činný Pán Ježíš hlásal nečinnost, která čeká na pečené holuby, anebo mohamedánský fatalismus, který říká: »Děj se co děj!« O tom není ani řeči! Pán nám přece nevytýká, abychom mnoho pracovali na své užití, ale že jsme vůči němu nedůtkliví a nervosní; nezakazuje nám starati se o budoucnost, ale nechce, abychom o ni vždy úzkostlivě pečovali.

Jako by chtěl říci: Zazlívám vám, když vás zcela zaujmou starosti o věci pozemské, ne však, staráte-li se a přičiňujete-li se. Zda jsem nepojal i do »Otčenaše« prosbu: »...chléb náš vezdejší dejž nám dnes...« Což nepíše můj apoštol: »Nestará-li se kdo o svoje a zvláště o domácí své, zapřel víru a jest horší nežli nevěřící« (I. Tim. 5, 8). A neporoučí se také v Desateru

přikázání Božích, aby rodiče pečovali o své děti a aby děti podporovaly své rodiče? Starejte se o sebe, *ale nebuďte otroky svých starostí!* Lilie neznají hedvábnických továren, ani nenavštěvovaly módní šicí kurs, nemají šicího stroje, a přece nemůže ani jediný obchodník s hedvábním závoditi svým bohatým skladem s jediným bílým kalichem lilie! A na vás by měl Otec zapomenouti?...

Bojuj, člověče, *ale měj i důvěru!* Pracuj, *ale s důvěrou!*

Potlačuje tedy víra v Prozřetelnost chuť člověka k práci? Nikoliv! Bůh sice dal manu Židům, putujícím pouští - tedy se o ně staral - ale musili si ji nasbírat. Nahrnul apoštolům ryby do sítí - tedy se o ně staral - ale oni si je musili vytáhnout. Dopřál svatému Pavlovi obdivuhodné apoštolské úspěchy, ale jak se při tom musil namáhati, kolik se napracovati a vytrpěti! Bůh dává každodenní pokrm každému ptáku, ale - nepoloží mu jej do hnízda. Proto i pták musí pracovati. Myslíte snad, že ryby skotačí ve vodě, aby nás bavily, nebo že ptáče poletuje ve vzduchu z téhož důvodu? Naprosto ne! Hledají si potravu: pracují!

Hle, jak se víra v Prozřetelnost Boží chápati nesmí! Naprosto neznamená, že nemusíme pracovati! Neznamená, že bychom s rukama složenýma v klín měli čekati na pečené holuby!

3. Ba, jdu ještě dál a tvrdím, že myšlenka na Prozřetelnost Boží, na Boha, který svou neustálou společinností zachovává a udržuje svět, nejen nás neolupuje o radost z práce, ale *dokonce nás přímo zavazuje k práci, k ustavičné činnosti...* »Otec můj dosud pracuje« (Jan 5, 17). Jsou-li tato slova pravdivá - a plynula přece se rtů Ježíšových! - je svatou povinností lidí, aby pracovali, neboť *člověk je přece obruzem Božím.*

Hleďte: jak zušlechťuje myšlenka na ustavičně činného Boha práci, v níž mnozí spatřují kletbu pro lid-

stvo! Odkud pochází práce? Odkud ta nepřetržitá, zneklidňující, horečná činnost člověka? Proč musí člověk pracovat? A to v potu své tváře a neúnavně pracovat!! Ó, ano, jsou to tvrdé otázky, na které nedovede odpovědět žádná filosofie, která popírá Boha!

Proč musí člověk pracovat? A to tak těžce pracovat! Květiny se rozvírají a kvetou - a nepracují! Lilie se stkvějí v bělostném hávu a nepředou, netkají: jsou šťastny! Ptáci naleznou svou stravu a nemusí trvat mezi začouzenými stroji, nemusí se krčiti v hloubi dolů - zpívají, poletují, žijí a jsou šťastni. Jen s čela člověka kane pot práce! Jenom ruka člověka je sdírána nástroji! Jen páteř člověka se hrbí při stálém kopání! Jen plíce člověka zakrňují nad zaprášenými akty! Jen s obličejem člověka mizí štěstí života...

Proč to vše? Proč musí člověk pracovat? A tu máme vznešenou odpověď: Člověk ukazuje už i svou neustálou prací, že je *obrazem ustavičně pracujících Boha*. Od té doby, co Bůh prvního člověka »postavil do rajske zahrady, aby ji vzdělával a střežil« (I. Mojž. 2, 15), je sice práce povinností na nás vloženou, ale když víme, že touto prací budeme podobni neustále činnému Bohu, *stane se práce naší největší ctí a vznešenou privileji člověka*.

Práce je v očích křesťana božským vyznamenáním. Vždyť už Písmo svaté Starého Zákona píše takto: »Viděl jsi člověka obratného ve své práci? Králům bude sloužit a ne lidem nepatrným« (Přisl. 22, 29).

Pot, který vyvstal při práci, bude i tak slaný, rozdíraná ruka bude sice drsná, ale pracujícím zazní v uších slovo Páně: »Dobře, služebniče dobrý a věrný; že jsi nad málem byl věrný, nad mnohým ustanovím tebe, vejdi v radost Pána svého« (Mat. 25, 21).

A nyní se táži: Vybízí nás Prozřetelnost Boží, abychom se práce stranili? Jak tedy mohl napsati svatý Pavel kterémusi lenivému křesťanovi ze Soluně, který

čekal na pečené holuby, takto: »Slyšíme totiž, že někteří žijí mezi vámi nepořádně, nic nedělajíce, nýbrž všetečně si počínajíce. Takovým přikazujeme a napomínáme v Pánu Ježíši Kristu, aby pokorně pracující, jedli chléb svůj« (II. Thess. 3, 11).

Jest práce, která jest prací otrockou - a tou je robotu pokolení, které Boha nezná; a je pak práce, která je bohoslužbou - a to je: práce křesťana. Když pracuji podle vůle Boží, můj psací stůl se promění v oltář. V oltář se promění kuchyňská plotna, v oltář se promění necky, šicí a psací stroj, a těžká, unavující a potem svažovaná práce bude bohoslužbou. Bratři, sestry! Nedejme se oklamati! Bůh nežádá od nás jen půlhodinku každou neděli, ale žádá i dny všední! Boha musím uctívati nejen rukama k modlitbě sepjatýma, ale i rukama, které svírají nástroj, pero nebo štětec! Nejen modlitbou ho musím chváliti, ale i prací. Tak si to přeje sám, když takto říká: »Milovati budeš Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své...«

Když tedy důvěřuji v otcovskou Prozřetelnost, neměl bych snad proto pracovati? Ba naopak, musím pracovati! Má starost o budoucnost, má výdělečná práce, mé výpočty a plány... *vše to je přímo nástrojem Prozřetelnosti Boží.* Prozřetelnost však neznamenná tolik co lenost! To neznamenná složití ruce v klín! A neznamenná to ani s otevřenými ústy čekati na pečeného holuba! Ale Prozřetelnost znamená, že každou práci, která mi je svěřena, musím podle svých nejlepších sil vykonat, abych se mohl uživiti, musím býti velmi opatrný, abych se nenastydl, naučiti se každému úkolu, jak nejlépe dovedu, musím uvažovati, počítati, podnikati, snažiti se... Ale přitom a i potom takto se modliti: »*Pane, co na mně bylo, jsem všecko udělal; nyní tě však pokorně prosím, abys i ty byl se mnou, se svým věrným dítětem!*«

Ano, to je správné chápání víry v Prozřetelnost Boží.

Jednou z nejdojímavějších postav starozákonních dějin je *starý Tobiáš*, jehož životopis nemožno čísti bez dojetí. Jak se namáhá, jak pracuje a přináší těžké oběti za své spolubratry, vydáváje přitom vlastní život v nebezpečí! A co bylo zdánlivě odměnou za toto všecko? Zdálo se, jako by ho i Bůh byl opustil. Právě při nezištné práci pro spolublížní ho stihne velké neštěstí: oslepne. A teď následuje největší pochvala Písma svatého: Ani v neštěstí se neodvrátil od Boha, »...immobilis in Dei timore permansit,« vytrval v bázni Boží (Tob. 2, 14).

Zůstal silný i za největšího dopuštění Božího, neboť věřil v Boha. On však mohl pouze říci: Věřím v Boha! Já však už mohu pokračovati: »...*Otce všemohoucího!*«

Věřím v Otce nebeského! Jsem neochvějně přesvědčen, že za podivuhodným strojem všehomíra se skrývá otcovská ruka, která řídí běh světa.

Věřím v Otce, který o vše pečuje! Jsem svatě přesvědčen, že život lidský není komedií bez cíle, hrob není poslední stanicí, zpráchnivění není posledním útvarem, ale v jiném domově mne očekává Otec: Otec, jenž o sobě řekl, že on není Bohem mrtvých, ale živých.

Ó, věřím, Pane, že jsi mým starostlivým Otcem! A když ty nepomůžeš, selže všecko! Když ty nepomůžeš, zastaví se naše srdce! Když ty nepomůžeš, sklesnou ptáku křídla! Když nepomůžeš, zastaví se běh řeky! Když ty nepomůžeš, nepohne se ani červ, nezachvěje se ani list!

Když ty nepomůžeš!...

Ale ty mi pomáháš, poněvadž tys můj Otec!

IV.

BŮH JE MŮJ OTEC: KLANÍM SE MU!

»Věřím v Boha, Otce všemohoucího...« Bůh je naším nebeským Otcem! - Touto myšlenkou jsme se zabývali ve dvou minulých úvahách, a i další dvě věnuji této myšlence.

Je-li Bůh mým Otcem, nemám se čeho obávat, neboť se zajisté o mne stará. O této útěchyplné víře v Prozřetelnost Boží jsem mluvil v posledních dvou rozpravách.

A je-li Bůh naším Otcem, následuje z toho ještě víc, než abychom v Něho důvěřovali, t. j. *musíme k Němu pokorně a uctivě mluvit*.

Je-li Bůh mým »Otcem«, je jenom přirozené, že si s ním promluví, t. j. že se k němu pomodlí! Zda miluje svého otce to dítě, které celé týdny k němu nepromluví? A zrovna tak; zda může milovati svého nebeského Otce ten člověk, který s ním nepromluví slovo modlitby?

»Ach! To je přece příliš pozemský, příliš lidský způsob smýšlení!« - řekl by na to někdo. Že Bůh, ten velký a věčný, by se zajímal o naši modlitbu?

Víte jak odpovím tomuto člověku? Slovy Pána Ježíše, jež pravil Samaritánce: »Avšak přichází hodina, a nyní jest, kdy praví ctitelé budou se klaněti Otci v duchu a pravdě; neboť i Otec hledá takových, kteří by se mu tak klaněli« (Jan 4, 23). Slyšíte? Bůh hledá takových, kteří by se mu klaněli.

Stránky evangelia potvrzují krok za krokem, jak často dal sám Kristus Pán příklad modlitby. Jednou se modlí v samotě, jindy před svými učedníky, pak přede vším lidem. Modlil se, když se loučil se světem, když zápasil se smrtí, když duše jeho jásala, i když se mu v očích třpytily slzy.

Jeho příkladu následovali apoštolové. Je přímo nápadné, jak častokrát povzbuzují ve svých spisech první věřící k modlitbě a jak často připomínají jejich horlivé modlitby. (Sk. ap. 1, 24; 3, 1; 4, 25; 6, 4; 8, 15; I. Tess. 1, 2; Ef. 1, 17. Fil. 1, 3. Kol. 1, 3. Řím. 12, 12. I. Kor. 7, 5. II. Kor. 1, 11 atd.).

Ano, je-li Bůh mým otcem, pak se mu i klaním!

1. *Proč se musíme modlití?* a 2. *Jak se musíme modlití?* Na tyto dvě otázky se budeme snažit dáti odpověď.

Proč se musíme modlití?

Naše první otázka tedy zní: »Proč se musíme modlití?«

1. Abychom na otázku dovedli odpověděti, musíme si především ujasnit, *co vůbec znamená modlití se?* Neboť kdo jednou správně pochopí podstatu modlitby, tomu už nemusíme doporučeti, tím méně přikazovati modlitbu: ten s radostí bude vyhledávati příležitost k modlitbě.

Co tedy znamená modlití se?

a) Modlití znamená *rozmlouvati* s Bohem anebo jinak řečeno svými myšlenkami, svou vůlí, svým citem, celým svým nitrem k Bohu se obrátiti.

Modlitba v nás rozechvěje každou strunu. Kdo se dobře modlí, cítí, jak se v něm spájí čas a věčnost, země a nebe. Cítí, že stojí před tváří Boží a vylévá před ním radost i žal. Proto je tak vznešený úkon: modlití se. Proto je modlicí se člověk nejkrásnější podívanou na světě. »Nevyrušuj ho: teď se modlí.«

Císař Karel V. byl právě na mši svaté, když mu oznámili, že přišel vyslanec cizího panovníka a žádá ho o okamžité slyšení. Císař mu vzkázal: »Řekněte vyslanci, že jsem teď také u audience.«

b) *Hle, požehnaná demokracie modlitby!* Všimněte si: při modlitbě je tvář každého člověka stejná! Ať je

dotyčný v kterémkoliv společenském postavení, ať je učený nebo prostý, starý anebo mladý, sluha anebo král - v modlitbě jsou si všichni rovni: pokorní, slabí lidé. Neboť každý bude pokorný, kdo v modlitbě zakusí velikost Boží, bude však i silný, když se v modlitbě dovede přidržeti mocné ruky Boží.

Život pozemský je podobný mělkému životu v údolí, víra zakotvená v Boha je závratnou výší horských vrcholů. S horských výšin valí se oživující voda čerstvých potůčků do údolí a zúrodňuje zemi. I na výšinách víry v Boha vyvěrá pramen, bez jehož obživující vláhy by všecko uschlo v tomto plochém pozemském světě. *A víte, co je tím pramenem? Modlitba!*

2. Kdo to ví, ten už zná i odpověď na námitku, kterou jsme připomněli na počátku. »Proč se vlastně máme modlit? Potřebuje snad tento veliký, věčný Bůh modlitby toho malého a slabého člověka?« Víte, co na to odpovím?

Máš pravdu, bratře! Bůh nepotřebuje našich modliteb. Ale modlit se přece musíme, *jelikož my potřebujeme Boha!*

a) O Bohu možno mnoho mluvit, čísti, přemýšlet, dokazovati - Boha zažije pouze ten, který za ním dovede vysílati do věčnosti slova radosti, vděčnosti, lítosti, prosby a chvály, t. j.: kdo se modlí. Nemožno to vysvětlovati, sám musí každý zkusiti, jak povznáší dobrá modlitba duši, jak upevňuje vůli, jak vyjasňuje pohled jeho očí, jak zesiluje trpělivost a - dávejte dobře pozor! - jak uklidňuje nervy dnešních lidí. Nepohoršujte se, řeknu-li: Účinek dobře vykonané večerní modlitby předčí dávku veronalu.

Když operatér před operací, soudce před spletitým procesem, otec rodiny před těžkým rozhodnutím pozdvihne na chvíli duši a řekne: »Pane, stůj při mně! Pomoz mi, abych jednal správně!« - tu zakusí, jak připadl na svou nejlepší sílu, jak nepochopitelný - nový pramen síly vyvěrá v něm z orientace k Bohu.

***Orientace k Bohu! Ptejme se Boha o radu! V sple-
tíých úkolech dnešního života neví si člověk často-
krát rady. Za takových okolností lapá kolem sebe,
dělá plány, dopisuje si s někým, telefonuje, tisíc lidí
se táže o radu a nakonec je zmatek v jeho hlavě ještě
větší. Kdo však věří v Boha, vyprošuje si od něho
první a poslední radu.***

**Kdosi řekl: »Dnešní člověk zná mnoho požitků a
málo radostí.« Za drahé peníze si zjednává ten anebo
onen požitek v zábavních místnostech, avšak uklidňu-
jící, posilující, povznášející radost tu pro něho není.**

Ó, kdyby poznal *radosti dobré modlitby!*

**Modlitba je ticho, mlčení, odpočinek - a už to samo
jest velkým požehnáním! Naše na smrt uštvané nervy
si odpočinou a naši unavené duši tak dobře jde k duhu
posvátné ticho modlitby. V nerušené komůrce, v ti-
chém kostele, na zamlklém vrcholu hory, v němém
lese... kdekoliv, jen ať je ticho. Proto se nám nejlépe
modlí ráno, když duše ještě není zneklidněna udá-
lostmi dne, a večer, když se už nemusíme starati o
uplynulý den.**

**Jak dobré je pro nás, jak vděční máme býti, že
naše svatá víra zdůrazňuje každodenní modlitbu, t. j.,
že nám zabezpečuje každý den několik klidných mi-
nut. Neboť za chvíli už nebudeme míti ani minutu,
kterou bychom mohli nazývati svou; všechn čas pak
už náleží úřadu, výdělku, shonu, starostem a rozptý-
lení. Stali jsme se chudšími než naše stroje; ty si aspoň
v noci odpočívají, nás však starosti častokrát i v spán-
ku straší. A hle, hlásí se modlitba a říká: teď konečně
náležíš sám sobě... své duši... svému Bohu!**

Jak musíme býti vděční, že se smíme modliti!

**b) A tu musím poukázati na vznešenou vlastnost
křesťanství: na lásku k modlitbě. Ano, *my křesťané
jsme pokolením, které se neustále modlí!* Nikde na
světě se a) s takovou vroucností a β) tak často ne-
modlí jako v pravém křesťanském náboženství.**

a) *Tak vřele jako my se nedovede modliti nikdo.* Neboť my nevěříme o Bohu jen to, že on je suverénní, svrchovaný Stvořitel světa, ale i to, že je zároveň naším nebeským Otcem, který svou nekonečnou láskou řídí běh světa jako i život každého jednotlivce. Jako Stvořitel *může pomáhati*; jako Otec *chce pomáhati*.

Namítneš snad: Vždyť i jinověrci se modlí! Máš pravdu. Modlí se, ale ne tak jako křesťané. Ne tak vřele a s takovou důvěrou, ne naplněni takovou půvabnou oduševnělostí! Neboť jen my sjednocujeme v Bohu dvě zdánlivě neslučitelné myšlenky: *Stvořitele a Otce!* Před nekonečně mocným Stvořitelem se hluboko koříme; protože však je i naším Otcem, máme odvahu přistupovati k Němu blíž, tulíme se k jeho srdci a tykáme mu. Svým představeným se neodvážíme tykati, výše postaveným se neodvážíme tykati - *Bohu však tykáme všichni*, jak malé dítě, tak i prostá neučená stařenka!

β) Jdu však dále a tvrdím: křesťanství je náboženstvím modlicích se už i proto, že *tolik se lidé nikde nemodlí jako u nás.*

První slovo, kterému se dříve v křesťanských rodinách dítě naučilo - kéž by tomu i dnes tak bylo! - bývalo slovo »Pán Bůh« a »Ježíš«. Prvním rozumovým výkonem tohoto útlého lidského stvoření nebylo naučiti se nějaké přání k svátku, ale byla to nějaká modlitbička ve formě veršiku. A často slyšíme z úst starostlivých maminek otázku: »Dítě, pomodlilo se už?« A když se loučí dítě, odebírajíc se do ciziny, zase to bude posledním mateřským slovem: »A pak nezapomeň se modlit!«

Nikdo na světě neprocifuje vznešenost Boží na světě jako křesťanské náboženství. Je tedy zcela samozřejmé, že chce, aby chvála a klanění Bohu na zemi nikdy nepřestávaly. Ranní a večerní modlitba je krásný zvyk křesťanů. Jak nás povzbuzuje, když si pomyslí-

me, že není v čase ani jeden okamžik, v kterém by se lidé neklaněli Bohu, neboť vždy je na světě nějaké místo, kde právě svítá nebo začíná noc rozevírati své perutě.

Ale svatá církev katolická jde ještě dál v klanění Bohu. Ona dobře ví, že světský věřící těžko si najde za dne čas k modlitbě při svých pozemských starostech, proto aspoň své kněze přísně zavazuje, aby si za každých okolností vymezili denně aspoň jednu hodinu k modlitbě. Tato povinná modlitba kněžská je modlitba *breviáře*.

Nedává nám toto kněžství, modlící se breviář, jakož i nařízení Církve hlouběji tušiti vznešenost Boží? Breviář není soukromou modlitbou kněze, nýbrž ustavičným chvalozpěvem, stoupajícím se rtů katolické Církve v celém světě neustále k nebeskému Otcí.

Opravdu: *v celém světě!* Kdo mnoho cestuje a pozoruje jemnocitem křesťanské duše, myslím, že nezůstane bez duševních zkušeností, když tu a pak zase jinde potká oficielního vyslance katolické Církve, která Boha chce neustále chváliti, t. j. kněze, modlícího se breviář: ať už je to v kupé uhánějícího vlaku, na palubě parníku, na procházce lesem duchovního vůdce skautů, v květinové zahradě klášterů, na samotě misionářských stanic v Ugandě nebo na Aljašce... všude se střetneme s knězem modlícím se breviář. Jak vznešeně se dovede modlit svaté křesťanství!

Opravdu, dějinami křesťanství zaznívá modlitba jakoby nějaká sváteční hudba: v hloubkách katakomb jako pod kopulemi nebetyčných dómů, v palácích králů jako i chyškách chudých, za hřímání děl i v ruchu všedního života, u lože nemocného jako na stupních oltáře, kde se uzavírá sňatek, ve zpovědnici jako u stolu Páně... jak mnoho se modlíme! Jen sám vševedoucí Bůh je svědkem, kolik modliteb stoupá denně k nebi z hloubi milionů trpících i šťastných lidských srdcí!

A tak je to dobře. Tak se to sluší nám, kteří vyznáváme: *»Věřím v Boha, požehnaného a dobrého Otce našeho.«* Nyní už nebude těžko odpovědět na druhou otázku:

2. *Jak se máme modlití?*

A. - V poslední době se velice rozšířilo vyučování cizím řečem. Krok za krokem se otvírají kursy; množství lidí se učí cizím jazykům, neboť to je hlavní podmínka pro styk se světem.

Styk s oním světem má také svou úřední řeč, a to jest modlitba. Bůh sice všem řečem rozumí, ale vyslyší pouze jednu: řeč *modlitby!* Co se lidé natrápí, než se naučí anglicky, francouzsky, italsky - kdyby jen věnovali tolik času i výcviku oné nadzemské řeči! Neboť i té jest zapotřebí se naučiti a v ní se vycvičiti.

Naučiti se? Od koho? Kdo je nejlepším učitelem této nadzemské řeči? Nedivte se, řeknu-li vám, že je to *žebrák a dítě!*

Žebrák! Proč se vlastně modlíme? Proto, že jsme chudí, Bůh však je bohat; jsme slabí, Bůh však je mocný. Čím více někdo cítí, když se modlí, jaký je maličký před Bohem, jaký je žebrák, tím lepší bude jeho modlitba: tím pokornější, tím vřelejší a vytrvalejší.

Nuže, a *dítě!* Dítě dovede vyjádřiti své city i beze slov, pouhým posunkem, pohybem, jediným úsměvem. Dítě mluví mnohem dříve, než dovede užívati jazyka: mluví svým pohledem, svým úsměvem k své matce. A jaká vřelá, jaká srdečná je i tato mluva beze slov... *tedy i modlitba beze slov!* Je to pohroužení modlící se duše v Boha!

Svatý farář arský zpozoroval, že jeden z jeho prostých věřících setrvává hodiny bez pohnutí před svatoškánkem. *»Co děláš po celý ten čas?«* ptal se ho jednou kněz. *»Je le vise, il me vise. - Hledím na Ježíše a Ježíš*

hledí na mne.« Jak nádherná, zbožná, uctivá dětinná slova! Nuže možno se modliti i bez slov i vytrvale, nehybně, ale přitom s tím větší láskou hleděti na Svátost oltářní, na Ukřižovaného!...

B. - Abych vám přece dal několik *pokynů pro dobrou modlitbu*, rád bych krátce uvedl tyto tři myšlenky:

a) Klanějme se Bohu, který je nad námi, b) klanějme se Bohu, který je mezi námi a c) klanějme se Bohu, který je v nás.

a) *Klanějme se Bohu, který je nad námi.*

Charakteristickým znakem lidské řeči jest, že nazývá ty, k nimž s úctou vzhlíží, »vrchností«. Vrchnost znamená tolik, že dotyčného považujeme za vyššího, za osobu, která stojí nad námi. Student vidí svého profesora na povýšené katedře, soudce, chránícího právo, vidíme na vyvýšené soudní stoličce, panovníka ctíme na výši trůnu. Je tedy zcela přirozené, že když myslíme na Boha, hodného největší úcty, zahledí se naše oko na nebe a kněz modle se při mši svaté k Bohu, zvedá ještě i ruce k Bohu. Ostatně jsme se tomu naučili od Pána Ježíše, který se častokrát takto modlil. (Mar. 6, 14; 7, 34).

Chceme tím snad popíratí naši víru, že Bůh je *všude přítomný*? Naprosto ne! Tímto gestem chceme jen pomáhati své duši, aby se při modlitbě odtrhla od pozemských myšlenek, aby se pozvedla nad všechny stvořené bytosti, nad hory a doly, lesy a moře, nad miliony uhánějících hvězd, jako by se odloučila od stvořeného světa - pokud je to ovšem možno v tomto tělesném životě - a klaněla se v pokoře jedinému pravému Bohu, povýšenému nad celý svět.

Člověk si sedne k radiu a pokouší se něco »zachytit«. Zkouší a bez výsledku; nic neslyší. Kdeže je ta chyba? Lampy svítí, anténa je dobrá, vedení je neporušeno - a přece není nic slyšet! Konečně na to přijde: inu, pravda, *přístroj jest uzemněný*. Právě tak neslyšet

modlitbu uzemněné duše; zrovna tak bude bez ozvěny modlitba, která vychází z duše připoutané k zemi. Anténu musím vypnouti ze země, a tu se rozezvučí přístroj písní. Zrovna tak musí vyzvednouti modlící se duši ze země a tak zazní i ozvěna mé modlitby na nebi.

Klanějme se Bohu, který je nad námi!

b) *A pak klanějme se Bohu, který je mezi námi. Je Bůh mezi námi? Vždyť nedávno jsme řekli, že je nad námi, nad každou stvořenou věcí!*

To je pravda! A zrovna takovou pravdou je i to, že Bůh je i mezi námi. Jistě víme, jak se začíná evangelium sv. Jana: »Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh bylo Slovo« (Jan 1, 1). »A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi« (Jan 1, 14), to znamená, že Slovo Boží, Syn Boží vzal na se podobu lidskou a přišel mezi nás a i když se navrátil k svému nebeskému Otci, ani tehdy nás zcela neopustil, ale zůstal mezi námi, na našich oltářích, v nejsvětější Svátosti oltářní.

*Plesej duše, Bůh je s námi,
dotkni, srdce, svých se strun!
Ten, jenž sídlí nad hvězdami,
mezi námi zvolil trůn.*

c) *A konečně klaněti se Bohu, který je v nás!*

Jak to máme chápati? Bůh že bydlí v nás? Možno tomu uvěřiti? Kdyby to byl řekl pouhý člověk, nevěřil bych tomu. Ale že to řekl Kristus Pán, uvěřím tomu. »Miluje-li kdo mne« - pravil jednou Pán - »slovo mé zachovávatí bude, a můj Otec bude ho milovati, i přijdeme k němu a příbytek u něho si učiníme« (Jan 14, 23). Nejsou to dosti jasná slova? Kdo miluje Boha a zachovává jeho přikázání, v duši toho bydlí Bůh - jak vznešené to zjevení! Takovýto člověk je živým chrámem Božím, živým svatostánkem.

Bohu se tedy, mohu klaněti nejen slovy, ale i svým životem. *Ba dokonce nejkrásnější klanění Bohu je život podle jeho přikázání.* Když tedy tvrdím, že i svým životem se klaníme Bohu, který v nás přebývá, opakují pouze slova sv. Pavla: »Oslavujte a noste Boha v těle svém.« (I. Kor. 6, 20). Někteří hudební skladatelé dávají svým skladbám podivné názvy: »Písně beze slov«. *Takovýmto chvalozpěvem na Boha beze slov a modlitbou je lidský život prožitý podle vůle Boží.*

Ve světle této myšlenky zazáří v nádherném osvětlení i zvyk, že mnozí horliví křesťané nenechají uplynouti ani jeden větší svátek bez zpovědi a svatého přijímání. Je to opravdu nejkrásnější, nejhlubší oslava: pečovatí o to, aby po každé, jakmile prach života se usadí na naši duši a naše lidská slabost se stává obětí silného pokušení, mohl tam znovu a znovu zavítati milosrdný a odpouštějící Bůh.

Bratři, sestry! Klanějme se Bohu, který je v nás!

Starý rybář převážel jednou na své loďce mladíka. Na jednom vesle měl napsáno: »Modli se!« na druhém: »Pracuj!« Mladík řekl na to posměšně: »Zaostalý člověče! Nač je modlitba tomu, kdo pracuje...?«

Stařec neřekl nic; jen pustil veslo, na kterém bylo napsáno »modli se« a vesloval s druhým. Vesloval, vesloval... loďka se však točila stále na jednom místě, nedostali se kupředu. A mladík nyní uznal, že kromě vesla »práce« je zapotřebí i druhého vesla »modlitby«.

Já se tedy klaním Bohu, který je nade mnou: to je má obvyklá ranní a večerní modlitba; klaním se Bohu, který je mezi námi: to je má chrámová pobožnost; a klaním se Bohu, který je ve mně: a to je můj život zařízený podle vůle Boží. Mně netřeba nařizovati pod hříchem, abych chodil na mši svatou, ke sv. zpovědi a k sv. přijímání. Mně netřeba přikazovati, abych se modlil. Je mou radostí a silou, že mám nebeského Otce; je mi útěchou, že se Bůh dává se mnou do řeči;

Je to pro mne největší cti, že se smím modlit!

**V Tvé ruce, Pane, duše má se noří,
v nichž všechny řeky mocným proudem letí,
v nichž v květech božských všechny hory hoří
a všechna moře choulí se jak děti!
Smí také malý červ, smím já též k Tobě jít,
kde velké věci v Tobě, Věčný, žijí,
já lidský, Bože, tvor, smím se odvázat?**

**Smím do Tvých očí já se vnořit, Pane,
v nichž slunci moře zlatým ohněm září,
v nichž hvězdný roj svým velkým štěstím plane
a komety svým světlem vesmír blaží!
Když oko mé Tvou velebnost zde spatří,
smím věřit, Bože, zrakem lidské víry,
že zrak Tvůj také na mne stále patří?**

**Kde hloubka závratná, již srdce kráčí,
kde láska Tvá, kde nové světy zrají,
kde jemný tlukot nebe se již zračí
a světy modlitbu svým bytím hrají:
zda mohu doufat padna v Tvoje síť,
že přijmeš mne s mou křehkostí a bídou -
že vyslyšíš své unavené dítě?**

**Jak veliká je, Bože, víra Tvoje!
Je silná jako základy všech světů,
tu dal jsi, Pane, v chladné srdce moje,
chceš silit ji, by hojnost měla květů:
s příkazem víry žehnáš tužbu moji,
v té víře nápoj sladký dals mi pít,
v ní cítím, jak se sladkost věčna pojí!**

V.

BŮH JE MŮJ OTEC: MILUJI JEJ!

Už v čtvrté úvaze se zabýváme touto vznešenou myšlenkou: *'Bůh je našim Otcem!* A čím více se vnoříme do hlubin této myšlenky, tím vřeleji bije naše srdce pro našeho milovaného Boha.

Bůh je mým Otcem, tedy o mne pečuje a já mu důvěřuji - o tom jsem pojednával ve dvou rozpravách.

Bůh je mým Otcem, tedy se mu klaním - o tom jsem pojednal v minulé úvaze.

Nyní však postoupíme o stupeň výše a naneseťna nakreslený obraz »nebeského Otce« nejteplejší barvy. My křesťané se Boha nejen bojíme, my se Bohu nejen klaníme, ale my stojíme v takovém poměru k Bohu, v jakém nejsou stoupenci ani jedné jiné víry: *My milujeme Boha!* Milujeme ho obdivuhodně něžnou dětskou naivností a bezpříkladnou něžností. *Milujeme ho proto, že je našim nebeským Otcem.*

Pohané měli své modly - a ubožáci se jen s chvěním odvážili k nim vzhlížeti. Starozákonní lid poznal pravého Boha - ale z jeho modlitby zaznívá neustále hlas strachu. My křesťané však nehledíme na Boha jen s chvěním a bází, ale s *láskou, nesmírnou láskou.*

Jak jsme přišli na to, že Boha musíme milovati? - Na to se budu snažit dáti odpověď v první části této úvahy. Pak si promluvíme o tom, jak dáme najevo svou lásku k Bohu. Téma shrnuji tedy v tyto dvě otázky:

1. *Proč máme Boha milovati a 2. Jak máme Boha milovati?*

1. *Proč máme Boha milovati?*

1. Na otázku, proč máme Boha milovati, mohla by

zníti první odpověď takto: *Máme ho milovati, poně-
vadž to sám přikázal.*

Farizeové vykládali předpisy Starého Zákona s přehnanou vážností a rafinovaností. Určili přes 300 zákazů a 200 přikázání. Není divu, že lidé se pak nevyznali, které přikázání je nejhlavnější:

Jednou se pak tázali Pána: Které přikázání jest největší? A odpověď Páně je zarazila. Z množství předpisů, příkazů a zákazů staví na první místo to, mač málokdo myslil, co bylo takřka pohřbeno: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé mysli své« (Mat. 22, 37).

Bude užitečno zamysliiti se nad touto odpovědí.

Kdo chápe člověka nejlépe? Ten, kdo ho stvořil: Pán Bůh. Je podivuhodné, že Bůh Stvořitel nevložil doprostřed těla lidského mozek, ale srdce; jako by tím naznačil, že srdce má v člověku mnohem vážnější úlohu než mozek.

A opravdu, Kristus Pán má za největší přikázání přikázání srdce: lásku. A co odpověděl? Snad, abys poznal Boha z celého svého rozumu? Nikoliv! Ale? *Miluj Boha z celého srdce svého!*

Jak velkým důkazem otcovské dobroty našeho Boha je přikázání, kterým nám předpisuje, abychom ho milovali!

Vždyť láska k Bohu je naším největším štěstím a největším pramenem naší radosti, je naší ctí a posilou! Už i to by bylo bývalo ohromným vyznamenáním pro nás, kdyby nám Bůh byl dovolil, že ho *můžeme* milovati. Ale Bůh šel o krok dál. Právě proto, že viděl, jak velice musí býti láska k němu naším životním cílem, nejen že dovolil, *ale přímo přikázal: Milovati budeš Pána Boha svého!*

Milujme tedy Boha, poněvadž on sám to přikázal.

2. Když pokračuji v otázce, proč máme milovati Boha, mohu také říci: Milujme Boha, *protože je tak krásný.*

Bůh že je krásný? Odkud pak to vím? Vždyť Boha jsem ještě neviděl! Opravdu: Boha jsem ještě neviděl, viděl jsem pouze otisky jeho rukou: vidím tento nádherný svět a - jsem jím oslněn!

Bratře, sestro, miluješ květiny, vonné lučiny, vlnící se pšeničné polce? Miluješ uhánějící horský potůček, šumící les, sněhem pokryté vrcholky hor, miluješ hučící oceán?

Kdo cestuje do okolí Čtyřkantonského jezera, zajisté se dá zavést i na horu Rigi, aby byl svědkem překrásného východu slunce. Je časně jitro... v raním šeru vystupují obrysy ohromných ledovců. Svítá... je stále jasněji a jasněji... Náhle se objeví slunce a vrcholky hor se zajiskří jako plápolající pochodně, moře ledu a sněhu je rozžhavené jako rozlitý oheň... a v tomto velebném tichu zazní povzdech: »Ó Bože, ó veliký Bože!«

Kolik krásy nalézáme na tomto světě! Ale odkud to vše? Vzniklo to samo sebou? - Bylo tomu tak od věčnosti? Taková jest odpověď na naši otázku? ***Jak krásný musí teprve býti Bůh, když už i jeho stín je tak velebný: ten stvořený svět!***

Mohu tedy také říci: Miluji Boha, poněvadž jest krásný.

3. Odpověď ta však musí míti hlubší základy. Nemiluji Boha jen proto, že je krásný, ale proto, že je dobrý, ***nekonečně dobrý.***

A. Pán Ježíš pravil jednou: ***»Nikdo není dobrý, leč jediný Bůh«*** (Luk. 18, 19).

Není to snad přehnané? V lidstvu že není dobroty? Vždyť o mnohých říkáme: ***»To je dobrý člověk!«*** Nebo dokonce: ***»Ten člověk je vtělená dobrota!«***

Kdo by popíral, že i mezi námi je dobrota? Kdo by popíral, že lidé mají i dobré vlastnosti? Jen to bych se neodvážil o člověku říci, že je ***zcela dobrý, že je dobrota vtělená.*** Ať byl někdo sv. Petrem nebo sv. Pavlem, papežem, knězem anebo řeholnicí.. člo-

věkem přece byl. A člověk je sloučenina dobra a zla! A aby zlo v nás nevládlo, to nás věru stojí věčný boj. Mnohým se podařilo úplně zvítěziti, ale i u těch bylo vždy možné, že zlo přemůže dobro, - hle, úplně dobrým člověka nikdy nazývati nemožno. »Nikdo není dobrý, leč jediný Bůh.« On je pramenem všeho dobra, protože jeho bytost je dobrota. I v člověku se sice nacházejí zlomky dobroty, ale všechno to dostáváme podobným způsobem od pramene dobra, od Boha, jako dostávají hvězdy své světlo od pramene světla, od slunce.

U proroka Isaiáše užívá Bůh nádherného podobenství, když chce ukázati dobrotu svému lidu. »Hle, na své ruce jsem tě napsal« - praví Pán (Is. 49, 16). Člověk ze všech svých údů nejvíce používá rukou, ty máme vždy před očima; tedy »napsati něco na ruce« znamená, že si na něco neustále vzpomínáme, že na něco ustavičně myslíme. *Jak dobrý musí býti Bůh, který slibuje, že bude na nás ustavičně mysliti!*

Že je Bůh k nám tak dobrý a že nás tak velice miluje, to vyplývá z jeho bytosti. Dobrotu nemožno zadržeti, ta se rozlije všude. Zda se může zadržeti plannoucí oheň, aby kolem sebe nešířil teplotu? Zda může zářící slunce zabrániti, aby vše kolem sebe neozářilo? Ale co oheň a slunce činí nuceně, to činí Bůh ze své svobodné vůle, když rozlévá, šíří a projevuje svou dobrotu.

B. A kde nám projevuje Bůh svou dobrotu?

Kde?

a) Nuže, především ji projevili tím, že *stvořil tento ohromný svět a že jej udržuje.*

Rozhlédněme se jenom pozorně po tomto nádherném světě: jak tu vše hlásá dobrotu Stvořitelovu! Sám Pán Ježíš nás na to upozornil: Pohleďte na liliie polní, pohleďte na ptactvo nebeské! Naslouchej bublajícímu potůčku, rozmlouvej s laškovným větrem. Vše pěje: *Jak dobrý je Bůh!* »Přiměřenou potravu dává

i mladým krkavcům, volajícím k němu,« volá žal-mista (Ž. 146, 9).

Někdo by snad mohl namítnouti: Starý krkavec jim dává potravu! Nu, ovšem, že starý krkavec! Ale odkud, od koho je v něm ten pud, aby krmil svá mláďata?

Ano, Bůh je k celému světu dobrý!

b) Ještě více projevuje Bůh svou dobrotu vůči lidem tím, že a) nás miluje nezištně, β) bez jakékoliv naší zásluhy a γ) bez míry.

a) *Miluje nás nezištně.* Na zemi se do každé lásky vměšuje nějaký zájem, závaznost anebo pokrevní příbuzenství. Dokonce i do rodičovské a dětské lásky. Milujeme druhého, že byl k nám laskavý, že nám pomohl, že se nám zalíbil, anebo že ho potřebujeme. *Bůh však miluje nezištně; nepotřebuje nás, my ho nemůžeme učiniti blaženějším, a přece praví: »Láskou věčnou jsem tě miloval« (Jer. 31, 3).*

β) *Bůh miluje každého bez jakékoliv zásluhy.* Neboť kdo by mohl říci, že si *zasloužil* dobroty a lásky Boží?! Andělé? - ti by to snad mohli říci. Svatí? - ti by to snad také mohli říci. Ale zda bych to i já mohl říci? Vzpomínám si na všechny chyby svého dosavadního života a volám se žalmistou: »Co je člověk, že si ho všímáš?« (Ž. 8, 1). Vzpomínám si na všechny hříchy svého dosavadního života a volám s prorokem Jeremiášem: »Je to hojnost milostí Hospodinových, že není veta po nás« (Pláč Jer. 3, 22). Vzpomínám si na všechny své zlé činy a řeknu se sv. Pavlem: »Bůh však ukazuje svou lásku k nám tím, že Kristus zemřel za nás, když jsme byli ještě hříšníky« (Řím. 5, 8).

Opravdu: Bůh nás miluje bez naší zásluhy.

γ) *A Bůh nás miluje nezměrně.* Nemělo by konce vypravování, kdybych chtěl přesně vypočísti, jak nás Bůh miloval. Miloval nás, když nám dal pečlivé rodiče a dobré přátele. Miloval nás, když nám dal celistvé tělo a zdraví. Miloval nás tehdy, když nás ob-

dařil duševními schopnostmi... O tom všem nyní nemluví. Zdůrazňuji pouze jednu myšlenku: jak velice mne miluje Otec nebeský, když poslal Krista Pána, který »mě zamiloval a sebe sama vydal za mne« (Gal. 2, 20).

Když Abraham z lásky k Bohu byl hotov k největší oběti, k oběti svého vlastního syna, zachytil anděl jeho meč a pravil: Nyní poznal Bůh, že ho miluješ - nyní, když jsi byl ochoten obětovati mu svůj nejcennější drahokam, svého syna. I my lidé jsme poznali nyní, ve velkopáteční poledne, jak velice nás miluje Bůh, že svůj nejcennější drahokam, svého jednorozeného Syna, obětoval za nás. »Vydal jsi Syna svého na smrt, abys vysvobodil otroka« - modlí se svatý Augustin. Tedy, bratři, prosím vás se sv. Janem: Milujme Boha, »neboť on prve miloval nás« (1. Jan 4, 10). Miloval nás nezištně, bez zásluhy, nezměrně.

Milujme Boha! Ale jak ho máme milovati?

2. Jak máme milovati Boha?

Podle výroku Pána Ježíše je hlavní povinností člověka milovati Boha. Když je to tedy taková životně důležitá povinnost, rád bych věděl, zda je ve mně ta skutečně pravá láska k Bohu. *Zda možno nějak zevně zjistiti, nějak vyzkoušeti, že Boha miluji?* Na př. že mi srdce rychleji bije, když myslím na Boha? Že upadnu do bezvědomí, že radost rozechřeje mou tvář, že při modlitbě oplývám cituplnými slovy? - jsou to pravé znaky lásky k Bohu?

Jak mnozí si stěžují: »Nevím, co se to se mnou děje! Dříve mě zaplavilo takové oblažující teplo, když jsem se modlil! Teď z toho všeho necítím nic. Což snad už Boha tak nemiluji?« O tom ani řeči! Ani ten nejvřelejší pocit není jistým znakem toho, že správně miluješ Boha. Někdo může oplývat láskou k Bohu, může se povznášet k němu - a přece ještě není jisté,

že Boha miluje. Duše jiného snad ani není schopna takové jemnocitnosti, a přece může v ní planouti obětavá láska k Bohu.

Svatý Pavel napomíná při jedné příležitosti své věřící z Říma, aby volali jako děti: »Abba! Otče!« (Řím. 8, 15). V této pobídce je uzavřena i odpověď na otázku, jak máme milovati Boha. *Tak, jako miluje dítě svého otce, takovou vděčnou obětavou láskou.* Tu nerozhoduje, zda jsi chlapec nebo dívka; zda jsi starý nebo mladý. Před Bohem je dítětem i stoletý stařec, jako i mocný král.

Mám vám tedy říci, co je pravým znakem lásky k Bohu? *To, jak jsme vděční k Bohu a jaké oběti jsme schopni přinášeti pro Boha! Jakých obětí jsi schopen pro Boha a z lásky k Bohu pro svého bližního, tolik miluješ Boha.*

1. Nuže: milovati Boha a) srdcem plným vděčnosti a b) obětavou láskou!

a) Milovati Boha *srdcem plným vděčnosti.*

»Můj ty Bože!« - Jak často vyslovují dnešní lidé toto slovo bez příčiny, bezmyšlenkovitě a nadarmo! Kdyby aspoň uvážili, co mluví! Neboť když někdo praví: »Milý Bože,« dokazuje zároveň, že je Bohu zavázán vděčností a láskou za jeho dobrotu!

Víte, jak poučil jednou o tom jeden učedník svatého Františka z Assisi jistého lehkomyšlného mladíka? Zavedl ho k slepému a chromému člověku a tázal se ho:

»Pověz jen, zda bys miloval člověka, který by ti vrátil zrak a zdravé údy?«

»Zdali bych ho miloval?« zvolal slepec. »Byl bych mu otrokem po celý můj život!«

»Vidiš,« obrátil se učedník k lehkomyšlnému mladíku, »tobě daroval všech pět smyslů zdravých a přidal ti k tomu ještě množství jiných dobrot, jak se mu ty za to odvděčuješ?«

b) Milujme Boha *láskou obětavou!* Kniha Zjevení mluví o těch, kteří nosí jméno Otcovo na svých čelech (14, 1). Jak mnohokrát jsme už v životě udělali kříž! Právě tolikrát jsme napsali jméno Otce na své čelo. Ale ať to nezůstane prázdňným obřadem. Zsvětme tím Otci vše to, co je za naším čelem: celý svůj myšlenkový svět!

Bůh je mým Otcem; když je mým Otcem, budu mu působiti radost. Jak? Když ho poslouchám, když plním jeho přikázání. »Ale když jsou tak těžká! Tak mne řezou do živého!« To je zcela lhostejno! Ani malému dítěti není lehké plnit příkazy rodičů - a oni to přece žádají. Nezralé dítě častokrát nerozumí a rozčiluje se, pláče, rmoutí se, když mu rodiče pro jeho vlastní dobro něco odepřou. Kdyby bylo rozumnější, řeklo by: »Mamička nebo tatínek, když mi něco odepřou, jistě lépe vědí, proč tak činí. Jistě to činí k mému prospěchu!«

Ano, tak by smýšlelo dítě, kdyby bylo rozumnější. A tak by smýšlel i dospělý o Bohu, když mu Bůh něco odepře, nebo od něho požaduje nějakou oběť.

Nedivte se, když teď vybočím k malichernostem každodenního života a pravím: *Kdo opravdu miluje Boha, ten nebude plnit jeho přikázání s menší svědomitostí než - nuže, co bych řekl? - na př. předpisy módy.* Avšak v té věci, jak různé příklady ukazuje minulost i přítomnost!

V době rokoka vytvořil umělec-kadeřník v předvečer každé slavnosti celou babylonskou věž z vlasů módní dámy a dáma probděla celou noc, aniž se pohnula, v lenošce, aby se ani jeden vlásek neuvolnil z věžovité stavby. Nuže, kde předpisuje Bůh takové tvrdé noční bdění? A právě tyto dámy se pod rouškou »slabosti« a »nevolnosti« zprošťovaly povinnosti účasti na nedělní mši svaté. A kde najdeme takový postní příkaz, který by byl tak přísný jako předpisy dnešní odtučňovací kury? A právě ty, které považují

postní předpisy Církve za příliš těžké a nazývají je trýzněním moderního člověka, právě ty, - když to móda vyžaduje - pojídají bez odmluvy v octu rozpuštěnou křídou, jen aby měly štíhlejší linie. A právě inteligentní mladíci, kteří se stydí při pozdvihování pokleknout, neboť »co by řekli kolegové«, se nestydí po prohýřené noci klátit se za masopustního jitra s papírovými čepicemi na hlavě, s trhovou píšťalkou v ústech a barevným balonem v ruce po náměstích atd. atd. *Nuže, milují ti Boha? Nikoliv: neboť jen ten ho miluje, kdo ho dovede milovati i za cenu oběti.*

2. *Boha - a své bližní!* Hle, tu máme druhé znamení pravé lásky k Bohu: *Miluj bližního svého.*

Když miluji Boha, když miluji správně Boha, miluji správně i svého bližního a tomu nádhernému lidskému slovu »milovati« vrátím tak jeho ztracený význam. Neboť víte, proč je těžko mluvit dnešnímu člověku o lásce k Bohu? Protože zmizela z člověka *všecka láska.*

»Milovati!« V tvrdém a lehkomyšlném ovzduší dnešní doby upadlo toto svaté slovo v zapomenutí, anebo - co je ještě trapnější - byl mu podvržen přímo vražedný význam.

a) *Upadlo v zapomenutí!* Chvatný, šílený život je udeptal. Chudý dnes musí hladovět. Slabý je odsouzen k zahynutí. Churavý je břemenem v domě. Kdo se už dost napracoval, ten musí uhnout. Kdo dnes zemře, na toho zítra zapomenou. *Umřela láska!*

b) Anebo když se to jméno ještě i vyskytuje, *skrývá se pod ním vražedný jed.* Ještě nalézáme toto jméno: na plakátech biografu, v nadpisech divadelních her, v románech se neustále ozývá a nesnese, aby naše mládež zůstala čistá a nezkažená. Pod pláštíkem toho krásného starého slova »láska« se nyní skrývá smyslná žádostivost.

Nuže, jak může milovati člověk Boha, kterého nevidí, když nemiluje svého bližního, kterého vidí?

Chceš s ním rozmlouvat i o lásce k Bohu? Nuže, vykládej slepému o májovém sluníčku! Vykládej umírajícímu o veselém životě! Hovoř chromému o cestě kolem světa! Sázej tropickou rostlinu na severní pól! Jak nedůvěřuje člověk svému bližnímu, zrovna tak nedůvěřuje i Bohu.

Nemůže milovati Boha ten, kdo je nemilosrdný, krutý, nelaskavý, hašteřivý a nesnášlivý vůči svému bližnímu. Naopak zase člověk, v kterém se nachází pravá láska k Bohu, nedovede ji v sobě utajiti, ale vyzařuje ji i na své spolubližní jako slunce, které ozařuje v noci měsíc, a on nedovede to světlo v sobě ukrýt, ale vyzařuje je dále na zem a na její obyvatele, tápající v temnotách.

Chceš tedy vědět, miluješ-li Boha? Pak se zkoušej, zda plníš slova Písma svatého: »Jestliže takto Bůh nás miloval, i my máme se milovati vespolek... Milujeme-li se vespolek, Bůh v nás zůstává a láska k němu jest v nás dokonalá« (I. Jan 4, 11, 12).

Draží bratři a sestry! Světoznámý básník křesťanství, *Dante*, končí svou trilogii takto: »Láska Boží hýbe sluncem a každou jinou hvězdou.« Nuže, když Bůh řídí to neživé slunce a ty vystydlé hvězdy, čím více musí řídit mne, živého člověka s vřelým srdcem! Já tedy miluji Boha a miluji ho i tehdy, kdyby to i nepřikázal. Miluji Boha a miluji ho i tehdy, kdyby nebyl tak krásný. Miluji Boha, protože je tak dobrý a protože láska k Bohu je pro mne užitečná: zušlechťuje, povznáší, posilňuje: »Miluješ-li prach - píše svatý Augustin (In. I. Jo. 2, 15. Tr. 2, 14) - pak budeš prach. Miluješ-li Boha, budeš podoben Bohu.«

Miluji Boha, a právě proto nehledím naň roztrpčeně a s reptáním. Neříkám smutně: když už musím v neděli na mši, když se už musím v pátek postit, když se už musím jednou za rok vyzpovídat, nuže,

udělám to: musím. O ne tak! Ale *má otevřená duše zaplesá se všemi svými starostmi, nadějemi a city k němu: Ó Pane, jak jsem šťasten, že tě smím milovat; jak jsem šťasten, že mohu býti tvým!*

Politováním hodní lidé dnešní doby, v nichž oslábla náboženská víra, snaží se na mlhavých a temných cestách okultismu ukojiti pudovou touhu své duše po Bohu. Jeden z těchto systémů okultismu hlásá svým přívržencům, že v lidském těle se nacházejí tajemné, neznámé ústroje k poznání nadcitového světa, t. zv. »lotosové květy«. Kdo tyto květy dovede v sobě rozvinout, ten vidí takové věci, slyší takové melodie, které ani oko, ani ucho není s to zachytit...

Toto vše je však pouhá jalová fantasmie a beznadějná touha!

Skutečný svatý květ, který žije v naší duši: je květ víry. A když jej opatrujeme, ošetřujeme, pěstíme a podle něho žijeme, t. j. když opravdu »milujeme Boha«, tehdy skutečně uzříme jednou onu blaženost, o které píše sv. Pavel: »Čeho oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, to Bůh připravil těm, kteří ho milují« (I. Kor. 2, 9).

A nyní, drazí bratři a sestry, poklekněme a pomodleme se s dojatou duší krásnou modlitbu velkého anglického kardinála *Newmana*, který se navrátil z protestantismu do pravé Církve.

»Pane můj, v náručí tvém jsem klidný: držíš-li mne ty, nemám se čeho báti. Opustíš-li mne, pak mizí veškerá má naděje. Není mi nic známo o budoucnosti, ale důvěřuji v tebe. Proto se modlím, abys mi dal to, co jest mi užitečné. Modlím se, abys odňal ode mne vše, co by mohlo škodit mé spáse. Vše přenechávám tobě, vždyť ty to víš, nikoliv já. Pošleš-li mi utrpení a starosti, dáš mi zajisté také milost, abych je dovedl dobře snášeti. Chraň mne neklidu, rozčilení a sobectví. Dáš-li mi zdraví, sílu a úspěch ve světě, udržuj mne bdělým, aby větší tvé milosti mne od tebe ne-

vzdalovaly. Dej, abych tě poznával, v tebe věřil, tebe miloval, tobě sloužil. Tobě a pro tebe chci žítí a jednou umřítí tak, aby to bylo k tvé největší chvále!«

VI.

TROJJEDINÝ BŮH

Svatý Pavel apoštol píše v jednom ze svých listů k Židům takto: »Bez víry však nelze líbiti se Bohu, neboť ten, kdo přistupuje k Bohu, musí uvěřiti, že Bůh jest a odplacuje těm, kteří ho hledají« (Žid. 11, 6).

Musím věřiti, že Bůh jest! »Věřím v Boha, Otce všemohoucího!« - tak se začíná křesťanské »vyznání« a tato víra v jednoho Boha jest i základním sloupem křesťanství. Ale křesťanská víra má i druhý článek víry, který je právě tak základní, právě tak důležitý, jako je víra v jednoho Boha, a zdá se, jako by tento druhý článek víry byl v rozporu s prvním.

»Věřím v jednoho Boha« - tak se začíná kredo. Ale říkáme také: »Věřím v Nejsvětější Trojici.« Dále: »Věřím v Otce všemohoucího.« A pak také: »Věřím v Ježíše Krista, Syna jeho jednorozeného« a »Věřím v Ducha Svatého«. Oba články víry jsou stejně důležité. Kdo nevěří v jednoho Boha, nemůže býti křesťanem; a kdo nevěří v Svatou Trojici, také nemůže býti křesťanem. Bez tohoto základního článku bylo by nepochopitelné a bezcenné celé křesťanství, neboť osoba Krista Pána, jeho činnost, učení a utrpení jsou pochopitelné pouze z víry v Nejsvětější Trojici.

Zda není v těchto člancích takový rozpor, který by způsobil nemožnost jednoho anebo druhého z nich? Ale vůbec, oč se vlastně opírá naše svatá víra při nauce o Nejsvětější Trojici, při tomto nejtěžším zkušením kameni naší víry? Není to něco absurdního,

co se přímo protiví lidskému rozumu? A je-li to opravdu zjevený článek víry, zda má nějaký vliv na náš náboženský život?

Na tyto otázky máme si odpovědět v další úvaze. Především tedy budeme zkoumati, oč se opírá křesťanství při nauce o Nejsvětější Trojici. A pak se budeme snažit dát uspokojivou odpověď na těžkosti, které mohou vzniknouti. A nakonec budeme zkoumati, co znamená tato nauka pro náboženský život. Především si musíme ujasnit:

1. Na jakém základě vyznáváme víru v Nejsvětější Trojici?

Víra v Nejsvětější Trojici je speciální naukou křesťanství. To je ta velká brána, ten jediný vchod, kterým musí každý projíti, kdo chce vstoupiti na půdu křesťanství. Sám Kristus Pán postavil tuto bránu, kterou každý musí projíti, chce-li se státi učedníkem. »Jděte tedy a učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého« (Mat. 28, 19).

Nemůže býti křesťanem, kdo není pokřtěn. Pokřtěn však může býti někdo pouze ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého, t. j. nemůže býti křesťanem, kdo nevěří v Nejsvětější Trojici.

Svatá Trojice! Nejhlubší tajemství křesťanské víry! Jedno božství - ale tři božské osoby! Otec je Bůh, Syn je Bůh, Duch Svatý je Bůh - a přece nejsou tři bohové: ale jen jeden je Bůh! Jeden Bůh ve třech osobách.

Kdo to chápe? Lidský rozum nikoliv.

Kdo si to dovede představit? Lidská obrazotvornost ne.

Kdo věří? Pokornou vírou každý křesťan.

Ale proč věříme? Proto a jedině proto, že tomu tak učil Kristus Pán a to tak jasně, že jeho slovům uvěřiti musíme.

Kde tomu učil?

Nuže, uvedu několik příkladů.

Dostí jasně hlásal, že on je »Syn Boží«, a to v docela jiném smyslu, než se i my lidé nazýváme syny Božími, totiž přijatými syny Božími. Tedy Bůh má také Syna. Ale zase na jiném místě praví: »Já a Otec jedno jsme« (Jan 10, 30), a proto tedy to nejsou dva bohové. »Bůh« a »Bůh Syn« nejsou dva bohové.

Písmo svaté však nemluví jen o Synu Božím, o druhé božské osobě, ale i o třetí božské osobě, o Duchu Svatém. Čtete tam na příklad, že když se Kristus Pán dal pokřtiti v Jordánu, sestoupil Duch Svatý v podobě holubice (Mat. 3, 16). Čtete, že Kristus Pán slíbil, že pošle Ducha Svatého, Ducha pravdy, který na věky zůstane s apoštoly (Jan 14, 17). Čtete dále, že večer o velikonocích na ně dechl, aby na ně přenesl Ducha Svatého k odpuštění hříchů (Jan 20, 21). A předtím jsme slyšeli, že je vyslal, aby křtili v jménu Otce i Syna i Ducha Svatého (Mat. 28, 19).

Místa tato jsou tak jasná, že se víře v Nejsvětější Trojici nemůžeme vymknouti. Chápeme to? Nikoliv! Věříme tomu? Ano, ale se skloněným čelem!

I jeden z nejbystřejších filosofů, *svatý Augustin* si lámal hlavu nad tímto hlubokým tajemstvím, když se procházel po břehu mořském - vždyť dobře znáte onu úchvatnou příhodu. Malý chlapeček si hrál na břehu a přeléval škeblí vodu mořskou do jamky v písku. Nekonečné moře chtěl přelíti do malé jamky. Usmívaje se prohodil velký myslitel, že se mu to sotva podaří. »Mnohem spíše, než by konečný lidský rozum mohl pochopit podstatu Boží a tajemství Nejsvětější Trojice« - odvětilo dítě.

2. Jaké jsou obtíže?

Ale i když je tato událost pravdivá a je-li pravda i to, že tajemství Nejsvětější Trojice pochopiti nemů-

žeme, přece však smíme o něm uvažovati a snažiti se odpověděti na vyskytující se těžkosti.

Neboť dobře vím, jak se v člověku vzrývá neklid, odpor a pochybnosti proti všemu, co jsme dosud o Nejsvětější Trojici řekli.

»V Nejsvětější Trojici musím také věřiti něco, co se přičí lidskému rozumu« - slyším namítati. »*Tři přece nemohou býti nikterak jeden! A jeden nemohou býti tři!*«

Opravdu, jeden nemohou býti tři a tři nemohou býti jeden. A kdyby křesťanská vira ode mne požadovala, abych uvěřil takovou nemožnost, ani bych nechtěl býti křesťanem.

Ale v učení o Nejsvětější Trojici o tom vůbec není řeči. My nevěříme, že v Bohu je jedna a pak zase tři osoby, a také nevěříme, že v Bohu je jedna přirozenost a pak zase tři - to by bylo absurdní tvrzení. Ale věříme, že to, co je *v jednom ohledu jedno, v jiném jsou zase tři*: Bůh je jeden, hledíme-li na přirozenost, ale zase trojjediný, pohlížíme-li v této přirozenosti na osoby.

Lidský rozum se vždycky namáhal, aby se tomuto tajemství nějak přiblížil; ale zcela ho pochopiti nikdy nebude schopen. *Sv. Augustin*, jeden z nejbystřejších duchů, vždy si nad tím lámal hlavu, uváděl zajímavá podobenství ze zjevů přírodních - a tajemství se více méně objasňovalo, až konečně dospěl k roztočilé události na břehu mořském.

Uvedeme několik podobenství *sv. Augustina*. *Pramen* nemůžeme nazývati řekou a řeku zase nemůžeme nazývati pramenem, a doušek vody, který vypijeme z pramene, zase nemůžeme nazývati ani pramenem ani řekou - ačkoliv jest ve všech třech táž voda. Tedy, pramen, řeka, doušek vody - tři věci, ale voda je jedna. (De fide et symb. c. 9, 17.)

Jiné podobenství odvozuje svatý Augustin z trojí schopnosti *duše*. Paměť, rozum a vůle - tři schopnosti

jedné a téže podstaty, duše. (De spirit. 9, 12.)

Jiní pak to zkoušeli jinými podobenstvími. Tutěž myšlenku ať si myslí tři lidé: vzniknou tři myšlenky, ale přece bude jen jedna pravda, jeden předmět.

Anebo: slunce svítí do vody a na povrchu vody se objeví obraz slunce; svítí na zrcadlo a tam také bude jeho obraz; tedy slunce je na nebi, ve vodě, v zrcadle; tři obrazy a jen jedno slunce.

Anebo: na klavíru mohu uhoditi třemi tóny *jeden akord*; tři tóny - jeden akord.

Anebo: vezmu do rukou ametyst; dívám-li se naň se tří stran, hraje třemi barvami - a přece je to jeden kámen.

Anebo: rozeznáváme tekutou vodu, led a mlhu - a základem těchto tří jest pouze voda.

Anebo: elektřina způsobuje pohyb, teplo a světlo, a přece je to jedno.

Ano, právě toto hledání, které dává lidský rozum najevo objevením podobenství, ukazuje, jak pokulhává a jak velice je vzdálen skutečnosti. A pak umění, jak je na rozpacích při zobrazení Nejsvětější Trojice! Ve středověkých chrámech ji zobrazovali písmenem *Y* a *T*. Každé z těchto písmen má tři větve a přece je jedno. Dnes se ponejvíce zobrazuje trojhranem, uprostřed něhož se nachází vševidoucí oko Boží. Vše to však jsou jen lidské pokusy, jen kulhavá podobenství. A po každém podobenství a mudrování musím doznati s duší plnou víry: »Věřím, ačkoliv to nechápu!«

Zda nezjišťujeme s podivením, přemýšlíme-li o tajemství Nejsvětější Trojice, jak obdařil Bůh náš myšlenkový svět trojčíslem? Ba, dokonce řekl bych takto: »*Hle, skryté stopy Nejsvětější Trojice ve světě!*« Vše má svůj začátek, střed a konec. Každý živý tvor se narodí, vzrůstá a zhyne. Čas obsahuje minulost, přítomnost a budoucnost. Přísloví tvrdí: »Do třetice všeho dobrého.« A jaká zajímavá je při tom ozvěna

slov Kristových: »Nikdo není dobrý, leč jediný Bůh« (Mar. 10, 18), trojosobní Bůh!

Nejsvětější Trojice je hlubokým tajemstvím pro náš rozum, které nijak nechápeme, ale přitom víme, že se rozumu *nepříčí* - jak nevěřící tvrdívají, ale je to pouze tajemství, které *přesahuje* náš rozum. Bylo by proti rozumu, kdybychom tvrdili, že tři jsou zároveň jeden. Ne! Netvrdíme, že jsou tři bohové a tito tři jsou přece jeden Bůh - to by bylo k smíchu, ale: v jednom Božství jsou tři božské osoby. Tedy bytosti božské nejsou tři, nýbrž jedna.

»Ještě to nechápu,« to bych mohl říci, ale »že se to příčí mému rozumu,« to už tvrdit nemohu.

Tomu nerozumím! Ale nejen já, konečný člověk, tomu nerozumím. Viděli jste už, jak znázorňují velicí umělci anděly v nebi? Jsou před Bohem na kolenou, se schýlenou hlavou! Ale mnohem lépe by se hodil ten postoj pro pozemšťana!

Nechápeme to, nerozumíme tomu! Zrovna tak, jako bychom se byli dostali do světelného kužele ohromného reflektoru: cítíme, že jsme obklopeni mořem světla, ale vidíme pouze světlo a zase světlo. Jako by se nám tlukot srdce zastavoval. Víte, proč tomu nerozumíme? Protože *kdyby chtěl někdo porozumět Nejsvětější Trojici, ten by musel dříve pochopit nekonečnost Boží*, do jeho maličkého lidského mozku by se musel vtěsnat nekonečný Bůh, do malé jamky v písku přelíti ohromné moře!

V roce 304 byl jáhen *Euplius* v Katanii umučen pro křesťanskou víru. Když se mučedník svíjel ve svých bolestech, pravil k němu soudce: »Ty nešťastníku! Klaněj se bohům! Uctívej Marta, Apolla, Aeskulapa!« A mučedník mu odvětil: »Klaním se Otci, Synu i Duchu svatému. Klaním se Nejsvětější Trojici, kromě níž není Boha!«

Ano, bratři a sestry: Klanějme se Nejsvětější Trojici, kromě níž není Boha!

3. Co znamená učení Nejsvětější Trojice pro život z víry?

Mohla by se však vynořiti v duši ještě jiná otázka, kterou bych také nechtěl nechat nezodpověděnou.

Učení o Nejsvětější Trojici je nejtěžším článkem víry křesťanské, nejtvrdším zkušebním kamenem naší víry. Rozumem to nechápeme, ale věříme, že je tomu tak, neboť Kristus Pán sám tak tomu učil. Ale - a to je ta těžká otázka - *proč učil tomu Kristus?* Toto učení je zdánlivě tak vzdálené od náboženského života a nijak se ho nedotýká - proč nám to tedy zjevil Kristus, když věděl, že ani tak to nikdy nepochopíme?

Kolik jiných věcí by nás bylo zajímalo, a o těch nám nic neřekl! Kdy bude konec světa? - vidíte, jaká to důležitá otázka! A Kristus Pán nám to neřekl. Bude většina lidí spasena nebo zavržena? Co bude s dětmi, které zemřely před křtem? Na to vše bychom byli zvědaví a Kristus Pán nám o tom nic neřekl.

Přitom však mluvil o Nejsvětější Trojici. A s ní si - promiňte mi, že se tak vyjadřuji - nevíme rady...

Ale přece není tomu tak! Učení o Nejsvětější Trojici opravdu nikdy nepochopíme; a přece musíme býti vděční Kristu Pánu, že nám to zjevil, neboť i to maličko, co z toho tajemství chápeme, *odhaluje před námi nádherné náboženské pravdy*. V Nejsvětější Trojici: 1. lépe chápeme Boha, 2. lépe se mu klaníme, 3. lépe milujeme bližního a 4. lépe snášíme život pozemský. A toto jsou přece důsledky pro náš praktický život velmi důležité!

1. Za prvé, vírou v Nejsvětější Trojici se objevuje *obraz Boží* před námi v mnohem vznešenějších tazích. Kdybychom nebyli nic slyšeli o Nejsvětější Trojici, byl by obraz Boží před námi mnohem bledší.

Ale takto?

Zkusme v duchu se odtrhnouti od země, pozvednouti se nad celý stvořený svět, vyprostiti se z řetězů

hmotařství a vrhnouti se před trůn věčného Boha...

Co tam asi uvidíme? Zda tam uvidíme věčného Boha samotného, ve věčné opuštěnosti?

Nesnesitelné to pomyšlení! Sám býti věčně! Víš, co znamená býti sám? (Opuštěn, nepochopen, bez lásky jíti životem? Je to bolestnější utrpení než všechny nemocí!

A pak bys mohl věřit, že Bůh je věčně samoten? Že zůstane na věky nepochopen - vždyť tvorové ho nikdy nemohou pochopiti! Že by zůstal po celou věčnost bez lásky - neboť tvorové ho nemohou patřičně milovati! A k tomu přistoupí vtíravé otázky nevěřících: »Co dělal Bůh od věčnosti? Tehdy, kdy ještě nebyl tento svět! Co dělal! Nudil se?«...

A teď slyšte, jakou nádhernou odpovědí je na tyto otázky učení o Nejsvětější Trojici! Boha úplně poznati není nikdo jiný schopen, než sám Bůh - a toto poznání se nazývá Syn Boží. Otec a Syn se nekonečně milují a tuto jejich nekonečnou vzájemnou lásku nazýváme Duchem Svatým. *A v tomto dokonalém božském poznání a v této dokonalé božské lásce je Bůh věčně a úplně šťasten.*

O beata Trinitas! Ó šťastná Trojice!

Učení o Nejsvětější Trojici nemůžeme sice pochopiti, a přece víra v ni nám otvírá závratné hloubky podivuhodného života, obsaženého ve věčném Bohu. Víra v Nejsvětější Trojici dodá zcela jinou sílu a lesk slovům sv. Pavla: »Král nad králi a Pán nad pány, jenž jediný má nesmrtelnost a přebývá ve světle nepřístupném, jehož nikdo z lidí neviděl, ba ani viděti nemůže, jemuž čest a panování věčné.« (I. Tim. 6, 15 a násl.)

Jak mnohem vznešenější se nám nyní jeví Bůh!

O beata Trinitas! Ó šťastná Trojice!

2. Ale postupuji dále: Bůh se nám takto nejeví jen vznešenějším, ale *dovedeme se mu lépe klaněti.*

Nechápeme sice tajemství Nejsvětější Trojice, jenom

v bledých rysech to jaksi tušíme - ale i to, co o ní víme, nás musí naplniti hlubokou úctou. Když dítěti zemře brzy otec a zůstane po něm jen maličká, odřená fotografie, s jakou úctou hledí ono dítě na mlhavé, vybledlé tahy svého otce! Zda nemusí tato milost stupňovaně žíti v nás, zda nemusí v nás rozvltniti oceán úcty, kdykoliv vyslovujeme jméno Otce, Syna i Ducha Svatého!

Ovšem, tak závrtně hluboká pravda naší víry zůstane nás velice snadno vzdálena a nedotkne se kruhů našich zájmů, když se jí nesnažíme rozebíratí a takto k svému duševnímu životu přiblížiti.

Vyznáváme: »V bytosti Boží jsou tři osoby a tyto tři osoby jsou jeden Bůh.« Tu se však nezastavím, ale přemýšlím dále. Je-li to »osoba«, je to někdo, s kým mohu mluvití, kterého mohu o něco prositi, kterého mohu milovati, s kterým mohu do »osobního styku« vstoupiti. A tu se mi už najednou přiblížilo to velké tajemství! *Mohu navázati styk s Otcem*, mluvím k němu, děkuji tomu, od něhož jsem obdržel život, vědomosti, rozum, srdce. *Mluvím se Synem*, který se stal člověkem, mým bratrem, dal se pro mne ukřižovati a vylil za mne svou krev. *Mluvím s Duchem Svatým*, který se jako Duch Otce a Syna rozlévá v mé duši a z kterého plyne každé mé dobré předsevzetí, každý dobrý čin. Když se tak pokorně modlím před Nejsvětější Trojicí, pak ji pochopím lépe než jakýmkoliv filosofickým úsilím.

A tak teď už chápeme i to, proč Církev svatá přímo oplývá chvalozpěvy na Nejsvětější Trojici. Jejím jménem začínáme a končíme modlitby. Udílení svatých svátostí je s ní spojeno a Církev svatá ani nemůže jinak žehnati než ve jménu Nejsvětější Trojice. Na konci žalmů, hymnů, modliteb vždycky zavzní chvála Nejsvětější Trojici: »Sláva Oci i Synu i Duchu Svatému, jakož bylo na počátku, i nyní i vždycky a na věky věkův.«

O beata Trinitas! Ó blažená Trojice!

3. Ale snažme se raději ještě hlouběji vniknouti do závratného učení o Nejsvětější Trojici, snažme se ještě lépe je přiblížit k našemu náboženskému životu. Víte, čemu nás ještě učí víra v Nejsvětější Trojici? *Vzájemné lásce!*

Nejvznešenější pohnutky k vzájemné lásce čerpal Kristus Pán z učení o Nejsvětější Trojici. Proto se modlil při poslední večeři s rozechvěnou duší za své učedníky k Otci: »...aby všichni byli jedno jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli.« (Jan 17, 21.)

Nad námi září slunce, zdroj života. Je zdroj života a přitom hřeje i svítí - a ve své trojí činnosti jest přece jen jedno. Opět podobenství k pochopení Nejsvětější Trojice. Slunce však zdaleka není tak tichý, nehybný ohnivý kotouč, jak se nám někdy jeví skrze mraky, ale je jevištěm neustálých ohnivých bouří, ohromujícím eruptivním kráterem ohnivých plamenů. Snad smíme použití tohoto podobenství i o Bohu, *o Bohu ve třech osobách a přece jen jednom, který není nečinnou nehybností, ale je věčně činnou, životodárnou, tvůrčí silou a oživující láskou.*

Dávní naši křesťanští předkové zasvěcovali s oblibou nemocnice ke cti Nejsvětější Trojice. Jejich duše, hluboce nábožensky založená, jaksi vycítila, že obětavá vzájemná láska kvete nejlépe u těch, kdož s vřelou láskou ctí Nejsvětější Trojici, onu Nejsvětější Trojici, v níž vzájemnou lásku Otce i Syna nazýváme Duchem Svatým. Bůh jest Bohem lásky a pouze ten, kdo vřele miluje Boha, může také milovati svého bližního a tak plniti zákon (Mar. 12, 30), neboť »Bůh jest láska a kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh v něm« (I. Jan 4, 16).

4. A konečně dodává nám učení o Nejsvětější Trojici *silu k pozemskému životu.* Bůh chápe sám sebe, a to je Syn Boží. »Bůh je světlo a tmy v něm není

žádné« (I. Jan 1, 5). Když tedy podle vůle Boží žiji, t. j. *když žiji v Bohu*, tedy bude i můj život jasný, bude probíhati v jasnějším světle, »pochopím svůj život« - i kdyby podle pozemského zdání byl samým strádáním, utrpením, plný záhad, i kdybych neustále žil uprostřed černých mraků.

Otec a Syn se navzájem milují, a to je Duch Svatý. »Bůh jest láska« (I. Jan 4, 8); když tedy žiji v Bohu, vdechuji v sebe oživující a posilující lásku Boží i tehdy, když hořkost a neštěstí pozemského života mi stahuje hrdlo.

Hle, tajemství trojjediného Boha nejen že nám umožňuje nahlédnouti do bytosti Boží a zároveň ji osvětluje, nýbrž vyzařuje světlo a sílu i na bolestné rány lidského života.

Ó beata Trinitas! Ó šťastná Trojice!

Lidová pověst vypráví o orlu, že vynáší svá mláďata několik dní po vylíhnutí do závratných výšin a vystaví je slunci. Když mláďata bez přivírání očí vydrží ostré světlo, uzná je za své; když však jen jednou přivrou očka, pustí je do hloubky, aby se rozdrtila, poněvadž by nebyla hodna býti jeho potomky.

Naše matka církev jedná vpravdě tak, jak to lid vypráví o orlu. Při křtu svatém, tedy hned u věku několika dní postaví člověka-kojence před nejzávratnější, nejtěžší článek víry, před vyznání víry v Nejsvětější Trojici a jen tak ho pak uzná za svého syna, jen tak ho připočte ke svým údům, když hlasitě vyznal víru v Nejsvětější Trojici. A počínajíc tímto okamžikem nás provází víra v Nejsvětější Trojici celým životem. Od prvního znamení svatého kříže, když začínáme užívatí rozumu, provází nás tato víra až k poslednímu okamžiku, až k onomu slavnostnímu okamžiku, když člověk v plném vědomí se loučí s tímto životem. Křesťanští věřící podnes začínají svou závěť slovy: »Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.«

První náboženskou myšlenkou, která na této zemi došla našeho sluchu, bylo vyznání Nejsvětější Trojice při křtu svatém. A poslední náboženská myšlenka, kterou slyšíme, bude slovo modlíciho se kněze u našeho úmrtního lože: »Putuj z tohoto světa, duše křesťanská, ve jménu Boha, Otce všemohoucího, jenž tě stvořil; ve jménu Ježíše Krista, Syna Boha živého, jenž za tebe trpěl; ve jménu Ducha Svatého, který na tebe sestoupil...« A pak bude modlíci se kněz pokračovati: »Hospodine, poručíme tobě duši služebníka tvého... Potěš, ó Pane, jeho duši tváří svou... Ač hřešil, přece nezapřel Otce i Syna i Ducha Svatého, nýbrž víru zachoval... a Bohu věrně se klaněl.«

Ó, ano, chci věřiti v Boha, chci se mu věrně klaněti! Když se namáhám, když poctivě plním své povinnosti, které mi ukládá mé povolání - vím - že i tehdy sloužím Bohu! Když se však slovem k němu modlím, když chodím do kostela, když se zpovídám a přijímám - tedy mu ještě více sloužím. Ale když se snažím ke každému býti milý, smířlivý, milosrdný, když se snažím žiti bez hříchu a plniti jeho přikázání, tedy mu nejlépe sloužím.

Pane můj! Ve jménu Nejsvětější Trojice jsem se znamenal znakem svatého kříže; ve jménu Nejsvětější Trojice se chci jednou rozloučit se světem..., dej, aby patření tváří v tvář na Nejsvětější Trojici bylo jednou věčnou blažeností mého života věčného!

VII.

BŮH STVOŘITEL

Asi před třemi tisíci lety zvolal osvícený básník židovského lidu v jednom ze svých žalmů takto: »Hospodine, Pane náš, jak podivuhodné je tvé jméno po

veškeré zemi!« (Ž. 8, 1). Avšak tehdy ještě lidé věděli pramálo o tom podivuhodném velkém světě. Nepoznali tajemných fosilních zbytků minulých století, neznali závratné říše nebeských těles, neznali ani parních strojů, ani elektřiny, ani radia... Před našimi zraky vzrostl svět ohromným způsobem; právě takovým způsobem musí růst i naše chápání Boha. Ne ten žalmista před 3000 lety, ale my můžeme zvolati plným právem: »Jak veliká jsou, Pane, díla tvá!«

Když šumí horská bystřina, když zuří bouře, hřímají blesky, zvolám: »Jak veliké jsou, Pane, tvé skutky!«

Když vychází májové sluníčko, když se nad krajinou rozlije záře večerních červánků, když zasněžená temena alpských velikánů zrůžovějí, zvolám: »Jak veliká jsou, Pane, díla tvá!«

Když počítám svůj tep, když mikroskopem hledím na statisíce živých tvorů v kapce vody, když teleskopem hledím na ohromná řitící se nebeská tělesa, zvolám: »Jak veliká jsou, Pane, díla tvá!«

»Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi.« (I. Moj. 1, 1.) To jsou první slova Písma svatého. A chválu onoho mocného Boha Stvořitele hlásá celá Bible ústy proroků a žalmistů. (Is. 40, 26; 42, 5; 44, 24; Jer. 10, 12; Přísl. 16, 4.) Žalmista píše takto: »Pomoc má od Hospodina, Tvůrce nebes i země.« (Ž. 120, 2.) Sv. Pavel píše o Bohu, že »z něho a skrze něho a k němu jsou všechny věci« (Řím. 11, 36) a že Bůh obživuje mrtvé a povolává to, co není« (Řím. 4, 17) a že »učinil svět a všecko, co jest v něm.« (Sk. ap. 17, 24.)

Bůh jest všemohoucí - praví Písmo svaté na mnoha místech (na př. Esth. 13, 9; Zj. 11, 17; 15, 3; 16, 7), ale i kdyby to nepravilo, je to ona božská vlastnost, kterou nejsnadněji poznáme, jak na velikosti světa, tak i na vlastní slabosti a bezmocnosti. Za letní bouře zaznívá dunění hromu a blesky křížují oblaky... pevná země se pod našima nohama chvěje... dravá vichřice z kořenů vyvrací duby... voda rozvodněné řeky hučí...

hle, to jsou okamžiky, v nichž si pomyslíme: jak mocný musí býti Stvořitel, který jedinou myšlenkou stvořil všechny tyto síly! »*Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země!*«

Vždyť my jsme to i doposud věřili a vyznávali! Ale zda jsme si už uvědomili, *co vše z toho vyplývá, že celý ten svět a vše v něm je opravdu dílem Božím?* Dnešní úvahu rád bych této myšlence věnoval; rád bych vyzkoumal, kolik poučných a povzbuzujících důsledků prýští z této víry, podle které je Bůh Stvořitelem celého světa.

1. Užívání přírody

Je-li Bůh tvůrce světa, vyplývá z toho především, že *nás krása světa právem naplňuje radostí, a že užívání přírody musí býti hlubokou křesťanskou zásadou.*

a) *Užijte přírody!* V dnešních dnech se to stalo často užívaným heslem, když člověk konečně přišel na to, že se občas musí uchýliti z rozsáhlých kamenných říší kultury, z horkého asfaltu silnic, ze zaprášených, benzinem nasáklých ulic do volné přírody. Weekend, výlety, turistika, sluneční a vzdušné lázně... vše to je správné, je to oprávněná radost, jen... jen nezapomínejme udělat ten malíčký krůček, který pozdvihuje duši od odvážlivého smyslového užívání přírody do nadpřirozených výšin. Když nad námi zasvitne hvězda, když burácí hrom, když šumí les a ptáčkové radostně trylkují, když moře hučí a horský potok šumí, ze všeho možno vylouditi hymnu díků Stvořiteli.

Zda není v nutné souvislosti užívání přírody s myšlením na Boha?

Naprosto ne. Hned to uznáváme, jakmile si vzpomínemě na jinou myšlenku.

b) *Věřím v Boha-Stvořitele!* Bůh stvořil všecko a Bůh udržuje všecko, tedy: *Bohem je naplněn celý svět!* Duše v těle všude pracuje: bez duše oko nevidí, bez

duše ucho neslyší, ústa nemluví, ruka se nehýbe - zrovna tak ten svět jen potud žije a trvá, pokud v něm žije a trvá Bůh. Bohem je naplněn celý svět. Jen kdo procítí tuto myšlenku, ten chodí s otevřenýma očima přírodou, jen ten dovede užít přírody!

Příroda není Bůh, není první příčinou. Jest pouze nástrojem v ruce Boží. Když tedy pravím, že »příroda vydala to neb ono«, nevyjadřuji se vlastně správně. Jako na př. by nebylo správné, kdybych řekl o obrazu Murillově, že jej vytvořily štětce a barvy. Anebo, kdybych řekl o hodinkách, že je sestrojila kolečka a pero. Když se raduji z nějakého obrazu, nesmím zapomenouti na malíře. Jako pohlížeje na hodinky, nesmím zapomenouti na hodináře. *A právě tak nemohu při užívání přírody přehlížeti Stvořitele.*

Před několika lety (r. 1927) slavil hudební a veškerý vzdělaný svět sté výročí smrti velkého hudebního mistra *Beethovena*. Z té příležitosti také vyšel životopis tohoto genia od Hellinghause, který přináší zajímavé rozpravy Beethovenovy s jistým anglickým továrníkem při procházce ve volné přírodě.

Beethoven si usedl na trávník a takto začal: »Zde, uprostřed těchto přírodních krás trávívám celé hodiny. Moje smysly se noří do rozjímání o vzniku přírody. Zde nebrání slunečnímu svitu žádná střecha, lidskou rukou utvořená; modrá obloha je jediná, nekonečná, nádherná klenba. Když za večera pozoruji nebe a vidím ohromná nebeská tělesa, slunce, planety, které jsou na miliony mil ode mne vzdáleny, jak obíhají s odvěkou přesností své dráhy, zaletí má duše nad to všecko k věčnému zdroji, od něhož pochází každá stvořená bytost. Když se pak pokusím, aby mé smysly vydaly své pocity pomocí tónů, pocítuji velké zklamání. Cítím, že žádný smrtelník není s to zachytit zhudebněním, barvou nebo dlátem ony nebeské obrazy, které tušila rozrušená přirozenost v takovéto šťastné chvíli.«

Beethoven pak vstal a ukazuje k nebi, pokračoval pln nadšení: »Ano, tam shůry musí pocházeti všecko, co povznáší srdce! Jinak může člověk stvořiti jen bezduché noty a bezduchá těla. Nemám pravdu? Duše musí směřovati vzhůru, k prameni, z něhož vytryskla, a jen vytrvalou činností může cítit Tvůrce a Zachovatele všeho tvorstva i nekonečné přírody.«

Ano: to je náboženské, to je správné chápání přírody!

Neboť víte, co mi dá víra, že Bůh stvořil tento celý svět? Dá mi roentgenové oči, oči, které pronikají všemi slupkami, vrchními vrstvami a zahledíce se do hlubin světových dějů, všude spatří skrytou myšlenku tvůrčího Boha.

Když mám tedy takové oči, bude i můj život takový. Neboť jaké mám oči, takový bude můj život. Básník se zahledí na květinku a v jeho očích se promění ve zpěv. Shakespeare se prochází po ulicích a v jeho očích se ulice mění v jeviště. Náboženský člověk však kráčí životem a svým zrakem uzří v každé životní události - i v utrpení a ranách osudu - ruku Boží.

»Jaká škoda, že růže má i trny!« - rozčiluje se nevěrec.

»Jak dobrý je Bůh, že k trnům přidal růže!« praví věřící.

To je náboženské rozjímání o přírodě!

2. Bádání v přírodě

Z víry, že Bůh stvořil celý svět, vyplývá však ještě něco jiného. Je-li svět jedinou velkou obrázkovou knihou, která vypráví o Bohu, pak je naší svatou povinností s touto knihou co nejdříve se seznámiti a v ní usilovně listovati, aby nám tím více o Bohu vyprávěla.

Občas slyšíme výčitku, že křesťanství úzkostlivě sleduje neúnavné bádání dnešního člověka o skrytých přírodních silách. »*Náboženství se bojí světla vědění,*« tak to vyjadřují krátce a drze nepřátelé křesťanství.

a) *Že náboženství se musí báti vědění a bádání? Ba naopak: musí se z nich těšiti!* Vždyť čím více přírodních zákonů objeví lidský rozum, tím vznešenější je před námi obraz Boha, který tyto obdivuhodné zákony utvořil. Všimněte si: ne člověk je stvořil: *člověk je jen objevil.* A když se před Bohem už před třemi tisíci lety klaněl člověk, který měl o díle Božím pouze jakési tušení, jaká svatá bázeň musí naplniti naše srdce, když se nám svět nyní jeví stokrát krásnější, podivuhodnější, mistrnější!

Tedy náboženský názor světový nejen že nestojí v cestě vědeckému bádání, ale naopak: *podporuje je.*

Slyšte, co se stalo s jedním přírodovědcem, kterého přistihl jeho přítel při ohledávání nožičky chrousta.

»Nechápu, jak se může někdo zabývati takovými věcmi!« divil se přítel. Učenec však odvětil: »Když uznal Pán Bůh za hodné sebe, aby něco takového stvořil, nesmí se ani člověk stydět něco takového prostudovat.«

Skutečně moudrá to slova!

Vůra v Boha mne tedy neustále nabádá a pudí k přezkoumání zákonů přírody. První hlasatel moderní tvářnosti země, *Koperník*, doznává ve svém hlavním díle, které věnoval papeži Pavlovi III., jak přišel na tuto novou myšlenku a proč se nemohl spokojiti se starým výkladem; neboť nebyl dostatečně harmonický, nebyl hodný nekonečně moudrého Stvořitele světa. Hle, *Koperníkovi* dodala právě vnitřní víra popud k jeho ohromné práci!

b) Tím však už poukázal i na jiný důsledek. Je-li svět opravdu dílem Božím, o němž Písmo svaté tvrdí, že Bůh je přenechal lidem, aby jím vládli, pak se ho-

rečná činnost a výzkumná práce lidstva povznášejí z hladiny shonu po každodenním chlebě *na výši plnění příkazu Božího.*

Práce nikdy nebyla lehká, a není ani dnes. I dnešní člověk vidí v ní břímě, ale hned ji snadněji nese, jakmile s ní dovede spojití vznešené chápání.

»Rostte, množte se, naplňte zemi a podmaňte ji« (I. Moj. 1, 28), zní příkaz Stvořitele člověku; a když to vím, cítím, že všechna ta horečná práce, smělé technické pokusy, obletování zeměkoule, podmořské čluny, radio, zdolání bacilů, každý stroj, každý přístroj, mikroskop, teleskop... vše to je splnění příkazu Božího. Když člověk využívá přírodních sil, které byly Stvořitelem v přírodě skryty, *jedná z pověření Božího.* Kdo by neviděl, jakou poctu znamená takové chápání i pro nejmenší vědeckou a technickou práci?! Jsem-li proniknut takovýmto chápáním, poslouchám chválu Boží nejen ze zpěvu skřivánčího, z bublání potůčku a šumění větru, ale Boha chválí přede mnou také každý pohyb dynama, hučení strojů a zář vysokých pecí. A z celého toho závratného hřmotu, skřipání kol, klepání stavů, hučení motorů zaznívá vznešená symfonie ke cti Stvořitele, který dovolil, aby to bylo vynalezeno k pomoci lidstva... *Věřím v Boha, všemohoucího Stvořitele!*

Ano: zbádejme, zkoušejme, podmaňujme si přírodu, ale... *jen se nedejme obloudivi, jen si nemysleme, že my jsme neomezenými pány a stvořiteli světa!* Člověk to snadno uvěří. Když však jeho pýcha nezná už mezí, tu se zase zde anebo jinde zachvěje země a pohřbí statisíce lidí v troskách. »Titanic« narazí na ledovou horu, řeka vystoupí z břehů, tornado smete velká města, vybuchne R-101 a v prach se rozdrtí jeho stroje, přepychové kabiny, všechno! Človče, ne ty jsi stvořitelem světa! Tvá je země, tvé je moře, tvůj je vzduch, ale ty zůstáváš člověkem, nepatrným červem! Rychlík se řítí obrovskou rychlostí, auto uhání

zběsile, závratně se žene letadlo, ale ty jsi člověk, prach a popel - a nezapomeň skloniti své čelo před Stvořitelem a říci: *»Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země!«*

3. Lidské bratrství

Z víry, v níž vyznáváme Boha za Stvořitele celého světa, následuje ještě jiná nádherná pravda: vznešené učení *o lidském bratrství*.

Stvořil-li Bůh celý svět, stvořil i každého člověka. A stvořil-li nás všechny Bůh, *jsme vespolek bratry a sestrami!* Hle, vznešená pravda lidské solidarity, která je výkvětem křesťanské víry!

Milujme se vespolek, neboť a) jsme odkázáni jedni na druhé a b) nemilujeme-li se vespolek, nemilujeme ani svého Otce.

a) My všichni - běloši i černoši, žlutí i rudí, učení a neučení, vznešení a prostí - *všichni jsme bratry, odkázáni jedni na druhé*. Jak velice jsme odkázáni jeden na druhého, ukáží na několika příkladech.

Prohlédni si jednou sám sebe. Jaký elegantní klobouk máš v ruce. Kde sis jej koupil? V Praze? Ano. Ale přemýšlel jsi už jednou o tom, jak se ten klobouk tam do toho dotyčného obchodu dostal? Kolik tvých splubratří pracovalo na něm, jak jej formovali, barvili, žehlili, balili a dodali ten tvůj klobouk - až se dostal do tvých rukou?

Přicházíš od holiče čerstvě oholen. Břitva, kterou tě holili je ze Švédska, mýdlo zase vyrobili v Rakovníce, štětku snad v nějaké továrně v Bratislavě.

No, a tvůj nový oblek? Kolik tvých splubratří pracovalo na jeho látce, na knoflicích, na nitích a při zhotovování!

A rohlík, který tak bezmyšlenkovitě pojídáš ráno ke kávě? Kolik lidí na něm pracovalo: rolník, který sil, žnec, mlatec, mlynář, pekař, obchodník. A ranní

káva? Tu obdělával černochoch na kávové plantáži, vzdálené od nás na desetitisíce kilometrů. Druhý pak sbíral zrnka, jiný je balil. Zase jiný je nakládal na loď. A pak topič na lodi, který umožnil dopravu po moři. Pak zase hamburský velkoobchodník a na konec maloobchodník, u něhož jsi ji koupil.

Hle, všichni jsme spolubratry, odkázáni jedni na druhé! Nemůžeme udělat ani jediný krok, nemůžeme odpočívat, nemůžeme jíst aniž jsme odkázáni na pomoc svých spolubratří. Tisíce rukou pro mne pracuje, s tisíce čel stéká pro mne pot.

Je-li však tomu tak, zda mi už přišlo na mysl, že věru i já musím pracovat pro jiné, že služba žádá protislužbu? Jak jasně přece praví přikázání Kristovo: »Všecko tedy, co chcete, aby vám lidé činili, i vy tak činite jim« (Mat. 7, 12).

b) A při té příležitosti opakuji myšlenku, kterou jsem vyslovil předposledně a kterou není možno dosti často zdůrazňovati: *Milujme se vespolek, neboť ten, kdo nemiluje svého bližního, nemůže milovati ani Boha.* Dnešnímu člověku se musí tato pravda často připomínati.

Kdo tvrdí, že miluje Boha, ale při tom nemiluje svého bližního, ten činí radost ďáblu. I kdyby někdo chodil stále do kostela a kolena by si rozedřel stálým klečením, kdyby si vyzdobil svůj byt samými svatými obrazy a horšil se na zlomyslnost lidí - vše to by byla falešná zbožnost, kdyby k této domnělé lásce k Bohu se nedružila láska k bližnímu. Když je doma nesnášlivý, náladový, hašteřivý, když se pro každé slovíčko rozčilí, když nedovede odpouštětí a zapomenouti, když je štiplavý a každého píchne žihadlem svého jazyka... nač ještě pokračovati? Když zkrátka popírá, že jsme dětmi jednoho Otce, tedy sourozenci.

4. Pravdivost naší víry

Jsme snad už u konce? Řekl jsem už vše, co plyne z myšlenky o všemohoucím Stvořiteli? Nikoliv.

Víte, co ještě plyne z toho, že Bůh je všemohoucí? *Pravdivost naší svaté víry*. Pravdivost nauk, kterým přísluší základní důležitost v naší víře, a o kterých, i když je nechápeme, silnou vírou tvrdíme: *Všemohoucí Bůh může učiniti, aby tomu opravdu tak bylo.*

Všemohoucí Bůh může učinit, aby v okamžiku, když se křestní voda dotkne našeho čela, zmizel dědičný hřích z naší duše.

Všemohoucí Bůh může učiniti, aby v okamžiku, když kněz vyřkne slova Kristova nad bělostnou hostií, byl přítomen sám Kristus pod způsobou chleba.

Všemohoucí Bůh může učinit, aby v okamžiku, když vyřkne zpovídající kněz nad mou duší slova: »Rozhřešuji tě z hříchů tvých«, se má duše opět zastkvěla v bělostné čistotě.

A konečně - jaká to útěchyplná víra: Bůh může způsobiti, aby, když vyřkne v soudný den slova, kterými vzkřísí miliardy lidí, kteří zde na zemi žili, vstali všichni k novému životu. Je to něco ohromujícího, okamžik, který si nedovedeme představit, ale abych to uvěřil, k tomu mě nutí slova Pána Ježíše: »U lidí je to nemožno, ne však u Boha; neboť u Boha jest všecko možno« (Mar. 10, 27).

Blíží se den Dušiček, kdy se myšlenka na pomíjivost zmocní našich duší a stín smrti se plíží na naše srdce.

Jak oblaží zarmoucenou duši, jak se uklidní srdce chvějící se před smrtí, když se dovede silnou vírou nad hroby pomodliti: »Věřím v Otce všemohoucího!« Je-li Bůh naším Otcem, je zcela přirozené, že tam, kde je Otec, je i náš konečný domov. »Nemáme zde města zůstávajícího, nýbrž vyhledáváme budoucího« (Žid. 13, 14).

Je-li Bůh Otcem všemohoucím, je pravdivé slovo básníka:

*S důvěrou hledím do hrobu hluboké noci,
drsná je, není však, nemůže býti tak zlá...
vždyť je to práce Tvá: ve Tvé je moci
každíčkou zetlelou kost mou by našla.*

(Berzsenyi.)

»Věřím v Boha, všemohoucího Stvořitele!«

Jistý básník (Eichendorff) napsal báseň plnou něžné poesie a myšlenkami této básně rád bych vyjádřil pocity, které vzniknou v naší duši při dnešní úvaze.

Je pozdní večer - píše básník - temný, bouřlivý večer; v pokoji sedí manžel a manželka, aniž promluví: nedávno pohřbili své dítě. Vichřice burcuje okny, vítr bouchá dveřmi. Slyšels? Někdo zaklepal na dveře! Podívejme se, zda se snad náš zemřelý synáček nechce vrátiti domů! Ale rodiče se hned opravují: Vrátiti se domů? Vždyť on je už doma, my se teprve musíme vrátiti domů...

On je doma, my se teprve musíme domů vrátiti - jak pravdivá, hluboká křesťanská myšlenka!

Ach, poesie! Básník může snadno nechat mluvit tak své hrdiny. Ale můžeme si i my přivlastnit tento způsob smýšlení? - zeptáte se mne. A odvětim vám: Poslyšte jen skutečnou událost. Předposledně jsme se na konci úvahy pomodlili modlitbu velkého anglického kardinála Newmana. Dnes staneme u úmrtního lože jiného kardinála, westminsterského arcibiskupa Wisemana.

Píše se rok 1865. Wiseman prožívá poslední hodinky svého života. Lékaři mu sdělují, že jejich lidské vědomosti jsou u konce.

Zanedlouho se k němu vrátí ošetřovatelka a kardinál se jí zeptá:

»Slyšela jste, co řekli lékaři?«

»Ne, otče, neslyšela jsem, ale tuším to.«

»Řekli,« pokračoval nemocný, »že se vrátím domů. Není to krásné?«

»Pro vás ano, otče, ale pro nás?«

»Znáte vy touhu po domově?« řekl kardinál. »Odejdu, abych mohl býti u svého Otce. Jsem tak jako dítě, které odejde domů, aby mohlo býti u svého otce...«

Bratři, sestry! Kdo si tu nevzpomene na slova loučení Spasitelova: »Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci« (Jan 16, 28).

A kdo se nepamatuje na slova žalmisty: »Šťasten, komu Bůh Jakobův pomáhá, jenž má naději v Pánu, Bohu svém« (Ž. 145, 5).

A kdo nezavolá: Všemohoucí Bože, Stvořiteli, Pane nad životem i smrtí, dej nám všem takové klidné umírání!

Poklekněme nyní, drazí bratři a sestry, a řikejme pokorně modlitbu:

Všemohoucí Otče Stvořiteli, který jsi stvořil celý ten obdivuhodný svět jedinou myšlenkou; který jsi nad námi rozsvítil oheň slunce a mírný svit hvězd; který jsi ozdobil zemi a rozléváš na obloze záři červánků; který rozezvučuješ hromy a blesky, ale také maluješ duhu na hrozivých mracích; který dáváš vzrůst zelenému lesu a zrání zlatým klasům, dej, abychom vždycky a ve všem poznávali a sledovali tvou svatou vůli! O tobě nechť nám vypráví srna bázlivých očí, o tobě nechť pje neúnavný cvrček... vše, vše nechť nám přivolává slova žalmisty: »Pane, Bože náš, jak podivuhodné jest jméno tvé po vší zemi!«

Otče Stvořiteli! Pomoz nám, abychom kráčeli tímto pozemským životem s neporušenou duší, obětavou láskou, abychom v poslední své hodině mohli klidně skloniti svou unavenou hlavu do tvých silných otcovských rukou.

VIII.

SVATÝ BŮH

Prorok Isaiáš líčí Boha v překrásném vidění v 6. kapitole své knihy. Vidí ho, jak v nebeských výšinách sedí na trůně. Před ním stojí planoucí duchové serafů, kteří si však zahalují tvář perutěmi před majestátem Božím a na jejich rtech nikdy neumlká zpěv holdu: »Svatý, svatý, svatý je Pán, Bůh zástupů!«

Je to jímavá představa svatosti Boží!

Kromě proroka Isaiáše vypráví ještě mnoho jiných míst Bible o svatosti Boží. V Bohu nejenže není hříchu (V. Mojž. 32, 4) - jak to píše Mojžíš; On nejen že nenávidí hřích (Ž. 5, 3) - jak píše žalmista; vše to by byla jen negativní stránka. Avšak i s hlediska pozitivního je Pán »svatý ve všech svých činech« - hlásá žalmista (Ž. 144, 17) a »nikdo není tak svatý jako Pán«, praví Kniha králů (I. Králů 2, 2).

Opravdu, když listujeme v Písmě svatém, vidíme, že zdůrazňuje z vlastností Božích kromě všemohoucnosti a milosrdenství Božího i svatost jeho. Proto to není nic neobyčejného, že ze rtů křesťanů nikdy nedoznívá píseň: »Svatý, svatý, svatý, nade všechno svatý!«

Svatý Bůh!

Je-li Bůh svatý, je nepřítelem každého hříchu. Slunce je nepřítelem noci, světlo nenávidí plíseň, teplo zimu - Bůh nenávidí hřích. To je první důsledek, který můžeme ze svatosti Boží odvodit a tím se budeme zabývat v první části této úvahy: *Jak velice nenávidí svatý Bůh hřích v člověku!*

Svatost Boží však není jen negativní, ale i pozitivní. Svatý Bůh není jen výstrahou před hříchem, ale je zároveň normou každého mravního zákona, zdrojem veškeré svatosti; jak se raduje z dobroty lidí, z na-

šeho lidského snažení k výšinám! *Jak miluje svatý Bůh ctnost v člověku - o tom pojednám v druhé části.*

1. Jak velice Bůh nenávidí hřích!

1. První myšlenka tedy, která se vyskytne ve spojení se svatostí Boží, je: *Jak velice musí Bůh nenávidět hřích, je-li svatost sama!* Jak velice musí Boha rmoutit hromadění hříchů, je-li svatost sama! Jak se musí Bůh hněvat na zatvrzelého hříšníka, je-li svatost sama!

Bůh »nenávidí« hřích. Boha »rmoutí« hřích. Bůh se »hněvá« na hříšníka. Prosím vás, bratři a sestry, rozumějte dobře těmto lidským výrazům. V Bohu není vášní, proto v něm není ani netrpělivosti a hněvu, ani bolu a odporu. Avšak my lidé a i Písmo svaté proto mluvíme tak často - ovšem lidsky řečeno - o rozhněvaném, hřích nenávidějícím Bohu, aby tím vznešeněji vynikla neoblomnost jeho svaté vůle.

Neboť, že je vůle Boží vůči hříchu *neoblomná*, a že svatý Bůh nemůže s hříchem a hříšným člověkem - abych to zase lidsky řekl - *bydleti pod jednou střechou*, o tom máme ohromující, dech zarážející, strašlivý důkaz.

Víte který?

Peklo! Místo věčného zavržení! Místo věčných muk!

V jak křiklavém odporu musí býti hřích se svatým Bohem, že tento svatý Bůh byl nucen stvořiti místo zavržení, aby tam uvrhl nenapravitelné přivržence hříchu!

Peklo! Ó, dobře vím, že je to hrozný článek křesťanské víry a není to lehký problém otcovského srdce Božího! Celý ten problém si však objasníme až v příští úvaze, když se budeme snažiti uvésti v soulad *dobrotivost Boží s věčným zatracením*. Ale už i tu se o něm musím zmínit, neboť nikdo není s to tyto dvě

věci uvéstí v soulad, nikdo není schopen to vysvětliti, leč kdo ví, že Bůh je svatý, třikrát svatý, do jehož blízkosti se nevloudí hřích, ani žádná stvořená bytost, která se oddala hříchu.

Bůh je naším Otcem! Jak vznešený to pojem o Bohu! Neodporuje mu snad některý jiný článek víry? Který? Nuže ten, v kterém Církev svatá učí, že Bůh je nekonečně přísný soudce, který může hříšníka na věky zavrhnouti na místo věčného trápení!

»To je přímo strašné dogma!« říkají mnozí. Ale jen ti to tvrdí, kteří zapomínají svatosti Boží.

a) Neboť táži se: Zda by bylo možno, aby někdo s duší zašpiněnou, zmrzačenou, zablácenou mohl žíti po celou věčnost se svatým Bohem, který nezná ani stínu hříchu? Zda by bylo možno, *aby člověk, i když by jakkoliv užíval své svobodné vůle, musil dojiti téhož cíle?* Žije-li duše po čas zkušební doby pozemského života s úplným vědomím zcela jinak, mluví-li a jedná zcela jinak, než to svatý Bůh předepsal, když někdo na záchranné pokusy Boží odpovídá bezbožným životem, ba dokonce se k němu obrací zády - nuže, jak může Bůh na to odpověděti? Bůh nikoho »nezavrhuje«, *ale člověk sám tam míří!* Ne Bůh ho tam zavrhl, nýbrž nejdříve se on sám od Boha odloučil.

Otrok hříchu se sám vyloučil z říše svatého Boha. Neboť člověk nevpadne do života věčného náhodou, jako když vyhrál hlavní výhru v loterii: do života věčného musíme vrůsti, musíme se zakořeniti. Kořeny vpouštíme do tohoto pozemského života a po ctnostném prožití tohoto pozemského života se přesadí náš strom do života věčného.

b) A předpokládejme, že *není zavržení, ale že každá životní cesta vede k věčné blaženosti, k Bohu. Co bude důsledkem toho?* To, že mezi dobrem a zlem přestane každý rozdíl. Hřích a ctnost, hanba a čest, láska a sobectví přestanou se rozlišovat, vždyť za-

končení všeho je věčná blaženost! Dostane-li se každý každou cestou k Bohu, pak nemá ceny mravné využití sil, ani poctivost a práce... a nejmoudřejší bude lehnout si na slunce a dáti se opalovat. Ano, učení o pekle je učení, které nás zaráží, jakmile však popíráme trest věčný, přistaneme prakticky tam, kde stojí nevěřící.

Peklo! Je to strašné slovo. Otec a peklo - jsou to skoro neslučitelné pojmy. Ale Bůh není jen dobrým Bohem, ale *i svatým Bohem a svatost Boží přímo vyžaduje, aby dokonáný zločin byl zavržen.*

2. Je-li tomu tak, odvodím si z toho důsledky pro sebe. Které?

Bůh je svatý, *musím tedy velice střežiti svou duši, abych se pokud na to mé síly stačí, od Boha příliš neodklonil!* Jak starostlivě musím dbáti o svou duši, když - podle Písma svatého - v jeho očích ani nebe není dosti čisté a i ve svých andělech nachází chyby. (Job. 15, 15; 4, 18.)

Zarazí nás výrok: *V očích Božích ani nebe není dosti čisté a ani andělé že nejsou čisté!* Ach, co tedy jsem teprve já v jeho očích?

Hle, druhý výrok Písma svatého: *»Člověk neví, je-li hoden lásky či nenávisti«* (Kaz. 9, 1).

A co bude tehdy, až se objevím před zrakem tohoto nekonečně svatého Boha! Když mi bude musit vyčíst, že mne stvořil jak dýmánek a že jsem se změnil v černý uhel! Že mne stvořil jako křesťal čistého a já jsem se umazal sazemi! Že mne stvořil mořským okem a zatím jsem se proměnil v páchnoucí kaluž! Že mne stvořil zelenou loukou a stal jsem se vyprahlým úhorem!

Jedině při záři svatosti Boží vidím, že při všech zkouškách, ve vši bídě a nemoci mne může stihnouti jen jedno skutečné neštěstí - *a to je hřích.*

A teď nadhodím otázku, trapnou, zneklidňující otázku: *Bratře, sestro, kdyby ses dnes, teď v tomto*

*okamžiku, musí objeviti před svatým a spravedlivým Bohem, zda bys to učinil bez bázně? Před tímto Bohem, kterého žádné vnější zdání neoklame, před nímž ani jediný skrytý náš cíl není utajen! Je pravda: všemohoucí Bůh uzná vlivy dědičného zatížení škodlivých zděděných náklonností a špatného okolí za polehčující okolnosti, ale bude dost toho, co ještě zbude i kromě toho: tíha vlastní odpovědnosti. Jest pravda, že Bůh je i milosrdný. Jsou však slepci, kteří *nechtěli* Boha viděti, neboť lépe jim bylo ve tmě. Jsou hluchí, kteří *nechtěli* slyšeti slova Božího, neboť by musili změnit způsob života. Jsou chromí, kteří *nechtěli* choditi, protože věděli, že by se musili odkloniti od své dosavadní životní cesty. A když se ti dostaví před Boha?*

Ó Bože, třikrát svatý, nauč nás jasně poznávati hřích, nauč nás, abychom hřích více oplakávali než všechno utrpení a nemoci, ba více než smrt!

2. Jak velice Bůh miluje ctnost!

Ze svatosti Boží však následuje ještě i jiná skutečnost: totiž jak velice miluje Bůh ctnost, snažení a boj ctnostného člověka proti hříchu.

Svatý Bůh nestojí před námi jen jako něco negativního, jako hrozící výstraha, ale i jako něco pozitivního, jako pramen síly, který nám umožňuje duševní vzestup.

»Budte svatí, neboť i já svatý jsem,« praví Hospodin v Starém zákoně (III. Mojž. 11, 44). Kristus Pán to opakuje: »Budte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest« (Mat. 5, 48).

Tato krátká věta je Magna Charta pro lidskou duši, povýšení do šlechtického stavu a ještě na světě nezazněla věta, jejíž důsledky by byly požehnanější.

Uvažujme jen: 1. *co žádá od nás tento příkaz a 2. zda to není mnoho, co od nás žádá?*

1. Přemýšlejme jen, jak vznešená cesta se před námi otvírá v důsledku tohoto božského příkazu!

Řeka se neuklidní, dokud nedospěje do moře; magnetická střelka se uklidní teprve tehdy, když zaměří k severu - *a lidská duše se neuklidní, dokud nenajde Boha.*

Život je vývoj. Vývoj však musí mít cíl. Našemu vývoji dal Kristus Pán jediný cíl, který je nás hoden, když pronesl památná slova: »Budte tedy dokonalí, jakož i Otec váš dokonalý jest« (Mat. 5, 48).

Zda žil kdy na světě filosof, který by byl lidem aspoň nějaký přibližný cíl vytýčil? Co je u srovnání s tímto cílem životní ideál takového Demokrita, Zenona, Epikura? Nebo i ušlechtilé ideály Sokrata, Platona nebo Aristotela!

Jaký ohromný to úkol - býti podobným Bohu! Jaké to doslovné uskutečnění řeckého mythu! Řekové se jen v mythu odvážili na něco takového pomysli. Podle jejich vyprávění položil Apollo kdysi svou lyru na kámen a ten dychtivě vssál do sebe zmírající akordy zvučící lyry. Kdo najde ten kámen a přidrží jej k svému uchu, ten uslyší božský zpěv na Olympu... To je ovšem poesie, pouhé snění. Není však poesii ani mythem, ale svatou pravdou, že v každé lidské duši dřímá obraz podoby Boží. Melodie dřímá ve struně a čeká jen na ruku umělce. Ve zvonu dřímá slavnostní zvuk, čeká na zazvonění. I v mé duši dřímá obraz Boží a čeká jen na mou tvořivou spolupráci. A podaří-li se mi tato práce - jediný to přisouzený životní úkol! - budu živou harmonií, hlásající chválu Boží, a slavnostním zvukem zvonu, znějícím do nekonečnosti. »Budte dokonalí, jakož i Otec váš dokonalý jest«, to znamená: buďte podobni Bohu.

Bůh je pouhý duch - a já se mu tedy stanu podobným, když v sobě zajistím nadvládu ducha. Slovem: musím tedy pohrdati tělem? Šlapati svět nohama? Nikoliv: ne tak to chápou. Vždyť žijeme na světě a

obklopeni jsme hmotou. Ale: *hmota nesmí ve mně udusiti duši.*

Uvedu na to krásný příklad, jen mu dobře rozumějte!

Peníze, peníze! - toť heslo dnešního lidstva. Toto heslo buší v tepnách chudých, zneklidňuje sny bohatých. Pro peníze pracují lidé dni a noci. *Sv. Alois* také pracoval dni a noci. Ale o čem? *Jak by se zbavil svého bohatství.* Konečně vyhotovil listinu, kterou se zřiká svého knížecího majetku ve prospěch svého bratra. Když podepsal listinu, ptal se svého bratra, záře radostí: »Co myslíš, Rudolfe, kdo z nás obou je nyní šťastnější? *Rozhodně já!*«

A knížecí syn vstoupil do kláštera. V roce 1591 zuřil v Římě mor, kterému padlo za oběť téměř 6000 lidí. Mladý kníže potkal na cestě zuboženého, morem nakaženého člověka. Vzal ho na ramena, donesl ho do nemocnice, opatruje ho... Nemocen se vrátí domů a brzy poté zemře ve věku 24 let.

Je to zcela prostý příběh. Zda vycitujete z něho půvab a poesii vítězné duše, oživující vánek z vysokých vrcholků hor? Buďte dokonalí, jak i Otec váš nebeský dokonalý jest!

2. V souvislosti s touto událostí cítím však i obtíže a námítky.

My to přece nemůžeme napodobiti! My otcové, kteří musíme pečovat o rodinu, my matky, kterým není dopřána ani minuta klidu pro hromadu starostí... Je-li toto cesta k svatosti, pak...

Ne, ne - bratře, sestro! nemluv dále! Ne proto jsem uvedl případ sv. Aloise, jako bychom to byli schopni dnes napodobiti. Nikoliv. Nemáme kopírovat činy svatých, ale máme býti naplněni tím obětavým nadšením, které je k těmto činům přivedlo. A toto nadšení nám pak ukáže, jak se můžeme dnes stát svatými.

Nyní tedy kladu velkou otázku, nejvážnější otáz-

ku dnešní úvahy. *Jak se mohu za dnešních dob státí svatým?* Neboť tím se státí musím! I dnes je platné slovo Boží: »Buďte svatí, neboť i já svatý jsem.«

Primitivní národové nazývali své vůdce podle jejich vynikajících vlastností. Všichni známe na př. zajímavá jména indiánských náčelníků, jako: »Jestřábí oko«, »Velký lovec«, »Velký had«, »Zvěrobijce«, »Zmužilé srdce« atd. Takovými to jmény může nazývatí jiného jenom ten, který dotyčného dobře zná s jeho dobrými i špatnými vlastnostmi. Avšak člověka zná úplně jedině Bůh. Mou povinností tedy je, abych ve chvílích tichého rozjímání vypátral, *jaké jméno mi Bůh dal.*

Snad se této myšlence podivíte, avšak není ani tak neobyčejná, jak se zdá na první pohled. Čtete jen v knize Zjevení: »Tomu, kdo zvítězí, dám manu skrytou a dám mu kamének bílý a na kaménku napsané jméno nové, jehož nikdo nezná, leč ten, kdo je přijímá« (Zj. 2, 17).

Ano, Bůh dá každému z nás jméno, jiné a jiné každému, a toto jméno obsahuje celou mou povahu a upozorňuje mne na můj nejdůležitější úkol, jehož splnění Bůh v tomto životě očekává. Neboť za to, *jakým jsem se narodil*, nejsem odpověden; ale zda pracuji o to, abych *nezůstal takovým*, jakým jsem se narodil, za to jsem už věru odpověden. Jeden člověk má povahu vznětlivou, druhý je citlivý, třetí lenivý, čtvrtý nedůvěřivý, další je nespolehlivý. Za to vše nemůžeme, neboť tak jsme se narodili. Je však naší povinností, abychom poznali své špatné vlastnosti a *nebyli s nimi spokojeni*. Kdo zpozoruje, která je jeho hlavní chyba, pozná také tajné jméno, které mu Bůh dal. Neboť Bůh nedává indiánská jména, jako na př. »Lovec skalpů« nebo »Rybí oko«, ale »Čistá ruka«, »Čisté srdce«, »Milosrdné srdce«, »Pomocná ruka«, »Život boje«, »Zůstaň věrný« - taková a podobná jména dá Bůh každému.

A kdo toto jméno uvede v čin a život, ten bude světce. Ano, světci dnešních dob jsou ti, kteří tvrdě bojují, aby splnili vůli Boží.

Což jsou ještě i dnes světci? Žijí ještě i dnes mezi námi světci?

Ó ano! Snad málokterým se dostane úředního církevního vyhlášení za svatého, to jest vyhlášení před lidstvem. Ale před Bohem věru i dnes žije mnoho lidí svatým životem. Kterí klidně, nepoznaně prošli životem a o nichž obyčejně teprve tehdy, když se už vracíme z pohřbu, nám napadá, že svět byl opět ochuzen o drahocenný poklad. Jsou to duše, které bez slova nářku věrně plní po celý svůj pozemský život své povinnosti, které dnem i nocí pracují tam, kde je Bůh ustanovil, ale přitom nezapomínají ani na věci duševní. Které jsou štědré, mírné a plné radosti. Které sice nekonají zázraků, ale jejich celý život je přitom zázrakem: je to živý zázrak spolupráce milosti Boží a svobodné lidské vůle. Kterí nesou svůj kříž, aniž reptají a naříkají. Kterí přejdou světem plným svodů, jimž však nepodlehnu. Nač ještě pokračovati? Všichni, kteří se snaží v dnešním bídném životě plně bojů plniti slovo Páně: »Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš dokonalý jest!«

Drazí bratři a sestry! V dnešní rozpravě jsme mluvili o *»svatém Bohu«*.

Svatý je Bůh! On jediný je svatý! A co se kromě něho na světě svatého nachází, to vše pramení z něho, z věčného zdroje svatosti. Veškeré světlo na světě pochází od slunce. Slunce se zrcadlí v kapce rosy a činí ji tak milou. Sluneční zář se třpytí v drahokamu a činí jej tak cenným. Podobně se zrcadlí svatost Boží v čisté lidské duši a činí ji tak milou a cennou.

Ó, jak si budu vážiti milosti posvěcující ve své duši! Jak si musím přivstávati ke spolupráci, abych ji dopomohl k vítězství proti hříchu!

Nemám však pracovat pouze na sobě - ale pokud je možno, také na jiných. »Posvěť se jméno tvé«, se nechci jen modlit, ale chci o to také pracovat: abych posvětil i život svého okolí a abych i tím uctil svatého Boha. Hle, horlivé matky, které s tak vřelou láskou posvěcují rozvíjející se duši svých dospívajících dětí a zvedají ji k Bohu! Hle, oni horliví členové rodiny, z jejichž tichého, skrytého příkladu proudí posvěcující síla na celou rodinu! Hle, ony horlivé apoštolské duše, které naplňuje bolestí, že lidé jsou tak málo svatí, tak vzdáleni od Boha, zdroje svatosti, a které vše vynakládají, aby takovou zbloudilou duši opět přivedly do blízkosti svatého Boha! Ale zatím co se zcela znavují prací o zkrášlení jiných duší, cítí, jak se přitom okrašluje jejich vlastní duše, jak se stává světlejší, zářivější a Bohu podobnější. A konečným cílem člověka věru je: *stále se připodobňovati věčně svatému Bohu!*

Staří Římané měli zvláštní zvyk. Když život chtěl rozloučiti dva přátele, zlomili hliněnou tabulku, zvanou tessera, a když se po dlouhých letech opět shledali, vzali obě pečlivě uschované střepiny a poznali se, když obě polovice se k sobě přesně hodily. Nebudete mne nesprávně chápati, když řeknu: *i naše duše jest malým zlomkem od Boha odděleným. Kéž bychom jej pečlivě uschovali a bedlivě střežili! Aby nebylo z ní znetvořené torso!*

Ó věčně svatý Bože! Pomáhej mi, abych tak střežil svou duši, ten nebeský zlomek od Tebe odlomený, abys jej jednou, až se k tobě vrátí, *mohl na patřičném místě zase připojit, abys poznal ve mně sám sebe a uznal mne na věky za své vlastnictví!*

IX.

DOBROTIVÝ BŮH

Dnes promluvím o *dobrotivém* Bohu.

Dáme-li ke jménu Božimu nějaký přívlastek, bývá to nejčastěji: *dobrotivý Bůh*. »Chraň mě *dobrotivý Bůh!*« - »Dejž *dobrotivý Bůh*« atd.

Je však Bůh opravdu »*dobrotivý*«? - táži se, a Písmo svaté mi dá odpověď: »Miluješ všechno, cokoliv jest a nic nemáš v nenávisti z těch věcí, které jsi učinil« (Moudr. 11, 25). To tvrdí o Bohu kniha Moudrosti a ukazuje tím na *dobrotivé* srdce Páně. Prorok Isaiáš však jde ještě dál. U něho tvrdí Bůh sám o sobě: »Může zapomínati na své dítě žena, bez citu k plodu své krve býti? A ať by i ona zapomněla, já přece nezapomenu na tě« (Is. 49, 15).

Matka je jistě *dobrotivá* k svým vlastním dětem. Ale já - praví Pán - jsem k tobě ještě *dobrotivější*.

Zda je Bůh opravdu *dobrotivý*? - táži se. A celý svět zazní tisícínásobnou ozvěnou: Bůh je *dobrotivý*, Bůh je *dobrotivý!*

Bůh je život věčný, je zdrojem všeho života a má radost z rozvoje života. »Oči všech doufají v tebe, Pane, a ty dáváš jim pokrm v čas příhodný« (Ž. 144, 14) - pěje žalmista. Každý pupen, který raší, každá kvetoucí růže, zelenající se travička, každé ptačí hnízdečko a hlavně každé tlukoucí srdce lidské volá: Bůh je Bohem života, který se ve své štědré *dobrotě* raduje ze života. Bůh by sám sobě postačil, není na nic na světě odkázán - a přece: naplnila jeho překypující *dobrota* celý svět životem.

Ba ani tu nepřestal. »Tak miloval Bůh svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný« (Jan 3, 16).

Abychom měli život věčný! Tento věčný život není

jednoduchým pokračováním života pozemského, ale je to vyzdvižení přirozenosti lidské do nadpřirozených výšin božského života, kde se v jistém ohledu staneme účastnými blaženosti věčné. Táže se vás nyní, bratři a sestry, *není Bůh neskonale dobrotivý, když nás tak miluje?*

Nestačí však, abych pouze věřil, že Bůh je nekonečně dobrý k lidem, ale musím z toho vyvodit i příslušné důsledky. Dobrotivost Boží mne: a) zavazuje k mnohým věcem, ale zároveň b) vykazuje určitý počet problémů, a jest potřebí, abychom jim věnovali náležitou pozornost.

1. *K čemu nás zavazuje dobrotivost Boží? a 2. jaké problémy se v souvislosti s ní objevují?* Těmito dvěma otázkami budu se zabývat v dnešní a příští úvaze.

Přihlédněme tedy nejdříve:

1. *K čemu nás zavazuje dobrotivost Boží*

1. První zcela přirozený důsledek dobrotivosti Boží je tento: Je-li Bůh ke mně dobrý, musím *býti i já dobrý k lidem.*

a) A na to upozorniti je tím důležitější, poněvadž dobrotivost, laskavost, pozornost vůči druhým a odpouštění je ve větším úpadku v lidstvu. Tak v úpadku, že ve Francii zavedli také - na způsob různých těch »týdnů« - tak zvaný »*týden dobroty*«. U nás v »českém týdnu« smíme kupovati jen český tovar, v »týdnu knihy« se mají kupovati jen knihy - a o »týdnu dobroty« má každý na uzdě držeti své nervy, má býti milý, trpělivý, zdvořilý a dobrý.

Lépe řečeno: měl by býti! Neboť onu duševní sílu, která znamená skutečnou dobrotu, může vytvořiti jen náboženské myšlení a z toho vyplývající obětavé ovládnání sebe. Jcm ten může býti dobrotivý k svým spoluobratřím, kdo se této dobrotivosti od Boha naučí.

b) »Nikdo není dobrý, leč jediný Bůh« - praví Kristus Pán (Mar. 10, 18). Všechna dobrota, která na tomto světě jest, pramení z nekonečné dobrotivosti Boží. Jak trpký je život a plno těžkých bojů je celé naše pozemské putování! Jak musíme tedy žehnati dobrotivým duším, které v tichosti, s rozradostněným zrakem, soucivným srdcem, všude šíříce radost, klid a sluneční zář, putují tímto světem a kamkoliv vstoupí, ihned osuší slzy a způsobí, že zvadlé květy štěstí zase vypučí. Ó ti dobrotiví lidé!

A nám křestanům by nejvíce příslušelo, abychom byli těmito lidmi! Nepřenechávejme nikomu tuto drahocennou výsadu! Já jsem dobrý, protože můj Bůh je nekonečně dobrý! Jakou velkou reklamou bychom byli pro křesťanství, kdyby i o nás mohli říci, co říkávali lidé o nesmírně jemnocitném, milém, dobrotivém sv. Františku Saleském, biskupu ženevském: »Bože! Jak dobrotivý budeš teprve ty, když už i ženevský biskup je tak dobrý!«

c) A jen mimochodem se zmíním i o tom, že dobrota vůči druhým není ztracený poklad, neboť když jsme *k jiným dobrotiví, budeme i sami šťastni.*

Jistý anglický spisovatel vynašel roztomilou příhodu, kterou názorně zobrazuje dobrotu. Jeden člověk měl velkou zahradu, v níž si děti rády hrávaly. Majitel však měl tvrdé srdce. Nemohl snést, že i druzí se radují z jeho zahrady. Obehnal ji tedy vysokou zdí, takže děti z ní byly vyloučeny. Ale co se stalo? Květy nezaslechly již radostný dětský smích a nekvetly již. Listí také vadlo. Nastala krutá zima, mrzlo, padal led, ale jaro se už nevrátilo. A muž stále jen čekal a čekal, zda už přijde konečně jaro. Ale nepřišlo. Nepřišlo, leč teprve až muž uznal svou chybu: strhl zeď, a jakmile vběhly do zahrady děti, najednou se okrášlila, vše se rozzelenalo - a právě tak i naše štěstí je tehdy největší, když druhé učiníme šťastnými.

Budme tedy dobří k sobě vespolek, neboť i Bůh je k nám všem dobrý.

2. Z dobrotivosti všemohoucího Boha vyplývá ještě další věc, totiž *něžná důvěra křesťanské duše v pomoc Boží.*

a) Co by nám pomohlo, kdyby byl Bůh pouze dobrotivý? Vždyť kolik je lidí, kteří by nám ze srdce rádi pomohli - ale nemohou. Bůh není jen dobrotivý, že nám *chce* pomáhati, ale je také všemohoucí, který, když *chce, také může pomoci.* Písmo svaté nazývá Boha na více než 70 místech »všemohoucím«. »Já jsem všemohoucí Bůh,« pravil Hospodin k Abrahamovi. (Gen. 17, 1.) A Kristus Pán takto volá na hoře Olivetské k Otci nebeskému: »Všecko je možno tobě.« (Mar. 14, 36.)

Když se jednou *sv. Kanut*, dánský král, procházel na břehu mořském, pravil mu jeden z jeho dvořanů lichotivě, že on je nejmocnějším pánem nad lidmi, nad mořemi i nad suchou zemí. Pokorný král se však postavil na břeh mořský a takto pravil: »Vlny mořské, poručím vám, abyste se nedotkly mých nohou!« Ale vlny se jeho nohou přece dotkly. »Jak mě můžete nazývati nejmocnějším člověkem, když ani vlna mořská mého rozkazu neposlechne! Bůh je mocným králem nebe i země. Jemu se klanějme!« Toť smýšlení křesťanské duši opravdu se hodící! Dobrotivému a všemohoucímu Bohu se klanějme a v něho doufejme.

b) A tu musím otevřeně říci, že tato něžná důvěra v pomáhající dobrotivost Boží nám lépe přispěje než *všelijaké pověry.*

Když se vydávám na cestu, když podnikám těžkou práci, když mám rozluštit těžký úkol a vůbec stojím-li před jakoukoliv životní povinností, učiním všecko, co mohu, aby výsledek byl příznivý a na konci pak dodám: Pane, co na mě bylo, jsem udělal a dále mi pomáhej svou dobrotivostí!

Ano, toť vážné křesťanské smýšlení.

Dříve, než se vydám na cestu letadlem, dobře prohlédnu stroj, zda neschává, přezkoumám křídla, jsou-li silná, prohlédnu každý šroub, zda je na místě. A když už jsem vše udělal, co na mně bylo, ještě dodám: Pane, pomáhej mi svou dobrotivostí! Tak se vydám klidně na cestu, ale ne - s nějakým malým krokodilem anebo se želvičkou, ani s jezdeckým bičíkem nebo černou kočkou! Ani se zlatým tolarem! To nejsou vymyšlené věci, jsou to skutečné talismany nejednoho slavného letce, bez kterých by se za nic na světě na cestu do vzduchu nevydal.

Není už to zahanbující, když se musím tázati: Komu důvěřuješ více? Dobrotivému Bohu anebo želvičce? Dobrotivému Bohu anebo černé kočičce?

Důvěřuji-li dobrotivému Bohu, pak nevěřím devětkrát opsané a devíti osobám rozeslané »řetězové modlitbě«, kterou začal kdysi v Americe jakýsi urozený plukovník, a že »když ji nepošlu dále dalším devíti osobám, stihne mne neštěstí«. Kdepak. Důvěřuji-li dobrotivému Bohu, nedbám na takové pověry.

Ale ani na jiné.

»Jste pověřčivá, milostivá paní?«

»Já? Co si to o mně myslíte? Styděla bych se v této osvícené době...«

»Proč jste tedy předtím, když jste mi vykládala, že se vašemu choti daří už lépe, zaklepala na stůl?«

»Já? To je proto, prosím, aby to bylo řečeno v šťastnou hodinu a aby se nemoc již nevrátila.«

»Ach tak? A minule, když nás mělo právě třináct zasednout k večeři, proč jste si k nám nesedla?«

»Ale prosím vás. Kde se dnes najde člověk, který se odváží zasednout ke stolu třináctý?«

»Tak jste tedy přece pověřčivá!«

»To už ne! Jsem jenom opatrná. Neboť, kdož ví... zdali snad...«

Co je to, bratře, sestro? Těžký hřích? Ne! Jen *slabá víra!* Slabá víra v Boha. Dobrotivost Boží mne však zavazuje, abych v něho důvěřoval.

2. Problémy ve spojení s dobrotivostí Boží

Z dobrotivosti Boží se neodvozují pouze uvedené důsledky, ale v souvislosti s ní vznikají i vážné problémy.

1. Začnu hned s otázkou nejtěžší, s námitkou nejvážnější. Je to onen zneklidňující problém, který je zakořeněn v hloubkách mnoha duší:

Tvrdíš, že Bůh jest nekonečně dobrotivý. Když je však nekonečně dobrotivý, jak tedy mohl stvořiti peklo?! Když je nekonečně dobrý, jak může zavrhnouti lidi do příšerných hlubin věčného zatracení?

Co na to odpovíme? Co řekneme na tuto otázku, která trápi mnoho duší? Neboť, že je Bůh nekonečně dobrotivý, tomu učí naše víra. Ale, že na lidi, kteří zemřeli v stavu těžkého hřichu, čeká peklo, tomu také učí. Jak můžeme tyto dvě věci srovnati? *Jak může býti »dobrotivý« ten Bůh, který stvořil věčné zatracení?*

Přihlédněme jen blíže k této těžké otázce.

a) Především poukazuji na svou minulou úvahu, v níž se jednalo o »svatém« Bohu a v níž jsme viděli, že svatost Boží a zloba hřichu jsou věci nesrovnatelné. Stojí proti sobě v nevyrovnatelné protivě a bylo by úplnou nemožností, aby hříšník trávil život věčný v blízkosti svatého Boha, právě tak, jako nemůže býti v blízkosti slunce tma a v blízkosti tepla led.

b) Je však ještě i jiná příčina, která nenechá ani v strašné záři pekelného světla zaniknouti dobrotivost Boží. Jsou to dvě věty Písma svatého. Jedna je slovo Páně u proroka Ezechiela: »Nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od své cesty a živ byl« (Ez. 33, 11). Druhá je výrokem sv. Petra: »Pán

shovívá pro vás nechtěje, aby kteří zahynuli, nýbrž aby všichni se obrátili ku pokání« (II. Petr. 3, 9).

Víte co znamenají tato slova? To, že *Bůh nenachází radost v tom, ba dokonce ho bolí, když někdo lže-ší*. Bůh chce všechny lidi vésti k spáse věčné, a jeho největší radostí by bylo, kdyby každý člověk byl spasen. Za tím cílem také všechno činí. Jednorozený Syn jeho vylil proto i poslední kapku své krve - co ještě mohl pro nás učiniti? Pro naši spásu jde až k nejzazším mezím; v pravém slova smyslu až k nejzazším mezím - ale tu se pak zastaví. Která je to nejzazší mez? *Svobodná vůle lidská*.

c) A tu je vlastně odpověď na onen problém: *Nikdo nebude zavržen, leč kdo sám chce. Bůh nikoho od sebe neodvrhuje, člověk sám se odlučuje od Boha*.

Býti člověkem znamená volit mezi dobrem a zlem. Člověk se může postavit na stranu zla, na stranu hříchu, na stranu vzbouřenců a stávkujících ve službě Boha. A v tomto táboře se může zakořenit a státi se zatvrzelým, a když ho tak stihne smrt, jak může pak dojíti k Bohu, když sám tam dojíti nechtěl? Stal se zatvrzelým, zůstal bez lítosti, o Bohu nic vědět nechtěl, co si s ním má teď Bůh počítí? Život věčný je ponoření do majestátu Božího; tento člověk však vůbec neměl touhy po Bohu!

Ano: Bůh je dobrotivý, ale toho, že je Bůh »dobrotivý«, se nesmí zneužívat. Ale jak mnozí toho zneužívají! Jak mnozí si zahrávají s hříchem, kolik lidí si libuje ve špínč, kolik jich vězí až po krk v blátě a takto se snaží uchlácholit hlas svědomí: Neboj se, vždyť Bůh je dobrotivý! Však dobrý Bůh ti to zase odpustí!

Nebo řeknou přímo: Dobrotivý Bůh to přehlédne.

Což mají tito lidé vůbec ponětí o Bohu a o dobrotivosti Boží? Dobrotivost v Bohu není babskou nemohoucností, ani slabostí a neenergičností. Bůh jest dobrotivý, ale i spravedlivý. Bůh je Otec, ale i přís-

ný soudce. Jak dobrotivý je Bůh k těm, kteří *chtěli* býti jeho, právě tak přísný soudce je těm, kteří zneužívali jeho dobroty a podle příkázání žiti *nechtěli*.

Ó, Bůh je nesmírně dobrotivý. Dříve než se někdo zřítí do věčného zatracení, jako upadne do tmy zhaslá hvězda, vyčerpá Bůh všechny záchranné prostředky svého milujícího srdce. Kdybychom viděli, co vše učinil Bůh na záchranu jediné duše, jak využije veškerého bohatství milosti volající, varující a pomáhající, ani by nám nenapadlo, abychom pochybovali o dobrotivosti Boží a hlavně nikoliv proto, co vyžaduje jeho svatost a dobrotivost: totiž pro odsuzování špatnosti.

2. Jsou zase jiní lidé, kteří reptají proti dobrotivosti Boží proto, že hned na místě netrestá špatnosti a nespravedlnosti - a to je pro mnoho lidí novým problémem. To je vážná otázka, kterou nyní jen nadhazuji, jen se jí dotýkám, ale bude jí věnována celá příští úvaha.

Jakou otázku to myslím? Problém »dobrotivého Boha a špatného světa«.

Místo dlouhého výkladu uvedu hned příklad, který nám poukáže na podstatu otázky.

Žila kdysi řádná, poctivá, nábožná žena, na kterou doléhaly těžké životní zkoušky. Byla po celý svůj život poctivou, spravedlivou duší, věrnou manželkou, starostlivou matkou a dobrou katoličkou. A během jednoho roku zemřel jí manžel, dva dospělí synové a k tomu přišla ještě o celý svůj majetek.

A najednou ztratila tato poctivá duše duševní rovnováhu a v její duši se zahrázila strašná myšlenka: *Bůh se o lidi nestará!* Lidé jsou pro něho ubozí mravenci, pro které nemá zájem onen Bůh, který trůní daleko od nás. Národové přicházejí a odcházejí, přicházejí vesny, mizejí podzimy, lidé jásají i pláčí, země se řítí ve své zaslepenosti mezi hvězdami - Bůh o to vše nemá zájmu. Alespoň toho zájmu navenek

neprojevuje. Mlčí. Udělal jsi něco dobrého a on neukazuje, že ho to těší. Piješ hřích a on neukazuje, že ho to bolí. Mlčí. Mlčí i tehdy, když se vydere z prsou věřících povzdech: »Pane, jak na to jen můžeš ještě *hleděti!*«

Bratři a sestry! Začal jsem takto: Žila kdysil řádná žena, která si takto povzdechla... Nevím jak se jmenovala. Řekni jen, nebyla jsi to ty? Ty jsi ještě jakživa nepřišla na takové myšlenky? Když nastala po světové válce strašná hmotná bída, když jsi své peníze, které jsi měla nastřádány pro stáří, ztratila úpisem na válečnou půjčku, když se nesvědomitému, lehkomyšlnému, hříšnému, tak dobře vedlo, a čestný a poctivý člověk musí hladovět, když jsi se tolik modlila za svého nemocného syna a on přece zemřel atd. *Kolik tu hřichu, kolik tu bídy! - Kdeže je dobrotivý Bůh?* To je otázka, která nás tak mučí.

Mučivý je tento život! Tento temný, pozemský život! Tyto životní pozemské boje, plné starostí! To množství slz a nářků! S pláčem začínáme tento pozemský život a s holetí jej skončíme. Kolem mne tolik záhad, otázek, pochybností! Je opravdu »dobrotivý« ten Bůh, který může snést, aby tento svět byl »slzavým údolím«?

Je to těžká otázka, která zachvívá duši. Otázka, na kterou nelze tak snadno odpovět. Otázka, která číhá v hlubinách tisíců duší a které právě proto věnuji při nejbližší příležitosti celou úvahu. Naše odpověď bude dvojitá:

- a) *Bůh nechce hřích a bídu; když je však dopouští,*
- b) *snází se tím něčeho dobrého dosáhnouti.*

Podívejme se dnes jen nakrátko na tyto dvě myšlenky.

a) *Bůh nechce bídu.* Dnešní svět není takový, jakým jej Bůh chtěl původně mít. Bůh nechtěl utrpení, nechtěl bídu ani smrt. Ale do původního plánu Božího se vmísila svobodná vůle lidská, hřích prvních

lidí, a to pokazilo všechno. »Skrze jednoho člověka hřích přišel na tento svět a skrze hřích smrt« (Řim. 5, 12).

Dobře vím, že touto odpovědí ještě vše není skončeno, poněvadž odpověď tato je nedostačující. Odpověď je sice správná, ale nedovede nás zbaviti pochybnosti. Vysvětluje sice, jak to s námi tak daleko dospělo; ale nepraví, jak může Bůh, ten dobrotivý Bůh přihlížeti k této bídě, trápení a utrpení. On to sice nechtěl - to uznám; ale že k tomu vůbec může přihlížeti!

b) Musím proto tedy prohloubiti odpověď a poukázati na *tajuplné plány Boží ve spojitosti s bolestí a utrpením*. Ano, my věříme, že dobrotivý Bůh a naše víra v jeho dobrotu učiní nás dalekozrakými. Jak to myslím? Nuže takto: ať zastihne věřícího člověka jakékoliv neštěstí, ať se dostane do nejmlhavější části svého pozemského putování, přece zdvíhá hlavu a světlem své víry se snaží proniknouti nad mlhu a temnoty. Ať tě zastihne jakákoliv zkouška, zastav se na chvíli a ptej se: Co chce ode mne Bůh?

*Když bolest stihne srdce tvé,
mlč, trp - jen ptej se, co Bůh chce.*

Neboť dobrotivý Bůh ti neposílá zkoušky pouze proto, aby ti činil bolest. Neposílá ti je jedině proto, abys plakal!

Proč je tedy posílá? Na to se budu snažit odpověděti příště. Ale už předem vám přečtu několik řádků z dvou dopisů, které jsem obdržel v těchto dnech. Oba dopisy musil napsati člověk, kterého život strašně poranil. Ale poslyšte jen, jaký byl konec těchto ran osudu.

Hle, několik slov z prvního dopisu: »...Do kostela jsem nechod'l, ani mše svatá, ani kázání neměly na mne pražádného vlivu. Když mne však starosti zlomily

a ohměkčily půdu mé duše, když jsem začal přes své vlastní hmotné starosti jinýma očima hledět na svět a na trpící lidi, nepadalo už zrno vašich přednášek v rozhlase na okraj cesty, ale na půdu úrodnou... Nyní pohlížím i na bídu našeho národa docela jinak; i v tom vidím lásku Boží, který nás pomocí utrpení chce probudit z vlažnosti a chce nám ukázat cestu pravdy. Nyní teprve jsem poznal Otčenáš v celé jeho vznešenosti i hloubce. Je nejkrásnější a nejnezištnější modlitbou. Nyní poznávám, že lidé to mohou zkoušet s republikou, komunismem nebo s jakoukoliv jinou státní formou, klid a mír však na zemi nebude dříve, dokud k nám nepřijde království Boží...«

Druhý dopis je od jedné matky, která se teprve před půl rokem dala pokřtít. Měla jediného syna a ten zemřel v 22. roce svého života. Myslím, že vám nemusím dále vykládati, co cítila matka u hrobu svého 22letého syna.

Ale poslyšte, co píše!

»...Snad bych se nikdy nebyla dala pokřtít, kdyby jedna smutná okolnost nebyla změnila mou životní cestu. Je tomu 9 let, co jsem vdovou a před půldruhým rokem jsem ztratila svého jediného 22letého syna. Byl to pracovitý, vážný mladík. Ideální mladík, jakým ho vy chcete mít: čistý na těle i na duši, který nikdy nevysedával v kavárnách, ani nekouřil, nýbrž pracoval a učil se a při své vážnosti si zachoval svou jasnou a čistou bytost a pojem »matka« mu byl svatý... A ani v oné noci, kdy jsem zůstala samotna, nenechal mne osiřelou, ale přišel ke mně Ten, v kterého, ještě i když jsem byla náboženství židovského, jsem celým srdcem důvěřovala, který byl zajisté vždycky a všude s námi a kolem nás a ani teď nás neopustil: Ježíš... a teď už vím, že za své dítě jsem dostala Krista výměnou...«

Bratři a sestry! Zda můžeme vůbec křesťanštěji vykládati neštěstí: »*Teď už vím, že za své dítě jsem dostala Krista výměnou?!*«

Dnešní svou úvahu nechám bez ukončení: dobrotivost Boží a zlobu světa budeme i dále zkoumati.

Dobrotivý Bože, pomáhej mi zatím, abych i já byl dobrý! Dobrotivý Bože, pomáhej mi, abych tak žil, abych zakoušel tvé dobrotivosti a abych se nemusel obávat tvé pravdy, jež by mne musila odsouditi!

Dobrotivý Bože, i když mne trestáš, pomáhej mi, abych poznal tvou svatou vůli, poznal ji a zkroušeným srdcem hovořil:

*Tiše se k Bohu modlitba vznáší,
věrně mě provází na cestách všech.
Utěchu dává v bolestech,
Ježíši, modlitba Tvá!*

*Trpícím v neštěstí nejvíc jí třeba,
osud jež zanechal v životě samy...
Nebudu reptati proti tvým soudům.
Proto Tvá vůle, Pane, se staň.*

(Roviczky.)

X.

DOBROTIVÝ BŮH A ŠPATNÝ SVĚT

Jak jsem už v minulé úvaze řekl, budu se dnes zabývatí tématem, které už od té doby, co člověk na světě žije, mučilo lidskou duši. Když si přečteme 72. žalm z Knihy žalmů, staré tři tisíce let, vycítíme krutou bolest duše, hledající nápravu.

Poslechněte si několik veršů tohoto žalmu:

*Nohy mé však téměř už poklesly,
málem už sklouzly se mé kroky.*

*Neb jsem se rozhorlil nad zpupnými,
vida blahobyť bezbožníků.*

*Smrt totiž starosti jim nepůsobí,
a jejich bolesti nejsou dlouhé.*

*Trampot lidských nezakoušejí,
a jako jiní mrskáni nejsou
Proto se chytá jich zpupnost a násillí
a ve svou bezbožnost se halí.*

*Vyvěrá takořka z tuku jich nepravost,
unášejí je smyslné pudy.
Posměšně a zlovorně smýšlejí
a vysoko nešlechetně mluví.*

*Ústy svými na nebe mříí,
a jejich jazyk po zemi rejsní.
Proto se obrací k nim lid máj,
a dní šťastné nalézá u nich.*

*Ríkají: Jak by věděl Bůh o tom?
Všimá si toho Svrchovaný?
Ejhle, to jsou bezbožníci:
ve věčném blahobytu bohatnou.*

*Tádal jsem se tedy sebe sama:
Nadarmo srdce své v čistotě chovám,
v nevinosti své ruce si myji?
Nadarmo mrskán jsem den každý,
kárán bývám každé jitro?*

Tak nařikal člověk před 3000 lety - a tento nářek je ještě i pro nás dnes jeden z nejtěžších problémů. Bůh je dobrotivý, nesmírně dobrotivý - slyšeli jsme v poslední úvaze; je-li však dobrotivý, jak může prohlížeti beze slova na množství zla, hříchů a zločinů, jejichž pěnicí vlny pokrývají svět a s ním i celé lidstvo! Kolik špatností, tupení, hříchů a nečistoty - a dobrotivý Bůh k tomu neřekne nic? Kolik hrozných zkou-

šek, bolestí a utrpení - a dobrý Bůh ke všemu přihlíží, aniž hne brvou?!

Je-li Bůh dobrotivý, jak se může dívat, jak může dovoliti, aby na světě bylo tolik zla: 1. *mravní zlo*, t. j. hřích, špatnost a 2. *fysické zlo*, t. j. neštěstí utrpení, bolest. Hříchem a utrpením je celý svět přeplněn; svět, o němž vyznáváme, že je spravován svatým a dobrotivým Bohem! Jak můžeme tyto dvě věci sjednotiti? - Hle, to bude vážný problém dnešní úvahy.

Probereme si tedy nejdříve první otázku, *otázku mravního zla*: Jak může Bůh přihlížeti k tomuto ohromnému množství hříchů? Proč mlčí Bůh i tehdy, když se kalné vlny hříchů zvedají téměř k nebesům?

1. Dobrotivý Bůh a hřích

Především bych chtěl poukázat na jednu ze svých dřívějších úvah, kde jsme mluvili o »Bohu svatém«. Tam nám bylo jasné, jak velice uráží hřích Boha, jak velice ho bolí, t. j. vlastně, jak velice by si Bůh přál, aby na světě hříchu nebylo. Tuto myšlenku musíme postavit v čelo svého rozjímání, neboť jedně v jejím světle můžeme najíti odpověď na svou otázku.

Když totiž hřích Boha tolik uráží a On přece mlčí a přes to vše přihlíží, jak se člověk hříchu dopouští, když Bůh stálým zasahováním hříchu nezabrání a jej neznemožní, má k tomu jistě důležitou příčinu.

1. První příčinou jest úcta k lidské přirozenosti, *k lidské svobodné vůli*. Bůh obdařil člověka nesmírně cenným darem, svobodnou vůlí, a nechtěl, aby byl bytostí, která musí podléhati železným zákonům přírody, jakými jsou všechny ostatní stvořené bytosti, ale chtěl, aby si zasloužil onen vznešený cíl, který mu určil Bůh, t. j. život věčný, *dobrovolnou součinností vlastního rozhodnutí a svobodné vůle*. Bůh nechtěl otroků, spoutaných řetězy, kteří by byli k němu hnáni děsem blesku a hromu, zemětřesením, povodněmi,

požáry a válkami, ale chtěl duše, které se mu dobrovolně klanějí a jej velebí. Proto musel člověka stvořit se zvláštním vznešeným právem: svobodnou vůlí.

Svobodná vůle není jen naším zvláštním vznešeným právem, ale způsobuje plnou odpovědnost s naší strany, ba může být dokonce nebezpečím přinášejícím záhubu. Jest podivuhodnou poctou člověka, ale zároveň také obávaným nebezpečenstvím. Jsem člověkem - tedy ani všichni tyraní celého světa mne nemohou donutit, abych udělal něco, co udělat nechci. Svobodná vůle je šlechtickou listinou lidské svobody. Nejsem nucen konati zlo (neboť tu by nebylo na světě hříchu), ale nejsem také nucen konati dobro (neboť tu by nebylo na světě ctnosti, zásluhy). Bůh sice nechce, abych zneužíval své vůle a volbou zla strhoval svou lidskou důstojnost na úroveň zvířete - abych to nedělal, přispívá mi svou vydatnou milostí pomáhající; ale člověk i při tom může jednati jinak a hle: to je pramen hříchu!

Stvoření světa se nepočalo hříchem. Bůh nestvořil zlo, hřích. Člověk si pokazil své pozemské cesty tehdy, když postavil svou vůli proti vůli Boží. Člověk zneužil svého nejkrásnějšího daru, který ho nejvíce pozvedal nad všechny ostatní stvořené bytosti: své svobodné vůle.

Hle první odpověď: *Na světě jsou sice hříchy, ale Bůh jich nestvořil, on jich nechtěl, nýbrž chtěl je člověk!*

Svobodné vůle můžeme zneužít, můžeme hřešit - ale Bůh není za hřích odpovědn. Jsem-liž odpovědn za to, že můj žák, kterého jsem naučil mnohým užitečným věcem, zneužil své vědomosti ke hříchu?

A přece kolik utrpení pochází jedině z hříchu! Kolik utrpení si zavíňují lidé sami! Mnoho chromých, slepých, churavých, lidí s oslabenými nervy by se nebylo narodilo, kdyby jeden z jejich předků nebyl žil v mládí nemravně, kdyby nebyl hřešil proti přikázání

čistého života. Kdybychom dovedli odstranit ze světa všechny trpkosti, neštěstí, loupeže, vraždy, války, které působí člověk člověku, život by se mnohem lehčeji snášel. *Proto ovšem Boha nesmíme volati k odpovědnosti.*

»Ale - pravíš - když Bůh skutečně nechce zločinů lidí, když ho naše špatnosti bolí, mohl by přece jako všemohoucí Bůh zabrániti lidským hříchům!« Ano, on by chtěl zabránit hříchu, a dává k tomu i pomáhající milost, ale: násilí nepoužívá, neláme násilně vůli člověka, neboť váží si toho, co v nás stvořil: váží si naší lidskosti.

2. Přihlíží tedy Bůh ke hříchu nečinně? Ó, nikoliv! Bůh nám neodnímá našeho svatého práva, které přináležejí lidské přirozenosti, neodnímá nám svobodnou vůli; se svobodnou vůlí lidskou však souvisí, že pokud budou lidé na světě, bude na světě i hřích. Bůh naopak *používá často i hříchu a působí, aby ze zla vyvodil něco dobrého.*

Kdo to chápe? Jedině ten, kdo už s hlavou pokrytou šedinami se může zahleděti na svůj minulý život anebo kdo důkladně studoval dějiny. Kolikrát se stalo v minulosti a stává se i v době přítomné, že i když si lidé nízce a drze zahrávají nebo snad provádějí své hříšné skutky, i tím, aniž to vědí, přece slouží úradkům Božím. Kolik lidí v pokročilém věku by mohlo říci svým bližním v intrikách si libujících a zlomyslným to, co biblický Josef, vydaný Egypťanům, později řekl svým bratrům: »Vy jste sice měli se mnou zlé záměry, Bůh však to obrátil v dobré« (I. Mojž. 50, 20).

Sotva vstoupil Kristus Pán na nebesa, už hledají Židé jeho následovníky, aby je usmrtili. Ale Bůh i zlo obrátil k dobrému: křesťané, kteří se za pronásledování rozprchli na všechny strany, roznesli do celého světa křesťanské učení, jako když se strom zmítá ve vichřici, ale přitom zároveň rozsévá svá semena a stává se sadařem nových lesů.

Vůle Boží tedy je, aby člověk nezneužil k zlému svobodné vůle, kterou ho obdařil. Ale když člověk své svobodné vůle přece k zlému užil a hřích spáchal, Bůh se snaží ještě i hřích obrátit k dobrému.

3. Ovšem, to ještě vždy není dostačující odpovědi na nadhozenou otázku: Proč mlčí Bůh? Neboť život je nasycen takovými ukrutnostmi lidské špatnosti, že se ještě i zbožné duše odváží říci: »Pane, nuže, jak můžeš ještě i teď mlčet? Jak se můžeš ještě i *na to dívati?*«

Nuže, víte, *proč mlčí Bůh i tehdy*, když si člověk myslí, že může volati: Pane, jen jedno slovo! Jen jeden blesk! Jen jedno zemětřesení na tyto drzé zločince!

Bůh mlčí, neboť nemá zapotřebí, aby mluvil. Kolik nám musil říci, abychom ho poznali, abychom poznali jeho myšlenky, plány, přikázání, tolik nám už řekl v minulosti ústy svých proroků a později skrze svého Jednorozeného Syna a hlásá to dosti srozumitelně i v přítomnosti Písmem svatým a Církví svatou.

Mlčí, neboť věčný Bůh má na to dost času. Jeho mlýny melou sice pomalu, ale jistě. Jemu nikdo neuteče a když mu chce utéci, dřív nebo později přece se dostane do jeho rukou.

Bůh mlčí, neboť má posla, který se jednou - kdysi - dotkne ramene každého člověka a dovede každého před Boha. A pak přestane Bůh mlčeti.

- Člověče, dosud jsem já mlčel, teď mlč ty a slyš rozsudek z úst Pána a Boha svého.

Ano, bratři a sestry, hrůzy lidských špatností nemůžeme jinak sloučiti s dobrotivostí Boží, leč když myslíme na to, že Bůh *není jen dobrý, ale i spravedlivý a přísný soudce, před jehož soudnou stolicí se dostane špatnost každého člověka.*

A tato myšlenka nás přivede k rozřešení druhé otázky dnešní úvahy.

Dosud byla řeč o lidském hříchu a o těch utrpeních, která musíme snášeti pro lidské špatnosti. Neboť věru

velká část lidských utrpení pramení ze špatnosti lidí - ale přece ne všechna! Jsou utrpení, nemoci, šlechty osudu, jejichž příčinou není člověk. Jak se však toto utrpení dá sloučiti s dobrotivostí Boží? Hle, to je druhá otázka, kterou chci zodpovědět.

2. Dobrotivý Bůh a utrpení

»Věrný jest Hospodin v každém slově, milostivý ve všem, co činí,« píše o Bohu žalmista. (Ž. 144, 13.) Ale neodporuje tomu zkušenost? Neodporuje tomu množství bídy a utrpení, pro které neumlká na rtech lidí nářek? Rolník si stěžuje, že úroda byla špatná; chudšas, že je příliš zima; nemocný, že jeho bolesti jsou nesnesitelné; dítě nařiká, že nemá šatů; mladík, že se nemůže uživit; stařec, že musí umřít!... Samé nářky, samé slzy, od kolébky až ke brobu samá bolest.

A jaké strašné události! Vypukne oheň v biografu a v něm uhoří na 70 dětí... a brzy slyšet nářek 70 matek. V uhelných dolech vybuchne dynamit a skoro 300 mužů je ihned mrtvo! V Lyonu se celý svah sesuje a pochová celé ulice... Srážky vlaků, výbuchy a množství jiných neštěstí naplňuje denní tisk!...

Jak máme na to uspokojivě odpovědět?

Kolik lidí trpí nespravedlivě! Kolik lidí zhyne i při své pili! Kolik lidí je špatně chápáno a nespravedlivě pronásledováno! Kolik nemocných a zbědovaných trpí bez své vlastní viny! Co na to vše řekneme? Co na to odpovíme?

1. První odpověď bude: Množství utrpení a neštěstí, které jedním slovem nazýváme fyzickým zlem, pochází odtud, že svět jest konečný, omezený, že se stále vyvíjí a mění. V tomto světě vše začíná, roste a stárne a právě tato stálá proměna bývá spojena s mnohým nářkem a žalem.

Jak se mám vyjádřit ještě jasněji? *Utrpení kráčí spolu se světem.* Nejen život dítěte stojí matku mnohé

bolesti; ale všecek život na tomto světě vzniká z bolesti: »Nezemře-li zrno pšeničné padši do země, zůstává samotno; zemře-li však, přináší mnoho užitku« (Jan 12, 24).

2. Dále: *život lidský je zde na zemi zasazen do rámce fyzických zákonů*. Tyto zákony jsou také tvůrcem Božím, tedy i jejich uplatňování hlásá slávu Boží. Hlásají slávu Boží dokonce i tehdy, když se snad v jejich důsledku zarmoutí nejedno lidské srdce. Někdo jede na lyžích a udělá zle telemark... a »zákon pádu« se i tu uplatňuje: zřítí se do propasti, zlomí si žebra a bude snad mrzákem celý svůj život. Na střeše se uvolní cihla... Pro ni platí zákon, že padá k zemi zvětšenou rychlostí. Když si tvé dítě hraje zrovna před domem, bude smrtelně zraněno a doma pak krvácejí srdce rodičů. Bůh by mohl způsobit, že by svým zásahem zadržel anebo odklonil směr padající cihly; ale táži se: bylo by rozumné něco od Boha takového požadovati? Kdyby Bůh ustavičně zasahoval do světového řádu, kdykoliv by bylo uplatnění přirozených zákonů člověku nebezpečné anebo nepříjemné, zda by se nemusil změnit pořádek ve světě v nepořádek, v nejistotu, kde by člověk nikdy nevěděl, co ho čeká? I to by mohl udělat Bůh, že by špatnosti zlých lidí násilně znemožnil; ale svět by se pak proměnil v loutkové divadlo, v němž by se Bohu neklaněli již lidé podle své svobodné vůle, ale figurky, pohybující se na drátkách.

3. Ale to ještě vše není uspokojivé řešení. *Uspokojivé řešení ve zkouškách, které stíhají lidstvo, najdeme teprve tehdy, když pohlédneme vzhůru, když pozdvihneme oči svých k Bohu a neposuzujeme utrpení, které nás stihlo, podle úzké míry pozemského života, ale měříme-li je měrou života věčného. Tehdy - a jedině tehdy - se nás nezmocní zmatek v utrpení.*

I ten malý plavčík na lodi měl strach, když se po prvé vydal na moře.

»Chlapče,« ptal se kapitán, »zdalipak umíš dobře šplhat?«

»Ano,« odvětil chlapec hrdě. »Doma jsem se vyšplhal na nejvyšší stromy.«

Ale když pak seděl na nejvyšším stěžni a loď se začala zmítati s boku na bok, dostal chlapec strach, chvěl se na celém těle a bál se, že spadne. Kapitán však pozoroval zdola každý pohyb chlapce. Když u-zřel jeho ustrašenou tvář, zavolal naň: »Divej se vzhůru, jen se dívaj vzhůru!«

A chlapec poslechl. Podíval se vzhůru a najednou minula závrať a všecken strach...

Ano: jen se podívej vzhůru a pak najdeš oporu i na rozbouřeném moři života.

a) Kdo se dívá vzhůru, ten dovede odpověděti na nářek, který slyšet tisíckrát: *Zlým se daří dobře, a údělem poctivého je na zemi bída* - kde je tu dobrotivý Bůh?

Toť rozhodně těžký problém, ale jen pro ty je nevyřešitelný, kteří nehledí vzhůru, na nadpozemské, věčné určení člověka. Neboť kdo věří, že ne pozemský život je jediným a konečným cílem člověka, kdo ví, že množství nespravedlnosti a nesrovnalosti pozemského života jednou splyne v soulad správného rozdělení spravedlnosti věčného Soudce, jenž nezná stranictví, toho nezastraší nestejnóměrné rozdělení blaha pozemského.

b) Kdo hledí vzhůru, ten si nebude stěžovati: *Proč právě já? Proč já musím trpěti a strádati a druzí nikoliv?*

Druzí že nikoliv? Vždyť přece nemůžeš nahlédnouti do hlubin lidských osudů! Perské koberce, osmi-pokojový byt, auto, společenské večery - a domníváš se, že tam není utrpení ani zkoušky, není choré dítě, není lidských vrtochů, starostí, že tam není temného

mraku ani bouře? Což je růže bez trní? Nebo slunce bez stínu? Oko lidské bez slzí?

»Že ty jsi tak chudý?« Ne ten je chudý, kdo má málo peněz, ale ten, kdo má mnoho přání. Jsou lidé, kteří jedí jen z hliněné nádoby, ale jsou přitom tak šťastní, jako by jedli ze samého stříbra. A jsou jiní, kterým se předkládá jídlo v samých stříbrných nádobách a jsou přitom mnohem nešťastnější než ti, kdož jedí z hliněných nádob.

A zajisté jsi už slyšel, že velký zemský blahobyt přivodil zkázu pozemského života. O mladém *Alexandru Velikém* s pochvalou připomíná Quintus Curtius, jak ušlechtile jednal se zajatou matkou, manželkou a dvěma dcerami perského krále. A dějepisec k tomu hned připojuje: »Tenkrát bylo jeho srdce ještě nezkažené štěstím. Nedovedl však štěstí dlouho snášeti a jeho nečistý život, plný ukrutností, ho přivedl do předčasného hrobu.« (De reb. gest. Alex. M. III, 12.)

A zase naopak, kolik lidí bylo přivedeno utrpením a kříži nazpět k Bohu, na kterého předtím zapomínali. *Šimona Cyrenského* také pohltily životní starosti; snášel dříví do svého příbytku v Jerusalemě. Najednou se setkává s průvodem: Pán Ježíš nese svůj těžký kříž na Kalvarii. Římští žoldnéři zastaví Šimona a nutí ho, aby pomohl Kristu nésti kříž. Nečiní to rád, byl »donucen« - píše Písmo svaté. A hle, onen kříž se stal bodem obratu v jeho životě. Ó požehnaný kříži!

Na konci své poslední úvahy jsem vám předložil dva dopisy. Dopisy dvou velice zkoušených spolubližních, které právě utrpení přivedlo nazpět k Bohu. A teď se ptám: zda není mezi vámi sto, ba i tisíce takových, kteří by mohli právě takové dopisy napsat? I tisíc těch, kteří by mohli říci: Byl jsem vzdálen od Boha, bloudil jsem v dáli, jemu budiž dík, že mne

svou zkoušející a trestající svatou rukou přivedl nazpět k sobě!

Ó, Bůh je dobrotivý! Bůh je velice dobrotivý!

c) A rozřešil jsem teď už každou záhadu? Není už více trapných problémů? Nikoliv! Kdo dovede na to uspokojivě odpovědět? Vždyť je to jedna z nejtěžších zkoušek naší víry! Neboť s jedné strany vidím tolik krásy, nádhery, pořádku, účelnosti, plánovitosti, takže nemám práva státi se nevěrcem; ale zase na druhé straně vidím tolik temných, nerozřešitelných záhad, že musím říci: *Nevím. Na to neumím odpovědět! Jen ty, všemohoucí Bože, můžeš na to odpovědět, ty, jenž sedíš za tkalcovským stavem světových dějin!*

Co je život? Jeden tvrdí, že život je komedie, druhý, že je tragédie. Kdo považuje život za komedii, toho osud bude tragický. Kdo jej považuje za tragédii, bude hrát úlohu komickou. Nuže, cože je život? Mysterium, tajemství, na jehož strašné otázky se snažíme odpovědět, hledáme spásnou odpověď a dostane se nám pouze jedné: záměry Boží jsou nevyzpytatelné.

Věřím v dobrotivé srdce Boží, které řídí osudy světa!

Drazí bratři a sestry! V celém vesmíru šumí akordy podivuhodných harmonií. Je pravda, že tu a tam se ozve i disonance, která však proto nemůže zkazit dílo velkého Umělce. Geniální hudebníci si mohou dovoliti, aby klidně plynoucí běh harmonií byl občas přerušen disonancemi; obecnostvo přitom neztratí trpělivost, nekritisuje nespokojeně, ale klidně čeká... čeká na konec, kdy pod rukou mistra splyne každá disonance v jednu konečnou, velkou harmonii. *Tak čeká i má křesťanská duše, že v životě věčném se každá disharmonie života pozemského změní v jediný*

chvalozpěv před trůnem Boha Hospodina, který řídí běh celého světa.

A na konec ani my nemůžeme učiniti nic lepšího, než že si najdeme ještě jednou 72. žalm a když jsem na začátku přečetl začátek žalmu, v němž zápolí žalmista s problémem dobrotivého Boha a zlého člověka, nyní přečtu i konec toho žalmu, který je zároveň rozřešením:

*Pane, já přece ustavičně jsem s tebou,
Ty mne držíš za pravici,
svými radami mne vodiš,
a potom do slávy mne přijmeš.*

*Co bych jiného chtěl na nebi,
a co na zemi kromě tebe?
Byť i zhynulo tělo i srdce mé,
Bůh bude skalou mou, dílem mým na věky.*

*Ano, viz, hynou, kteří se vzdalují tebe,
hubíš všecky, kdož od tebe odpadávají;
mým však štěstím je Bohu býti blízko;
v Hospodina, Boha, svou naději skládám,
abych mohl hlásati všecku tvou chválu
ve branách Sionské dcery. -*

XI.

PRAVDOMLUVNÝ A VĚRNÝ BŮH

Na požehnané tváři Otce nebeského jsou tahy, kterým lidská mluva dává různá jména, které však ve skutečnosti ukazují jen dvoji stránku téže božské vlastnosti. I tyto dva výrazy tváře Boží, o nichž bych chtěl dnes mluvit, se různí vlastně pouze podle jména, ve skutečnosti však je to jedno a totéž.

Budu nyní mluvit o *pravdomluvném a věrném Bohu*. Téma je dvojí pouze zdánlivě, neboť pravdomluvnost a věrnost jsou v Bohu právě tak nerozlučitelné, jako světlo a teplo v paprsku slunečním. Máme-li na mysli slovo Boží, pravíme, že Bůh je pravdomluvný, myslíme-li na jeho skutky, pravíme, že Bůh je věrný, ale oboje je vlastně dvojí stránkou jedné a téže pravdy.

Bůh miluje pravdu v řeči, i nazýváme ho pravdomluvným. A miluje také pravdu v skutcích, a proto ho nazýváme věrným. Neboť kdo je pravdomluvný? Ten, jehož slova se srovnávají s jeho myšlenkami. A kdo je věrný? Ten, jehož skutky se srovnávají se slovy.

Táži se však - je Bůh skutečně pravdomluvný a věrný? Písmo svaté nám dá několik nádherných odpovědí. Už stránky Starého Zákona podávají s velkou úctou a pietou zprávy o Boží pravdomluvnosti a věrnosti: »Bůh je věčnou skalou« - píše prorok Isaiáš (Is. 26, 4, v hebrejském originálu). Jako by řekl: Zde kolem nás vře a vlní se proud neklidného a stále se měnícího života, v celém světě je Bůh jediným pevným bodem: Bůh je skála! Ale i skály zvětrají, i ony se časem a vlnobitím rozpadnou... avšak Bůh je »věčnou skalou«, jedině jeho se může člověk pevně přidržeti. Neboť - jak píše týž prorok - »Slovo však našeho Boha zůstává na věky« (Is. 40, 8).

Kristus Pán však opakuje poslední myšlenku ještě slavnostnější formou, když majestátně praví: »Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou« (Mar. 13, 31). A s jakým přesvědčením píše sv. Pavel: »Bůh je pravdomluvný, každý pak člověk lhář« (Řím. 3, 4), protože »Bohu nelze klamati« (Žid. 6, 18).

Opravdu: Bůh je pravdomluvný a věrný! 1. K čemu mne zavazuje pravdomluvnost Boží, a pak 2. jak mne utěšuje Boží věrnost, - do těchto dvou otázek bych chtěl shrnouti myšlenky své dnešní úvahy.

Nejdříve tedy uvažme:

1. K čemu mne zavazuje pravdomlupnost Boží?

1. Především mi ukládá, abych *bezvýhradně věřil slovu Božímu*.

»Já jsem cesta, pravda a život« (Jan 14, 6), praví Kristus sám o sobě. Tedy Bůh sám je pravda a celá moje víra se zakládá na tom, že věřím, že slovo Boží je pravdivé.

Naše svaté náboženství zdůrazňuje neustále *důležitost víry, a to víry silné, víry, která nezná pochybnosti*. Mnohé věci své víry sice nechápu, a přece tomu musím věřit. Proč musím tomu věřit? Proč nesmím pochybovat? Proto, že nemohu pochybovat o slově pravdomluvného Boha. Hle, první a nejsilnější základ mé víry: Nechápu, jak to je, ale věřím tomu. Věřím, neboť pravdomluvný Bůh mne nemůže uvést v omyl.

Jedině Bůh se nemůže mýlit. My lidé se - i proti své nejlepší vůli - často mýlíme.

Když tedy na mne doléhají pochybnosti ve věcech náboženských a zažírají se do mé zatemnělé duše jako červ do usměvavého jablka - ó, takovýchto temných dní nebude nikdo ušetřen! - jak dobře je tehdy, když si mohu říci: Je pravda, že nechápu, jak tomu anebo onomu v mé víře jest - *ale Bůh to řekl a jemu uvěřím!* »Vím, komu jsem uvěřil a jsem přesvědčen« (II. Tim. 1, 12).

Já stojím v údolí a Bůh na kopci. Stojí na kopci a říká mi, co je za kopcem, na onom světě, co já nemohu pro kopec vidět. Uvěřím jeho slovům, neboť je pravdomluvný.

2. Ale pravdomlupnost Boží, jeho láska k pravdě upozorňuje mě ještě na jinou povinnost. Neboť z toho, že Bůh je pravdomluvný, neplyne jenom to, že vždycky, za všech okolností musím věřit jeho slo-

vům, ale také, že bytosti Boží se protíví každá lež, že Bůh nenávidí lež, když tedy já chci býti podoben Bohu, *musím se také vyhýbati lži.*

a) Lež se tak velmi protiví bytosti Boha, že kdyby se na něm objevil jen nejnepatrnější stín lži, v tom okamžiku by přestal býti Bohem. *S jakým zrakem musí tedy Bůh hleděti na člověka, který lže!*

»Bůh je světlo,« praví Písmo svaté, »a tmy v něm není žádné« (I. Jan 1, 5). Když v něm není žádné tmy, nesnese jí ani na mně! Tedy co prospěje člověku, když lže? Člověk může obelhati člověka, ale Boha nikoliv. Ach, jaká směšná figurka jest člověk, když stojí v škrabošce lži před Bohem, který všecko vidí, který svým zrakem všecko proniká a do všeho nahlédne! Kdyby jedna zaprášená, špinavá okenní tabule dovedla mluvit a řekla by slunci: Hleď, jakým krásným benátským zrcadlem já jsem! - Paprsek sluneční by se rozesmál a řekl by: Ale proč se děláš větším? Vždyť já tě prohlédnu! A kdyby kalužina řekla slunci: Hleď, jakým křišťálovým jezerem jsem, slunce by úsměšně řeklo: Proč nadsazuješ, vždyť já dobře vidím v tobě špinu!

Bratři a sestry! Oko Boží nás proniká více, než proniká slunce okenní tabulí nebo sluneční paprsek hlubinou vody!

b) »Ale, prosím« - omlouvají se lidé - »já ani nemám ve zvyku lhát! Aspoň ne tak, abych tím uškodil bližnímu. To by bylo přímo sprosté. Ale víte, *takové drobné nevinné lži*: taková malá nadsázka, přerěknutí, konvencionální lež, malé zvětšení anebo zamlčení, polichocení, styl'sace pravdy... tomu všemu se přece nelze vyhnouti! Tím přece neuškodím nikomu! Řekněte mi, prosím, proč by měla býti hříchem taková lež, kterou nikomu neuškodím!«

Nuže, řeknu to. Proto, že taková lež vůbec neexistuje. Cože neexistuje? Inu, lež, která by byla nevinná a která by nikomu neuškodila. Takové lži prostě

není. *Neboť i když neuškodí nikomu jinému, tobě samému jistě uškodí.*

Nuže, a jak tomu máme rozuměti?

Podle příkazu Pána Ježíše máme se všichni snažiti, abychom napodobovali a následovali v duchovní dokonalosti Otce nebeského (Mat. 5, 48) - tedy i v lásce k pravdivosti, pravdomluvnosti a upřímnosti. Budu se podobati Bohu, pravdomluvnému Bohu v té míře, v jaké se budu vyhýbati lži.

Pravda nosí jakýsi božský rys na čele, a kdo schválně hřeší proti pravdě, ten hřeší proti Bohu, a to i tehdy, když tím neublíží svému bližnímu.

A teď už chápeme, proč napomíná svatý Pavel tak vážně věřící v Efezu: »Oblectě člověka nového, stvořeného podle Boha ve spravedlnosti a svatosti pravdy: proto odložte lež, mluvte pravdu jedenkaždý k bližním svým« (Efez. 4, 24 a násl.).

Mluv pravdu! Proč? Protože každá lež staví přehradu mezi Bohem a tvou duší; je to skreslenina, která odnímá duši podobnost s Bohem.

Bratři a sestry! *Mějme úctu k pravdě!* Kdo lže, toho duše je zaplavena bahnitou vlnou. Kdo však přivykl lži a v ní žije, ten žije v Mrtvém moři - možno-li vůbec v něm žítí - a jeho žíravá, palčivá voda rozleptává jeho duši v ubohou zříceninu a vžere se do hloubky jeho duše.

Nezapomínejme, že jací jsme v životě, takoví budeme i na věčnosti. Naše duše bude na věky taková, jakou jsme ji na zemi utvořili. Duše pravdivá a upřímná bude zářit: jako démantový krystal, lhář však bude temný jako bezútěšná černá noc.

3. Pravdomluvnému Bohu se nejen tím musím státi podobným, že se chráním lži, ale přes tu negativní ochranu musím vybudovati i v pozitivním směru podobnost své duše Bohu: musím zdokonalovat svou duši *v plamenné lásce k pravdě.*

Milovati pravdu!

Je to nevyslovitelné štěstí, když můžeme něco učiniti pro pravdu, pro její poznání, obhájení a šíření. Z toho, že já musím býti podobný pravdivému Bohu a pravdu musím milovat, je vysvětlitelné i vznešené nadšení starodávných mučedníků, kteří za poznanou pravdu život svůj položili. Vysvětluje se nám i nadšení hrdinných šířitelů víry za dnešních dob, kteří, proniknutí pravdou svého náboženství, zvěstují tuto pravdu pohanským národům při nescetném strádání a odřikání. Tak si vysvětlujeme i nadšení těch hrdinných duší, které se sice nezrodily v našem svatém náboženství, ale až v dospělém věku objevily pravdu Kristovu; bývají schopny i za nejtěžších obětí státi na její straně. A tak si vysvětlujeme i vynalézavou apoštolskou lásku těch horlivých duší, které nemohou uzavřít v sobě oblažující vědomí poznané náboženské pravdy, ale snaží se pro ni získati co nejvíce lidí.

Víte, o čem nyní mluvím? O největší radosti a nejšťastnějších chvílích kněze, když přijdou k němu duše planoucí ohněm pravdy s radostnou zvěstí: Velebný pane, mám přítele na universitě, který, byv odkázán sám na sebe, těžce zápasil s pochybnostmi u víře, ale teď se mi ho podařilo přiměti, že stále chodí na kázání - a tak se z toho těším. Pak přichází druhý: V sousedství žije rodina. Už dvanáct let žijí spolu bez církevního sňatku a konečně po dlouhém domlouvání se dali včera oddat v kostele - a tak se z toho těším!... A pak třetí: Pamatujete se ještě na onoho mladíka, který vás minulou neděli vyhledal v sakristii, zmítán duševními boji? Tomu jsem já dodával odvahy, aby jen šel... a teď mi je tak vděčný a i já se tak těším! A přichází čtvrtý: Mám starou, dobrou přítelkyni, známe se už dlouhá léta, je to velice dobrá duše, jen ke zpovědi už nechodila dlouhá léta. Snad od své svathy, neboť měla mnoho výmluv vůči zpovědi, a konečně se mi ji podařilo přesvědčit, a zítra se přijde zpovídat, a tak se z toho těším!...

Konec každé zprávy bývá: »Tak se z toho těším!« Z čeho se těší? Z čeho plyne toto bezejmenné štěstí? Z toho, že když dopomohl druhým k pravdě, stala se jeho vlastní duše podobnější pravdivému Bohu, neboť nikdy se neupevní náboženské pravdy v naší duši lépe, než když jiné přesvědčíme o těchto pravdách. Ó, ano: *chci se připodobňovati Bohu, milujícímu pravdu a vyzářujícímu pravdu!*

A když jsem se připodobnil pravdomluvnému Bohu, pak mohu i počítat na přísliby Boha věrného. Neboť Bůh není jen pravdomluvný, nýbrž i věrný. A když mne jeho pravdomluvnost zavazuje k mnohým těžkým úkolům, utěšuje mne zase jeho věrnost mnohými přísliby.

A tu máme svou druhou otázku:

2. Čím nás utěšuje věrnost Boží?

1. Především nás utěšuje tím, že je někdo na světě, v němž se nemohu zklamat. Věrnost Boží mne posiluje a utěšuje. I kdybych se ve všem na světě byl zklamal, kdyby mne všichni lidé byli podvedli, i když jsem ze všeho vystřízlivěl, *přece mi zůstane ještě věrný přítel, v kterém se nikdy nezklamou: Věrný Bůh! Bůh je jediný věrný přítel, v kterém se nezklameme.*

»Není Bůh jako člověk« - praví Písmo svaté - »aby klamal; není jako zrozenec lidský, aby se měnil. Řekl-li něco, jak by to neučinil? Promluvil-li, jak by to nevykonal?« (IV. Mojž. 23, 19.)

A u Isaiáše praví Bůh sám o sobě: »Může zapomenouti na své dítě žena, bez citu k plodu své krve býti? A byť i ona se zapomněla, já přece nezapomenu na tebe!« (Is. 49, 15).

Kdo pozná přirozenost lidskou, vycítí, co to znamená: *Bůh je jediný náš věrný přítel, v kterém se ještě nikdy nikdo nezklamal.*

Bůh je věrný přítel!

Člověk jím totiž není. Člověk je rozmarný, vybíravý, nespolehlivý, je otrokem nálady... člověk je nevěrný. Kolik zklamaných, kolik opuštěných, kolik podvedených a vykořistěných lidí na to přikývne: je tomu skutečně tak! Člověk je nevěrný!

Avšak lidské srdce je tak stvořené, že hladoví po věrné, spolehlivé duši, kde by mohlo bez obavy zklamání odpočívat. A když takovou duši nalezne - je to řídký případ! - ale když ji přece najde, jistě hoří v té duši paprsek věčné věrnosti Boží. Neboť bez Boha neexistuje lidská věrnost. Jsou různé zájmy, hledá se pohodlí, honí se za požitky - ale věrnost tam chybí.

2. A z toho následuje druhá útěcha: Je-li Bůh věrný, pak dostojí v slovu, *pak mohu na jeho slovech stuvěti a v jeho sliby doufati.*

Písmo svaté Starého Zákona oplývá na jednom místě chválou Páně, protože pečoval o vyvolený národ takovou láskou. »Jak orel hudí k letu svá mláďata, jako nad nimi: poletuje: rozepjal svá křídla, vzal ho a nosil svými perutěmi« (V. Mojž. 32, 11).

Pravdomlupnost a věrnost Boží jsou ona dvě křídla na cestě k věčnému životu, kterými se nad námi neustále vznáší a nás pozoruje, abychom nepochabli.

Je-li Bůh věrný, t. j. dostojí-li v každém svém slovu, pak nejsou jeho útěchylná příslibení pouhým světlem nějakého ohňostroje, které vzplane jen na okamžik, ale je to oživující úplná pravda, kterou se utěšujeme ve všech pokušeních tohoto pozemského života...

Co věrný Bůh příslibil, tomu také dostojí.

Člověk není všemohoucí. Člověk buď zapomíná, nebo nedobře vidí neb slyší. A tak se může stát, že se i při své nejlepší vůli mýlí v řeči i ve svých skutcích. Ale Bůh není zapomnětlivý, ani krátkozraký, ani hluchý. To jest, v přísl by Boží mohu vždycky doufati.

Mohu doufati i v utrpení. Strašné šlehy osudu doléhají na mne, ale já si vzpomenu na slovo Boží: »Neboť

nynější soužení naše, které jest pomíjející, lehké, zjednává nám v míře přenesmírné slávu věčnou, plnovážnou« (II. Kor. 4, 17).

V utrpení jen tak obstojím, když si pomyslím na příslibení Boží, že mne čeká místo, kde »Bůh setře všelikou slzu s očí jejich a smrti nebude již; ani zármutku, ani křiku, ani bolesti nebude již« (Zj. 21, 4).

V čem bude pozůstávati život věčný? »Budeme patřiti na Boha.« Jak asi nás oblaží patření na toho nekonečně dobrotivého Boha, když už zde na zemi jsou našimi nejšťastnějšími chvílemi ty, které můžeme ztráviti ve společnosti milého, dobrého člověka. *Zda můžeme tedy považovati za těžkou jakoukoliv obět, když přece ji mohu dospěti k nejvyššímu dobru? Zda si mohu stěžovati, jak je těžko v dnešním světě věrně vytrvat! na straně příkazů Božích, když vím, že za cenu této věrné vytrvalosti mohu dospěti k nejvyššímu dobru pro věčnost? A jistě to obdržím, neboť Bůh je věrný!* »Věz tedy, že Hospodin, Bůh tvůj, jest Bůh mocný a věrný« (V. Mojž. 7, 9).

3. Z věrnosti Boží však vyplývá ještě další důsledek, kterého rovněž nemohu zamlčeti. Je-li Bůh opravdu věrný, který dostojí v svém slovu a plní své příslibení, *pak také plní svou hrozbu!* Pak se jednou skutečně odehraje onen soud světa, o kterém je řeč ve svatém evangeliu.

Lidé lehce slibují a ještě snadněji nedodrží svého sl'bu. Rychle hrozí, ale nemají v moci své hrozby uskutečnit. Ale o Bohu tvrdí Písmo svaté: »Ale Hospodin je pravý Bůh, neboť onť jest Bůh živý, a král věčný. Od hněvu jeho chvěje se země« (Jer. 10, 10). A abych nikdy nepocítil dodržení slova hrozícího Boha, k tomu mám jen jednu možnost, totiž: *abych i já byl věrný k Bohu, věrný v plnění jeho příkazů.*

Abych o tom mluvil, je tím nutnější, čím více všichni cítíme, že tisíce starosti a pokušení našeho pozemského života až příliš často docela ničí věrnost k Bohu.

Bratři a sestry! Zda žije v nás ohnivá věrnost k naší v dálce se nalézající, v mlze zahalené věčné vlasti? Ona věrnost, která žije v srdcích vystěhovalců italských v Americe k jejich vzdálené rodné zemi? Před nedávnem vystavěli v Římě na Janiculu maják, aby jeho světlo, jež občas vyšlehne, svědčilo o stále plamoucí touze vystěhovalců po domově a o jejich věrnosti. Žije i ve mně, který jsem poutníkem v cizině pozemské, také taková věrnost k věčnému Bohu?

Tolik si stěžujeme, že nás lidé oklamali, že se nám stali nevěrnými. Nestěžujme si na ně, nýbrž pomysleme si: *Kolikráte jsme se my sami stali nevěrnými věčnému Bohu! Jak často jsme nedodrželi svých slibů! Vzpomeňme si na ty četné zpovědi, v kterých jsme znovu a znovu slibovali Bohu věrnost a polepšení - a co se stalo se sliby? A množství těch rozhodnutí, jak se budeme vyhýbati hříchům - a co se stalo se silným předsevzetím?*

Ó Pane, věrný Bože, zapal v srdcích našich oheň věrnosti k sobě! Neboť ty jsi zaslíbil korunu spravedlnosti všem, kteří tě milovali (II. Tim. 4, 8).

A já věřím v toho pravdomluvného a věrného Boha!

Drazí bratři a sestry! Mluvil jsem o pravdomluvném a věrném Bohu. A nyní na konci se rozpomínám na zvláštní objev, který jsem kdesi četl. Známe zajisté všichni milou modrou květinu, symbol věrnosti a sluje: pomněnka. Ale botanikové zjistili, že pomněnka ze světa pomalu mizí.

I skupina lidí Bohu věrných jako by mizela, jako by už byla na vymření a s nimi také ubývá životního tepla a dobroty na tomto světě. Proto také pustne pomalu celý náš život; neboť čím jsou lidé nevěrnější Bohu, tím se stanou chladnějšími a bezcitnějšími vůči svým spolubližním. Kde není dobroty, tam nemůže být ani pravdomluvnosti, ani věrnosti, neboť věrnost a pravdomluvnost jsou sestry, a obě jsou dětmi dobroty.

Bůh je však pravdomluvný, tedy mu i věřím. Bůh je věrný, tedy doufám v něho. Bůh je dobrý, tedy ho miluji.

»Držme vyznání své naděje nezvratným, neboť věrný je ten, jenž zaslíbil« (Žid. 10, 23), tak zaznívá slovo sv. Pavla k mému sluchu.

Tato křesťanská naděje šíří teplo v mém srdci i tehdy, když svět kolem mne je velký rampouch. I kdyby mne byli všichni lidé podvedli, Bůh mne nemůže podvésti. I kdyby mne všichni lidé opustili, Bůh mne nemůže opustiti. Kdyby se mi všichni zpronevěřili, Bůh se nezpronevěří, jen - *jen já at se nezpronevěřím jemu!* At stále zní ve mně napomenutí Páně: »Buď věrný až do smrti, a dám ti korunu života« (Zj. 2. 10).

XII.

VŠUDYPŘÍTOMNÝ BŮH

Četl jsem kdysi roztomilou naivní příhodu o malém chlapci. Často přihlížel, jak jeho otec bere do ruky sluchátko telefonu a před rozhovorem takto se ohlásil: »Haló! Haló! Zde N. N...« Jednoho večera s udivením zahlédl otec, jak malý synáček si klekl u své postýlky a takto začal svou večerní modlitbu: »Haló! Haló! Milý Bože! Zde je Pavlíček! Otče náš, jenž jsi na nebesích...«

Když to člověk slyší, vyloudí se na jeho tváři úsměv. Čemu se smějeme? Nuže, jistě naivnosti chlapcově. Telefonovati Pánu Bohu? Bohu, v němž je celý svět a který na každém místě na světě je přítomen, který vše vyplňuje? (Jer. 23, 24). Volati po Bohu, jenž - podle Písma svatého - je vyšší než nebesa, hlubší než podsvětí, jehož míra jest delší než země a širší než moře (Job 11, 8-9) a kterého »nebe a nebesa nebes

nemohou obsáhnouti« (III. Kr. 8, 27)? Volati po Bohu, který »sahá mocně od konce vesmíru do konce, a řídí všecko líbezně!« (Moudr. 8, 1.)

Nuže, věru to je všecko naivnost, to jsou pouhé dětské představy. My dobře víme, že *Bůh je všudy přítomný*, že Bohem je naplněno nebe a země, že na celém světě není skrytého bodu, není na světě, na slunci, nebo v závratných dálkách hvězd takového místa, kde by Bůh nebyl přítomen, kde by bylo možno něco před Bohem ukrýti. Víme, že Boha možno měřiti jen jediným měřítkem, a tím je nekonečnost, a že Bůh má jen jedinou hranici, a tou je on sám. Víme, že vše, co je na světě, je pouhou myšlenkou Boží a jeho tvorbou, že tam, kde vůbec něco je, je přítomen Bůh.

Ano, to dobře víme, svou vírou to vyznáváme, ale zda i prožíváme tuto víru a zařizujeme podle ní svůj život? Nejednáme a nemluvíme často tak, nemyslíme tak, jako by Bůh byl od nás daleko kdesi na konci světa? *Neboť když správně uvažujeme o všudy přítomnosti Boží, vyplývá z toho krásné naučení a důsledky pro náš život. A tyto nauky si objasnit - bude úkolem dnešní úvahy.*

Nejdříve se tedy snažme: 1. *jak správně pochopiti, co znamená, že Bůh je všudy přítomný; a pak uvažme 2. jakou sílu dává nám tato víra v pokušeních a 3. jakou útěchu v utrpení.*

1. *Bůh je všudy přítomný*

Především musíme trochu blíže přihlédnouti, *jak máme správně chápati to, že Bůh je všudy přítomný.*

a) První otázka bude: *Zda si dovedeme představit, že Bůh je všudy přítomný?* Při omezené schopnosti lidského myšlení zajisté nikoliv. Nejvíc se přiblížíme k správnému pochopení věci, když si pomyslíme na svou duši, jak je přítomná v našem těle: je v každé

části našeho těla ve své nedělitelnosti. Všude pracuje, a nenacházíme místa, o němž bychom mohli říci, že je *pouze tam*.

Malé dítě se přitulí k matčiny prsům a táže se s očima široce rozevřenýma: Mamičko, pověz mi, kde bydlí Pán Bůh? A matka zvedá svůj zrak k nebi: Tam nahoře, dítě moje, v hvězdném nebi.

Nyní stojí přede mnou dospělí a táží se: Řekni mi, kde je Bůh? A já jim mohu odpovědět jen takto: *Rozhlédněte se po celém světě a všude najdete Boha.*

Na hvězdném nebi krouží miliony obrovských nebeských těles. Kdo je uvedl takovou titanskou silou do pohybu? Kdo postavil pro jejich dráhu neviditelné kolejnice? Ale hlavně: kdo předpisuje zákony, podle nichž se rozvíjejí nesmírné hmoty a síly, které nazýváme vesmírem, po celá tisíciletí neustálým vývojem? Všudypřítomný, vznešený Bůh.

b) A za druhé zjistíme: Bůh je sice přítomen v celém světě, ale Bůh je *větší než svět*. Což nevyplňuje nebe a země? - táže se Pán u Jeremiáše (Jer. 23, 24). Bůh je větší než nebe a země, jemu ani celý svět nestačí. Bůh je tak velký, že jen sám sobě postačuje.

Tedy je správnější neříkati, že Bůh je na celém světě, ale *celý svět jest v Bohu*. Jak krásně vyjadřuje tuto myšlenku svatý Pavel před řeckými mudrci na Areopagu v Athénách! »Bůh, kterýž učinil svět a všechno, co jest v něm, ten jsa páncem nebe a země, nebydlí v chrámech rukou udělaných, ani nebývá obsluhován rukama lidskýma, jako by něčeho potřeboval, sám dáváje všechněm život i dýchání i všechno... neboť v něm žijeme a se hýbáme a trváme« (Sk. ap. 17, 24, 25, 28).

Slova neslýchaná! »*V Bohu žijeme a se hýbáme i trváme!*« Tedy ne Bůh je v nás, ale my jsme v něm. Ne velký v malém, ale malý ve velkém. Ne nekonečný v konečném, ale konečný v nekonečném. Bůh je tak ve věcech, jako kořen v rostlině, jako duše v těle.

A kdo by se chtěl odloučiti od Boha, ten by si musil utvořit zcela jiný svět.

»V něm žijeme a se hýbáme i trváme«, jinak řečeno, každá bytost je v Bohu a Bůh je v každé bytosti. Dávejte dobře pozor, tu je každé slovo důležité: Netvrdíme, že každá bytost je Bůh (to je blud pantheistů), ale že nic není na světě, ani temeno hory, ani řeka nebo moře, zpěv ptačí nebo srdce lidské, za čímž by se nenalézal Bůh jako plod ve slupce, jako obličej za závojem.

Boha možno skutečně uzříti závojem tvorů - toť výsada vřelých, zbožných duší. Sv. Pavel píše o Bohu: »Neviditelné vlastnosti Boží od stvoření světa se spatřují, jsouce poznávány z věcí stvořených, a to i jeho věčná moc i božství« (Řím. 1, 20).

Jak vznešená to myšlenka: *Bůh je všudypřítomný!* Když v tiché hvězdné noci přeletí po nebi jiskřivý povětroň, když suché listí šelestí pod tvýma nohama, když kráčíš v tichém rozjímání rozkvetlými lučinami - pomysli si, že *Bůh je zde!*

Když se za tiché noci tajuplná slabost zmocní tvé duše... když tě pocit opuštěnosti trápí... když všemi lidmi zklamán, ode všech opuštěn, sedíš za bezesné noci se slzami v očích na okraji svého lože, vzpomeň si, že *Bůh je zde!* Ty nemůžeš býti i zde i jinde zároveň. My, abychom někam mohli jít, musíme nejdříve opustit předešlé místo. Bůh však není vázán na místo. Jej odměřiti nemožno: *Bůh je všude.*

c) Ti, kteří jsou zběhlejší v Písmu svatém, by snad nyní chtěli něco podotknouti a tázati se: Prosím, v Písmě svatém nacházíme přece výrazy, které jsou v rozporu s tím, co jste právě řekl! Písmo svaté sice skutečně tvrdí, že Bůh je všudypřítomný. Ale zase na jiném místě praví, že *nebe* je trůnem Božím (Mat. 5, 34) a Pán Ježíš takto kázal se modliti: »Otče náš, jenž jsi na nebesích...« (Mat. 6, 9), tedy Bůh je *na nebesích!* Podle 131. žalmu je Bůh *v chrámě!* A zase podle jiného

výroku Pána Ježíše je Bůh *v duších spravedlivých!* (Jan 14, 23.) Jak máme tedy rozuměti těmto výrokům, když je Bůh přece všudypřítomný? A jak máme rozuměti tomu, co také čteme v Písmě svatém, že Bůh se na modlitbu prosící zjeví, že se však vzdálí ze srdce hříšníka. A jak potom můžeme říci, že se tento bezbožník zcela odloučil od Boha! »Hubíš všechny, kdož od tebe odpadávají,« čte se v 72. žamu o Bohu. Je tedy možno se vzdáliti, možno se odloučiti od Boha, když je všudypřítomný?

Zajisté že ne! A ani tento lidský výraz, ani ostatní výroky Písma svatého se nesmějí vysvětlovati tak, jako by Bůh nebyl všudypřítomný. Bůh je zajisté všudypřítomný, jsou však místa, *kde je jeho přítomnost mnohem nápadnější a jaksi makavější, kde se jeho přítomnost takřka cítí, kde se vycítuje nápadnějšími následky jeho činnosti.* I lidská duše je přítomna v celém těle a přece, když se někdo pro něco velice vzrušuje, říká se o něm právem: »Hleď, ten má celého ducha ve tváři... nebo duch jeho hoří mu v očích!« Bůh jako nekonečná bytost je skutečně všudypřítomný, ale jeho milost a hlas volání nedochází všude dostatečného porozumění.

V kostele a v duších spravedlivých je tato jeho přirozenost a účinek jeho milosti přímo cítelný; kdežto o duši hříšné se praví, že »se vzdálila od Boha«, ne že by se snad mohl člověk od Boha odloučiti, od něho vzdáliti, ale milost Boží nemůže v něm působiti. Od Boha nás neodlučuje žádný prostor, tak jako nás s ním žádný nepojí, ale přibližujeme se, když se duše jemu připodobňuje, a vzdalujeme se od něho, když se naše duše od něho odvrací. Právě to nám ukazuje velikost a svobodu Boží, že ačkoliv je na každém místě přítomen, musí být přítomen, ale na jednotlivých místech může učinit i výjimky, jak to sám chce. A o takových místech říkáme, že »tam bydlí Bůh«.

Tak máme správně chápati, že Bůh je všudypři-

tomný. Když tedy tak správně chápu, že Bůh je všudy přítomný, vytryskne z této myšlenky pro mne mocný pramen síly a útěchy. A myšlenka, že »Bůh je všudy přítomný«, je také velikou silou v pokušeních a velkou útěchou v utrpení.

2. Síla v pokušeních

a) Kolikrát nám našeptává hřích nízkým způsobem: *Co se bojíš? Proč váháš? Jen s odvahou do toho, nikdo tě neuvidí, vždyť nikdo zde není!* Teď je pokladna otevřená: jen odvahu, nikdo tu není! Nyní je temná noc: jen odvahu, nikdo tu není! Teď jste úplně sami za zamčenými dveřmi: jen odvahu, nikdo tu není!

Není tu skutečně nikdo? Skutečně tě nikdo nevidí?

Ředitelství amerických železnic si dává velmi záleženosti, aby jeho zřízení byli co nejspolehlivější, a proto je dává hlídati zvláštními detektivy. Jistý železničář si jednou vyžádal dovolenou pod záminkou úmrtí v rodině. Když pak nastoupil službu, ukázal mu přednosta fotografii. Byl na ní zmíněný železničář, ale namísto pohřebního průvodu byla tam veselá společnost. Detektivové ho vyfotografovali. Kdyby ubožák byl tušil, že je na každém kroku pozorován a každý jeho pohyb je fotografován, byl by se zajisté docela jinak choval. Oko Boží je bystřejší než fotografická deska; když už na dobré desce se zachytí každý nejmenší předmět, jaké stopy zanechá teprve nejpátrnější náš dobrý či zlý čin ve zraku Božím!

Co praví *Vergilius* Dantovi v očištění? »I kdybys měl sto škrabošek na tváři, tvoje myšlenky by mi přece nebyly neznámy.« Kolikrátkoliv ti tedy pokušení našeptává: »Jen odvahu, nikdo tu není!« - myslí právě naopak: Bůh je zde! Všemohoucí Bůh, jenž mne stvořil, je tu! Svatý Bůh, kterého hřích nekonečně uráží, je tu! Spravedlivý Bůh, který bude jednou mým přísudcem, je tu! Jen odvahu, že prý tě nikdo

nevidí? Ba právě naopak: vždy kráčíme před zrakem Božím. Žijeme v Bohu skutečně tak, jako ve vzduchu, který nás obklopuje, jako v paprsku slunečním, který nás ozařuje. Není v nás jedné myšlenky, které by on neznal; není jediného slova, kterého by neslyšel.

Jen odvahu, nikdo tě nevidí? Před stanem *Antigonovým*, jak píše Seneca, rozmlouvali jednou dva strážcové a nadávali právě na Antigona. Antigonus prudce rozhrnul oponu a takto pravil k přestrašeným vojínům: »Odstupte aspoň trochu dál, abych vás neslyšel.« Mezi Bohem a mnou je takovou oponou hmotný svět. Já sice Boha nevidím, ale on mne slyší a vidí. A já nemohu jít »dále«! A kam bych vlastně mohl jít, kam bych se mohl před Bohem ukrýti, abych mohl hřešit? Nemohu se nikam ukrýti. Každý můj čin, každé mé slovo, ba každý úmysl a skrytou myšlenku zná Bůh!

Když jsi tedy sám a pokušení ti lživě našeptává: »Jen odvahu, jen se toho hříchu neboj, vždyť tě nikdo nevidí,« pak řekni: »Pane, ty jsi zde, ty vidíš můj těžký boj. Nedej mi zhřešit!«

Když cítíš, jak tě pokouší dnešní Putifarky, vzkřikni s egyptským Josefem: »Kterak bych tedy mohl tak zlou věc učiniti a hřešiti proti Bohu svému?« (I. Mojž. 39, 9).

A když tě hřích vábí a - podle Písma svatého - takto praví k tobě: »Nikdo nevidí mne; tma kolem mne a stěny mne ukrývají, nikdo nevidí mne, koho bych se měl ostýchat?« - pak musím odpovědět slovy téhož Písma sv.: »Všecko vidí oko jeho... oči Páně tisíckrát jasnější jsou než slunce, na všechny cesty lidské že patří, i do hlubin propasti i do lidských srdcí, že vidí do nejtajnějších záhybů« (Sir. 23, 27-28).

b) Šťasten ten člověk, který všude cítí Boha, který ve všem vidí otisk ruky Boží! Šťastná mládež, která si osvojí myšlenku, že ať je kdekoliv, všude se cítí před tváří Boží! A já bych neviděl v tom nic nevhodného,

kdyby na př. při probírání přírodopisných otázek ve škole, anebo při poznávání přírodních zákonů, nebo při výkladu o velkolepém stroji vesmíru profesor se zmínil několika slovy i o Stvořiteli tohoto světa.

Vždyť v jiných oborech máme to za celkem samozřejmé. Není na př. hodiny češtiny, kde by četli a rozebírali díla Zeyerova nebo Březinova, aniž by se při tom mluvilo o životě a osobnosti těchto básníků, neboť to patří k úspěšnému vyučování. A Beethovenu devátou symfonií jen ten může pochopiti a díla takového Mozarta, Schuberta, Haydna zahraje s procítěním jen ten, kdo zná život, boje a tužby těchto velkých skladatelů... Není zcela samozřejmé, aby při rozmluvě o divích vesmíru padlo také slovo o Bohu, který celý tento svět stvořil, vyplňuje a udržuje? Jak by se tím stupňovala výchovná síla školy! Neboť kdo pevně věří, že je stále před tváří Boží, že před ním myslí a mluví, ten dospěje k ohromné síle v boji proti pokušení.

3. *Útěcha v utrpení*

Byli bychom však na poloviční cestě, kdybychom zůstali u myšlenky, že se nesmíme dopustiti hříchu před všudypřítomným Bohem.

Z toho, že Bůh je všudypřítomný, nemám pouze jediné poučení, totiž, že musím být silný v pokušení, ale čerpám z toho též druhou povznášející a útěchuplnou myšlenku. Když je Bůh všudypřítomný, pak *nejsem ani v utrpení sám, pak nejsem nikdy opuštěn!*

a) »Otče náš, jenž jsi na nebesích!« modlíme se ve všech svých bídách, utrpeních a zkouškách. Ale nyní už budeme tomu zajisté dobře rozuměti. Na nebesích! Ach, jak vzdálené je od nás nebe! - pomyslí si někdo. Tak vzdálené, že se to nedá kilometry ani změřit. Počítáme proto na světelné roky a kolik světelných roků je zapotřebí, než se dostaneme jen k mléčné

dráze, k nejbližšímu mlhovému útvaru... A už je zde Bůh? - mohl by se ustrašeně tázati zápasící člověk. Tak daleko je od nás? Co mi je pak Bůh platný?!

Nikoliv, bratře! Takový způsob myšlení by byl příliš astronomický. Kde je nebe? »Tam nahoře,« říkáme, a více nevíme. Ale protimožci říkají podobně: »Tam nahoře«, pro nás to však znamená »tam dole«. Tedy pomocí zeměpisu a astronomie nemůžeme určit místo, kde Bůh je. Ale tím spíše to můžeme učiniti pomocí krátké větičky Pisma svatého: *»Není daleko od nás, v něm žijeme, hýbáme se a jsme.«*

Závratná věta, jímavé učení! Ryba žije ve vodě - neboť voda je jejím živlem. Pták ve vzduchu, neboť vzduch jest jeho živlem. A člověk? Člověk žije v Bohu - neboť on je jeho živlem! Neú-li Boha, pak nejsem ani já.

Tak jak voda pokrývá rybu a vzduch obklopuje ptáka, jak se růže koupá v sluneční záři, tak mne pokrývá, obklopuje a koupá Bůh: V něm žiji, hýbám se a jsem!...

b) Ach, co ty toho namluvíš! - stěžuje si trpící. Vždyť, kdybych já aspoň jednou *dovedl pocítit, že mne Bůh skutečně obklopuje!* Že takto žiji v Bohu! Kdybych já to dovedl pocítit...

Bratře, sestro! Jak to chceš pocítiti? Chceš svým *hmotným* tělem pocítit Boha, jenž je *duch*? Jsou lidé, kteří by to tak chtěli; jsou theosofové a anthroposofové, chodící po rašelinné půdě, kteří kromě těla hmotného uznávají také tělo astrální, éterické, kterýmžto tělem chtějí Boha bezprostředně pocítiti. Stávají se však buďto obětí halucinace anebo zaplatí to zastřením svého ducha.

Nuže, nedá se blízkost Boží pocítiti?

Ale dá!

Když sedíš u svého psacího stolku a pracuješ na těžkých aktech a tvá umořená hlava už není schopna dávatí pozor, zdvihneš čelo a zašeptáš do vzduchu...

do vzduchu? Ach, ne! Ale Bohu, který je vedle tebe, řekneš: »Pane, vím, že jsi zde a že Ty jsi můj a já jsem Tvůj.« Jen tolik! Jaká to naivní, jednoduchá modlitba, a přece jaká vznešená síla z ní plyne!

Když tě stihlo neštěstí, když jsi smuten a duše tvá je naplněna strachem: »Pane, Ty jsi při mně a nenecháš mne samotného, že ano!«

Když stojíš před těžkým rozhodnutím, zeptej se Boha: »Pane, hle, to chci učiniti. Učiním Ti tím radost? Ano? Ó, dej mi k tomu své požehnání!« A kdybys upustil od každého skutku, o kterém cítíš, že nemůžeš pro něj žádati požehnání Božího, byl by tvůj život docela jiný.

Když tě těžká nemoc váže k lůžku... když se svíjíš v horečce... vzbudíš se: je půl druhé v noci... každý spí, jen v tvých spáncích ti buší, řekni: »Pane, každý spí, všichni mne opustili, ale Ty jsi zde u mne, zde při mně.«

A když ti přijdou na mysl bývalé hříchy... spáchané v mládí věku, dávné hříchy, z kterých ses už vyzpovídal, ale které tě ani teď v klidu nenechají: »Pane, Ty jsi zde, teď už vidíš, že chci býti docela jiný, než jaký jsem doposud byl! Tvůj ztracený syn, který se navrátil, Tě prosí: Odpusť nám naše viny!«

Rozumíme tedy už, co znamená víra: Vždy a všude je Bůh přítomný, vždy a všude jsem v Bohu!

Jsem v Bohu! I tehdy, když se zdá, že je ode mne vzdálen na tisíc mil. Někdy vede cesta duchovního života krajem suchým a pustým. Přijdou někdy na nás dni, měsíce, roky, kdy naši duši obestře černý závoj opuštěnosti a bezútěšnosti. Minulost nám nahání strach, přítomnost je zahalena v temno... Není se mnou nikdo... modlitba je mechanická a nepodává mi útěchy... jako by mne i Bůh byl opustil!

Nyní, nyní, bratře, sestro, musíš býti na stráži. Nyní musíš zůstat věrný! Nyní musíš býti přesvědčen, že Bůh je s tebou! S tebou, neboť je tobě blíže než šaty,

které nosíš, blíže než stín, který nás sleduje; blíže než vzduch, který dýcháme.

Císařovna Eudoxie vyhrožovala sv. Janu Zlatoústému, že ho pošle do vyhnanství pro jeho neochvějnou odvalu. A velký biskup takto odvětil: »Jen tehdy bys mne postrašila, kdybys mne mohla poslati na místo, kde Bůh přítomen není.«

Jaká síla plyne z této myšlenky ve všech pokušeních!

Ať bys byl kdekoliv, vzpomeň, že Otec nebeský je s tebou!

Věřím ve všudy přítomného Otce nebeského!

Na počátku jsem vypravoval naivní příhodu s chlapcem, který chtěl telefonovati Pánu Bohu, a nyní je také skončím vtipnou odpovědí jiného dítěte.

Bedřich Veliký navštívil kdysi venkovskou školu v Braniborsku. Byla právě hodina zeměpisu a císař se ptal, kde leží jejich vesnička. »V Prusku,« odpověděl jeden chlapec. »A kde leží Prusko?« ptal se císař dále. »V Německu.« - »A Německo?« - »V Evropě.« - »A Evropa?« - »Na světě.« - »A kde leží svět?« byla poslední otázka císaře. Chlapec se na chvíli zamyslel a pak řekl: »Svět? V rukou Božích.«

Ó, ano, celý svět je v rukou Božích. A nekonečná vznešenost onoho velikého Boha se na mne snáší, mne zakrývá a živí! On váže k sobě mou vůli, mé srdce, a celého mne k sobě připoutává.

I kdybych chtěl, před Bohem bych se ukrýti nemohl. Totiž ani se skrýti nechci! Ale naopak: ať na mne dolhne jakákoliv zkouška, položím svou hlavu, svou ubohou, smutnou hlavu do otcovských rukou Božích, své srdce, své trpící srdce vložím na jeho otcovské srdce a pak bude můj život míti opět cíl; neboť kdo se odevzdá Bohu, tomu se i Bůh dává a vrátí mu život a radost z práce. *Vždy a všude vdechuji Boha, otvírám duši i své srdce: on je mým vzduchem, mým oživu-*

jícím světlem. Tak ať je tomu navždy: ani minutu bez něho, ani minutu od něho vzdálen, ani minutu v hříchu!

Otče můj! Který jsi vždy a všude přítomen, dej, abych plněním tvých přikázání byl vždy a všude tvým!

XIII.

VŠEVĚDOUCÍ BŮH

O proroku Eliášovi čteme v Písmě svatém (III. Kr., kap. 18), že byl jednou velice roztrpčen, když seznal náklonnost svého národa k modloslužbě. A aby národ nadobro vystřízlivěl z modloslužby, vyzval kněze pohanského boha Baala k neobyčejnému zápasu.

Vy postavte oltář Baalovi, pravil 450 pohanským kněžím, já však postavím oltář pravému Bohu; na oba oltáře položíme obětní dary a pak ať se rozhodne, který je pravý, živý Bůh. Na který oltář sestoupí oheň s nebe, ten bude mít pravdu! Neboť tím se ukáže, že Bůh přijal oběť.

Skutečně se sešel veškeren lid a kněží Baalovi poskakovali od rána do poledne kolem oltáře, volali jméno svého boha - ale nepřišla žádná odpověď. V poledne na ně konečně zvolal Eliáš: Křičte ještě hlasitěji, snad je váš bůh na cestách, nebo je pohřžen v myšlenky nebo dokonce spí... A oni poté křičeli ještě hlasitěji a řezali se do krve - ale marně: odpověď nepřišla: A tehdy se prorok začal modlit k Bohu, živému, pravému Bohu, a hle, hned sestoupil s nebe oheň na jeho oltář a oběť vzplanula, a lid padl na kolena před pravým Bohem a volal jen: »Hospodin jest Bůh, Hospodin jest Bůh!« (III. Kr. 18, 39.)

Skutečně, bratři a sestry, Bůh nemůže býti němým

bůžkem. Pravý Bůh nemůže býti hluchou, spící, neživou sochou. »Ústa mají a nemohou mluvit, ruce mají a nemohou hmatati, nohy mají a nemohou choditi,« praví 113. žalm posměšně o bůzcích. Pravý Bůh však nemá rukou a přece je všemohoucí, nemá nohou a přece je všudypřítomný, nemá očí a přece všechno ví. Bůh je všudypřítomný, o tom jsem mluvil minule. *Bůh je vševědoucí*, o tom chci mluvit nyní.

1. *Co ví Bůh?* a 2. *Co vidí Bůh?* Na tyto dvě otázky hledáme odpověď. Při tom opět pocítíme, jakým vznešeným rysem se před námi zdokonalí svatá tvář Otce nebeského. Vždyť věru už je to druhý rok, co se zabýváme myšlenkou: »Věřím v jednoho Boha!« v každé rozpravě, abychom tím lépe poznali a si zamilovali svého požehnaného Otce nebeského...

1. *Co ví Bůh?*

První otázka tedy zní: *Co ví Bůh?*

Musíme vyznati, že odpověď na tuto otázku bude zcela primitivní, všeobecná. *Co ví Bůh?* »Bůh ví vše,« pravíme. Ale co je to »vše«? Pokusme se jen to rozebrati.

1. Začněme nejdříve negativní cestou. Bůh ví vše, to jest, *na nic nemusí říci: Nevím.*

Člověk to musí říkati velmi často. I člověk nejučenější. I ten, o němž říkáme, že je nejučenější člověk na světě. Neboť zaved' takového člověka do univerzitní knihovny a ptej se ho, kolik myšlenek je obsaženo v těch statisících svazků knih, kolik z nich je pravých a kolik nepravých a v kolika rukou byl už ten nebo onen svazek - a odpoví ti: *Nevím.*

A pak ho vyved' na rozhlednu, ukaž mu hlavní město a ptej se ho, na co myslí milion obyvatel města právě v tomto okamžiku a co budou dělat za den v téže době - a odpoví ti: *Nevím.*

A postav nejmoudřejšího člověka na břeh mořský

a taž se ho, kolik zrněk písku se nalézá na pobřeží, kolik kapek vody v oceáne, kolik ryb ve vodě, kolik listů na stromě, kolik červů na zemi a kolik ptáků ve vzduchu - a odpověď bude vždycky tatáž: Nevím, nevím... Věru, tak je to: i co ten nejmoudřejší ví, je pouhé zrnko písku na břehu mořském: ale to, co neví - je sám nesmírný oceán.

Ale Bůh ví vše. Tedy na nic nemusí říci: Nevím.

2. Podívejme se však zblízka, se stránky pozitivní, co Bůh ví. *Především zná úplně sám sebe: ví, co je On a kdo je On.*

A pak zná důkladně všechno, co je mimo něj: i nejmenší a nejskrytější věci.

Bůh zná celý velký svět. »Písek moří a krůpěje deště a dni věků kdo může sečíst? Vysokost nebe a širokost země a hlubokost tůně kdo může změřit?« táže se Písmo svaté (Sir. 1, 2). Bůh zná člověka. Podle Jeremiáše zkoumá Bůh srdce a ledví (Jer. 17, 10), to znamená, že ví vše, co si jen myslíme.

Vzdálenost neohraničuje nijak jeho vědění: »Rozumíš mým myšlenkám z dálky,« praví o něm žalmista (Ž. 138, 3). Ani čas mu neurčuje hranic, neboť opět praví žalmista: »Se všech stran mne obkličuješ« (Ž. 138, 5).

V Bohu »jest vědomí všeho« (Est. 14, 14). A my pravíme: »Bůh zná vše«, »ví vše«, »v něm jest vědomí všeho«. Ale kdo tomu rozumí, kdo dovede prohlédnouti nesmírný obsah Boží vševědoucnosti, vědomosti a moudrosti?

Kolik vědění a poznatků bylo potřebí pouze k tomu, aby mohl Bůh vymyslet a uskutečnit podivuhodné ústrojí tohoto velikého viditelného světa! Nepřehledná říše činných sil na světě, obdivuhodné geometrické výtvořy krystalů, nádhera milionů živočichů - vše to je plán a vědění Boží!

A což teprve lidská duše! Posad' si vedle sebe dítě, podívej se mu hluboko do očí a v hloubce uvidíš jeho

duši. A nyní se podívej do hloubky duše a v hloubce duše uvidíš Boha. Nádherná práce lidského ducha, jeho technika, kultura, pokrok, to vše je jiskra, která vyskočila z vědění Božího, vše to je světelný paprsek, který se zažehl o vševědoucnost Boží.

A teď snad už vidíme v celém rozsahu, co Bůh ví? Nikoliv. Když se svatý Pavel zamyslí o vševědoucnosti Boží, zvolal pln údivu: Ó hlubokosti bohatství a moudrosti a vědomosti Boží! Jak nevyzpytatelní jsou soudové jeho a nevystihlé cesty jeho (Řím 11, 33).

Když ani sv. Pavel nepochopil Boží vševědoucnosti, i my se musíme spokojiti místo odpovědi jasně odpovědi zastřenou, naplňující nás tušením: Co ví Bůh? Bůh ví vše.

3. Bůh ví vše? - táže se někdo.

»Ano, vše!«

»Nuže, z toho vyplývá něco strašlivého. Je to velké neštěstí!«

»Cože?«

»Když Bůh ví vše předem, ví také, jak zakončím svůj pozemský život. To znamená, že ví, budu-li spasen nebo zavržen.«

»Ano, Bůh to ví.«

»Ale tehdy přece nemám svobodné vůle. To musím udělat a tam musím přijít, jak to Bůh předem o mně ví! Bůh ví, budu-li spasen anebo zatracen. Ale když on to už předem ví, pak se já zbytečně namáhám! Pak říkají lidé ve svém tíživém fatalismu zcela oprávněně: To se tak muselo stát. Stojí to psáno v knize osudů!

Je to těžká otázka, bratři a sestry, ale nevyhnu se jí. A to proto ne, že poměr vševědoucnosti Boží a svobodné vůle lidské byl nejtěžším problémem nejvážnějších duší a je tomu i dnes tak. Bylo by hrozné jen si pomyslit, že je můj věčný osud už předem rozhodnut a že se proti tomu odvolávati nemohu. Nevzbou-

řila by se každá kapka krve proti takovéto myšlence? Nepopírali bychom tím existenci Boží? Zda možno nazvati spravedlivým Boha, který předem, bez každého výsledku, vyřkl nad námi rozsudek?

Tomu však - Bohu díky - tak není!

Jak je tomu tedy?

a) Člověk není vševědoucí, neboť žije v čase. Vidí pouze přítomný okamžik; z minulosti ví něco a z budoucnosti snad něco tuší.

Před tváří věčného Boha však není minulosti, ani budoucnosti, ale pouze přítomnost. Co my nazýváme budoucností a co ještě nevidíme, to Bůh vidí také jako přítomnost, ale toto božské vidění nikterak neovlivňuje budoucích osudů věcí.

Nuže, to je naprosto nesrozumitelné - řekneš na to. Ale pomocí podobenství se stane věc přece srozumitelnější. Představ si strážného na věži a před věží si představ veliký průvod lidí a uprostřed průvodu sebe samého. Co vidíš? Několik lidí před sebou, několik kolem sebe a několik za sebou - toť vše; z dlouhého průvodu neuvidíš nic. Takové jsou také tvoje vědomosti z minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Strážný na věži však uvidí s výše celý průvod. Vidí, co je daleko před tebou: vzdálenou budoucnost; vidí co je daleko za tebou: vzdálenou minulost. Budoucnost, přítomnost, minulost vidí *najednou*; vidí to a přece on není příčinou toho, že se tak stává. Bůh také tak vidí všechno, neboť stojí nad světem. Tak praví také *sv. Jeronym* zcela správně: »Ne proto se stane něco, že Bůh to předem ví, ale protože se to stane, ví to Bůh« (In Jer. 26, 3). Tedy Bůh je skutečně vševědoucí, ví o mně, zda budu spasen anebo zatracen.

b) »Ale pak není už budoucnost v mých rukou!«

»Ale ano!«

»Proč?«

»Nuže, proto, že nevím, co Bůh o mně ví! Kdybych to věděl předem, to by jistě ochromilo mou bojovnou

sílu. Ale nevím to! Tak tedy pracuji, bojuji pro svou duši, bojuji proti hříchu: *chci* býti spasen a tehdy Bůh o mně vidí, že se stanu skutečně blaženým. Tedy: ne proto budu spasen, že Bůh to tak vidí (to by bylo popírání svobodné vůle), ale Bůh to vidí proto, že pro své vážné boje budu skutečně spasen.

Někdo snad na to řekne: Prosím, to je pouhá slovní hříčka. »Ne proto se to stane, že to Bůh vidí, ale proto to Bůh vidí, že se to skutečně stane« - to je místo vážné odpovědi pouhá slovní hříčka!

Není to slovní hříčka. Když se na nebi zableskne, víme zcela jistě, že zanedlouho zahřmí. Toť tak jistě, že někteří si už předem zacpávají uši. Ale ptám se: Bude snad proto hřmít, že my to předem víme? Nikoliv. Ale víme to předem proto, že skutečně zahřmí.

Dávejte si na to pozor, co nyní řeknu. Kolik hodin je teď? Tři čtvrti na jedenáct a dvě minuty. V 11 hodin 7 minut přijede na východní nádraží miškovecký rychlík a nyní, nyní je právě před Rákosem. Uhání. Víím to zcela určitě. Je tam proto, že já to víím? A dojede proto, že já to víím? Nikoliv! Naopak: víím to proto, že je tam skutečně. A víím to proto, že jistě přijede. A jako nikdo nemůže povědět, že rychlík proto přijel na východní nádraží, že já jsem to předem věděl, právě tak nemůže nikdo říci, že on proto dospěl na konečnou stanici života věčného anebo věčného zatracení, že to Bůh o něm věděl předem. Ano: věděl to předem, vždyť je vševědoucí! Ale vševědoucnost Boží nebyla příčinou zatracení.

c) Celá naše lidská přirozenost by se vzbouřila proti myšlence takové predestinace; *ba dokonce vidíme, že ti, kteří v teorii toto učení hlásají, jednají v praxi docela jinak.* Jeden z nejbystřejších theologů XIII. století *Duns Scotus* setkal se jednou na své cestě s rolníkem, který pracoval na poli. I promluvil k němu několik nábožných slov, ten mu však takto odpověděl: Proč mne napomínáš k nábožnému životu? Vždyť

vidí-li Bůh, že budu spasen, budu spasen i bez toho jsem-li dobrý anebo zlý; vidí-li však, že jsem ztracen, tož mne nikdo od toho nezachrání!

Velký theolog však odpověděl mírně: Proč vlastně seješ a pracuješ v potu tváře své? Vidí-li Bůh předem, že zde poroste obilí, poroste, ať nyní seješ nebo neseješ. Když však předem viděl, že tu nebude obilí, tak tu nebude i když se budeš jakkoliv namáhat... A rolník nedovedl na to nic povědět, jen sel dále.

Netvrdím, že dovedeme zcela jasně vyřešiti tento problém, vždyť už nejbystřejší duchové křesťanství se v potu tváři pokoušeli o rozřešení této otázky. Něco tajuplného a nepochopitelného v ní přece zůstalo. Tolik však chápeme i svým omezeným rozumem, že ulomíme tomuto problému pichlavé ostny a položíme klidně svou budoucnost i život věčný do požehnaných rukou vševědoucího Boha.

Bůh však nejen všechno ví, ale také všechno vidí, a tato myšlenka vzbudí v nás zase množství cenných poučení.

2. Co vidí Bůh?

1. Co vidí Bůh? - táži se nyní. A naše omezená lidská mluva může opět odpovědět pouze všeobecně. Co vidí Bůh? - tážeš se. Nuže, přečti si, co si už malé děti pší na pravítko:

*Okno Boží i nad tím bdí,
pravítko ať se neztratí!*

Je to podivuhodné, ba přímo jako instinktivní projev lidské duše. Oč se však opírá toto naše přesvědčení? O nespočetné výroky Písma svatého. *Písmo sv. hýří v pravém slova smyslu krásnými myšlenkami o vševědoucím Bohu.*

»Nic není skryto před očima jeho,« praví na jednom místě (Sir. 39, 24). Na jiném místě čteme zase: »On totiž patří až ke končinám světa, vidí všechno, cokoli pod nebem jest« (Job. 28, 24). Je v Písmě svatém taky jeden obrazný výrok: »Oči Páně tisíckrát jasnější jsou nežli slunce« (Sir. 23, 26). A slunce je přece dost jasné! A co vše vidí slunce už i za 24 hodin, když ozařuje zemi. Kolik bojů, hříchů, zločinnosti, *ale oko Boží vidí mnohem více!*

V observatoři Mount-Wilson v Kalifornii se chová světoznámý obrovský dalekohled, kterým možno vyfotografovati povrch měsíce. Tento přístroj nazývají pyšně »okem světa«. Nuže, skutečné oko světa je oko Boží, které vidí v skrytosti a tajnosti, ba i za nejtemnější noci každý čin a každou myšlenku.

Je-li to skutečně pravda, že »oko Boží vše vidí«, pak z toho plyne nejen »pravítko ať se neztratí«, ale i *množství varujících, těšících, chránících a posilujících myšlenek.*

2. Především plyne z toho vážné napomenutí: *Měj se na pozoru, neboť jsi vždy před zrakem Božím!*

Naši předkové vyobrazovali Boha se zvláštní oblibou jako trojúhelník, v jehož středu je otevřené oko: tři strany trojúhelníku znamenaly tři božské osoby, otevřené však oko vševidoucí Nejsvětější Trojici.

Ať jsme kdekoliv a ať činíme cokoliv, Bůh to vidí! Ó, kdybychom nebyli na to zapomněli! Kolik hříchů a kolik lítostných slz by nám bylo v životě ušetřeno. Kdybychom si v každém pokušení byli vzpomněli na napomenutí Páně: »Chod' přede mnou a buď dokonalý!« (I. Mojž. 17, 1.) Kdybychom si byli vzpomněli na myšlenku, která dodala egyptskému Josefovi tolik sil v nejtěžších pokušeních: »Kterak bych tedy mohl tak zlou věc učiniti a hřešiti proti Bohu svému?« (I. Mojž. 39, 9.)

Ano, jsme stále před zrakem Božím!

A když klečím ve zpovědnici a stud mi svírá hrdlo.

protože se z onoho velkého hříchu - ach - ani netroufám zpovídati, jak dobře, když si v tom okamžiku vzpomenu: Tohoto zpovědníka mohu obelhati, ale Boha, který všechno ví a všechno vidí, nikoliv. Jak dobře, když si vzpomenu na slova sv. Augustina: »Chceš hřešiti? Nuže, vyhledej si místo, kde tě Bůh nevidí a pak tam dělej, co chceš.« Jen si hledej, zda je najdeš!

3. Jak varuje vzpomínka na vševědoucího Boha hříšníka, tak zase utěšuje poctivého. Jaká to útěcha, vím-li, že *Bůh mne dobře zná a nikde mne špatně nechápe!* Neboť lidé mne často špatně chápou. I mé nejsvětější úmysly vysvětlují si špatně. Ale vševědoucí Bůh mne nikdy špatně nechápe!

Bůh zná celou mou bytost, celou mou přirozenost. Ví, čeho jsem schopen, které to jsou chyby, za které sám nemohu, jelikož pocházejí z mé slabé, zděděné přirozenosti.

Bůh mne zná lépe, než se znám sám.

Někdy mne neúspěch úplně sklátí. Chtěl bych se někdy zbožně modliti, ale nejde to. Nemohu se dostat vpřed v duchovním životě, i když jsem učinil vše, co mi bylo možno. Nemohu se zbaviti hlavní chyby, ačkoliv všechno dělám. Jak dobře je, když tehdy mohu říci: »Pane, vždyť vidíš, *více udělat nemohu!*« Lidé to neuznají, poněvadž mi do duše nevidí; ale Bůh vidí a uzná, že činím, co mohu.

4. Ale že Bůh vše vidí, z toho neplyne jen napomenutí a útěcha, ale také nekonečně smutná skutečnost. *Co vše musí vidět tento vševědoucí Bůh jen za jednu hodinu na tomto hříšném světě!* »A není žádného tvora neviditelného před ním, ale všechno je holé a otevřené před očima toho, před nímž nám bude vydávati počet« (Žid. 4, 13), praví Písmo svaté.

Ach, my tedy stojíme před Bohem otevřeni, nezažaleni, bez náteru! Co v nás asi vidí Bůh? Jaké myšlenky, jaké plány, jaké tužby! Ó Pane, stojí-li každá duše před tebou bez závoje, je-li každé lidské srdce

před tebou bez záhybů, co musíš viděti den ze dne, minutu za minutou. Jaké přeplněné moře špatností a zločinů! »Neznám srdce zločince - zvolal kdysi jeden velký znalec lidí - znám pouze srdce poctivého člověka, ale i to je hrozné!«

Co vidí vševědoucí Bůh, když se se svého nebeského trůnu - jak praví Písmo svaté obraznou řečí (Ž. 13, 2) - v tomto okamžiku rozhlédne po lidech! Jaký to hemžící se proud lidstva! Tu se rodí, tam umírají. Tu m'lují, tam pláčí. Tu se modlí, tam hřeší. Tu dobře činí, tam se v hříších brodí. Bůh vidí onu lehkomyšlnou dívku, která v neděli ráno, aniž byla na mši sv., jede s cizím mladíkem na motorce na výlet. Vidí, jak zpití námořníci hýří v nočním lokále přístavního města. Vidí lenocha, který se ještě povaluje na loži, ale už přitom si dělá plány, jak by příští noc hříšně prožil. Co vše musí viděti Bůh v tomto okamžiku!

A vidí ještě něco - a to je pro mne nejdůležitější. Vidí ještě něco - *vidí mne!* Vidí tebe, bratře, sestro, vidí přítomný stav tvé duše, její nejskrytější záhyby, její plány, tužby, myšlenky. Vidí, jak velice zanedbáváš svou duši, jak dlouho jsi nebyl u zpovědi, u svatého přijímání. Rci, můžeš klidně snést vševědoucí pohled Boží? Co vidí v tobě Bůh? Co vidí? Vidí tam chaos a zmatek? Vidí anarchii nezkrocených vášní? Povalené sloupy chrámové? Pokálenou tvář Boží? Několik předsevzetí a desetkrát tolik úpadků?

Bratře, sestro - smím-li se vyjádřiti lidsky - nuže, rci: není ti líto vševědoucího Boha? Nechceš udělat vše, aby na světě bylo méně toho mravního bahna a bláta, které musí Bůh viděti? A kdybys nemohl na nikoho jiného působiti, pak máš přece svou vlastní duši: aspoň o ni se starej!

Neboť Bůh nevidí jen zlo, ale vidí i dobro. Před chvílí jsem vypočetl množství hříchů, které musí Bůh v tomto okamžiku viděti. Bůh však vidí v tomto okamžiku i jiné věci! Tu vidí své věřící, jak se v chrámě

modlí a zbožné duše v stotísíci jiných chrámech. A vidí, s jakou radostí přijímá tato dívenka Tělo Páně, jak hasnoucí zrak sta a sta umírajících utkvívá na kříži, jak právě klečí sestry Ustavičného klanění před Nejsvětější svátostí, jak se zmítá indický misionář v horečce malarie, vidí, jak hrdinně bojuje jeho věrné dítě proti tisící pokušením...

Že ano, bratři a sestry, je nám líto Boha. Kéž by mu bylo útěchou, když pohlédne na nás, kéž by to způsobilo radost vševědoucímu Bohu!

Mluvil jsem o vševědoucím Bohu. A jak nyní chci zakončit svou úvahu, vzpomínám si na zajímavou maličkost.

Nezpozorovali jste, jak stále přibývá lidí, kteří nosí brýle? Je tomu skutečně tak. Náš zrak stále slábne, stále je mezi námi více krátkozrakých a dalekozrakých, ale Bohu žel, nejen z fysického hlediska. Jsou však na světě i lidé, kteří dobře vidí, ale sotva se najde na světě člověk, který by dobře viděl, dívá-li se na vlastní duši. Tu je většina lidí buď krátkozraká anebo dalekozraká. Krátkozraký nepozoruje na sobě žádných chyb, nevidí, jak je nesnášlivý, náladový, lenivý, vznětlivý, pyšný... A dalekozraký vidí z daleka na druhém chybu, které na sobě nepozoruje.

Bůh však není ani krátkozraký, ani dalekozraký - Bůh je vševědoucí.

Prosme Boha, aby zlepšil náš duševní zrak, abychom viděli sami sebe jeho očima. *Otče, pomoz mi, abych tak žil, mluvil a myslel, aby tvé vševědoucí oko spočinulo se zalíbením na sněhobilé duši tvého dítěte, které bojuje, ale stále ti je věrné!*

*Pane, zpytuješ a znáš mne,
ty víš, sedám-li či vstávám,
rozumíš mým myšlenkám z dálky.*

*Chodím-li či ležím ty víš,
všecky mé cesty jsou ti známy,
neb není na mém jazyku slova,
o němž bys, Pane, nebyl již věděl.*

*Se všech stran mne obkličuješ,
a svou ruku na mne kladeš.
Předivné je to, mně k nepochopení
vysoké příliš, mně nedostižné.*

*Kam mohu zajít před tvým duchem
nebo kam utéci před tvou tváří?
Kdybych na nebe vstoupil, jsi tam ty,
jestli si do pekel lehnu, hle, tys tu.*

*Vezmu-li si křídla zory
a spustím se v dálných končinách moře:
i tam bude ruka tvá mně v patách,
a tvá pravice uchopí mne.*

*Řeknu-li: Tma mne přikryje jistě,
budiž nocí vůkol mne světlo:
ani tma ti nebude tmavá,
a noc jak den ti bude světlá.*

*Zpytuj mne, Bože, a poznej mé srdce,
zkus mne a poznej smýšlení mé;
popatři, jdu-li cestou nepravou,
a veď mne cestou, jež nemá konce.*

(Z. 138.)

XIV.

MOUDRÝ BŮH

*Hiero, král sicilský, dal ve 3. století př. Kristem
zbudovat tak velkou loď, že když byla dostavěna a
chtěli ji spustit na vodu, nemohla ani celá armáda
dělníků, množství koní a strojů hnout oním kolosem.*

Ve své bezradnosti obrátili se k věhlasnému matematikovi Archimedovi, aby jim pomohl. Archimedes jim slíbil, že vyrobí takový stroj, jehož pomocí jediný člověk docela lehce pohne lodí. Lidé mu ovšem nevěřili a kroutili hlavami. Stroj byl vyroben - byl to kladkostroj - a Archimedes vyzval krále, aby sám lodí hnul. A král jí skutečně pohnul zcela lehce před zraky celého národa a spustil ji na moře. A ve své radosti vydal zvláštní nařízení, podle něhož *od tohoto okamžiku každý člověk musí mít za dobré a moudré to, co od nynějška Archimedes řekne nebo učiní.*

Tímto malým přístrojem získal si tedy Archimedes toto neobyčejné vyznamenání. A co máme teprve my říci o Pánu Bohu, o staviteli podivuhodného stroje všehomíra?! Jak máme vychvalovat jeho moudrost, když se zahledíme drobnohledy nebo dalekohledy do podivuhodných tajemství strojovny vesmíru, až nás z toho jímá závrať! Nařízení sicilského krále požadovalo, aby Archimeda měl každý za mudrce. Od nás pak žádají psaná slova Písma svatého, jakož i zákony podivuhodného stroje vesmíru, abychom měli Boha, Stvořitele a Zachovatele světa, za nekonečně moudrého, za zdroj moudrosti, za absolutní moudrost.

Bůh je absolutní moudrost. Neboť koho nazýváme moudrým z lidí? Zajisté toho, kdo má o světě správný teoretický názor a dovede své myšlení a činy změřiti podle věčného měřítká, a podle tohoto svého přesvědčení zaříditi i svůj život. Když však nazýváme Boha moudrým, pak hlásáme o něm totožnost teoretického vědění s praktickým, t. j. že to, co myslí a činí, je také vždy nejlepší myšlenkou a nejmoudřejším činem.

Nyní tedy promluvíme o moudrém Bohu. Rozdělení thematicu se samo dělí ve dva díly:

1. *Co hlásá moudrost Boží?* a 2. *Co jí zdánlivě odporuje?*

1. Co hlásá moudrost Boží?

»Jak jsou četná díla tvá, Hospodine! Všecky věci učinil jsi moudře« (Ž. 103, 24) - zpívá žalmista o Pánu. Na jiném místě k tomu jednoduše připojuje: »Jeho moudrost nemůže změněna býti« (Ž. 146, 5).

A skutečně, se rtů nás všech zazní totéž, když naše oči pozorují svět a *všude nacházejí stopy moudrosti Boží*. Největší badatele přírody nejednou uchvátila zvláštní nálada, když hluboko nahlédli do tajů přírody, a ta uchvátila také vynálezce elektrodynamiky, *Ampèra*. Při nejpřínějším bádání zakryl si tvář rukama a zvolal: »Jak velký je Bůh! Jak velký je Bůh!«

1. Pozorujme *nejmenší živé bytosti*. Miliony drobných, pouhým okem neviditelných bytůstek se hemží v sklenici čisté vody a přírodní badatel nalézá množství zázraků a moudrosti ve výstavbě a životní schopnosti nejmenšího z nich. V Německu žil starý učený jesuita (Wasmann), jehož jméno bylo dobře známo v kruzích přírodních badatelů a který vlastně celý svůj život zasvětil pozorování života mravenců. A člověku se až dech zatají, když si uvědomíme moudrost, která se projevuje v individuálním způsobu života, ve společenském a bojovném řádu těchto malých živočichů. Jak moudrý musí býti Bůh, Stvořitel světa!

2. Po těchto malinkých bytostech obrátíme pozornost *k zemi a ke hvězdám*. A což roční doby neukazují na nejmoudřejší zařízení? Na jaře se příroda zrodí jako dítě, v létě dospěje v pracujícího muže, na podzim přináší plody své práce a ve stáří, v zimě, sestupuje do hrobu; jak milá to různost, kolik to moudré a milující péče! A vše to by bylo v okamžiku zničeno, kdyby se osa zemská jen poněkud naklonila nebo kdyby se trochu změnil poměr země ke slunci. Jak moudrý musí být Bůh, Stvořitel světa, který vše učinil tak, jak to je!

Jsou ovšem lidé, kteří kritisují tento svět, že prý

»oni by vše lépe zařídili.« Ale je to fakt, že čím hlouběji zkoumá kdo zařízení světa, tím pokorněji se klání moudrosti Boží. A naopak, čím je kdo povrchnější, tím snadněji svět kritizuje.

Ti, kteří hluboce myslí, souhlasí s věhlasným hvězdářem *Keplerem*, jehož třísté výročí smrti nedávno oslavovalo celé lidstvo. Tento v předmluvě svého díla »*Astronomia Nova*« toto praví k čtenáři: »A nyní, milý čtenáři, dopřejmež sluchu vyzvání žalmisty a pamatujice na velkou dobrotivost Boží k lidem, zvěstujme chválu jeho podivuhodné moudrosti a všemohoucnosti... I já chci odhalit podivuhodnou moudrost Stvořitelovu... Pokusím se ti ukázat, že i z tajuplných pohybů těles nebeských vyzařuje všemohoucí Boží moudrost« (Frisch: *Kepleri Opera omnia* III, 146).

Ano, tak smýšlí moudrý člověk. A povrchní, který vše snadno kritizuje? S tím je tomu tak, jako to bylo s pošetilým vandrovníkem.

Úplně vyčerpan ulchl si jistý pocestný do stínu mohutného dubu a začal takto filosofovati: »Jak podivný je tento svět! Není to dobře zařizené! Tu je na př. tento ohromný dub: jaké silné větve má a plody jsou přece tak malé. A tu vedle mne je meloun. Je útlý jako chřest a přece musí žít tak velké koule... Ne, svět není dobře zařizené!« Ale když právě sem došel se svým filosofováním, zadul větřík a pocestnému spadl plod se stromu přímo na nos. Zděšeně vyskočil: »...Vlastně přece je tento svět dobře zařizené. Co by se bylo stalo, kdyby teď na dubu byly visely melouny...?« Ano, ano, svět je přece jen dobře zařizené.

3. A hlavně, když bádáme ještě dále a myslíme *na sebe samy*, na lidský život, na vznešené to svědectví podivuhodné moudrosti Stvořitelovy, na vzpřímenou postavu člověka, na jeho oduševnělé ruce, na člověka s očima hlubokýma jako moře, s královsky vznešeným pohledem, na člověka s čelem, zářícím inteligencí!

Doposud jsme si však všímali pouze zevnějšku člověka. Co bychom teprve tehdy spatřili, kdybychom mohli viděti jeho duši: sílu, nadání, zářící krásu duševní bytosti. Bohu podobné! Podívej se do očí malému dítěti - a zahleď jsi se do oka moudrosti Stvořitelovy.

Když tě pak tisícové důkazy moudrosti Boží, jimiž je svět přeplněn, naplňují úžasem, vzpomeň si na výrok *Aristotelův*, podle něhož lidská duše jen tak nejasně tuší moudrost Boží, jak tuší netopýři v noci poletující záři slunečních paprsků. Ano, jen tolik vidíme z moudrosti Boží! *Jaká musí býti teprve plná pravda! Jaký musí být ten dokonale moudrý Bůh!*

2. Námitky proti moudrosti Boží

Zastavme se na chvíli při nádherném výroku *Aristotelově*. Nebudu se zabývatí chválou moudrosti Boží, aby mi zbylo více času *k jejímu obhájení*. Neboť i když výroky *Písma svatého* a harmonie velkého světa pějí chvalozpěvy na moudrost Boží, vyznívá přece z lidské bídy, zla a utrpení bolestný nářek »De profundis«. *Což může býti nejvyšší moudrý Stvořitel, který klidně přihlíží k bezúčelnému utrpení, k nesmyslným zkouškám v díle rukou svých, ve světě!*

Nedivte se bratři a sestry, že už jsem zase u problému utrpení. V tomto cyklu jsem se už vícekrát dotkl této otázky - nemohu však za to! Nejčastěji musím mluvit o tom, co nejvíce trápí duši dnešního člověka - nuže, a kdo by necítil, že se vlny utrpení už takřka uzavírají nad našimi hlavami?!

1. Skutečně: člověk stále nařiká na moudrost Boží, stále proti něco namítá! Ale na největší díl nářku nám odpověděl už předtím *Aristoteles*: Lidská duše tuší jen zcela temně moudrost Boží, jako netopýři v noci poletující tuší záři paprsků slunečních. Nebo jinak řečeno, příčina našich nářků vězí v tom, že máme pouze

slabý lidský zrak a nedovedeme pozorovati běh světa, jeho vlnění nahoru a dolů očima Božíma.

Kdybychom měli oči Boží, pak by ztichl všecken nářek, neboť bychom na světě vše viděli jinak! I jině, i sebe samy!

Tu je na př. můj vlastní životní osud. Kolik tu bylo záhad, kolik smutných pádů, kolik temných mračen! Ale před Bohem je vše jasné. Vše vede svou dobrotivou rukou, vše řídí jeho moudrost.

Žijí vedle mne lidé lehkomyšní a při své lehkomyšlnosti jsou dobrě nálady a veselí - ale Bůh vidí, jak jejich srdce ve skrytosti krvácí a jak v nich ještě žije touha po potlačených ušlechtilějších citech duše. Žijí zde lidé se srdcem krvácejícím, kteří pláčí, ale přitom jsou poctiví - a Bůh vidí, že každá jejich slza se přeměňuje ve věčné hodnoty v ohni obětí pro Boha snášených.

Hle: tak vidí oko Boží; oko lidské však hledí docela jinak!

Svět je pln lidí bavících se, lidí požitkářských, a jak mnozí jim to závidí! - Ale oko Boží nevidí v nich nic jiného než suché listí se stromu padající. Nikým nepovšimnutá pachtí se opuštěná vdova pro svých pět dítek-sirotků. Za hrdinného strádání vydrží nesčetné dívky na cestě poctivosti a mravnosti, ačkoliv by mohly za cenu své cti uchvátit vše. Ach, a kolik lidí se jim za to ještě posmívá! - ale oko Boží na ně shlíží se zalíbením. Oko, které všecko ví. Oko, které vidí skrze elegantní frak a pod bělostnou náprsenkou shnilý vnitřek a od něho se odvrací, zatím co se s vřelou láskou zahledí do ušlechtilé duše, i když ji kryje zašíváný šat a chudobný zevnějšek. Kolik pyšně zvednutých hlav by se sklonilo se zahanbením a kolik skleslých ramen by se vzpružilo z úcty, kdybychom měli oči Boží! Kdybychom dovedli měřiti jako Bůh, který měří všechny události světa podle neohraničeného obzoru věčnosti.

2. Jen když takto smýšlím o moudrosti Boží, když věřím, že vše, co Bůh činí, je vždy nejsprávnější a nejmoudřejší, jen tehdy budu správně smýšletí o působnosti modlitby a nesprávné chápání nebude moci ani z tohoto kovati důkaz proti moudrosti Boží.

»Ó, co jsem se namodlil o to neb ono, jak jsem prosil Boha, a přece mne nevyslyšel!« - slyšíme často. »Proč přikázal Bůh, abych se modlil, když mne ani tak nevyslyší!«

Bratře, sestro, nemáš pravdu: Bůh tě vyslyší! *Ovšem ne vždy tak, jak si to žádá tvé krátkozraké lidské oko, ale jak to za dobré uzná jeho moudrost, jež pracuje s věčnými perspektivami.* Nyní tě pálí rána v duši, nyní tě zkouška tíží, ale uvidíš, že dříve nebo později přijde čas, kdy i ty uznáš: skutečně to Bůh moudře zařídil, co tenkrát s tebou učinil.

»Bůh že tě nevyslyší?« *Ovšem, kdo si myslí, že vyslyšení modlitby znamená, že Bůh musí naše prosby vyslyšeti tak, jak si my o to žádáme, ten nezná hlavní cíl modlitby a nezná Boha.* »Moje myšlenky nejsou myšlenkami vašimi« - praví Pán. A jedním z účelů modlitby jest právě, abychom své myšlenky, které se od Boha odvrátily, nařídili zase k němu a připodobnili myšlenkám jeho. Hrozí mi těžká rána, manžel mi onemocněl... modlím se. Možné je, že neštěstí mne přece stihne; ale nemodlila jsem se jen o to, aby mne neštěstí nestihlo, ale také o to, abych, když mne přece stihne, měla tolik síly, abych viděla jasně, abych i to vše dovedla zapojiti do úradků Božích a abych se zrakem obráceným ke Golgotě to také nesla.

Dovedete si zajisté představití ten opuštěný a tíživý stav duše oněch zbožných žen, které za ranního šera na Boží Hod velikonoční spěchaly ke hrobu Spasitelovu, aby pomazaly mrtvé tělo vonnými mastmi.

Není zajímavé, že cesta zbožných žen, která byla zakončena radostí z nalezení prázdného velikonočního hrobu, *začínala v temné noci!* Spící město, z něhož

ženy přicházely, bylo ještě zahaleno v temnoty. Šly k temnému hrobu s uplakanýma očima. Vše bylo zničeno, vše bylo beznadějně... v jejich nitru však plápolalo ještě poslední světélko: *věrnost až za hrob!* A tato věrnost byla také odměněna.

I nad námi se někdy rozprostírají hrobové temnoty Bílé soboty! I nám se zdá někdy vše ztraceno. Černá noc nás zahalí a nevidíme už ani na krok. Jako by byla navždy zmizela sluncem ozářená víra našeho mládí. Neradi se modlíme, neradi chodíme do kostela, neradi bojujeme proti pokušení a netěší nás - ani život! Jako by nás Bůh byl opustil! Jako by Bůh opět byl zemřel!

Bratři a sestry! Vytrvejte! Snad se už ani nedovedeš pomodlit - ale snažíš se ještě věřit. Nemůžeš už ani věřit - ale snažíš se tak žít, jako bys věřil, jako bys byl přesvědčen o existenci Boží, o duši, o životě věčném tak jako kdysi. A kdybys už nedovedl ani to? Pak se vyplač Bohu: »Pane, co bude se mnou? Chtěl bych se modlit - a nemohu. Chtěl bych věřit - a nemohu. Pomoz mi, Pane můj!«

Zbožné ženy prošly temnotami a konečně... konečně přece došly k prázdnému, zářícímu, útěchou naplňujícím hrobu velikonočnímu. »Jako by to vše bylo bývalo pouhým zlým snem« - mohly si mysliti. I ty to jednou řekneš, setrváš-li v lásce k nejmoudřejšímu Bohu.

K tomu je potřebí času, neboť se skutky Božími je tomu tak jako s díly velkých umělců: zblízka je nemožno dobře prohlížet a kochati se jimi. Musíme odstoupiti do jisté vzdálenosti, abychom měli správnou perspektivu. Rozhodnutí Boží se snad zdají z bezprostřední blízkosti také zkalená, když však na ně hledíme pod zorným úhlem věčnosti, vycítíme z každého z nich tep otcovské lásky.

3. Jakmile však *zkoumám moudré úmysly Boží v utrpení*, hned se nade mnou vyjasní zamračené nebe.

Je sice pravda, že na světě je mnoho utrpení, ale ne každé utrpení odporuje moudrosti Boží - pouze slepé, bezúčelné utrpení by mohlo něco míti proti moudrosti Boží! Bůh však dopouští utrpení: a) z lásky a b) má při tom vždy nějaký cíl na mysli.

a) *»Jak může Pán Bůh dopustiti, abych tolik trpěl?«* - lze často slyšet stěžovati si. A víte, co na to musíme odpověděti? *»Právě proto to dopouští, že je dobrý!«*

»Otče náš...« Tedy my jsme jeho dětmi. Dítě! Jak něžná, křehká to bytost! Já bych nemohl ublížiti dítěti bez příčiny a bezúčelně! Styděl bych se zneužití plnosti své, mužné síly takovým způsobem. *A nebylo by to rouhání, kdybychom si i jen mysli, že Bůh zneužívá své síly a vydává své děti utrpení bez jakéhokoliv účelu a příčiny, bez soucitu a bez srdce?*

Ale jak je to? Možno snad někomu z lásky působiti bolest? Ano, zajisté! Když se dítě rozběhne za motýlem a užuž se potácí na okraji propasti, jak křečovité je matka popadne! Zajisté i to stisknutí zabolí dítě, ačkoliv to matka učinila z lásky a dokonce mu tím zachránila život. Když rodiče berou z ruky dítěte nůž, jak dupe, pláče a vzdoruje, není-liž pravda - a zatím mu rodiče způsobili žal jen z lásky. Matka drží dítě při operaci a ono nerozumné stvořeníčko kope a trhá sebou, zlobíc se na matku, ačkoliv to matka činí jen z lásky a její srdce přitom trpí ještě více než dítě samo.

Ano, Bohu nepůsobí radost, když jeho dítky trpí; ale když k utrpení přihlíží, má na mysli vždy nějaký cíl.

b) *Ale jaký cíl může míti Bůh při utrpení?*

Je to zajisté zajímavý úkaz, že zvířata, instinktivně tušící přírodní katastrofu, se krotce blíží k člověku, jako by tím ukazovala, že poslední svou důvěru skládají v člověka, pána přírody! Zrovna tak člověk, když ho stíhají rány osudu, je puzen vzhůru, k Bohu, jako

by tím chtěl potvrditi, že v hodinách utrpení a zkoušek může jedině u něho naléztí uklidnění.

K čemu je utrpení? Kdyby naše země byla rájem, pak bychom zapomněli na nebe. Kdyby nebylo noci, nevážili bychom si jasného dne.

K čemu zkoušky? K čemu je chladné údolí? Tam se daří skromné fialce.

K čemu neštěstí? Nuže, k čemu je kamenitá, skalnatá horská stěna? Tam dozrává na palčivém slunci nejohnivější víno! Vid'te, že se dovedeme docela jinak modliti, když nás stihlo nějaké pokoření! Docela jinak cítím, že Bůh je ke mně dobrý, když jsou lidé ke mně zlí. Když je země pustá, tím útěchyplnější je nebe.

Ach, bratři a sestry, jen uznejme: Přece je Bůh moudrý! A hlavně uznejme: Hodiny utrpení jsou hodinami milosti Boží a milosrdenství jeho.

Ach, kdybych si to tak ze srdce dovedl opakovati: *Hodiny utrpení jsou hodinami milosti Boží a milosrdenství jeho - protože jsou hodinami zadostučinění!*

I spravedlivý denně sedmkrát klesne (Přísl. 4, 16) a podle sv. Jana je lhář ten, kdo o sobě tvrdí, že je bez hříchu. (I. Jan 1, 8.) Tedy i já mám zajisté začiniti pokání. A čím více miluji Boha, tím více pozoruji chyby na své duši a vše to, co mám napravití. Je pravda, že největšími hříšníky jsou právě ti, kteří se nejčastěji zpovídají? Nikoliv! Ale ti, kteří vlastně nejbliž stojí k Bohu a jejichž duše vidí i ten nejmenší prášek. A právě tak ti snášejí nejdoléhavější sílu utrpení, kteří by ho podle našeho ubohého lidského soudu nejméně zasloužili. Ale vytrpí vše, jelikož věří, že cokoliv Bůh činí nebo myslí, vše činí nejlépe a vždy chce jen to nejlepší.

Věru, ti, kteří pro zlo ve světě pochybují o moudrosti Boží, měli by si přečísti přiléhavou poznámku sv. *Augustina*: »Když nezkušený člověk zabloudí do pracovní dílny, vidí tam mnoho nástrojů, s kterými neví, jak zacházeti; když však je dotyčný velmi hloupý, po-

važuje nástroje za zbytečné. Když se dokonce popálí anebo poraní nějakým ostrým nástrojem, považuje je docela za škodlivé. Mistr však ví, jak má s nástroji zacházet, usměje se nejnepříjemnému, a vůbec si nevšimne jeho neodůvodněných poznámek, a pracuje klidně dál. A hle, tak hloupí jsou lidé: Na mistru si neodvažují kritizovati to, čemu nerozumějí, ale kritizují vše to, co v dílně vidí; a i o tom usuzují, že vše je k něčemu. Co se však týká tvorby světa, za jehož původce a zachovatele my považujeme Boha, mají odvahu odporovati mnohým takovým věcem, jejichž smyslu nechápou; pokud se týče uměleckých výtvorů a nástrojů Všemohoucího, pokládají se za znalce, zatím co z nich až křičí nevědomost. (Gen. c. Manich. I., 16, 25.)

Ne, ne, my nechceme tak usuzovati! My věříme v milující srdce nekonečně moudrého a vše nejvyšší moudře řídícího Otce nebeského!

Bylo jednou dítě, které mělo malé něžné jehňátko. To poskakovalo tak dlouho mezi křovím, až se kdesi v trní rozdrásalo do krve a začalo žalostně bečct. Chlapec hned běžel k otci a volal: »Pojď, tatíčku, a vytni hned ten zlý keř! Proč tak ublížil mému jehňátku?« Otec usadil klidně chlapce v blízkosti keře a oba dávali bedlivě pozor. A hle, zanedlouho usedlo na keř zpěvavé ptáče. Zatím co zcela upoutalo svým zpěvem bedlivého chlapce, sbíralo si klidně zobáčkem zbytky vlny z trní a odletělo s nimi do hnízda.

- Vidiš, dítě - pravil otec - vlna z tvého beránka zahřeje nyní malé ptáčky v hnízdečku. Chceš ještě, abych vytrhl trnový keř?

Ne... dítě už nechtělo, aby keř byl vytržen... neboť i jeho malé srdéčko jaksi vycítilo, že se na světě ještě i za utrpením a bolestí skrývá starostlivá tvář nejvyšší moudrého Otce nebeského.

Ach, Otče můj, ty moudrý Bože, kéž bych ani já, tvé velké dítě, nikdy nezapomněl, co pravíš na jednom

místě v Písmě svatém: »Já kárám a trestám ty, které miluji.« (Zj. 3, 19.)

XV.

SPRAVEDLIVÝ BŮH

Do Solnohradu přivábí slavnostní hry každé léto tisíce cizinců. Jedním z nejúchvatnějších představení je nesporně divadelní hra, zvaná »Jedermann« od Huga z Hoffmannsthalu, která se hraje za příznivého počasí na náměstí před starodávným dómem.

Kdo je ten »Jedermann«? Každý bohatý člověk, který žije lehkomyšlně, který hýří a je necitelný a krutý. Když tak jednou sedí u bohaté tabule, v kruhu veselých přátel - tu najednou zaslechne táhlé, strašlivé zvolání: Jee-deer-maaann!... Jedermann naslouchá. A teď zase s jiné strany slyšet volání smrti... teď zde... pak zase jinde: Jee-deer-maaann!

Bůh poslal smrt a Jedermann se musí dostavit před Boha. S jak ustrašeným obličejem žebra o odklad! Takto má odejít? Předstoupit před Boha s prázdnýma rukama? Ach! Dopřej mi odklad na několik roků! Aspoň několik dní! - naléhá na smrt. Konečně dostane hodinový odklad. »A nyní si hledej průvodce, kteří by s tebou přišli před Boha!« - praví mu smrt.

A Jedermann začíná hledati; ale jaké zklamání! Prosí své druhy, kteří se s ním bavili, aby ho doprovodili k Bohu. »Cože? To už ne!« - a zděšeně se rozprchnou. Prosí své nejbližší příbuzné, prosí onu hříšnou ženštinu, se kterou žil - ale všichni od něho prchají. »Ale aspoň truhla s penězi půjde se mnou!« Ale ani to! Teď mu ještě i ďábel mamonu vypovídá službu.

Hodina míjí... Zbývá mu sotva ještě několik minut... Až konečně pokleká Jedermann ke zkroušené zpově-

di... a hle..., tu se najednou připotácelo k němu několik slabých, vyhublých postav... - bylo to několik dobrých skutků, které ve svém životě tak napolo vykonal. *A tyto, jediné tyto se nabízejí, že ho doprovodí k Bohu, ke spravedlivému Bohu.*

Divadelní hra končí... Diváci se rozcházejí... Ale duši každého zachvívá uspokojující myšlenka: Opravdu jediné konečná spravedlnost Boží může být odpovědí na mučivé otázky nesčíslných nespravedlností v životě pozemském.

Spravedlivý Bůh, o němž chci nyní promlouvat! Spravedlivý Bůh, který není straníkem, který neodměňuje a netrestá podle vzezření a krásného obličejí nebo podle pozemského blaha, ale podle vnitřní ceny soudem spravedlivým.

1. Chci promluvit o Bohu, který nesoudí podle vážnosti osoby, o Bohu, který 2. spravedlivě odměňuje a 3. trestá.

1. Bůh nesoudí podle vážnosti osoby

1. Když nazýváme Boha spravedlivým, myslíme především na to, že nesoudí podle zevního zdání, ale podle vnitřní ceny duše; nesoudí podle krásy, majetku, štěstí, úspěchu, ale podle úmyslu, který byl vložen do práce. Jinými slovy: *Bůh není vybíravý v osobách.* Sv. Pavel to hlásá dosti jasně: *«U Boha není stranictví»* (Řím. 2, 11).

Bůh nezná stranictví - vědomí toho nás velice uklidní! U něho nerozhoduje, zda jsi byl žebrák anebo boháč, silný nebo slabý, nemocný nebo zdravý. Rozhodovatí bude jediné, zdali jsi dobře použil všeho, co jsi od něho obdržel.

Bůh neobdaňuje všech lidí stejnou měrou, ale každému dá tolik, kolik potřebuje k dosažení svého věčného cíle. Každému dává, co potřebuje, aby splnil plán Boží. Ale podle toho také soudí. Nežádá také odc

všech stejně. Komu dal pět hřiven, od toho požaduje dalších pět, komu však dal jen dvě, od toho také bude jen dvě požadovati. (Mat. 2. kap.)

2. Ale právě proto můžeme zase říci v jiném smyslu, že *Bůh má přece ohled na osobu* - a to nás ještě více uklidňuje. Bůh má ohled na osobu, to znamená, Bůh neurovná naše záležitosti podle šablony, ale posuzuje každého individuálně, tak, jak si to každý zaslouží. On ví - a jen On to ví - s jakými sklony jsi přišel na svět a jak hrdinně ses namáhal vyprostiti se ze zděděných pout - a Bůh bude od tebe žádat, aby ses odpovídal jen z toho, co bylo tvou vlastní chybou, jen co na tobě záviselo! On ví, jak málo se doma starali o tebe za mládí, jak zanedbávali tvou výchovu - to vše uzná za polehčující okolnost. On ví, že jsi byl vystaven mnohým pokušením v úřadě, kolik zlých řečí jsi musil vyslechnouti, kolik špatných příkladů viděti - On to vše ví a vše položí na misku váhy, když soudí.

I ten nejlepší ze světských soudců se může mýliti v rozsudcích - Bůh se však mýliti nemůže. On každého soudí spravedlivě, On je jediný, který dovede spravedlivě posouditi naše činy... ani zpovědník nevidí docela jasně do tvé duše... a někdy sám nedovedeš posouditi, jak dalece jsi hřešil - ale spravedlivý Bůh soudí správně a spravedlivě.

Jaká to útěcha, že Bůh lépe zná, správněji posuzuje naše činy než kdokoliv z lidí, ba lépe než já sám! Vidí, jak bojuji, abych nepadl.

A spravedlivost Boží mne dokonce těší, i když jsem upadl. Kolik lidí zápasí hrdinně nadlidskou silou s hříchem, zápasí, padají, zvedají se a zase se řítí. Nebojím se o ně. Bůh, který od nás žádá, abychom odpustili těm, kteří nás urážejí ne sedmkrát, ale sedmdesát-sedmkrát, ten Bůh nemůže býti ani k nám méně soucitný. Jenom toho, kdo miluje hřích, kdo celou duší na něm lpí, kdo se svého hříchu zastává, toho nechává Bůh samotná v jeho nepolepšitelné zatvrzelosti.

Z toho pak, že Bůh nezná stranictví, vyplývá, že Bůh spravedlivě odměňuje a spravedlivě trestá.

2. Bůh odměňuje spravedlivě

Spravedlivý Bůh *odměňuje spravedlivě*. Pán Ježíš uznal za *dobré častěji a různým způsobem to před námi zdůrazňovati*. Neboť on dobře ví, jakou sílu nám dává k plnění Božích přikázání myšlenka na odplatu Boží. Proto praví také v jednom ze svých podoběnství, že když nastal večer, dal si Otec nebeský zavolati všechny dělníky, aby jim vyplatil mzdu. (Mat. 20, 8.) Na jiném místě vkládá do úst Otce při účtování s věrným dělníkem slova: »Dobře, služebníče věrný; že jsi nad málem byl věrný, nad mnohým ustanovím tebe, vejdi v radost Pána svého.« (Mat. 25, 21.)

A Pán Ježíš nás učil ještě podivuhodnějším věcem: že totiž Bůh nezapomene ani na nejmenší skutek, ani takovou maličkost, jako je podání sklenice vody: »A kdokoli by podal píti jednomu z maličkých těchto číši vody studené toliko proto, že jest (můj) učedník, vpravdě pravím vám, neztratí odplaty své« (Mat. 10, 42).

A sv. Pavel právě tak nabádá věřící ke křesťanskému životu: »Bůh není nespravedliv, aby zapomněl na vaše jednání a na lásku, kterou jste ukázali k jménu jeho« (Žid. 6, 10).

A na konci svého života plného práce se sám utěšuje takto: »Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval; pro budoucnost jest mi uložena koruna spravedlnosti, kterou mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce« (II. Tim. 4, 8).

Ale zcela zvláště bych chtěl zdůrazniti, jak útěchyplné je učení naší svaté víry, že *Bůh si pamatuje i nejmenší, ve skrytosti vykonaný dobrý skutek!* O čem nikdo neví... co jsi vykonal před desíletími a nač jsi už sám zapomněl... Když mlčky bojuješ se svou

k zlému nakloněnou přirozeností, když musíš odolávat pohoršlivému okolí... - o tom všem ví Bůh, a za to vše tě spravedlivý Bůh odmění. Jen slyšte znovu slova Kristova: »Znám skutky tvé i práci i trpělivost tvou, a to, že nemůžeš strpěti zlých« (Zj. 2, 2). A dále praví: »Vím, kde bydlíš, tam je trůn satanův, a držíš se jména mého a nezapřel jsi víry mé« (Zj. 2, 13). A dále: »Znám tvé skutky, i tvou lásku a víru a službu a trpělivost« (Zj. 2, 19).

Hle, naše veliká útěcha: spravedlivý Bůh!

Nebo snad nemusí býti spravedlivý Bůh? Nemusí býti Bůh, který spravedlnost jednou vykoná?

Dva boxeři si natlukou a noviny píší o nich celé sloupce - tisíce a tisíce milosrdných sester ztráví celý svůj život v nočním bdění u lůžek nemocných, o těch nenapiše nikdo ani slova... *Nuže, nemusí býti spravedlivý Bůh?*

Zemře veliký boháč... Na jeho domě, na jeho majetku, na jeho autu lpí podvod, rafinovanost, kruté vyděračství... ale svět o tom nic neví, a je pochován s nádherou a poctami. A pak zemře otec rodiny, který pracoval ve dne v noci, aby jeho rodina nezahynula hladu... Bylo by stačilo, aby jen trochu přimhouřil oko před poctivostí... ale zůstal poctivým... A teď zanechal rodinu v chudobě. *Což nemusí tu býti spravedlivý Bůh?*

Ano, ať nám Bůh pošle jakékoliv pokušení, ať nám bude jakkoliv těžko vytrvati v plnění přikázání Božích, musí nám vždy zníti v sluchu povzbuzení spravedlivého Boha: »Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích« (Mat. 5, 12). *Ano, věřím v spravedlivého Boha, to znamená, věřím, že každý dobrý skutek, který jsem v životě vykonal ve spojitosti s Bohem, že každé sebezapření, každé splnění povinností a každé mravní vítězství bude jednou zářiti jako drahokam v diadém, který má zdobiti mou hlavu v životě věčném.*

Věřím tomu, neboť věřím v Boha jako spravedlivého odplatitele.

3. *Bůh trestá spravedlivě*

Nemůžeme zakrývatí také druhý výraz ve tváři spravedlivého Boha a musíme také dále říci... a věřím *v Boha spravedlivě trestajícího*.

1. Víím, že toto téma už je poněkud nepřijemnější.

Bůh má vlastnosti, které si připomínáme jen v uctivosti a při modlitbě, na př. svatost Boží a jeho věčnost. Má vlastnosti, na které myslíme s láskou: dobrota a láska Boží. Má i vlastnosti, které nás naplňují obdivem: jeho moc a jeho moudrost...

Bůh má však ještě jednu vlastnost. Při pomýšlení na ni se sevře lidské srdce a nejednu duši zachvátí oprávněná úzkost - a to je *trestající Boží spravedlnost*. Před ní by se chtěli mnozí skryti, chtěli by ji popřítí a ji oddisputovati.

Je podivuhodné, že v této věci používají lidé dvojího měřítko. U jiných se domáhají svých práv do posledního vlásku. Jak se dožadují spravedlivého jednání - kde jde o jejich prospěch! Jakmile však je řeč o Bohu, o právech Božích vzhledem k nim, zapomínají velice snadno na spravedlnost a lehce se osvobozují sami z příkázání Božích. Ale ať nás to jakkoliv zneklidňuje, nesmíme zapomenout ani na druhou část věty: *spravedlivý Bůh trestá vše zlé spravedlivým způsobem*.

Kristus Pán mluvil všude, kde jen mohl, o Bohu, který odměňuje. Kde se mu však tato myšlenka nezdála dosti silnou proti náporu pokušení, nebo kde narážel na zatvrzelost hříšníka, tam věru ukazoval se stejnou rozhodností na trestajícího Boha. »Pravím vám: z každého slova prázdného, které lidé promluví, vydají počet v den soudu« (Mat. 12, 36). A dále: »Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabíjí

nemohou, ale bojte se spíše toho, jenž může duši i tělo zatratiti do pekla« (Mat. 10, 28). A dobře víte, jak několikrát splynula tvrdá slova s jeho rtů: »Běda vám, zákoníci a farizeové, pokrytci!« (Mat. 23, 13-16). A jakou bolest bylo možno vycítit z jeho slov, když pravil o Jidášovi: »Lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten« (Mat. 26, 24).

Ó, kdyby jen při každém lákavém pokušení nám zazářila tvář Boha spravedlivého! Ó, kdyby jen, když na mne dolehnou strašné chvíle lákavosti hříchu, jako by na mne byli vypuštěni všichni ďáblové: když mi hřích lichotí, slibuje, našeptává, křičí, chce mne donutit mocí, přemlouvá mne a láká - ach, kdybych si tu jen vzpomněl na slova Páně: »Syn člověka zajisté přijde ve slávě Otce svého s anděly svými a tehda odplatí jednomu každému podle skutků jeho« (Mat. 16, 27). Ach, kdybych si tehdy vzpomněl na chvíli soudu, když tam budu stát před soudcem!

*Jak má duše omluví se,
jak zástupce doprosí se,
kde i spravedlivý chvilí se!*

Ano, co pak řeknu, koho si zavolám na pomoc, když se i spravedliví budou chvěti před spravedlivě soudícím Bohem!

2. Z myšlenky na spravedlivý soud Boží však také plyne *velká útěcha v křiklavé nespravedlnosti tohoto pozemského života.*

Často nařikají lidé: »Jest Bůh skutečně spravedlivý? Vždyť kolika strašnými nespravedlnostmi je přeplněn tento život! Je Bůh spravedlivý? *Jak je tedy možné, že zlým se vede tak dobře, poctiví však musí umíratí. Bůh že je spravedlivý? Jak se může tedy dívat, že hřích vítězí a že mravnost se šlape nohama?*«

Ano, tak nařiká, tak se zmítá duše trpícího člově-

ka, až si vzpomene na Boha, který jednou - podle učení naší svaté víry - »odplatí každému podle skutků jeho« (Řím. 2, 6). Když se tedy setkám se zlým člověkem, kterému se na světě dobře vede, má víra se přece nezhroutí. Vzpomenů si, že Bůh je spravedlivý a že se soud pro toho člověka odkládá na onen svět. Není však tak zlého člověka, který by ve světě nebyl udělal nic dobrého, a i za to ho odmění spravedlivý Bůh na tomto světě - protože na onom světě ho už odměnit nemůže. A když se setkám s člověkem bídným, poctivým, ani na něm nezakolísá má víra. Vzpomeni si, že na světě není ani jednoho člověka, který by ve svém životě nebyl učinil aspoň něco zlého, a spravedlivý Bůh mu dává příležitost, aby si tyto viny odpykal na tomto světě, aby ho mohl na onom světě jen odměnit.

Ano, kdykoliv vidím blahobyť zlého člověka, vzpomenu si na slova Pázmányho, která jsou snad trochu drsná: »Když jsi určil některého vola řezníku, nebudeš ho přidržovat k práci, ale povedeš ho na tučnou pastvu a necháš ho volně poskakovat. Toho vola však, kterého jsi vybral ke své službě, budeš častěji zapřahati do pluhu, do vozu, budeš jej přidržovati k veškeré práci. A kdybys jen věděl, proč je tento boháč tak vykrmený, onen pán tak tlustý! Politoval bys ho a a jeho stav bys mu rozhodně nezáviděl.«

Kdykoliv vidím blahobyť špatného člověka, napadají mi slova žalmisty:

*Nehorši se pro ty, již páchají zlo,
nežárli na ty, kteří nepravost činí.
Neboť jako tráva rychle zvadnou,
a jako zelená bylina brzy uschnou.*

*Tiše buď poddán Pánu a čekej na něho;
nehorši se na toho, komu je dobře.*

*Ještě jen maličko a hříšníka nebude;
nadarmo budeš pít se po jeho stopě.*

*Toliko bezbožníci berou za své.
Odpůrci Páně hned jak vysoké cti dojdou,
hynou, pomíjejí jako dým.* (Ž. 36.)

3. Ano, bratře, kdybys pro nespravedlnost pozemského života byl i jen jednou zareptal proti spravedlnosti Boží, pak jdi na hřbitov a tam mezi hroby se uklidni tvoje vzbouřená duše. Neboť spravedlnost Boží můžeme skutečně pochopiti jen ve výmluvném tichu hřbitova.

I kdybychom se nemáhali sebe více uvésti v soulad nějakým způsobem neslýchané nespravedlnosti světa se spravedlností Boží, přece by nikdo nemohl tvrdit, že věc úplně pochopil. Nikdy to nepochopíme úplně. Vždy tu budou zbytky problémů, jen když poukážeme na život druhý, na soud Boží.

Neboť zde v tomto pozemském životě je nezodpověděných otázek víc než dost. Proč svítí slunce i na zlé a ne jen na dobré, proč potloukly kroupy úrodu právě onomu bohobojnému člověku, zatím co ten nečitelný vyděrač sklídl krásnou úrodu, proč zemřela tato mladá matka, zanechavši pět sirot, proč se neotevře zem pod nohama onoho rouhače - a těch dalších nesčetných »proč«... Kdo by to vše dovedl zodpovídati?

Nikdo to nedovede zodpověděti, leč posel Boží, smrt, která každému z nás položí svou ledovou ruku na plece a na všechny zavolá: Jeee-decer-maaann! Ať jsi kdokoliv, teď pojď; pojď před soudnou stolicí spravedlivého Boha! Tu náhle zchromnou svižné nohy v tanci, ztuhnou chtivé ruce, hříšné, svůdné oči budou jako skleněné, zblednou nalíčené rty... A teď nepřijde na to: měl-li jsi auto, peníze, dům, kožichy, to vše teď nemá ceny, jen jedna otázka je nejvyšší dů-

ležítá: *Plnil jsi ve svém životě vůli Boží?* A zlí »půjdou do trápení věčného, spravedliví pak do života věčného (Mat. 25, 46).

A to bude poslední představení, to bude úplné pochopení spravedlnosti Boží.

Na první pohled se jeví spravedlnost Boží článkem víry, nad níž se člověk zachvěje, a je to podivuhodné: duše křesťanská z ní čerpá spíše důvěru a lásku. Neochvějná víra v spravedlnost Boží byla vždycky rozpoznávacím znakem křesťana a křesťanských národů vůbec. Kdykoliv byl křesťan pronásledován, přehlížen, stále se utěšoval: »Však jim to spravedlivý Bůh odplatí!« A kdykoliv nakládali vítězové krutě s poraženým národem, bylo vždy slyšeti z úst trpícího útěchu: »Však věčný soudce vykoná spravedlnost! Věřím ve věčnou božskou pravdu!«

Je-li skutečně ve mně dobrá vůle a snažím-li se ze všech sil, abych zůstal Bohu věrným, pak se nezaleknu spravedlnosti Boží, ale spíše mne povzbudí, láskou vznítí, a to je správné křesťanské smýšlení!

Ano, my známe také »bázeň Boží«, to však neznamená, že »máme míti z Boha strach«. Jsou lidé, kteří mají skutečně strach z Boha, jako z pohraničního strážníka. Je sice pravda, že Bůh také trestá. A já se také bojím trestajícího Boha. Ale ještě více miluji, *stokrát víc miluji spravedlivě odměňujícího Boha!* Miluji toho spravedlivého Boha, který nenechá bez odměny ani doušek vody, podaný žíznivému. A v tom životě seji a sázím drobná semínka neviditelných dobrých skutků v pevné víře, že z nejmenšího semínka vzklíčí při svítání života věčného květina nádherných barev na vítězný věnec mého života věčného (Gal. 6, 9).

Bůh je spravedlivý, Bůh je přísný, ale *není ukrutný, ani nemilosrdný*. Jeho tvář nemá ledově studený výraz tyranů, ale je to výraz milosrdného Otce, kte-

rý je stále ochoten odpouštět. Vždyť vánoce, které se právě blíží, hlásají světu, že Syn Boží přišel, aby dosti učinil spravedlnosti Boží, »neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný« (Jan 3, 16).

Kdyby mne snad někdy polekala myšlenka na přísného, věčného soudce, pokleknu pln pokory, důvěry a naděje před božským Dítěm v Betlemě a pomodlím se: *Věřím v Boha! Věřím ve věčnou vlast! Věřím ve věčnou pravdu božskou! Věřím v blaženost věčnou, která mne očekává.*

XVI.

MILOSRDNÝ BŮH

Roku 397 čtvrtého dubna v noci z Velkého pátku na Bílou sobotu odevzdal v největší tichosti duši svému Stvořiteli největší muž církevních dějin a zároveň jeden z nejpracovnějších apoštolů Církve, sv. Ambrož, biskup milánský. Těch několik vět, jimiž se rozloučil se svými drahými, hluboce zachvívá duši. Pro nás však je naučení těch slov, kterými se loučil, útěchou. Poslední kázání velkého biskupa bylo: »Žil jsem tak mezi vámi, že bych se nemusil stydět, kdybych musil ještě nějaký čas mezi vámi dlít. Nebojím se však ani smrti, vždyť náš Pán je dobrý.«

Bratři, zda bychom si mohli přát po dobu nemoci myšlenky, která by nás naplnila větší důvěrou, jako je tato modlitba: »Pane, chceš-li, abych žil ještě dále, chci setrvat i další léta na těžké, ale svaté cestě tvých přikázání. Na cestě křesťanské víry, lásky, trpčlivosti a boje. Kdybys mne však povolal k sobě už nyní, nebojím se stanouti před tebou, neboť jsi mi dobrým

Pánem. Nejsi tyranem, který vězní otroky, ani despotou, který krutě mučí, ale dobrým Pánem, milosrdným Bohem.«

Ó ano, náš Bůh není jen spravedlivý, ale i milosrdný; a když nás myšlenka na spravedlivého Boha v poslední úvaze snad vzrušila anebo dokonce polekla, tak nás zajisté thema dnešní - *vzpomínka na milosrdného Boha* - pozvedne, povzbudí a utěší.

1. *Čím nás utěšuje milosrdenství Boží* a 2. *k čemu nás zavazuje milosrdenství Boží?* - Tyto dvě otázky bych rád poněkud objasnil.

Nejdříve se tedy zahloubáme do myšlenky:

1. *Čím nás utěšuje milosrdenství Boží?*

Nevím, má-li Bůh ještě jinou vlastnost, kterou by stránky Písma svatého vícekrát a jasněji zdůrazňovaly a Skutky apoštolské zjevněji hlásaly, jako právě milosrdenství Boží. Ale je zcela jisté, že Bůh nemá ani jediné takové vlastnosti, která by mohla více utěšiti nás bojující, zmítající se, stále klopytající lidi, jako právě myšlenka na milosrdenství Boží.

1. *Neboť býti člověkem jest tragický osud.* Člověkem býti znamená: milovati dobro a přece býti náchylný k zlému. Člověkem býti znamená: s nadšením učiniti ušlechtilá předsevzetí a v jejich uskutečnění zůstatí slabým. Člověkem býti znamená: po Bohu toužiti a při tom vězeti v blátě.

a) *Ach, co by z nás bylo, kdyby Bůh nebyl milosrdný!* Co by z nás bylo, kdybychom nemohli čísti v knize žalmů: »Dobrotivý jest Hospodin ke všem, soucit má se všemi tvory svými« (Ž. 144, 9).

Co by z nás bylo, kdyby sám Bůh neřekl skrze proroka Ezechiela: »Nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od své cesty a živ byl« (Ezech. 33, 11).

Co by z nás bylo, kdyby Bůh nebyl poslední kotvou

po našem pádu, o němž praví sv. Pavel, že je »Otcem milosrdenství« (II. Kor. 1, 3) a že je »bohat v milosrdenství« (Efez. 2, 4).

Ano: my, kteří stále klopýtáme, máme jen tuto útěchu. Naší útěchou je milosrdný Bůh, o kterém Kristus Pán řekl přímo: »Pravím vám, že tak bude větší radost v nebesích nad jedním hříšníkem pokání činícím, než nad devadesáti devíti spravedlivými« (Luk. 15, 7). Tak se raduje milosrdný Bůh, když najde ztracenou ovečku a když se k němu vrátí ztracený syn.

b) Ale o milosrdenství Božím neslyšíme jen slova, nýbrž čteme také o skutcích. Kolik cest vyzkouší Bůh, kolik nástrojů použije, jen aby zachránil hříšníka před zatracením a vysvobodil ho tak od záhuby! Dříve než potopou potrestal hříšný svět, vyšle spravedlivého Noe, aby kázal: jen kdyby se obrátili! Dříve než by zpustošil Sodomu a Gomoru, jak je povolný vůči smlouvajícímu Abrahamovi! Když jen 50 spravedlivých bude v městech, aspoň 30... 20... 10... je ochoten smilovati se nad nimi: jen kdyby se obrátili! Kdykoliv se vzbouřil židovský národ proti spravedlivému Bohu, pošle jim proroky, aby kázali: jen kdyby se obrátili! A když to vše nepomáhalo a lidstvo se dále řítilo po šikmé ploše hříchu, poslal jim svého jednorozeného Syna: jen kdyby se obrátili!

Ano, to je naše útěcha: nekonečně milosrdný Bůh!

2. A když to tak vše čteme o milosrdenství Božím v Písmě svatém, ba ještě mnohem více se tam můžeme dočísti, žije i v naší kající duši smělá naděje na odpuštění hříchů. Proto se odvažuje katolická Církev hlásati téměř neuvěřitelnou thési: *Každý hřích může býti odpuštěn!* Není na světě hříchu - byť to byl i nejstrašnější zločin - aby ho Bůh neodpustil kajícímu hříšníku. Není lidského života, i kdyby pozůstával z dlouhého řetězu let znešvařených hříchem, aby ho neodpustil Bůh hříšníku, který slibuje polepšení! Pán Ježíš jen o jednom hříšníkovi pravil, že mu nemůže

býti odpuštěno, a to zatvrzelci. Nuže, ale ten ani *nechce*, aby mu bylo odpuštěno.

Zda necítí naše zlomená, tolika neblahými vzpomínkami stísněná duše, kolik oživující síly tryská z tohoto našeho článku víry: každý hřích může být odpuštěn!

Neboť či duše by se nezarmoutila, když si pomyslí na minulost? Kdo by se neděsil nyní, když už je při zralém rozumu, nad pošetilostí, lehkomyšlností, polouzením, neustálým klopýtáním a padáním v uplynulém životě? Kdo tu nezvolá se žalmistou: »Čím jsem se v mládí provínil, nevzpomínej« (Ž. 24, 7).

Když se nás jižjiž zmocňuje omrzelost a zoufalství, tu se před námi objeví obraz milosrdného Boha. Obraz Boha, který nekamenoval kající cizoložnici, který se tak soucitně zahleděl na Petra, jenž ho zapřel, který neodehnal od svých nohou zkroušenou Magdalenu, který zavítal do domu celníka, jenž se kál za své hříchy, a který dokonce vzal do ráje i lotra po své pravici, když se v poslední chvíli obrátil.

Hle, jak milosrdný je Bůh! Jistý pochlebňík pravil Caesarovi: »Pane, nezapomínáš ve svém životě na nic, jen na urážky, kterých se ti dostává!« Nuže, vzhledem k Caesarovi je to lichocení, ale vzhledem k Bohu je to skutečnost! On nejen že odpustí hřích, ale naň i zapomene. Nejen že naň zapomene, ale ve své milosrdné lásce zahladí naň i vzpomínku. A když si na to vzpomenu, vytryskne z mé duše jáсот žalmisty: »Chvalte Hospodina, neb je dobrý, neboť na věky trvá milosrdenství jeho« (Ž. 135, 1).

3. Když pak máme takový správný názor o milosrdenství Božím, nepozastavíme se ani nad článkem katolické Církve, který je na první pohled velice přísný.

Častokrát slyšíme, jak říkají lidé rozhořčeně: Křesťanství má strašné určení o *zavržení těch, kteří zemřeli ve stavu těžkého hříchu!* Závisí tedy vše na po-

slední minutě: mám-li tu na svědomí těžký hřích, anebo ne. I když jsem celý svůj život byl poctivý, příkázání Boží jsem vždy zachovával; ale jen jednou jsem se dopustil těžkého hříchu a když v této minutě náhle zemru - jsem zatracen! Není to přímo strašné učení: za jediný těžký hřích býti zavržen?!...

Tak si naříkají, tak se rozhořčují mnozí - a co jim odpovíme? Snad, že tomu křesťanství neučí? To nemůžeme říci! *Neboť naše víra tomu skutečně učí!*

Čemu?

Nuže, když někdo zemře a na jeho duši lpí těžký hřích, bude zatracen.

»Nuže, tady máš ten ukrutný, nespravedlivý článek víry!« odpoví na to. Když jsem byl po celý život poctivý a jednou jsem náhodou upadl do těžkého hříchu...

»Počkej, bratře milý, počkej trochu. Zde musím něco namítnout, nyní totiž už nemáš pravdu! Nemáš vůbec pravdu! Těžký hřích není jakási neviditelná jáma, do které člověk spadne, aniž něco tuší. Těžký hřích není jen jako blesk z jasného nebe. S pojmem těžkého hříchu si nesmíme jen tak zahrávat! Než se člověk dopustí těžkého, smrtelného hříchu, předcházel mu už dlouhý řetěz menších i větších hříchů. Kdo tedy po celý svůj život Bohu věrně sloužil, u toho je těžký hřích takřka psychologickou nemožností.

Ano: kdo zemře v hříchu smrtelném, bude zavržen. *Byl-li však hřích člověka hříchem smrtelným, může vlastně posouditi jen všemohoucí Bůh sám!*

4. A po úvaze o těchto věcech pochopíme také podstatu milosrdenství Božího a jen tehdy můžeme uvést *spravedlnost Boží v soulad s jeho milosrdenstvím.*

Víme všichni, jak se zobrazuje personifikace spravedlnosti, není-liž pravda. Známe ty sochy se zavázanýma očima, čímž se chce naznačiti, že spravedlnost nehledí ani vpravo, ani vlevo, že není v rozpacích a nedbá na osobu.

Když trochu přemýšlíme o tomto symbolickém zobrazení, přijdeme na velkou chybu, na níž - ovšem - my lidé nemůžeme nic změnit. My zobrazujeme Spravedlnost se zavazanýma očima, a vlastně by měla mítí oči hodně rozevřené: oči jasně vidoucí, hluboce hledící, oči jako Roentgenovy paprsky, které vše prozáří. Dokonalou spravedlnost by totiž mohl vykonávat jen ten soudce, který prohlédne vše, který vidí nejtajnější podnět každého činu, který zná každý záhyb obžalované duše, v jakém prostředí vyrostla, jakým špatným vlivům byla vystavena, proti jakým zdědným náklonnostem musela bojovat, a po souhrnu toho všeho si musí uvědomit, za co je hříšník sám odpověden.

Co však z toho všeho vidí oko i toho nejbystřejšího pozemského soudce! Jak málo! Někdy vůbec nic! Proto prožívá svědomitý soudce při hlavním přelíčení pravá duševní muka, když má v důležité trestní věci vyřknouti konečný rozsudek! Jak omezené a konečné je naše lidské vykonávání spravedlnosti! To - bohužel - patří k naší omezené lidské přirozenosti.

Ale docela jinak je tomu u Boha, u Boha vševědoucího, který »zkouší srdce a ledví«. Můžeme proto s určitostí očekávat, že při posledním trestním řízení velkého procesu lidstva, v den posledního soudu, očekává svět velké překvapení. Jak uslyší své odsouzení, od něhož není odvolání, i takoví lidé, kteří zde na zemi byli obklopeni věncem slávy a chvály a jak se budou navždy radovati ti, kterými svět pohrdal a které zneuznával!

A tu je také útěchyplná odpověď na zmíněnou námitku: Právě proto, že Bůh pronáší své rozsudky na základě své vševědoucnosti spravedlivě, je *Bůh nejen spravedlivý, ale i milosrdný*. Člověk předně není milosrdný proto, že nezná polehčujících okolností. Ale Bůh to vše zná, a proto jsou v něm spravedlnost a milosrdenství v největším souladu: Bůh je spraved-

livý, aniž je velice přísný a je milosrdný, aniž je příliš mírný. Bůh tedy nikoho neposuzuje přísněji, než si to zasloužil, soudí naopak spíše dobrotivě, láskyplně a s takovou pečlivostí, jak by to ani nejmilosrdnější člověk nikdy nedokázal.

5. Naše svatá víra si toho vždy byla vědoma a vždy to hlásala. A proto, že to vždy věřila a hlásala, pochopíme také podivuhodnou věc, *proč se katolická církev nikdy nevyjádřila o zavržení ani jediného člověka.*

Je to zajisté podivné, že katolická církev prohlásila úředně už o tisících a tisících lidech, že jsou docela jistě v nebi - říkáme tomu svatořečení - a že táž církev neprohlásila ještě ani o jednom člověku, že je v pekle, že je zatracen! Táž církev katolická, která hlásá, že ti, kdož umírají ve stavu těžkého hříchu, jsou zavržení a která také neslouží mši svatých za zavržené, táž církev obětuje mši svatou za každého zesnulého, i za popraveného zločince, neboť přenechává milosrdnému Bohu, jak dalece je člověk sám odpověden za svůj hrozný čin a kolik dlužno přičísti z jeho hříchu na účet jeho narození, jeho výchovy, jeho dědičného zatížení. My to vše nevíme, nikdo to na světě neví... jen všemohoucí Bůh. Můžeš uvést jména největších zločinců světa, jména tyranů, kteří se brodili v krvi, katů milionů křesťanských mučedníků prvních století a taž se Církve katolické: ti přece jen byli zavržení? A jaká bude odpověď Církve? »Nevíme, nevíme...«

V Římě žil kdysi neobyčejně zbožný kněz, kterého lid nazýval »světcem« a který také konal zázraky. Jednou se pokoušel obrátiti jistého zločince, který byl odsouzen k smrti, ale vše bylo marné. Tři dni ho prosil, využil veškeré své výmluvnosti, aby nezemřel zatvrzen, ale marně, nedosáhl ničeho; zločinec prostě klel dále a cynicky odmítal se zpovídat. Už ho vedli na popraviště, kněz i tu šel za ním, ale marně: i teď

ho odmítl. Knězi konečně došla trpělivost i zvolal: »Pojďte sem, lidé, a vizte, jak umírá zavrženec!« A víte, co měl v zápětí tento výkřik? Po čtyřiceti letech byl zaveden proces svatořečení toho kněze. Byly dokázány zázraky, které konal a přece nebyl prohlášen za svatého - a to pro slova, která tenkrát vyřkl, neboť tato slova nebyla hodna světce, jakož i naší svaté víry (Quatry: La philosophie du Credo. Paris, str. 188.)

Ach, tak milosrdný je tedy Bůh! Jediné o Jidášovi víme - Písmo svaté to praví - že byl zavržen. Ale kdyby tento nešťastný apoštol v posledním okamžiku byl litoval svých hříchů, kdyby byl odhodil provaz, na němž se chtěl oběsit, kdyby se byl vrhl sv. Petru k nohám a zvolal: »Bratře! Slyš mou zpověď. Dopustil jsem se strašného hříchu: zradil jsem Pána« - víte, co by mu byl řekl sv. Petr? »Bratře, vždyť já jsem ještě větší hříšník! Já jsem ho třikrát zapřel. Lituji svého hříchu: rozhřešuji tě ve jménu milosrdného Ježíše...«

Jediné o Jidášovi víme, že byl zavržen. *Byl zavržen, neboť sám tak chtěl.*

A z této věty tryská naše největší útěcha, je to utiňující balzám pro naši ubohou, stísněnou duši. Jest pravda, že Bůh je přísný a spravedlivý, ale je také milosrdný, a proto nebude *nikdo zavržen, leč kdo sám chce*. Je dojemně slyšet z úst Páně, s jakou láskou chtěl Ježíš zachránit Jerusalema. Ale nepodařilo se mu to, protože obyvatelé města to nechtěli: »Jerusaleme, Jerusaleme!« zní výčitka Páně (a to platí také každé zavržené duši!) - »kolikrát jsem chtěl shromáždit dítky tvé a nechtěl jsi« (Mat. 23, 37).

Milosrdný Bože, nedopusť, abych musil slyšet z úst tvých v den soudu: Nechtěl jsi! Nechtěl jsi!

2. K čemu nás zavazuje milosrdenství Boží?

Zdržel jsem se tak dlouho u myšlenky, kterou nás utěšuje milosrdenství Boží, že mi téměř nezbyvá času, abych vysvětlil, *k čemu nás zavazuje milosrdenství Boží*. Ačkoliv je zcela přirozené, že se raději zdržujeme u útěchy, která nám plyne z milosrdenství Božího, nesmíme však zapomenouti i na druhý důsledek milosrdenství Božího.

Je pravda, že Bůh »je bohat v milosrdenství« (Efez. 2, 4) - ale ten výrok obsahuje vážnou podmínku, kterou zvěstoval Kristus Pán jasnými slovy v dojemném podobenství. A tato podmínka zní: *Chceme-li, aby Bůh byl milosrdný k nám, musíme býti i my milosrdní ke svým bližním.*

Když na konci jednoho podobenství byl nemilosrdný služebník uvržen do vězení, dodává Pán Ježíš: »Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestli neodpustíte jedenkaždý bratru svému ze srdcí svých« (Mat. 8, 35). A přiznávám se, že si nedovedu představit, jak může někdo čísti tato rozhodná slova a může přece ještě říci: »Ne! Ten mi smrtelně ublížil! Tomu už neodpustím!« Což neslyšíš, bratře: »Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestli neodpustíte!«

Kristus Pán nás učí modliti se, aby nám Bůh odpustil naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům (Mat. 6, 12). A pak ještě jsou lidé, kteří nosí v svém nitru po celá léta jed zloby a nenávisti: »Ne! Tomu neodpustím nikdy!«

Kristus Pán praví: »Neboť jestli odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský hříchy vaše; pakli neodpustíte lidem, ani Otec váš neodpustí vám hříchů vašich« (Mat. 6, 14). A pak jsou lidé, kteří praví o svém bližním: »Ne! Tomu neodpustím!«

Bratři!! Neoddávejte se klamu! *Chceme-li, aby Bůh byl milosrdný k nám, pak nesmíme býti nemilosrdní k bližním svým!* Není na světě takového boháče, který

by nepotřeboval milosrdenství a není na světě chudšasa, který by nemohl konati skutky milosrdenství.

Ohlédněme se jen zpět do svého minulého života: kolikrát bychom se byli mus'li pokorně bítí v prsa: Bože, buď milostiv mně hříšníku! A není ani zapotřebí, aby nás z minulosti strašily snad nějaké hrozné zločiny, jako vražda, loupež, křivá přísaha, krádež, nemravnost. Ne. Stačí, když nám přijde na mysl nevděk, ješitnost, rozmary, neláska, nedbalost v plnění povinností. A to postačí, abychom pokorně sklonili svou pyšnou hlavu.

A když člověk stane takto obnažen a zahanben před Bohem - pak si ještě troufá posuzovati druhé, ještě se cítí uražen, chová se k jiným nepřátelsky a je nemilosrdný! Troufá si nacházeti mrvy v očích jiných! Troufá si mésti před prahem druhého! Troufá si vychloubati se jako farizej v chrámě: »Pane, děkuji ti, že nejsem takový člověk, jako ten vedle mne!« Bratře, představ si někoho, který je opravdu dobrý, opravdu poctivý, čistý člověk, představ si světce - mohl by ten takto mluvit? Svatí byli vždy pokorní, modlili se za svého bližního, byli vždy milosrdní a vždy odpouštěli.

»Ale já přece nejsem světec!« - řekneš snad. Ne? Ovšem že nejsi. Bohužel, nejsme svatí. Ale právě proto, že jsme ubozí, hříšní a chybuující lidé, kteří sami tak často potřebujeme milosrdenství Božího, právě proto budme shovívaví ke svým bližním, odpouštějme jim rádi, pamatujíce při tom na slova sv. Jakuba: »Soud bez milosrdenství tomu, kdo neučinil milosrdenství« (Jak. 2, 13).

V posledních dvou úvahách jsem mluvil o spravedlnosti a milosrdenství Božím. Jsou lidé, jimž je *milosrdenství a spravedlnost Boží* zvláštním problémem. Ti blouhají v otázce: Co je v Bohu větší, jeho milosrdenství či jeho spravedlnosti?

Chceme-li přesně odpovědět, můžeme říci jen toto: Ani jedno, ani druhé není větší, protože v Bohu je každá vlastnost nekonečná.

Uvažujeme-li však lidsky, můžeme i takto odpovědět: Milosrdenství Boží je větší než jeho spravedlnost, aspoň v našich očích. Neboť když nás spravedlnost Boží trestá a vede nás takto na pravou cestu, činí to jen proto, aby se pak nad námi mohl smilovati.

Ale je tu ještě větší znamení milosrdenství Božího: to, že *sám Syn Boží se stal člověkem, aby se mohl nad námi slitovati.*

A když jsme už zavadili o tuto otázku, učme se i z ní. Milosrdenství Boží je větší než jeho spravedlnost (aspoň nám se to zdá). Tedy i já se chci státi podoben milosrdnému Bohu ve svém chování k bližním: raději chci býti milosrdný než tvrdý, raději budu shovívavý, než abych urážel! »Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou« (Mat. 5, 7) - zní slovo Páně. »Budte milosrdní, jakož i Otec váš milosrdný jest. Nesudte a nebudete souzeni... odpouštějte a bude vám odpuštěno« (Luk. 6, 36). Jen když sám budu milosrdný k bližním, uvidím jednou na svaté tváři Boží výraz, nad nějž není výrazu, jenž by člověka více utěšil, povzbudil a povznesl: uvidím milosrdného Boha.

Není tak špatného života, pro který by nebylo milosrdenství Božího, když se k němu s lítostí vrátíme. Není ani jeden starý hříšník, kterému by nebylo odpuštěno, jen když se upřímným srdcem obrátí k Bohu.

Ach, milosrdný Bože, jen o jedno tě prosím! Nedopusť, aby se mé duše dotkl mráz těžkého hříchu! A kdyby se jí přece měl jednou dotknouti, nechť ani minutu nesetrvám v tom stavu, ať nežiji v něm zatvrzele a bez lítosti. Hle, Otče, k tobě spěchám, chci se tě držet. Dej, abych též dospěl k tvému dobrotivému, milosrdnému Srdci, kde bych se mohl navždy modliti: *»Veleben budiž Bůh... Otec milosrdenství a Bůh veškeré útěchy«* (II. Kor. 1, 3).

XVII.

SHOVÍVAVÝ BŮH

Zesnulý známý básník francouzský (Jean Richepin) - vydal svazek básní, plných nejhroznějších rouhání. Název jedné básně zní: »Modlitba popirače Boha.«

Co obsahuje tato báseň? Strašlivé vyzývání Boha. Nepohoršte se, když vám v krátkosti povím její obsah: mám k tomu totiž příčinu.

- Vstoupil jsem do chrámu - píše básník - a pokleknuv na chladný kámen začal jsem se takto modliti k Bohu: »Popírám tebe a nikdy více neskloním své hrdé šíje pod tvé jho! Ale ještě naposledy tě chci pokoušet. Hle, zde klečím před tebou v tvém domě. Shlédni na mne a ukonči mé duševní boje. Jsi-li skutečně, sešli smrtící blesk na mou hlavu, abych byl za svou nevěru zaslouženě potrestán. Čekám na tvůj trestající nebeský oheň, pošli jej konečně na mne. A jakmile sjede na mne blesk a má duše se odloučí od smrtelného těla, zvolám svým posledním dechem, že skutečně jsi a že to byla drzost ode mne, že jsem tě popíral... Ale, hle, blesk nepřichází, mohu zdrav znovu povstati a odejiti z tvého domu! Jedním slovem: Ty vůbec neexistuješ...«

Takto se rouhá nešťastný básník a v čtenáři se zachvěje duše a v trpkosti zvolá: »Pane, dokonce i takové rouhání můžeš klidně snést? Nemáš blesku, nemáš trestající ruky, abys zničil tohoto rouhače?!«

Takto se bouří zneklidněný člověk.

A jak smýšlí Bůh?

Co se stalo s básníkem po napsání tohoto strašného rouhání, nevíme. Co prožíval v následujících letech, nevíme. Až před několika lety proběhla novinami stručná zpráva, podle níž odvážný ten bohorouhač vstoupil do neobyčejně přísného kláštera trapistů v

Alžiru a až do smrti se tam kál za své hříchy a děkoval Bohu za jeho nekonečnou trpělivost, kterou s ním měl.

Kdyby Bůh nebyl tak podivuhodně shovívavý, byl by ho jistě srazil k zemi svým bleskem v okamžiku, když napsal tyto rouhavé verše. Kdyby Bůh nebyl tak shovívavý, byl by ten člověk už zajisté kořistí pekla. *Tento člověk... - ach - a kolik jiných lidí, kolik snad i z nás zde shromážděných!...* Kdyby Bůh nebyl shovívavý...

Ale Bůh je shovívavý, ano, nesmírně shovívavý - a to je pro nás velikou útěchou, ale zároveň také vážným napomenutím

1. Jak shovívavý je Bůh a 2. k čemu nás napomíná shovívavost Boží - tyto dvě otázky rád bych nyní zodpověděl.

1. Jak shovívavý je Bůh!

At už zkoumáme výroky Písma svatého, anebo pozorujeme skutky, které nám svědčí o shovívavosti Boží, vždy nás překvapuje: 1. podivuhodná shovívavost Boží; a to tak velice, že 2. netrpělivý člověk se často nad tím pozastavuje.

1. Písmo svaté skutečně neustává hlásati *velikost shovívavosti Boží*.

a) Na jednom místě knihy Mojžíšovy čteme o Bohu, že je »milosrdný, dobrotivý, shovívavý, k slitování velmi náchylný a věrný« (II. Mojž. 34, 6). A zase jindy je vyjádřena tatáž myšlenka jiným způsobem: »Hospodin je shovívavý, velice milostivý, odpouští hříchy a nepravosti« (IV. Mojž. 14, 18). Prorok Isaiáš pravi: »Proto čeká Hospodin, aby se smiloval nad vámi« (Is. 30, 18). Prorok Jonáš se zase modlí: »Neboť jsem věděl, že jsi ty Bůh milostivý, milosrdný, trpělivý a mnohého smilování« (Jon. 4, 2). A vše to dovršují slova sv. Petra: »Pán... shovívává pro vás, nechtěje,

aby kteří zahynuli, nýbrž aby všichni se obrátili k pokání« (II. Petr. 3, 9).

My lidé jsme netrpěliví, poněvadž máme málo času: Kdo má málo času, ten chvátá, uhání, je nervosní a netrpělivý. *Ale Bůh je trpělivý, protože je věčný.* Jemu je vteřinou to, co my nazýváme stotisíciletím.

b) *Ó, jaké to štěstí pro nás, že Bůh je vůči nám shovívavý!* Co by z nás asi bylo, kdyby i Bůh byl tak netrpělivý jako my lidé!

Přichází matka s uplakanýma očima.

»Velebný pane, už je to přímo nesnesitelné, co dělá se mnou ten můj syn. Rok co rok se opakuje tatáž komedie. Samé dluhy... jeden věřitel za druhým... všemožné slibuje... já vše vyplatím, ale příští týden se to vše zas opakuje. Nemohu to dále snést... přijdu o nervy!«

Kdo by neměl soucít s touto zarmoucenou matkou! Vždyť víme, jak je trpké, když musíme žít s někým, jehož tisícové nedokonalosti a chyby musíme snášeti... Ale vzpomeňme si přitom, že *Bůh musí takto míti trpělivost s námi, takto musí míti trpělivost s ostatními lidmi!* Tak musí míti trpělivost s naší nestálostí a naším kolísáním, které strkají naši duši s místa na místo jako kyvadlo v hodinkách. Jednou náležíme Bohu, po druhé zas hříchu; jednou věříme, pak zase pochybujeme u víře. Jednou vzlétneme a pak zase jsme zachvázeni smutnou skleslostí. Jednou se modlíme před trůnem Božím, pak zase se řítíme do hloubky a polámeme si údy.

A pak - po strašlivém pádu - zmocňuje se nás nevy-slovná hořkost: »Ne, to tak dále jít nemůže! Vstanu a půjdu k Otci!« Hned si uděláme plán: ať se stane, co stane, vše se musí změnit - a příští týden nový pád, a jsme tam, kde jsme byli předtím. A začínáme znovu, ale zase bez úspěchu... A životní kniha některých lidí ani neukazuje než samé rozběhy, samé tragické zlomy...

Ó, tato nesmírná shovívavost Boží je téměř nepochopitelná!

2. Když tak pomyslím na sebe, nebudu se pohoršovat nad často *nevysvětlitelnou shovívavostí Boží*, ale budu jí blahořečiti.

Mnozí lidé se nad tím totiž pohoršují. My bychom onoho francouzského básníka-rouhače hned byli bleskem srazili. My bychom chtěli, aby země na místě pohltila ony chrámové lupiče, kteří rozházeli svaté Hostie po zemi a pošlapali je. My býváme častokrát tak rozhořčeni jako apoštolové na milosrdné Samaritány: »Pane, chceš, abychom řekli, aby oheň sestoupil s nebe a je zahubil?« (Luk. 9, 54). Pán Ježíš je však pokáral slovy: »Nevíte, čího ducha jste. Syn člověka nepřišel duše zahubit, nýbrž spasit« (Luk. 9, 55).

Jak dobře pro nás, že Bůh není tak netrpěliv a neztréstá hříšníka v okamžiku, když se dopustil hříchu!

Bůh čeká s trestem už i v zájmu hříšníka a také jeho okolí.

a) Co by asi bylo se světem, kdyby Bůh nebyl tak shovívavý! Byl by se z celníka Leviho stal takový sv. Matouš? Byla by se z oné hříšné ženy stala taková Maří Magdalena? Byl by se z onoho pronásledovatele křesťanů Šavla stal svatý Pavel? Byl by se stal z onoho hříšného Augustina takový sv. Augustín?... Nač se však mám dále tázati... Co by bylo už i ze mne, kde by byla moje ubohá duše, kdyby Bůh nebyl býval ko mně shovívavý a kdyby hned můj první těžký hřích byl potrestal?

b) A víte, proč ještě čeká Bůh s trestem? Nejen v zájmu hříšníka, ale také proto, aby s potrestáním hříšníka nestihl trest také nevinné. Sotva je na světě člověk, který žil na světě osamocen. Každý je vsazen do rámce rodiny, příbuzenstva, společnosti. Zlí a dobří žijí v jedné místnosti, špatní a čisti v jedné rodině. Kdyby teď Bůh hned potrestal vinníka, trpěl by tím i nevinný. Čeká tedy až do žní, až k soudu. Raději

praví: »Nechte, ať oboje roste až do žní; a v čas žní řeknu žencům: Seberte nejprve koukol a svažte jej ve snopky k spálení; pšenici však shromažďte do stodoly mé« (Mat. 13. 30).

Jak veliká, ba přímo nepochopitelně veliká je shovívavost Boží!

2. K čemu nás napomíná shovívavost Boží?

Když je tedy Bůh tak trpělivý při stálém našem klopýtání a nedokonalostech, musíme z toho odvoditi dva důsledky. Oboje poučení pak znamená pro nás velmi vážné napomenutí.

1. Ze shovívavosti Boží vyplývá především napomenutí: *Bůh je trpělivý, tedy i já musím býti trpělivý.*

Trpělivý: a) vůči sobě, b) vůči bližním a c) vůči životu.

a) Trpělivým býti - nedivte se - *vůči sobě*. Ani bysto nevěřili, jak je některý člověk netrpělivý vůči sobě samému.

K čemu jsme na světě? Jaký je náš životní úkol? Dozrávati pro věčnost v tisícerych rozmanitostech života, *stále více se připodobňovati Bohu*. Budu se mu podobati jen tehdy, když všechny možnosti, své okolí, své bližní, své děti, známé, své povinnosti a boje, které mi život nabízí, budu chápati tak, jako surovinu danou mi do rukou od Boha, z které - po dlouhé velké trpělivosti - musím vytesati, vydlabati jediné hlavní dílo svého života. Proti všemu, co mne strhává dolů, co je ve mně hříšného, bezcenného: proti tomu musím bojovati. Ne zlostně, s trpkostí a ničením sebe sama, ale s vytrvalou trpělivostí. Že pokušení ti nedopřejí klidu?... a hřích na tebe číhá krok za krokem?... mnoho lidí tě zlobí?... lhostejno, rozvahu nesmím ztratit, nesmím dopustit, aby bouřné vlny zčeřily hlubiny mé duše: mám trpělivost se sebou samým.

Měl jsem pevnou víru a najednou - sám nevím odkud - přišly bolestné chvíle pokušení... přišel pocit duševní opuštěnosti. Vedl jsem život mravně čistý, a najednou - sám nevím odkud - objevily se před mou duší obrazy děsivě frivolní. Co se stane nyní? Nuže, když mám trpělivost se sebou samým, pomodlím se prostě při pokušení proti víře ve všem klidu »Věřím v Boha«; a od špatných myšlenek obrátím klidně svůj rozum na jiné téma. Když však trpělivost nemám? Pak ztratím rozvahu, zaleknu se, týrám a trápím se... - a můj duševní stav se jen zhorší. Tedy trpělivost k sobě samým!

A trpělivost k sobě samým *hlavně v nemoci!* Víím, že to není těžké raditi, ale obtížné to prováděti - ale přece, i tomu se musím naučiti! Jak snadno ztratíme trpělivost v nemoci! Ačkoliv netrpělivost ještě dosud nikoho neuzdravila! Trpělivost však ano! Trpělivost totiž duši uklidňuje, utěšuje a obveseluje a tím i tělo se snáze uzdraví. Klidná, tichá duše dříve zvládne nemoc než duše, která se hádá s Bohem, s okolím, která reptá a se zlobí. Jen si povšimněte, jak se uklidní i těžce nemocný, jak se mu ulehčí, když se vyzpovídá, přijal Tělo Páně a poslední pomazání a v jeho duši nastalo uklidnění!

b) A pak *trpělivost s bližním!*

Dnešní člověk tomu však nechce rozuměti. »Trpělivost je zbabělost,« říká, »trpělivost je slabost.« Ale právě opak je pravda. Člověk, který dovede býti trpělivý vůči tomu, kdo ho uráží, ukazuje tím svou převahu nad ním. Žena, která umí trpělivě snášeti rozmary svého manžela, je silnější než on a nikdy nemůže býti úplně nešťastná. Rodiče, kteří mají strpení s výstřednostmi svého dorůstajícího syna, nedají se strhnouti k nerozumnému rozčilení. Je dnes potřebí něčeho více než napomínati k trpělivosti lidí nervosní a netrpělivé? Napomínati k trpělivosti zaměstnavatele vůči zaměstnancům? Napomínati k trpělivosti cestu-

jící v tramvaji? Desátníka, který cvičí nováčky? Učitele a profesory? Přecitlivělé manžely? Rodiče slabých nervů? Lidi, kteří se snadno pohoršují, kteří pomlouvají a kritisují? »Nesuďte před časem, dokavad nepřijde Pán, který nejen osvíti věci skryté v temnosti, nýbrž i najevo uvede rady srdcí« (I. Kor. 4, 5).

c) Ale pak trpělivost nejen k bližním, ale také *vůči událostem životním!* Trpělivost v nynějším životě plném rekordů, zneklidněném hlukem motorek a aut. Kdo ráno zasel, nemůže přece už večer sklízet. Kdo se teprve teď vydal na horu, nemůže přece hned býti na vrcholu. Tedy trpělivost při všech obtížích života!

Jistý turista se dostal po namáhavé cestě konečně na vrchol hory. Zastavil se v té závratné výši a když se rozhlédl po nádherné přírodě Boží, naplnila se jeho duše dosud nepoznanou radostí. Teď zapomněl na všechny obtíže namáhavé cesty. Zapomněl přitom, že celá tato krása, která se rozprostírala před jeho nohama, ty lesy, propasti, skály, potůčky, byly mu v cestě velkými překážkami, které s největší trpělivostí musil překonávat. Teď už z toho všeho nic necítí... Vše splývá před jeho zraky v nádherný obraz...

Tak také my budeme jednou shlížeti s výše života věčného na celý svůj pozemský život. S radostí pak budeme vidět, že i přes všechny trpkosti, překážky a neúspěchy života přinesla nám naše věrnost k Bohu a trpělivost opravdu »růže«: růže nevadnoucího věnce života věčného.

Bůh je trpělivý - tedy já chci býti také trpělivý.

2. Ve spojení s Boží shovívavostí musíme se však zastaviti ještě při velmi vážném napomenutí. Bůh je sice opravdu trpělivý, ale, lidé, dejte si pozor: *abyste trpělivosti Boží nezneužili!*

Neboť mnozí jí zneužívají!

Často se nám zdá shovívavost Boží vůči hříšníkům nepochopitelou. Jak často bledne před námi právě proto jeho moc, jeho spravedlnost i jeho svatost! Ale

jak strašlivý je pak osud těch, kteří zneužívají trpělivost Boží a často si z toho kovají odvahu k dalším hříchům! Písmo Boží varuje: »Neříkej: smilování Páně veliké jest, smiluje se nad množstvím hříchů mých... Neprodlévej obrátit se k Pánu, aniž odkládej s ním den ode dne« (Sir. 5, 6, 8).

a) *Někdy už v tomto pozemském životě vidíme strašlivé znaky potrestání hříšníků, kteří zneužívají milosrdenství Božího. Bůh je sice nejen milosrdný a shovívavý, ale i spravedlivý, a dějiny zaznamenaly případy, v nichž spravedlivý soud Boží stihl hříšníka v tomto životě. A na začátek světových dějin bychom mohli napsati větu: »Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.«*

Vrah *Herodes* se mohl dlouhá léta směle koupati v prolité krvi, ale nakonec ho stihla taková strašná nemoc, jaká se v dějinách vyskytla jen ojedinele.

Jeden z hlavních nepřátel křesťanství, *Voltaire*, napsal 25. února 1758 svému příteli d'Alembertovi: »Za dvacet let bude po milém Pánu Bohu.« A přesně za dvacet roků, v tentýž den 25. února 1778 sdělil lékař těžce nemocnému *Voltairovi*, že jeho stav je beznadějný. A *Voltaire* prosil, aby mu přivedli kněze. Jeho nevěrecké okolí to však nedovolilo. A *Voltaire* ve svém zoufalství úpěnlivě prosil o kněze, aby vyslechl jeho zpověď... ale marně. Vyrázil strašlivý výkřik a byl mrtev. Za dvacet let bylo skutečně po něm... po kom? Po milém Pánu Bohu?

Pak přichází *Chaumette*, jeden z nejfanatictějších členů pařížské městské rady v době francouzské revoluce, který se ve svém proslovu o »slavnosti rozumu« takto rouhal: »Bože, dokaž, že jsi a sešli blesk na mou hlavu!« Blesk sice nepřišel, ale několik dní poté (24. března 1794) padla jeho hlava pod gilotinou.

A pak máme *Napoleona*, který se celá desetiletí pokoušel »rozdrtit« Církev Boží a nakonec mlýny Boží rozdrtily jeho na ostrově sv. Heleny.

A konečně přichází *Nietzsche* a volá: »Starý Bůh je mrtev, usmrtili jsme ho!« A Nietzsche končí svůj život zatemněním ducha!...

Ach, ano: Bůh je sice shovívavý, ale je také spravedlivý a nakonec naloží s každým přece spravedlivě. Bůh je shovívavý, neboť nechce smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl. (Ez. 18, 11.) Je shovívavý (kdyby nebyl, ach, co by z nás bylo!), ale nakonec přece za vše odplatí. U Boha není výplata každý týden. Vede však přesné účetnictví a jednou také všem vyplatí.

Každému vše!

b) A Bůh, který na onom světě vše vyrovná, je správnou a úplnou odpovědí na problém, který jsem nadhodil na začátku své úvahy: Proč mlčí Bůh i tehdy, když člověk někdy jižjiž čeká, že srazí hříšníka?

Uvedl jsem již několik odpovědí, ale konečnou odpověď ještě ani jedna z nich neobsahovala. Odpovědí je i to, že Bůh má čas, že může čekat. Odpovědí je také to, že je milosrdný a dopřeje každému času, aby se obrátil. Že nechce trestati zároveň i nevinné. Že nechce znásilniti svobodnou vůli člověka, poněvadž si velice váží lidské přirozenosti... Je pravda, že to jsou různá vysvětlení - ale nestačí to. Z toho všeho úplně nepochopím shovívavost Boží. A ani to nepochopím, leč až *Pán pozvedne hlas svůj a poslední slovo řekne přece jen On*. Kdy? Když po své smrti staneme před ním a tu ozve se Pán, ale už ne ten shovívavý, nýbrž ten spravedlivý Bůh: Nyní tedy vslechni rozsudek nad svým životním úspěchem!

Jen počkej, ty netrpělivý človče! Počkej! Poslední slovo patří Bohu. Proto stavěl Noe skoro sto let na své arše a kázal přitom pokání. Proto hlásal Jeremiáš dlouhou zkázu říše, než k ní skutečně došlo. Proto čeká majitel fíkového stromu - v podobenství Ježíšově - po celá léta, než jej vykope - aby nikdo nemohl říci, až nastane den odplaty Boží a Pán pronese své po-

slední slovo, že soud Boží byl vůči němu nespravedlivý.

c) A zde se kmitne před našimi zraky jako blesk rozhodující napomenutí: *Jak pošetili a směli jsou ti, kteří zneužívají Boží shovívavosti a odkládají své obrácení na poslední minutu!*

»Bůh mi i tak odpustí, vždyť je to jeho řemeslo,« posmíval se jednou německý básník-nevěrec Heinc. Lidé se sice neodvážejí vysloviti takové rouhání, ale mnozí *tak žijí*, jako by byli téhož názoru. Protože je Bůh trpělivý, zneužívají jeho trpělivosti, až jednou nenadále přijde smrt a hříchem opilí, zločiny ohlušení upadnou do rukou trestajícího Boha.

Ano, Bůh je *trpělivý*, ale strašlivý bude osud těch, kteří *zneužijí* jeho trpělivosti.

Kdo zneužívá jeho trpělivost? Ten, kdo lstivě počítá na poslední hodinu, myslí si, že tehdy napraví celý svůj zkažený život.

Nuže, ale kdo ti to může zaručiti, že poslední hodina nepřijde na tebe neočekávaně? Kdo ti může slíbiti, že budeš mít čas, abys vše napravil? Že budeš mít člověka, který ti zavolá zpovědníka? A zda bude tvoje lítost upřímná?

»Dokud je člověk mladý, ať užije života!« - často slyšíme toto nebezpečné heslo z mnohých úst. »Užívám světa, pokud mám život v rukou. Až jednou budu osmdesátiletým bělovlasým stařečkem, mám dosti času býti zbožným! Hlavní věc je, abych se před smrtí vyzpovídal! Vždyť Církev učí, že každý může býti spasen, když před smrtí činí pokání, ať by byl jeho život sebe hříšnější!«

Cože? Tomu že učí Církev?

Ano, bratři a sestry, Církev tomu skutečně učí! Učí, že Bůh je tak velice milosrdný, tak podivuhodně milosrdný, že odpustí každému, kdo ještě i v poslední hodině se k němu zkroušeně obrátí, jak odpustil Kristus

lotru po pravici, který se obrátil až na konci svého hříšného života.

Ano, tak milosrdný je náš milý Pán Bůh - *ale jak nerozumní jsou ti, kteří si z toho dělají jakýsi glejt pro svůj další hříšný život!*

Ano, budeš sice spasen, ať byl tvůj život jakkoliv hříšný, jen když ho v posledním okamžiku budeš litovati! Budeš-li schopen lítosti... *budeš-li schopen!* Ale to je skoro psychologická nemožnost!

V poslední své úvaze jsem uklidnil ty, kteří úzkostlivě praví: »Když jsem po celý svůj život byl poctivý a v poslední chvíli se náhodou dopustím těžkého hříchu, budu zatracen - to je strašlivé učení!« Uklidnil jsem je takto: Když jsi po celý svůj byl Bohu věrný, je přímo psychologickou nemožností, abys v posledním okamžiku upadl do těžkého hříchu a byl zatracen. - Ale hned musím pokračovati: Je pravda, že milosrdný Bůh odpustí zkroušenému hříšníku i v posledním okamžiku... ale když někdo po celý svůj život hříchu přímo pil, v hříchu si liboval a s hříchem téměř srostl - pak je *přímo psychologickou nemožností*, aby ten člověk v posledním okamžiku, v strašlivých mukách smrtelné nemoci byl schopen vzbuditi pravou lítost. Bratři! Dvacet let jsem knězem, patnáct měsíců jsem byl na bojišti v Srbsku, v Karpatech, v Haliči, v Rusku, stál jsem už při smrtelném lůžku mnoha lidí, ale má duše se chvěje, když pomyslím na věčný osud těch, kteří se jen v posledním okamžiku chtěli obrátit!

Ó, kéž bychom jen nikdy nezneužívali shovívavosti Boží, jež čeká na naše obrácení! Kéž bychom jen nikdy nezapomněli na napomenutí sv. Pavla: »Pohrdáš bohatstvím jeho dobrotivosti a trpělivosti a shovívavosti, nevěda, že dobrotivost Boží vede tě ku pokání? Podle zatvrzelosti své však a nekajícího srdce svého hromadíš sobě hněv Boží ke dni hněvu a zjevení spravedlivého soudu Božího« (Řím 2, 4 a násl.).

Pán Ježíš přednesl jednou názorně podobenství o trpělivosti Boží, ale také o jejím konci.

Kdosi měl fíkový strom - pravil Pán (Luk. 13) - i přišel do zahrady majitel, hledaje na něm ovoce, ale žádného nenalézal. Tu pravil sadaři: »Hle, tři léta jsou tomu, co přicházím hledati ovoce na tomto síku a nenalézám; vykopej jej tedy, k čemu vysiluje půdu?« Ale sadař takto prosil pána: »Pane, ponechej jej i tohoto léta... kdyby snad přinesl ovoce; pakli ne, potom jej vykopeš.«

Majitel síkovníku dopřál stromu po třiletém čekání ještě lhůtu jednoho roku. Můj Pán a Bůh snad čeká už desítiletí ve vsí trpělivosti, abych přinesl ovoce, ale zda potrvá jeho trpělivost ještě jeden rok, to nikdo neví. Dnes ještě trvá. I kdybych měl jakoukoliv minulost - ještě není pozdě, abych se obrátil. V pozemském životě musíme častěji říci: Nyní je beztoho i vše marné. Nyní už je pozdě; ale: milosrdný Bůh vyslechl poslední vzdech i ukřižovaného lotra - není tedy pozdě k Bohu se obrátiti ani tehdy, když máme hlavu pokrytu šedinami.

Bratři, sestry! Obrácení kajícího lotra nechť je nám útěchou, ale nesmí nás činiti příliš smělymi. Písmo svaté sice mluví o lotru, který se obrátil v posledním okamžiku, aby si nikdo nezoufal, ale zmiňuje se jen o *jediném*, aby nikdo nedůvěřoval opovážlivě.

Byla by to hazardní hra se životem věčným, kdybychom počítali jen s posledními hodinami. Kdybychom nežili každý den tak, jako by byl pro nás poslední. Kdybychom nesložili každý večer svou hlavu do milosrdného náručí Otce nebeského, jako by pro nás už nebylo procitnutí.

Byla by to opovážlivost...

Není však opovážlivostí, ale svatým křesťanským zvykem, když denně prosíme o milost šťastné hodinky smrti. Modleme se, aby nás milosrdný Bůh nenechal umřít ve stavu těžkého hříchu; aby v posled-

ních hodinách poslal k našemu úmrtnímu loži zbožného, dobrého kněze, který nosí ve svých prsou milující Srdce Kristovo, který by položil na naše rty svaté Tělo Páně a řídil náš poslední hasnoucí pohled na kříž, na ukřižovaného Spasitele.

Na ukřižovaného Spasitele, jemuž budíž zasvěcena poslední má pozemská modlitba: Pane můj, snažil jsem se, abych se v pozemském životě stal tím, čím jsi mne mítí chtěl podle věčných svých plánů. *Hle, nyní předstoupím klidně před tvou svatou tvář!*

XVIII.

NEZMĚNITELNÝ BŮH.

Je to vznešený výjev v Písmě svatém Starého Zákona, když Mojžíš vystupuje na horu Sinai, aby přijal od Boha přikázání vrytá do dvou kamenných desek.

Na úpatí hory rozbíl putující národ židovský tisíce stanů. Mojžíš však prodlévá nahoře v neviditelné výši hory. Jakmile se zjevil Hospodin uprostřed oblaku a odevzdal Mojžíšovi desatero, vyšel z oblaku blesk a z hory vystupoval kouř. »Velebnost Hospodinova jevila se před zraky synův Izraelových jako žíravý oheň na temeni hory« - praví kniha Mojžíšova (II. Mojž. 24, 17). Proslulí malíři zvěčnili na plátně ten majestátní výjev: obraz Boha, který vrhá blesky a vysílá hromobití.

Alc jak to, táže se dnešní člověk. Což se Bůh může také rozhněvati? Což oko Boží může metati také blesky? Může ruka Boží sraziti k zemi? Není to příliš lidsky vyjádřeno? »Bůh se rozhněval,« říkáme, pak opět »byl usmířen«. - »Bolí ho hřích« a »raduje se z obrácených«. Jédnou »se k nám obrací«, jindy »se za-

se od nás odvrátí« atd. Bůh se tak mění? Vždyť je nemožné o Bohu si takového něco jen pomyslet, řekne druhý.

A má docela pravdu.

Neboť Bůh není jako člověk, který je jednou dobré nálady, pak zase špatné. Bůh není jako člověk, který někdy »vstane levou nohou napřed« a po druhé zase neví, co by dělal samou radostí. Bůh není jako člověk, který podle nálady dovede býti jednou přísný a po druhé zase mírný. Ne, Bůh není náladový, není otrokem rozmaru. On je vždy jeden a tentýž, vždy je nezměnitelný.

Ale i když je Bůh sám nezměnitelný, mluvíme přece právem o hnutí mysli Boží; mluvíme o tom, že se raduje z dobroty člověka a truchlí nad jeho špatností; že se hněvá na hříšníka, s kajícím se zase smíří, že dobrého vyslyší, od zlého však odvrátí svou tvář. O tom všem mluvíme právem, ačkoliv Bůh je nezměnitelný.

Jak je to možné? - Přezkoumání toho bych rád věnoval další rozpravu. Poukáží především na to, že *Bůh je skutečně nezměnitelný*, ale pak také ukáží, jakým právem mluvíme o Bohu »hněvajícím se«, »odpouštějícím«, to jest: *jsou-li v Bohu možny různé pocity a vášně?*

1. Bůh je nezměnitelný

1. *Z veškerých vlastností Božích chápeme snad právě nezměnitelnost nejméně. Že Bůh je »věčný«, ani tak lehce nechápeme, ale náš rozum aspoň žádá, aby tomu ve skutečnosti tak bylo. Bůh nemohl míti začátek. Že Bůh je »všemohoucí«, že je »všudypřítomný« atd., i když to vše nechápeme, přece musíme přijíti na to, že Bůh musí ve skutečnosti takový býti. Ale že Bůh je »nezměnitelný«, to se tak přiči naší by-*

tosti, naší lidské zvláštnosti, že si to zkrátka nedovedeme ani představit.

Co je vlastně člověk? Ustavičná změna: rodí se dospívá, zemře. Za minutu už nejsem tím, čím jsem byl; dnes už nemyslím na to, na co jsem myslel včera; věčná změna, dělání plánů, náladovost, nestálost - to je můj život. Nejen já se nacházím ve víru této neustálé změny, ale každý člověk a vše kolem mne. Půjdu do svého rodiště, kde jsem ztrávil svá dětská léta, kde jsem skoro každého člověka znal, znal jsem také každý dům v každé ulici a nyní? Nyní zdá se mi to město úplně cizí; vedle mne chodí množství neznámých lidí. Mění se já, mění se svět kolem mne, mění se vše - jen Bůh je nezměnitelný. *Bůh se nemění, neboť je věčný a nekonečně dokonalý.* Nemusí se starat o svou budoucnost, dělat plány, neboť v něm není budoucnost ani minulost, nýbrž jen věčná přítomnost.

Pravíme to, věříme tomu, ale chápeme to také? Nikoliv. Cokoliv řeknu o nezměnitelném Bohu, je pouze dětské žvatlání, je pouze symbol, stín. Nemám snad proto o tom vůbec mluvit? Ó ano. Neboť už i to, že se vyjadřuji pouze symbolicky, dodává mému duševnímu životu vzletu.

Bůh je nezměnitelný - nechápu to. *Hledám tedy symboly ve stvořeném světě.* Tu máme obrovské hory, které lidé nazývají »věčnými horami«, a tu máme oceán, kterému říkáme »věčné moře«. Stojím na zasněženém vrcholku hory a najednou mne ovane dech věčnosti: města vznikají a mizejí, národy se objevují a odcházejí, ale hory stojí dále vážně a ctihodně. Stojím na břehu tichého moře: jest snad nezměnitelnost Boží takového druhu? Nikoliv. Vše to se mění: hora i moře se mění. Hory zvětrají, pralesy vymírají; i nad našimi úrodnými rovinami se kdysi vlnilo moře. Na světě není nic stálého, vše se začíná a končí, vše pučí a vadne, vše se rodí a zemře, roste a stárne - jediným pevným bodem všehomíra je: nezměnitelný Bůh.

2. Ale odkud víme, že Bůh je nezměnitelný?

Víme to z toho, že do nepřetržitého bublání, bouření a hučení proudu světa zaznívá slovo Boží: »Já Hospodin neměním se« (Mat. 3, 6). Zazní do toho slovo sv. Pavla apoštola, poukazující na žalm: »Ty jsi, Hospodine, na počátku založil zemi a dílem rukou tvých jsou nebesa; ona zahynou, ty však zůstaneš a všechna zestárnou jako roucho, i změníš je jako oděv a změněna budou. Ty však jsi stále tentýž a léta tvá nepřestanou« (Žid. 1, 10-12). Zaznívá zde i slovo sv. Jakuba apoštola o Bohu: »U něhož není proměny ani z obratu zastínění« (Jak. 1, 17).

Nemůže ani býti. Neboť Bůh uzavírá v sobě plnost všeho bytí, proto se také nemůže státi moudřejším, lepším, světějším, mocnějším, neboť vše to je v něm od samého počátku. O jeho dílech a vůli praví Písmo svaté, že trvají věčně (Ž. 118, 90). Pán Ježíš zase praví: »Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.«

Když procházejí cizí cestující hrobkami a podzemními chodbami pařížského Pantheonu, průvodčí se pojednou zastaví a ukazuje na jeden bod: »Na tomto bodě spočívá obrovská váha této gigantické stavby.« Nuže, a opěrným bodem celého vesmíru je nezměnitelný Bůh.

Ach, jak mne povzbuzuje myšlenka Boží nezměnitelnosti! Jak směle mohu důvěřovati v Boha, který je nezměnitelný. V Boha, který nezná rozmaru a nedává se vésti okamžitými náladami a dojmy. Jaká to síla pro slabou oblast naší vůle, že i uprostřed nestálosti naší přirozenosti a proudu života se nalézá ostrov, který vysoko vyčnívá nad stranické rozpory, vášně a hučivé vlny hádek. A tento ostrov je: nezměnitelnost Boží.

2. Jsou v Bohu vášně?

Nezměnitelnost Boží však probouzí v člověku množství choulostivých otázek a námitek. A osvětlení těchto otázek chci věnovati zbývající část této úvahy. Neboť, je-li Bůh skutečně stále týž, je-li vždy stejný a nezměnitelný, *jakým právem můžeme tedy očekávat, že vyslyší naše modlitby, totiž že svůj původní plán změni? A za druhé, jakým právem mluvíme o vášních Božích, o Bohu, který se hněvá na hříšníka, který se rmoutí nad hříchy, který se raduje z pokání hříšníka? Ano, jsou to otázky, které si musíme trochu objasnit.*

První námitka tedy zní: *Je-li Bůh skutečně nezměnitelný, proč se tedy modlíme k němu a proč ho prosíme? Když Bůh přece nemění ani své vůle, ani svých myšlenek, když je Bůh ve svých plánech a cestách vždy důsledný a tentýž, pak vlastně nemá množství modliteb, smírných obětí a odříkání atd., jimiž se člověk obrací k Bohu a jimž se snaží změnití původní vůli a myšlení Boží, vůbec žádného smyslu. Krátce řečeno: Je tedy prosebná modlitba vůbec oprávněna, když je Bůh nezměnitelný?*

Denně se vznášejí k Bohu miliony a miliony modliteb. Nemusí tedy Bůh ze dne na den měnití své úmysly, plány, nemusí měnití běh světa?

O tom nemůže býti ani řeči. Vše to zdá se jen nám, našemu omezenému lidskému smýšlení takovým těžkým problémem. Když si však vzpomeneme, že *Bůh je nejen nezměnitelný, ale také vševědoucí*, pak tuto otázku snadno vyřešíme. Jen si nesmíme věc příliš dětsky představovat a těžkost je hned odstraněna.

Nesmíme si myslit, že Bůh je naší modlitbou otáčen sem a tam, že svou modlitbou měníme jeho úmysly. Bůh je vševědoucí, to znamená, že Bůh už předem ví, čeho máme zapotřebí, dříve než mu to v modlitbě předneseme. Bůh svou vševědoucností věděl pře-

dem, co já, malé jeho dítě, budu kdysi nebo kdesi na něm vyprávět, v tomto chrámě nebo doma, v tiché večerní modlitbě. A už »tenkrát« vpletl do sítě mého života účinky i vyslyšení těchto modliteb. Když On tedy *vždy* věděl, co já od něho *nyní* ei žádám, a už *předem* podle toho zařídil můj život, pak se ve skutečnosti nemění, není-liž pravda, i když se po lidsku takto vyjadřujeme: »Bůh nyní vyslyšel moji prosbu.« Mně se tak zdá, jako by mne »nyní« byl vyslyšel, to jest, jako bych byl změnil myšlenky a plány Boží. Ve skutečnosti má se věc tak, že Bůh věděl už předem, co ve svém životě budu od něho požadovat, a On to už vše předem zapojil do mého životního plánu.

Bůh totiž nerozhoduje a nejedná tak jako lidé. Bůh vidí vše, vidí každé dění ve světě jediným pohledem, a srovná vše jediným rozhodnutím, každý cíl i prostředky, každou bytost a každou událost uvádí v dokonalý soulad. Nemůže se státi v dějinách světa jediný pohyb, nemůže zaznít se rtů člověka jediná modlitba, o níž by Bůh předem nevěděl a podle čeho by už předem nebyl určil běh světa v okamžiku stvoření. Bůh už předem vše uvážil, každou potřebu člověka, každou prosbu, tedy běh světa nemusí teprve zlepšovati a opravovati.

My se tedy i dále budeme klidně modliti k Bohu a úpěnlivě ho prositi. Je mnohem křesťanštější, lidštější a více uklidňuje, když se v každé své záležitosti obrátíme k Bohu, než když v neštěstí fatalisticky zuříme nebo čekáme cynicky na svůj zánik.

Z Brazílie do Španělska plula plachetní loď. Na moři byla překvapena takovou bouří, že jí každým okamžikem hrozilo ztroskotání. Na lodi se plavilo také několik řeholníků, kteří se za strašlivé bouře začali modliti. Ale bylo tam také několik nevěrců, kteří se i v té chvíli posmívali modlícím se mnichům. Byli tam též zpěvaví ptáci, kteří bez ohledu na strašlivou bouři hvízdali a zpívali tím veseleji. Hle, jedna

a táž událost a trojí výsledek. Ptáci v neštěstí zpívali, protože neměli rozumu; nevěřící se poemívali, protože neměli víry; křesťané však se modlíli, jelikož měli rozum i víru. Věřili sice, že Bůh je nezměnitelný, ale věděli také to, že On už předem vpletl cenu této modlitby do jejich životní pouti.

2. Tato myšlenka nás vede k rozřešení také druhé námítky, která zní takto: Když se Bůh nikdy nemění, jak můžeme tedy říci, že nyní se na mne »hněvá«, protože mám na svědomí těžký hřích; a pak až se vyzpovídám, odpustí mi můj hřích, a nyní mne už »miluje«. *Včera se na mne hněval, dnes mne už miluje - tak se Bůh přece jen mění, přece v něm tedy proudí měnlivé pocity?!*

Když někdo takto uvažuje, uchyluje se zase k svému nesmírnému omezenému lidskému rozumu. Neboť pravda je taková: Když pravím, že Bůh se nyní na mne hněvá, nyní mne miluje, proto se přece Bůh nemusí měnit. Že se nemění? Ne! Kdo se tedy mění? *Já sám!* Já jsem se změnil, který jsem včera miloval hřích, dnes jsem ho však litoval, a ačkoliv i dnes hledí na mne tentýž nezměnitelný Bůh, který i včera na mne hleděl, výsledek jeho pohledu bude dnes docela jiný, podle toho, že jsem se i já stal jiným.

Už i svatý Augustin takto píše: »Totéž světlo jest slabému zraku nepříjemné, silnému však příjemné« (Sermo 22, 6). Nezměnilo se tedy světlo, nýbrž oko.

Když se postavím na slunce, je mi teplo; když se však před sluncem schovám, je mi chladno. Dva protichůdné účinky jednoho a téhož slunce, ale změnilo se slunce?

Když dopadnou paprsky sluneční na tvrdý vosk, změkne; když dopadnou na měkký předmět, ztvrdne. Dva protichůdné účinky týchž slunečních paprsků, a změnilo se snad?

Když přileji do ohně oleje, zvětší se plamen. Když

jej však naleji na rozpěněnou vodu, přestane pění; změnil se olej?

Nuže, tak musím o Bohu smýšleti.

Bůh zůstane jeden a tentýž i tehdy, když já jsem zlý a jeho pohled na mne bude pohledem hněvu, anebo když lituji svého hřichu a jeho pohled se změní v pohled milosti, který hřích odpouští. Právě tak jako sluneční paprsek když dopadá na plísň a bakterie, ničí je a naopak, pučící pupence mění ve vonnost růže: právě tak shlíží nezměnitelný Bůh i na mne, lhostejno, je-li moje duše plná plísň nebo rozvíjejícím se poupětem. Ale v prvním případě pravím, že se na mne »hněvá«, to jest, že ve mně nemůže vzbudit život; v případě druhém, že mne »miluje«, »raduje se« ze mne, to jest, že rozvíjí ve mně svou působnost.

Tedy ať jsem dobrý nebo zlý, v nezměnitelném Bohu se neděje žádná změna, *jen ve mně bude působení Boží různé*. I o slunci říkáme, že nyní svítí a pak zase, že nesvítí; ve skutečnosti však slunce svítí vždycky, jen mraky nepropustí vždy jeho paprsků k nám. Láska Boží také stále svítí a svítila by na všechny lidi stejně, ale když se přizene na duši mrak hřichu, není lásce Boží možno k ní dospěti: tehdy říkáme, že duše je chladná, obestřená mrakem, zatemněná, zneklidněná, že »Bůh se na ni hněvá«. Vlastně ne. Nezměnitelný Bůh se nemění podle okamžiků. On je sluncem, které hoří v stálé lásce a nebeské dobrotě. Ne Bůh, ale poměr člověka k Bohu se mění. Ne Bůh se odvrátí od hříšníka, ale hříšník od Boha. A že my prosíme, se modlíme a přinášíme oběti sebezapírání, to vše neděláme proto, jako by Bůh měl toho zapotřebí, ale že *my* potřebujeme toho boje, toho spění do výše, zrání duše: to vše nám pomáhá, abychom se mohli vrátiti k slunci lásky Boží, které svítí stále stejnoměrně.

3. Po takovýchto úvahách můžeme se zajisté pokoušeti i o rozřešení nejtěžší námítky, totiž myšlenky o *»hněvajícím se Bohu«*.

a) Jsou lidé, kteří se hned pohoršují, když slyší o *»rozhněvaném Bohu«*, o *»metícím se Bohu«* a o *»trestajícím Bohu«*.

»Ne! To je příliš lidská mluva,« - praví. *»Tak se přece nemůže mluvit o Bohu!«*

»Nuže, trochu pravdy v tom protestu je. Mohlo by to někdy býti i rouháním, snižováním Boha na úroveň člověka, když mluvíme o rozhněvaném, žárlivém, trestajícím Bohu. Může to však také býti vhodným výrazem hlubokého chápání bytosti Boží. Záleží vše na tom, jak chápeme tyto pojmy. Neboť může to býti vznešeným vyjádřením onoho nezviklatelného přikázání Božího, aby se člověk nikdy a za žádných podmínek neodklonil od cíle, který mu Bůh určil; a tento cíl je: učiniti naši duši podobnou Bohu.

Když pojmáme věc takto, pak se nebudeme pohoršovati nad výroky o *»trestajícím Bohu«*, protože *»trestající Bůh«* bude pro nás zároveň i *»Bůh milující«*. Pak můžeme klidně mluvit o *»hněvajícím se Bohu*, který se na nás jedině proto hněvá, že nás velice miluje. Pak můžeme mluvit i o Bohu *»pomstychtivém«*, který nás svými blesky jen proto zasahuje, abychom uznali své hříchy, vešli do sebe a pak se k němu obrátili. Tu se změni i strašné katastrofy, kterým říkáme *»trestné soudy Boží«*, v důkazy lásky Boží, která nás táhne vzhůru k lepšímu životu.

Starozákonní *»Jahve«* je tentýž jako novozákonní *»Otec nebeský«*. Představa o Bohu ve Starém Zákoně zůstala však velmi pozadu za chápáním Boha v Novém Zákoně, a to proto, že v Starém Zákoně zatemňovala představa Boha *trestajícího* představu Boha *milujícího*. Protože se tam dostatečně nezdůraznilo, že v Bohu jsou trest a láska v čase nerozdělitelné, ale naopak, že v Bohu je týž čin, který je trestem, záro-

veň i láskou. To znamená: *Bůh rozhněvaný je tentýž jako Bůh milující.*

a) Z této naší víry však plyne přiléhavý důsledek pro náš duchovní život. A to je: *stálý úsměv, stálá vcselost křestanské duše.*

Kdo takto správně smýšlí o Bohu, ten nemůže žiti v stálém strachu, ve věčné malicherné úzkostlivosti. »Vidím tě stále se smějícího,« píše na jednom místě sv. Ignác z Loyoly, zakladatel řádu jesuitského, »a raduji se z toho. Neboť kdo se zasvětil Bohu, ten nemá příčiny, aby se rmoutil, ale naopak, musí býti velice veselý.«

Jak povzbuzující to slova! Což snad nepoznal svatý Ignác strašlivě vážné pravdy křestanské víry? Nevěřil snad v Boha, který od každého bude jednou žádat, aby vydal počet? V Boha, který je přísným věčným soudcem? Nevěděl nic o rozhněvaném a trestajícím Bohu? Ó, ano! A přece hlásá, že ten, kdo se opravdově obětuje Bohu, ten se nesmí bát, nesmí býti úzkostlivým.

Tak už chápeme stálou, osvčžující veselost a sluný úsměv tohoto velkého světce. Tak už chápeme sv. Alžbētu, která pravila o zbožném člověku, který se mračí, že kouká, jako by chtěl postrašiti Pána Boha.

Ať povím také nčkolik slov těm úzkostlivým bratřím a sestřám, kteří se skutečně s dobrou vůlí dají do díla a snaží se vésti bohulbý život, vážně plní své povinnosti, jsou dobří a plní lásky k bližnímu a přece se nedovedou ubrániti věčným skrupulím a úzkostem, že žijí stále v hřichu, že je Bůh opustil, že budou zavrženi...

Nuže, vy stále úzkostliví a bázlivi bratři a sestry, kteří se chvějete před Bohem, nedělejte špatnou pověst náboženskému životu! Vy, kteří myslíte na Boha v stálé bázni, s chorobnou malicherností, přečtete si jen vznešená slova Pána Ježíše v 6. kapitole evangelia sv. Jana. Přečtete si je a buďte odvážnější: »Toto

pak je vůle toho, jenž mne poslal, Otce, abych neztratil nic z toho, co mi dal, nýbrž abych to vzkřísil v den poslední. Neboť to jest vůle Otce mého, který mne poslal, aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho, měl život věčný« (Jan 6, 39). Nuže, neovane vaši duši oživující síla milosrdné lásky Boží, která prýští z těchto slov, jako silný, ozonem nasycený vzduch, proudící z jehličnatého lesa? Kdo chce býti vlastnictvím takového Otce, nesmí se před ním třásti.

Je sice pravda, že Bůh je přísný soudce, trestající soudce, který vše účtuje. Ale dokud žiji, je nejenom mým soudcem, nýbrž zároveň mým milosrdným Otcem, k němuž mohu vždy znovu volati s kajícím celníkem: »Bože, buď milostiv mně hříšnému,« k němuž se smím vždy obracetí slovy lotra po pravici: »Vzpomeň, ó Pane, na mne!«

Bratře, sestro! Proč se bojíš rozhněvaného a trestajícího Boha? Vždyť nebude zavržen leč ten, kdo tomu sám chtěl. Zachovávej přikázání Boží a konej svědomitě své povinnosti v tom povolání, do kterého tě život postavil - a pak se nemusíš ničeho obávat. Lhostejno, *kde* prožiješ svůj život, ale není jedno, *jak* jej ztrávíš! Dostal-li jsi od Boha pět hřiven, bude od tebe požadovat deset, když ti však propůjčil dvě, bude čtyři požadovati, když ti dal jednu, musíš se před ním objeviti se dvěma.

Ne ten ať se bojí, kdo stále zápasí, jehož život jest stálým válčením proti hříchu. Nesmí se báti ten, kdo - abyste mi neporozuměli špatně - kdo v těžkém zápase znovu a znovu upadá; jen ten ať se bojí, který se v hříchu dobře cítí, utře si po hříchu ústa a řekne: Nuže, a co se mi zlého stalo? (Sir. 5, 4.) Ano, ten ať se bojí rozhněvaného, trestajícího Boha!

Jeden z největších myslitelů lidstva, sv. Augustin, který 33 let chodil nepokřtěn bludnými cestami, popisuje úchvatným způsobem cestu, kterou dospěl z

temnot pohanství ke světlu víry. »Tázal jsem se země: Jsi ty mům Bohem? A země odvětila: Nejsm. Tázal jsem se tedy moře a jeho hlubin: My nejsme tvým Bohem. Hledej ho ve výši, nad námi! Tázal jsem se laškovného větríku, vzduchu a všech jeho obyvatel a pravili: Nejsme tvým Bohem. Hledej ho nad námi! Tázal jsem se nebe, slunce, měsíce a hvězd: Jste vy mům Bohem? Odvětily mi: Výše ho hledej. Nad námi ho hledej! A pravil jsem ke všemu, co jsem svými smysly chápal: Když vy nejste mům Bohem, tak mi aspoň mluvte o Bohu! I zvolali silným hlasem: Stvořil nás! Vystup do výše! Hledej ho nad námi!«

A hle, tu se pozvedly myšlenky Augustinovy do výše, nad všechny stvořené věci, před trůn Boží a noří se ve svatou modlitbu před vznešenou tváří nezměnitelného, věčného Boha.

Ach, jak mne blaží, že se mohu opřít o toho mocného Boha! Děsí nás stále pomíjejicnost světa. Lidé přicházejí na tento svět a umírají. Přicházejí na zem a sestupují do hrobu. Národové povstávají a mizejí... lhostejno! »A svět pomíjí i žádost jeho; kdo však činí vůli Boží, zůstává na věky« - těší nás Písmo svaté. (I. Jan 2, 17.) Bůh je věčným začátkem a koncem, život pozemský jest pouhou epizodou, jen krátkým intermezem, jež bude mít své pokračování v říši Boha věčně stejného a nezměnitelného.

»Kdo v Pána doufají, jsou jako hora Sion; nehne se, na věky stojí« (Ž. 124, 1) - píše žalmista. Přitulím se tedy s neochvějnou věrností k Bohu v tomto pozemském životě, který se neustále mění, abych stál před ním jako věčná hora ve věčnosti.

XIX.

VĚČNÝ BŮH

Ještě i z těch nebetyčných švýcarských Alp vyčnívají sněhobílá temena dvou vysokých hor: Panna a Finsteraarhorn. Obě jsou přes 4000 m vysoké.

Jedno dílo ruského spisovatele Turgeněva podává zajímavý rozhovor těchto dvou horských velikánů.

Ve výši se klene bledá, zeleně se lesknoucí nemá obloha, dole je štiplavý mráz a vše je pokryto jiskřivým sněhem. Ze sněhu trčí zde onde části balvanů. Jednou pravila Panna svému sousedu:

- Ty jsi vyšší a vidíš více než já. Řci, co je nového dole?

- Temné mraky pokrývají zemi - odvětil Finsteraarhorn.

O nějakých tisíc let, což znamená pro věčnost třeba minutu tázala se Panna znovu svého souseda:

- Nuže, jaká změna se tam dole stala?

- Tam dole je to vše při starém - odvětil tázaný. Lesy i kameny jsou staré, jen množství dvounohých broučků se hemží kolem nich.

- Nuže, a teď co je tam nového? - táže se Panna po novém tisíciletí.

- Vše je při starém, jen počet broučků se zmenšuje - zněla odpověď.

- Je tam nějaká změna? - zněla otázka po dalších tisíci letech.

- Zdá se mi, jako by tam těch broučků bylo méně - zabručel Finsteraarhorn. - Vše je tam nějak světlejší. Vody se stlačily, lesy prořídly.

Zatím uplynulo opět několik tisíc let, až se Panna znovu tázala:

- A nyní?

- Nyní panuje všude bělost - odvětil Finsteraar-

horn. - Všude je sníh a led. Vše vychladlo. Nyní můžeme klidně spát.

A horší velkáni spí. A světlá obloha zhasne navždy. Vše na zemi oněmělo navždy...

Tak rozmlouvají horší velikáni v díle ruského spisovatele - a člověku přeběhne mráz po zádech: Je to sen anebo skutečnost? Vymyšlená pohádka anebo pravda, která se jednou stane? Že my »dvounozí broučkové« pracujeme, hýbáme se, stavíme a ničíme, hádáme se, vraždíme, válčíme... stále?... celá tisíciletí?... desetitisíciletí?... Ale všechny hodiny se jednou zastaví, každé tisíciletí jednou přestane, každý čas jednou mine... Ano, vše jednou pomine, *jen Bůh žije věčně.*

Věčný Bůh! Věčnost Boha je posledním tahem štetce, který bych ještě rád nanesl na obraz našeho nebeského Otce. Tuto vlastnost Boží jsem nechal na konec svého cyklu, takřka jako rámeček pro náš portrét Boha. Dnes budu tedy mluvit o věčném Bohu a příště shrnu vše, co jsem o něm dosud řekl, a ukončím řadu o prvním článku víry našeho Kředa.

Věčný Bůh! 1. *Co hlásáme my o věčnosti Boží* a 2. *co hlásá nám věčnost Boží?* - okolo těchto dvou myšlenek seskupím látku dnešní úvahy.

První naše otázka tedy zní:

1. Co hlásáme my o věčnosti Boží?

A. Kdybych chtěl odpovědět *záporně*, musel bych říci: Bůh je věčný, to jest, nezná času. Bytost Boží nemá začátku, ani konce, ani pokračování. Zkrátka, jak jsme se učili v katechismu: Bůh neměl začátku a nebude mít ani konce. On byl vždy, jest a bude.

Kdybych však chtěl odpovědět *kladně*, řekl bych krátce: Bůh je věčný, to znamená: On je Stvořitelem času a co je v čase kladného, uzavírá v sobě v celé

plnosti. Neb jinými slovy: Bůh má v sobě nekonečný život najednou, zcela a dokonale.

»Prve nežli hory se narodily, prve než počala země a svět co plodit, od věků až do věků, ty, Bože, jsi« - praví žalmista. (Ž. 89, 2.) Na jiném místě vyjadřuje tutéž myšlenku jinými slovy: »Nejprve založils, Pane, zemi, a dílem rukou tvých jsou nebesa. Ona pomínou, ty však potrváš; a všechna zvětšejí jako roucha. Strídáš je jako šat, i střídají se; ty však jsi týž a tvá léta jsou bez konce« (Ž. 101, 26-28). Bůh. »jenž jest a jenž byl a jenž bude« (Zj. 1, 8) a teď, »jenž žije na věky věků« (Zj. 5, 14).

Stojí tedy Bůh nad časem, v něm není času, ani minulosti, ani budoucnosti, On je vždy přítomností.

Cítím však, že toto určení pojmu je pouze kostrou, pouhým pilířem žádoucí odpovědi, a aby se tvář věčného Boha před námi zastkvěla jasněji, *musím svou odpověď nejdříve rozčleniti.*

B. Pokusme se tedy o rozčlenění této otázky, co tím chceme vlastně říci, že nazýváme Boha věčným?

Nejdříve bude potřeba několika filosofických úvah.

Člověk má zvláštní vlastnost, že se totiž rád zabývá do událostí minulých a snaží se prohlédnouti budoucí události a snaží se pak utvořit si takto přehledný časový obraz. Toť jeden z projevů naší podobnosti s Bohem.

Co vlastně víme z minulosti a co můžeme vytušiti z budoucnosti? Sotva něco. *Přehledný obraz o celém světě má jediný Bůh sám; neboť On neví jen to, co je v prostoru vedle sebe, ale i to, co je v čase za sebou.* Když tedy pravíme, že Bůh je věčný, chceme vlastně říci, že Bůh je pánem a stvořitelem času a každé události, každého dění ve světě. Tak jak je *všude* přítomen, protože stvořil prostor (tím, že totiž něco stvořil), tak je také *vždy*, protože stvořil čas (tím, že aktem stvoření povstala událost, podle čehož je možno počítati čas).

A nyní se snažme představit si, jaký musí býti věčný Bůh, který 1. nemá ani začátku, ani konce a 2. před nímž není žádného času.

1. *Věčný Bůh, který nemá ani začátku, ani konce, v němž však je plnost bytí, stále dokonalá.*

a) *Věčný Bůh, který nemá začátku!*

Ať mluvíme o čemkoliv v tomto stvořeném světě, říkáme vždy: od vzniku té věci až k jejímu konci, od jeho zrození až k jeho smrti. O člověku pravíme: od kolébky až ke hrobu. O vysoké věži pravíme: od paty až ke hrotu. A o celém světě se tak praví: ode dne jeho stvoření až k poslednímu soudu... Jen jednou činíme výjimku: když mluvíme o Bohu. O něm praví Písmo svaté: »Od věků až do věků, ty, Bože, jsi« (Ž. 89, 2). O něm zpívá kněz při mši svaté: »...per omnia saecula saeculorum - po všechny věky věků.« A o něm se modlí věřící křesťan: »Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému, jakož bylo na počátku i nyní i vždycky a na věky věků.«

Věčný Bůh! Který vždy byl a před nímž nebylo nikoho. Který neměl začátku, protože nikdy nepovstal, ale vždy byl. Který byl, jest a bude. Který nebyl dítětem, ani mladíkem, ani mužem, ani starcem, ale byl vždy jednou a touž dokonalou úplností. Který neměl začátku, protože on je začátkem všeho, jak také praví o sobě u Isaiáše: »A já Bůh jsem, od počátku jím jsem« (Is. 43, 13).

b) *Věčný Bůh, jemuž nebude konce*

Bůh není jen začátkem, ale také koncem, jak to praví rovněž u Isaiáše: »Já první a já poslední« (Is. 44, 6). Když však začátkem a koncem všeho je Bůh, tedy se také vše, co od Boha pochází - tedy celý svět - vrátí jednou k němu... Kdy?... Až stvořený svět dosáhne svého konečného cíle, ke kterému jej Bůh stvořil: ke chvále Stvořitele, »aby byl Bůh všechno ve všem« (I. Kor. 15, 28).

c) *Věčný Bůh, který má plnost bytí stále dokonale v sobě.*

»Jsem, který jsem« (II. Mojž. 3, 14) - praví o sobě. Nikdo nemůže Bohu nic dáti, nikdo mu nemůže nic vzíti. Nikdo ho nemůže učiniti větším ani menším. Bůh nemůže růsti ani se zmenšovati. Nemá ničeho zapotřebí, ale také nic nepostrádá. Bůh je v sobě a sám od sebe věčnou dokonalostí, věčnou úplností. Vražedné vlny potopy děsivě hučí, v mračnech vrhajících blesky chvěje se hora Sinai, trouby posledního soudu zazní - a Bůh zůstane vždy týž, který byl, a před ním je tisíc let tolik jako okamžik.

Hle, věčný Bůh, který nemá začátku ani konce!

2. Věčnost Boží však znamená ještě něco jiného. Hle, věčný Bůh, *před nímž není žádného času!*

Co znamená, že před Bohem není času? Tím musím nejdříve vědět, co vlastně čas je.

a) *Co je vlastně čas?* Kdo by to dovedl lehce definovati? Je to něco hmatatelného jako předměty nebo věci? Není. Je snad mořem, v němž věci plují? Je dravým proudem, který vše uchvacuje a unáší směrem k věčnosti? Nikoliv. To vše není přesná definice. Přiblížíme se skutečnosti teprve, když pravíme, že čas není ani věcí, ani čímkoliv jiným, ale že to pouze vzájemný vztah událostí: zdali se už něco stalo nebo teprve stane. A snad to ještě lépe pochopíme, když řekneme: *Čas je nezadržitelným následováním věcí, jak přicházejí z přítomnosti do budoucnosti.*

»Tempus rerum imperator,« praví staré pořekadlo. »Čas je vládcem věcí.« Ano, nemilosrdným vládcem: bez zastávky, bez odpočinutí žene vše ku předu, dál a dále... není zde klidu, není zastavení, není nezměnitelnosti... vše se pohybuje, vše se mění, vše mizí... A nad tímto neustálým pohybem, nad touto hemžící se nestálostí, nad touto řitící se pomijející se *stojí věčný Bůh!* Bůh, »u něhož není proměny ani z obratu zastínění« (Jak. 1, 17). »Já, Hospodin, neměním se,« praví

sám o sobě u proroka. (Mal. 3, 6.) »Non habet tempus, per quem factus est tempus,« praví o něm sv. Augustin. »Není času podroben ten, skrze něhož povstal čas.«

b) Mohu však čas ještě jinak chápati. Mohu jej chápati *jako jisté trvání, jako jisté stáří věci.*

Když jej tak chápu, i tehdy je čas všeho na světě omezen, i tehdy je život všeho krátký. Krátký je život člověka - ach, a jak je krátký! Jsou hvězdy, jejichž světlo přichází na svět ze závratné dálky mnoho tisíc let - přece však je čas jejich cesty omezený. Zasněžené vrcholy hor čnějí k nebi už od mnoha tisíc let, kdy ještě nebylo na světě živé bytosti - a přece... i tyto žulové hory jednou zvětrají, moře vyschne... vše pomine... *Ale ve vadvnoucím putování všeobecné pomíjejícínosti stojí pevně věčný Bůh.*

c) Mohu čas chápati ještě jinak. Mohu také říci, že čas je ona atmosféra, která nás obklopuje, onen duch doby, který ssajeme do sebe a v jehož důsledku o sobě říkáme, že jsme »děťmi své doby«.

Skutečně, my nejsme jen děťmi svých rodičů, ale také své doby, k níž jsme poutáni tisíci a tisíci vlákný. »Jaká doba, taký lid« - praví přísloví. Skutečně, my, kteří žijeme v jednom nebo druhém údobí vývoje lidstva, téměř ani nepozorujeme, jak proniká ovzduší naší doby naše chápání, způsob jednání a celé naše chování. Jak se mění tento svět kolem nás od desetiletí k desetiletí! Jak těžké - ba nemožné - připadá starým, aby pochopili mladé! Marně - »čas nad nimi přešel,« říkají mladí o starých a pohlížejí na ně jako na pozůstalou hromádku trósek, *Ale nad každým duchem doby, nad každou pomíjejícíností, nad závazností času stojí věčný Bůh,* který rozumí nám všem, starým i mladým, který se časem nemění a nad nímž čas nikdy nepřejde.

Můžeme tedy říci, že Bůh je »starý« anebo že je »mladý«? Můžeme to říci, ale je to pouze lidský způ-

sob vyjádření, se vztahem k nám lidem. I sv. Písmo nazývá Boha starým (Dan. 7, 9), protože byl už před miliony lety. Ale Bůh je tak mladý, mladší než novorozené dítě, neboť ze života novorozeňátka uplynulo už několik hodin, ale ze života Božího nemůže nikdy nic ubýti.

Je podivuhodné, co činíme, chceme-li určití věk některého člověka. Udáme, kolik let už pohltil prcháající čas z jeho života. »Třicetiletý muž« - to znamená, že třicet let z jeho života náleží už minulosti. Stáří Boha neměříme tímto způsobem. Říkáme, že je věčný, to znamená, že každý okamžik má v ruce veškerou plnost života.

Hle, to vše říkáme, když vyznáváme, že Bůh je věčný!

Můžeme však teď už říci, že víme zcela jistě, jakou závrtnou hloubku uzavírá v sobě věčnost Boží?

Nikoliv. Vše, co jsme dosud řekli, všechna ta krása, vznešenost, s níž se jen v tomto stvořeném světě potkáváme, je pouze jako paprsek, který svítí úkradkem okenní skulinou, odlesk vznešenosti věčného Boha. Jak dobře působí na mne, šťvaného, malého člověka, když mohu uklidnit své chvějící se, podrážděné nervy v svatém míru tohoto věčného Boha! Bratři a sestry, vy všichni, které stravuje a rozdrucuje horečné tempo neklidného života, pospěšte sem a odpočiňte si na uklidňujícím Srdci věčného Boha!

Hle, nyní jsem dospěl k druhému dílu své úvahy: Co nám praví věčnost Boží? Kolik síly a nebeské útěchy nám podává?

2. Co nám praví věčnost Boží?

Kdo často a s láskou myslí na věčného Boha, čerpá už z této vzpomínky odolnost v pokušení a dostane se mu blažené útechy v pomíjejícínosti všeho pozemského.

1. *Pomyšlení na věčného Boha dává sílu v pokušení.* Nekonečné moře blaženosti, které naplňuje věčného Boha, bude někdy i naším podílem, když jsme svůj život věrně dokonali. Nestojí za to, zůstatí věren v čas pokušení už z tohoto důvodu? Bylo by rozumné, vydati toto štěstí za cenu krátkých jalových požitků, které nám hřích slibuje?

Sv. Tomáš Morus, velký anglický kancléř, byl odsouzen na smrt pro věrnost katolické víře. Anglický král Jindřich VIII. zapudil svou zákonitou manželku a vzal si jinou za ženu. Kancléř však nechtěl uznati hříšný poměr králův za manželství a nechtěl Jindřicha také uznati za hlavu anglické církve. Proto se dostal do Toveru, proto byl nad ním vyřčen rozsudek smrti. Král se nejdříve pokusil mučením ve vězení zlomiti odpor kancléře, v celé zemi oblíbeného. Poslal k němu i jeho nejmilejší dceru Marketu, aby pohnula otce k povolnosti - marně! A nakonec před rozsudkem smrti přišla k němu do vězení jeho manželka a se slzami v očích ho prosila, aby povolil a zachránil takto život své rodiny. Tomáš Morus se klidně tázal: *Rci, jak dlouho můžeme ještě spolu žít?* Žena odpověděla: *Ještě aspoň dvacet let!* *Vidíš - pravil nyní její manžel, kdybys byla řekla aspoň 1000 let, to by stálo za to! Ale k vůli těmto dvaceti mám zaprodati věčnost?*

A Tomáš Morus šel klidně na smrt. Pomyšlení na věčnost ho zachránilo před pádem.

Ach, kdybych i já častěji myslel na věčného Boha! Tu na světě sice mluvíme o »věčném moři«, o »věčných horách«, ale vše to jsou pouhé lidské nadsázky. Jen jeden jest věčný: Bůh. Bůh, o němž jedině se čte v Písmě svatém: »Prve nežli hory se narodily, prve než počala země a svět co plodit, od věků až do věků, ty, Bože, jsi« (Ž. 89, 2).

Ale mně je hora a moře dostatečným varovným znamením. *Že mám býti, co se charakteru, poctivosti*

a mravnosti týče, neochvějný, nezměnitelný, jako ty »věčné« hory - tak ctím věčného Boha! Přicházejí vichřice, ale hora se nepohne. U její paty víří pěna a špína denního života, nemůže však dosáhnouti až k jejímu temeni: tyčí se k nebi, jako sněhobílý oltář.

*A věčné moře! Kolik pokolení neslo už na svých vlnách! Féničany, Kartagince, Řeky, Peršany, Římany, Vikingy, Normany, benátské a janovské obchodníky, objevitele, mis'onáře... kam se ti všichni poděli?... Ale »věčné« moře hučí! Stojím na břehu mořském... zuřivá vichřice rozbrázdila hladinu, ale jen hladinu: dole v hlubinách je ticho - *taková jistota a klid by měl vycházet i z hloubky mého života, z důvěry zakotvené ve věčném Bohu, a to i tehdy, když bouře života tvoří na povrchu pěníci se vlny.**

Hle, bratři a sestry, co nám praví věčnost Boží! Jakou sílu nám poskytuje v těžké práci zušlechtění duše!

2. Dává nám pak ještě vznešenější útěchu: útěchu v proměně pomíjejícího světa.

Na Nový rok postavím si na psací stolec nový kalendář. Od ledna až do prosince se na něm řadí dni pěkně za sebou; je tam také zapsáno přesně na hodinu a minutu, kdy vychází a zapadá slunce a měsíc... Ale listy kalendáře neříkají o mně nic: nemohu si tam vepsat, co se se mnou stane příští měsíc, nebo i jen zítra, ani zdali se vůbec dožiji zítřejšího dne.

Ach, jak cítím při srovnání s věčným Bohem svou pomíjejícnost jepičí!

*A když tak z roku na rok cítím s rostoucím strachem, jak uniká život z mých rukou, když cítím den co den, jak pomíjející je tento lidský život a celý svět je pln trosek; když vím, že celý svět je vlastně velký hřbitov, že země pod mýma nohama se skládá ze zbytků zetlelých rostlin a zvířecích těl, když mne naplní strach při pomyšlení na smrt: *ach, jak blaze mi, když v takové chvíli pozdvihnu své oči k věčnému Bohu!**

Jak se chvěje paprsek, který přichází od slunce! Čeho se bojí? Bojí se mraku, který by mu mohl zata-
rasiti cestu - a pak je konec! Jak se třese kuřátko, když
nad ním krouží jestřáb! Čeho se bojí? Bojí se vražed-
ných pařátů, neboť pak by byl konec. Jak se chvěje listí
stromu, když přeletí jím podzimní vítr! Proč se chvě-
je? Bojí se zuřivého větru, neboť když je strhne, je
konec. A jak se chvěje člověk, když zaklepe smrt!
Koho se bojí? Bojí se bolestného okamžiku pomíjejíc-
nosti. Vše přejde, vše pomine... ale žije Bůh, jedině
Bůh je věčný. *Jedině Bůh je velký, neboť on jediný je
věčný.*

A ještě někdo je velký... Velký je člověk, který se
dovede přimknouti k věčnému Bohu a který ve svém
životě okrašluje obraz věčného Boha ve své duši.

Jak jímavý, jak vznešený to protiklad: *věčný Bůh
a člověk okamžiku!*

Věčný Bůh! Hledím na něho s klidem, který nezná
času, s klidem, který skrývá plnost života a bohatství
nekonečných činů. Nepřehledné miliardy andělů a
oslavených duší lidských pějí jeho chválu nekonečným
řetězem staletí, »per omnia saecula saeculorum«.

Věčný Bůh!

A zde stojím já, *člověk okamžiku*... postaven do
valícího se proudu času. Co je můj život? Malé vlno-
bití v oceánu času, který nemá břehů. Padající listí
v ohromném pralese. Drobné zrnko písku v nesmírné
říši písku... Co je můj život? »...jako tráva pomíjí;
z jitra vykvétá a vyvíjí se, k večeru klesá, vadne a
vysychá« (Ž. 89, 6). Každá minuta je vlnou, každý
den je proudem, každý rok je kus toku mého života;
toku, který jednou - v okamžiku odumření - vůstí do
nekonečného oceánu věčnosti.

Kdy? - to nevím a také na tom nezáleží. Nuže, na
čem záleží? Na tom, *jak tam vůstím!* Jak vůstí tento
proud do moře? Jak napolo vyschlá, sotva plynoucí,
bahnitá, mělká a hnijící voda, která přivlekla do moře

jen řasy a nečistotu? Nebo jako vítězná, šumící voda, která dospěje k oceánu obtěžkána vzácnými klenoty, drahocenným zbožím?

Jaké bude to vústění do moře? Do »věčného moře«? Bratře, sestro, to záleží na tobě...

Rci jen, jak se chceš dostat k věčnému Bohu?

Mluvili jsme o věčném Bohu, my, jejichž život je jako stín, jako dým. Mluvili jsme o nezměnitelném Bohu my, jejichžto život se mění jako měsíc.

Čas s námi prchá a proud života nás strhuje s sebou. Kam? Do moře, do věčného moře, vždyť my všichni jsme dětmi věčnosti.

Když umoření řečtí žoldnéři spatřili po namáhavé dlouhé cestě osvěžující moře, vybuchli v jásot: »Thalatta, thalatta - moře, moře!«

Bratři, sestry! Víte, co je nejkrásnější pozemská odměna za život, ztrávený podle vůle Boží? Ona svatá radost, která naplní naši duši v posledním okamžiku našeho života. Když naši příbuzní budou státí s úzkostlivým pohledem kolem našeho úmrtního lože a když z jejich zadržovaných slz budeme musít vycítit, že náš život dospěl k ústí řeky u moře, u věčného Boha, pak zvoláme i my:

Pozdraveno buď, ty moře věčnosti, po němž jsem vřele toužil v bojích života!

Po životě, který nemá konce!

Po blaženosti, která nezná mraku!

Po říši, jejímž králem je věčný Bůh!

»Králi pak věků, nesmrtelnému, jedinému Bohu čest a sláva na věky věků.« (I. Tim. 1, 18.)

XX.

TEBE, BOHA, CHVÁLÍME!

Na velikém náměstí před vídeňskou radnicí objevil se před několika lety jednoho dne kříž, na němž zářil nadpis ze světelných písmen: »Rette deine Seele! - Zachraň svou duši!«

Jak se dostal tento kříž do středu tehdy rudé Vídně? A odkud přišlo to množství lidí, které zaplavilo celé náměstí?

»Die Spielleute Gottes - Herci Boží«, pod tímto titulem působí v Rakousku už dlouhá léta divadelní společnost, která hraje v zemi kusy povznášejícího a zušlechťujícího obsahu; oni chtěli s tisícím provedením svých her předstoupiti před širší veřejnost na vídeňském Radničním náměstí.

Jubilejní hra*) ukazuje s dramatickou napínavostí zavilý boj satana proti Bohu.

Jsme na plenární schůzi vysoké rady pekelné. Satan předsedá. Nevystupuje však po středověkém způsobu: totiž vyobrazen s rohy, koňskými kopyty a ocasem, ale zcela v moderním úboru. Kolem stolu sedí jeho spolupracovníci: pýcha, lakota, nestoudnost a vynášejí první výrok vysoké rady pekelné, který zní takto: »Bohu uhodila poslední hodina! Sesadíme Boha!« Ale v tom okamžení, jakmile vysloví pekelná rada tuto smělou a drzou provokaci, v tom okamžení se zjeví vyslanec Boží a začne se napínavý rozhovor mezi ním a satanem.

- Domníváš se, že jsi už zvítězil? Hleď, kolik skrytého dobra se ještě nachází mezi lidmi! Kolik počestnosti! Kolik statečnosti! - praví nebeský posel ďáblovi.

*) Lux: Das Spiel von Satans Weltgericht. Viz Schöner Zukunft. 2. číslo v listopadu 1930.

Đábel však odvěti s posměchem: Marně, marně... to už je všechno moje! Divadlo, rozhlas, film, bursa, noviny - to vše slouží mně!...

Tak se začíná kus. Kdo tu zvítězí? - chvějí se posluchači. Může tu ještě Bůh zvítěziti? Když se však hra pomalu skončí, tu si člověk s ulehčením oddechne: Bůh zvítězil! Opilci, nestoudníci, vrahové, vyznávají ještě v posledním okamžiku, vědomi své viny, že Bůh žije a člověk mu nemůže uniknouti.

Bůh žije! A Bůh zvítězí! - to je konečné naučení z tohoto divadelního kusu, to je nejhlubší a jediné téma dějin lidstva, dějin celého světa, a to je také základní myšlenkou závěrečné úvahy.

Začal jsem s výkladem našeho svatého »Vyznání víry« a teprve nyní jsem dospěl ke konci vysvětlení jeho prvního článku. Vše, co jsem pravil dosud, vztahovalo se pouze na první větu Kředa: »Věřím v Boha!«

Od té doby, co je člověk na zemi, věřili tak jedinci jako i celé národy vždy v Boha. Ačkoliv se vždy vyskytli i takoví lidé, kteří chtěli uskutečniti rozhodnutí vysoké rady pekelné, totiž svrhnutí Boha, trůn Boží však přece stojí i dnes pevně a ještě i dnes padají lidé na kolena před požehnaným majestátem Otce nebeského. Ještě i dnes jsou sice lidé, kteří se Bohu rouhají - sami však proto zahynou. Ještě i dnes jsou lidé, kteří Boha chválí - a v něm nalézají své štěstí. Hle, do těchto dvou myšlenek bych shrnul látku úvahy, v níž tedy pojednávám o těch, *kteří Boha chválí.*

1. Lidé, kteří Boha chválí

Zda je Bůh a jaký je Bůh? - tyto dvě myšlenky nás zaměstnávaly a posílily nás, stojící na straně těch, kteří v Boha věří a kteří ho velebí.

A. *Zda je Bůh?* - touto otázkou jsme se zabývali v prvním díle cyklu.

1. Tázali jsme se ohromného vnějšího světa hvězd a vnitřního světa stvořené lidské duše, pak živé i neživé přírody, a podivuhodný řád a účelnost vesmíru odpověděly nám spolu s lidskou duší, toužící po pravdě a štěstí: *Je Bůh! Rozum mne nutí, abych v něho věřil.* Výše stvořeného nesmírného světa volá po Bohu právě tak, jako hloubka lidské duše.

Neboť není-li Boha, pak nemá ani ten složitý a přesně fungující stroj vesmíru žádného Stvořitele; a není-li Boha, pak nemá ani lidský život účelu. Bylo by to však možné? Když se ani o špičce pera k psaní nebo o malém kolečku ve stroji neodvážíme tvrditi, že vznikly samy od sebe, že nemají tvůrce - mohli bychom to pak tvrditi o podivuhodném velkém světě? A není-li na stromě listu, který by neměl svůj účel, není-li ani jednoho stebélka trávy na louce, ani jediné kapky vody v moři, která by neměla svůj účel - a právě člověk by neměl míti žádného účelu? Tuto otázku si kladl také Tolstoj a zodpověděl si ji takto: Na miliony a miliony lidí žije klidně, pracují, trpí a bojují v životě a nikdo si přitom nevzpomene, že by to vše bylo bezúčelné. Kde berou radost, sílu k práci a schopnost k životu? A ani Tolstoj nenachází jiné odpovědi než tuto: z víry zakotvené v moudrém a spravedlivém Bohu! A pak... při jedné jarní procházce lesem... vytryskl z jeho duše projev vyznání: »Je Bůh! Jen tehdy můžeš žíti, když věříš v Boha.« (Tolstoj: Má zpověď.)

Ano, jen tehdy můžeme žíti, když věříme v Boha.

Pán Bůh - nazýváme Boha v české mluvě lidové. Ale podobně ho nazývají i jiní národové. Adonaj - říká Žid. *Κύριος* - Řek, Dominus - latiník. Neexistuje národ, který by neznal pojmu Boha, jenž stvořil a řídí svět. Všude se člověk obrací k Bohu a slovo Bůh je ono slovo, které se na celém okruhu zemském nejčastěji vyslovuje. Když pozlacené paprsky vycházejícího slunce ozařují okna lidí, probudí se odpočívající člověk ve jménu Božím k nové práci. Zbožní se k ně-

mu modlí, chudí ho v jeho jméně prosí, nemocní v něho doufají. Není místa, není času, není příležitosti, kde by lidská duše nemyslela na Boha, kde by nevěřila v Boha. Vždyť rozum ji k tomu pudí.

2. Nutí ji k tomu také *spořádaný lidský život*, neboť bez víry v Boha by nebyl možný ani společenský život.

Možno-li vybudovati život, hodný člověka, na popírání Boha, které vše ničí? Možno-li bez víry v Boha mluvit o plnění povinností, o povinnostech vůči rodině, o pozornosti vůči bližnímu? Společnost nám ukládá povinnosti, které pro jednotlivce znamenají často sebezapření a oběti. Absolutní věrnost, spolehlivost, radost z práce, poctivost, svědomitost v plnění povinností atd. jsou základy společenského života, jejichž konečná opora je přece jen víra v Boha. Popírání Boha podryvá tedy základy společenského života. Kdosi zavolá do světa: Není Boha! Slyší to trpící a zavolá dále: Lidský život nemá ceny! Slyší to zločinec a křičí dále: Není hříchu! Zaslechne to mládež a volá: Není ctností! Zaslechne to manžel a zavolá: Není manželské věrnosti! Zaslechne to dítě a volá: Není rodičovské autority!

Země bez Boha - je země bez požehnání. Národ bez Boha - je smečka neukázněné krvelačné zvěře. Může někdo ctít otce nebo matku na zemi, když nectí Otce v nebi? Může si někdo vážit pozemských zákonů, když si neváží nebeského, věčného Zákonodárce? Může milovati své spolubližní ten, podle něhož všichni pocházíme z ničeho a v nic se zase obrátíme a účelem našeho krátkého života tedy je, abychom si dopřáli co nejvíce požitků?

A kdyby snad někdy »zjevení nebeské« nebylo člověku dostatečným důkazem toho, že Bůh skutečně jest, dosvědčí mu to »zjevení pekelné«, říše špatnosti a nízkosti. Neboť, není-li Boha, pak je pravda hádankou, právo a zákon je hádankou, celý mravní řád je

hádankou a každý má možnost rozřešit si tyto věci podle své l'bovůle. Není-li Bohu, není také svobody, neboť svoboda se může zakládati jen na zákonech, zákon pak na mravnosti a mravnost na náboženství a na Bohu.

Víte, co je napsáno na mohamedánské universitě v Kahýře? Opakuji to s jistou závistí a studem: *na mohamedánské universitě!* »Chemie je důležitá, ale Bůh je důležitější.« Tak zní nápis.

Ó, ano: potřebujeme chemie, potřebujeme techniky, potřebujeme řemesel, potřebujeme chleba, potřebujeme hygieny, potřebujeme slunečního paprsku... ale nad to vše: *potřebujeme Bohu*. Neboť kdo očekává světlo pouze od slunce, ten se každý večer octne v tmě. Těm však, jimž Bůh je sluncem, svítí světlo věčné.

Jsme nemocni, to všichni cítíme. Ale nevěří všichni, že svět se roznemohl proto, že se vzdálil od Bohu a žije od něho odloučen. Když v severních krajinách nevidí lidé celé týdny slunce, které se uschovává pod obzorem, zmocňuje se jich jistá stísněnost a zádumčivost. A podobná stísněnost a zádumčivost se zmocňuje i dnešního lidstva: protože se vzdálilo od životodárného slunce.

Arabové vypravují nádhernou báj o pláči Šahary. Když za tiché hvězdné noci provívá nekonečnou poušti tichý větřík, vzniká třením miliard písečných zrněk písku zvuk, podobný nářku smrtelně raněného obrovského zvířete. »Slyšíte?« - upozorňuje vůdce karavany. Poušť pláče! Nařiká, že se stala neplodnou stepí; oplakává kvetoucí zahrady, vlnící se obilní pole, smavé ovoce, kterými kdysi oplývala, než se stala vyprahlou pouští.

Vypálenou, vyprahlou pouští jsou i duše nevěrců. Je možné, že se někdy navenek zdá, jako by vše bylo v pořádku. Když však sedí za tiché noci na pelesti svého lůžka hluboko zamyšleni, zavzlyká v jejich nitru

duše, která se stala pro nevěru vyprahlou pouští a oplakává suché květy a zvadlé radosti.

Ó, ano: Věřím v Boha... věřím v Boha!

3. Jen v první polovici svého cyklu jsem se zabýval otázkou: Zda je Bůh? V druhé polovici jsme šli dále a pokoušeli jsme se ve více úvahách pozvednouti roušku s tváře Boží, abychom také zblízka viděli, *jaký Bůh je.*

A nyní, když jsem už tolik hovořil o našem požehnaném Bohu, rád bych všechny své dosavadní řeči shrnul do několika myšlenek, a tu si vzpomínám na událost o Mojžíšovi a hořícím keři. Mojžíš slyší slovo Hospodinovo, ale Bohu samého nevidí. A praví bázně: »Hle, já půjdu k synům Izraelovým... Budou-li se mne tázati: Jaké jest jeho jméno? - co jim odpovím?« (II. Mojž. 3, 13.)

Nebyla to naše otázka? Jsme, žijeme a pohybujeme se v Bohu... ale pálí nás otázka: Kdo je tento Bůh? Kdo je ten vznešený Neviditelný? A Bůh tehdy odpověděl Mojžíšovi: »Já jsem ten, který jsem.« A pak pravil: »Toto řekneš synům Izraelovým: Ten, který jest, posílá mne k vám.« (II. Mojž. 3, 14.) Co máme tedy jako závěr říci o Bohu? Kdo je Bůh?

Bůh! Jak vznešené to slovo! Jen je člověk vysloví a už se před ním vlní nekonečné moře: nekonečné moře vznešenosti, krásy, dobroty a dokonalosti. Lidské slovo o Bohu je pouze žvatlání dítěte, o Bohu, jehož velikost je nesmírnost, jehož síla je všemohoucnost, jehož čas je věčnost a jenž přebývá ve světle nepřístupném. (I. Tim. 6, 16.)

Jaký je Bůh? Co mám říci o Bohu? Mám snad říci: Je nekonečným oceánem všeho bytí? Řekl jsem tím už dost? Nikoliv.

Mám říci: Je v něm vše, co v sobě uzavírá hora, moře, hvězda, elektrina, zvíře, člověk, anděl spolu? Řekl jsem tím už dost? Nikoliv.

Mám říci: V něm je veškerá krása a harmonie, kte-

rá vyvěrá z tichého klidu hvězdné noci? V něm je veškerá vznešenost, která se rozprostírá na vrcholku sněhem pokrytých horských velikánů? V něm je všechna líbeznost, která vyzařuje z obličeje nevinného dítěte? Řekl jsem už dost? Nikoliv.

Mám říci: V něm je obsažena všechna spravedlnost, láska, soustrast a roztomilý půvab a krása, již možno nalézt mezi lidmi? Řekl jsem už dost? Nikoliv.

Jaký je tedy Bůh? Co mám říci o Bohu? Písmo svaté popisuje Boha krásnějšími a krásnějšími rysy, nyní vyjímám pouze dvě nádherné myšlenky, v nichž jsou obsaženy všechny vlastnosti Boží: *Bůh je světlo a Bůh je láska.*

»*Bůh je světlo*« (I. Jan 1, 5). Když je světlo, vidí také vše, prosvítí vše, není v něm temnoty. Když je světlo, ví také vše, není v něm omylu. Je-li světlo, je také samá svatost, není na něm skvrny, není v něm nedostatku, chyby, hříchu. Je-li světlo, je také věčnou harmonií a zdrojem vší krásy: a to krásy přírodní, umělecké, duševní, krásy mravní, krásy barev, tónů a tvarů. Když je světlo, pak v něm není smutku, ani bolu a nevole.

A »*Bůh je láska*« (I. Jan 4, 8). Je-li láskou, pak z něho prýští každá láska: láska srdce mateřského, dětská přichylnost, jakož i obětavá láska k bližnímu. Když je láska, pak je pln dobroty, dobré vůle a péče.

Co mám tedy říci o Bohu, chci-li nakonec všechno shrnouti? Mohl bych snad něco jiného říci, než co o něm pravil sv. Ambrož: »Chceš uzdraviti své rány? On je lékař. Sálá z tebe žár horečky? On je osvěžující pramen. Hroutíš se pod tíží svých nepravostí? On je věčná spravedlnost. Potřebuješ pomoci? On je všemohoucí moc. Bojíš se smrti? On je život. Toužíš po nebi? On je Pán. Chceš utéci z temnoty? On je světlo. Hladovíš po pokrmu? On je chléb života.« (De virginitate, 16. kap.)

Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země!

Hle, touto cestou jsme spolu kráčeli. Tyto a podobné myšlenky jsem uvedl o Bohu a nyní zakončím cyklus o prvním článku víry. Promluvil jsem dost o Bohu. A víme už nyní, jaký je Bůh? Odhalili jsme s něho nyní už saidskou roušku? Známe nyní Boha už úplně?

Ó, jak bych mohl něco takového tvrdit? Jak bych mohl znehodnotit Písmo svaté, které píše: »Nyní patříme skrze zrcadlo v záhadě, ale tehdy tváří v tvář« (I. Kor. 13, 12).

Slyšíte, bratři? Tehdy uzříme Boha tváří v tvář! Kdy bude toto *tehdy*? Kdy bude toto velkolepé odhalení pomníku, totiž: odhalení Boha? Až s mé vlastní duše spadne obal: totiž moje tělo. Dnes mi ještě překáží tělo, abych viděl Boha. Ale až spadne obal a duše opustí tělo, v tom okamžiku uvidím Boha. Dávejte dobře pozor na to, co nyní říkám: *Okamžik* uvidí každý člověk Boha; ale jsou i takoví, kteří ho *jen* okamžik budou vidět. Uvidí ho na okamžik i ti, kteří se mu rouhali, kteří se mu rouhali způsobem života, klením, popíráním. Ti však po okamžiku soudu vejdou do věčného zavržení. Ti pak, kteří žili podle vůle Boží, kteří Boha chválili a ho milovali, zůstanou věčně u něho.

Ó, miluji Boha!

Miluji Boha všemohoucího, nejvyššího moudrého Stvořitele, jehož pohled »může rozdrtit a tvořit tisíce světů a který měří velké proudy času«.

Miluji Boha, nekonečně dobrého Otce, jehož vznešenost mne skoro drtí, ale nezastrašuje, nenechá ztrnouti. Otvírám svou duši dokořán, rozvírám své paže a letím velkému Bohu v ústrety s takovou důvěrou, jak spěchá dítě k své matce, i kdyby byla královnou.

Miluji Boha, který řídí svět s citlivým srdcem, a miluji ho i tehdy, kdyby mne vedl hrbolatou životní cestou!

Miluji Boha, oceán života, z něhož prýští všechnu krásu a dobrotu, z něhož pučí každá duše, který rozplamění každé mateřské srdce, z něhož zaznívá každý vítězný hymnus: Miluji tohoto Boha, chválím a velebím tohoto Boha - věřím, pevně věřím, že jednou budu smět věčně patřit na tohoto Boha!

Pane můj, jsembledá rostlina - ale tys oživující paprsek sluneční!

Pane můj, jsem chud - tys věčné bohatství!

Pane můj, jsem unaven - tys odpočinutí věčné!

Pane můj, jsem slabý - tys všechna síla!

Jsem hříšník - tys odpuštění!

Jsem opuštěn - tys otevřená náruč!

Jsem bez útěchy - tys soucitné srdce!

Žízním - tys pramen věčných vod!

Hladovím - tys chléb života!

Jsem noc - tys zářící den!

Jsem člověk - člověk - a tys Pán Bůh můj na věky věkův!

Tebe, Boha, chválíme, tebe, Pána, vyznáváme.

Tebe věčného Otce, cti veškerá spolu země.

Tobě všichni andělé, ráj nebes a mocnosti všechny, cherubové a serafové vždy zpívají hlasem zvučným:

Svatý, svatý, svatý Hospodín, Pán Bůh zástupův.

Nebesa i země jsou tvé velebné slávy plny.

Sbor apoštolů přerádný tebe chválí.

I velký počet proroků velebí.

Těž mučedníků vojsko tě chválí bělostné.

A po veškerém světě vyznává svatá Církev.

Otce nesmírné velebnosti,

jediného tvého Syna, cti nejvyšší hodného,

Ducha také Utěšitele svatého.

Králi slávy, Kriste!

Ty Boha Otce jsi vpravdě věčný Syn.

Tys vykoupil nás, přijav tělo člověka, a nebál ses života panenského.

Ty osten smrti jsi přemohl a takto otevřels svým věrným království nebes.

Ty na pravici Boží trůníš, ve slávě Otcově.

Pevně věříme, soudit že přijdeš.

My tebe prosíme, věrným sluhům rač přispěti, jež jsi svou drahou vykoupil krví.

Dejž, bychom též k tvým svatým připočteni byli v slávě věčné.

Spas, Hospodine, národ svůj a požchnej dědictví svému!

A panuj nad ním a je vyvyš nade všechny věky!

Dni všelike tobě dobrořečíme.

A chválíme jméno tvé přesvaté na věky věkův.

Rač, Hospodine, v den tento nás ochraňovat ode všech hříchův!

Ó Pane, smiluj se nad námi, ó, smiluj se nad námi!

Tvé milosrdenství budiž, ó Pane, nad námi, jakž pevně jsme doufali v tebe.

Ó Pane, v tebe jsem doufal, ať nejsem nikdy zahanben!

DODATEK

EUCCHARISTIE A VÝCHOVA

Pořadatelstvo eucharistického kongresu mne požádalo, abych přednášel na thema »Eucharistie a výchova«. Je to milý úkol a vážný úkol. Milý úkol proto, poněvadž Spasitel za svého pozemského žití tak něžnou láskou miloval děti, že je připouštěl k sobě i večer, když po těžké denní práci byl úplně vyčerpán, tento Spasitel se zajisté, právě s takovou vřelou láskou chová k dětem i pod rouškou svaté Eucharistie. Ale je to také vážný úkol, neboť dnes, když o získání dítěte a mládeže zápasí s největším úsilím různé protivící se světové názory a když se v úzkostech vraští čelo starostlivých rodičů, když pomyslí na tisíce rá nebezpečností, jež obklopují duši dospívajícího dítěte, dnes je dvojnásobně důležité, abychom si my vychovatelé, rodiče, byli vědomi toho, jaký neocenitelný výchovný prostředek je pro nás Nejsvětější Svátost oltářní. Chtěl bych tedy odpověděti na tři otázky:

- I. *Jaký je cíl výchovy?*
- II. *Jak pomáhá Eucharistie ve výchově?*
- III. *Jak možno dosíci toho, aby si dítě zamilovalo Eucharistii?*

I.

Co znamená Eucharistie po stránce výchovné, pochopíme jen tehdy jasně, když si uvědomíme, co vlastně rozumíme výchovou, jaký je vlastně cíl výchovy.

Co vlastně svěčuje Bůh rodičům, když jim odevzdá-

vá nevinné, útlé dítě, aby z něho vychovali ideálního, katolického člověka? Snad anděla? Andělíčka? Často slyšíme, že Bůh obdařil rodiče andělíčkem. Je to sice krásně pověděno, je to poetický výraz, ale, Bohu žel, neodpovídá to skutečnosti! Chceme-li mluvit tak, aby se to srovnávalo se skutečností, musíme říci:

Rodičové! Když jste dostali dítě, svěřil vám snad Pán Ježíš anděla? Ne, *ale svěřil vám člověka*. Je pravda: že vám svěřil člověka, jehož duše byla na křtu svatém očištěna, ale přece jen člověka, jehož vůle je oslabena následkem dědičného hříchu, člověka, jenž má náklonnosti k zlému; člověka, jehož duše ještě dnes není ani dobrá, ani zlá; člověka, v jehož duši jsou vkořeněny klíčky; jak dobré, tak i zlé - a záleží na tobě, otče, matko, na tobě, vychovateli, až zpozoruješ během dalších let, že se v duši dítěte tobě svěřeného, v tvé svaté květinové zahrádce, objevují dobré i zlé klíčky, zda se tehdy postavíš na stranu duše svého dítěte, která zápasí mezi dobrem a zlem, svou pomocí, radou a láskou.

Hle, *to je výchova!* Člověk není při svém narození ani andělem, ani ďáblem, ale stane se jedním z nich po své smrti. Buď dojde jeho duše spasení anebo zatracení podle toho - a to je ta hrozná odpovědnost rodičů - jak se podařilo rodičům, učitelům svěřenému jim dítě udržeti na správné cestě. Nyní jsem vyslovil velikou a vážnou myšlenku: bude-li člověk spasen anebo zatracen, bude-li na Boha věčně patřiti anebo bude od něho věčně odloučen, o tom nejčastěji rozhodne to, zda učinili jeho rodiče a vychovatelé vše, aby se jeho duše správně vyvíjela.

Nuže, je-li tedy výchova tak důležitá, bude nás zajisté zajímati otázka: *V čem napomáhá výchovné práci Eucharistie?*

II.

Chcete vědět, jakou pomoc znamená Eucharistie ve výchově? Je to taková pomocná síla, s níž se na světě nedá žádná jiná srovnat. Cukrátko nebo hůl, chvála nebo vyplácnění, obdaření nebo potrestání, pohrůžky, klečení - to všechno nemá žádné výchovné ceny u srovnání s přijímáním Nejsvětější svátosti. Jen po dobře vykonané zpovědi, když dítě ví, cítí, že k němu přichází jeho božský Mistr, jeho Pán, jeho Otec, jeho nejlepší přítel, kterému si může postěžovati, který soucítí s ním v každém boji, který ho neodvrhne od sebe, i kdyby bylo kleslo, který mu dodá nové síly, aby se vyhnulo novému pádu.

Všimněme si jen, co se odehrává v duši dítěte, co se děje v duši dítěte před svatým přijímáním, při něm a po něm.

1. Především jsou svaté a mají výchovnou sílu již i ty minuty, v nichž se dítě *teprve jen připravuje k přijímání Nejsvětějšího Těla Páně*. Připravuje se na ně zpytováním svědomí, dokonalou lítostí a upřímnou zpovědí. To vše má velký výchovný význam. Víte, že když připravuje dítě svou duši k zpovědi, že to převyšuje aspoň jednoroční úsilí o zlepšení duše? Když si dítě kleká k zpovědi a vyzná zpovědníku hříchy své mladé duše a slíbje, že už nikdy více - to mu víc prospívá než jakýkoliv rozkaz nebo trest?

A to je *teprve jen příprava na přijímání Nejsvětějšího Těla Páně!*

2. Nuže, a potom přichází *vznešená chvíle: svaté přijímání*.

Děti přistupují k svatému přijímání v různém věku a čerpají z něho také různý užitek.

a) Představme si na př. zcela mladé dítě, které ještě nemá ponětí o tragickém osudu lidském, o rozdvojenosti naší duše. Jakým vznešeným vlivem chrá-

ní Svátost oltářní v *takovýchto nepokažených duších* krásy nadpřirozeného života!

Před papežem Piem X. bylo chybným zvykem rodičů, že nepouštěli svých dětí dříve k prvnímu svatému přijímání, než dosáhly 10. až 12. roku, poněvadž - jak říkali - »jejich chlapeček je ještě takové naivní děcko, jejich dceruška je ještě taková nevinná, že ještě ani neví, co je to hřích«. Chvála Bohu, že to neví! A právě proto ji pošlete k svatému přijímání, právě tehdy, když ještě neví, co je hřích! Každému rodiči, který má pochybnosti o správném duševním vývoji svého dítěte, to radím: Pošlete své dítě ještě tehdy k prvnímu svatému přijímání, když jeho nevinný úsměv nebyl zakalen špatným příkladem pouličního děcka anebo špatného kamaráda a bezuzdností probouzejících se pudů.

b) Dítě se vyvíjí, ale množí se také počet pokušení. Kdo se mládeží blíže nezabývájí, ani netuší, kolik sklíčenosti, kolik nevěle, bojů a zápasů může vzniknouti v mladé duši. A právě nyní je posílejme k svatému přijímání! Má-li mladík mnoho pokušení, posílejme ho často k svatému přijímání! Zmocnil se ho snad hřích, př:poutal ho okovy návyku? Posílejme ho k svatému přijímání! Ze svatého přijímání prýští pramen veškeré duševní velikosti a síly, poněvadž největší vychovatel všech dob vchází do duše a koná v tichosti v minutách po svatém přijímání nejsprávnější dílo ve výchově duše: napomáhá, aby dozrávaly dobré úmysly ve skutky, zoceluje slabou vůli, uskutečňuje dobrá předsevzetí.

Přicházejí bouřlivá léta dospívání, v kterých mladík cítí, jako by v jeho žilách ani neproudila krev, ale jako by jimi procházela rozžhavená láva. Život často přirovnávají k neklidnému, rozbouřenému moři, ale sotva najdeme jiné údobí v lidském životě, které by bylo nebezpečnější a rozbouřenější než právě doba dospívání.

Kdo tu pomůže? Kdo jiný než Spasitel a co jiného než sv. přijímání: »Pane můj, ničivé plameny pekelného ohně šlehají mou duší; ale ty jsi řekl, že ty jsi vinný kmen, my jsme ratolesti a nyní jsem zaštěpil tvou čistou, božskou krví tuto špatnou ratolest a Pane můj, nedopusť, abych se ti stal nevěrným!« Nikdo to nevidí jasněji, než ten mladík, který zápasí a bojuje s hříchem a pokušením, že má pravdu básník, který praví, že Svátost oltářní je pokoj ve válce, vítězství v boji, pomoc v utrpení, život v smrti.

3. A jak zdařile možno využití k výchovným cílům oduševněnou náladu v hodinách a dnech po svatém přijímání právě ideou častého svatého přijímání. Tím, že navykne mládež, aby po jedné svaté zpovědi chodila více dní ba i týdnů k svatému přijímání. První křesťané se zřídka zpovídali, ale při každé mši svaté přistupovali ke stolu Páně. Co by mělo býti i dnes ideálem duchovní pastorače? Ne to, abychom se často zpovídali, ale abychom si čistotu duše v zpovědi získanou co nejdéle dovedli zachovati, to jest jinými slovy, *abychom zůstali v stavu posvěcující milosti.*

Abychom si však zachovali stav posvěcující milosti, to věru znamená boj. Zůstati neposkvrněným uprostřed pokušení vlastního těla, světa a zlého ducha, k tomu je věru potřebí bojovat, klást odpor a býti na stráži.

Kdo nevidí, jaká vznešená výchovná síla se skrývá v tom, když se mladík podejme tvrdého boje jen proto, aby i zítra, ba i po týdnu mohl přistoupiti k svatému přijímání! Naučme je také tomu, že nejlepší díkůčinění a nejkrásnější příprava nezáleží jen v několikaminutové vřelé modlitbě, nýbrž má to býti především křesťanský způsob života, který se má projevovati v každodenním a celotýdenním chování.

4. A ještě něco. Víte, co dodává svaté přijímání mladé duši? *Radost, veselost, dobrou náladu.*

Ano, dobrou náladu. Nuže, a řekněte, kdo má více potřebi oživující síly dobré nálady nežli právě mladá, dospívající duše? Co potřebuje více slunečních paprsků než mladá, dospívající rostlinka? A každá mladá duše také cítí, že radost je pro ni oživujícím živlem. Nehleďme proto nečinně na to, jak hledá radost v hýřivosti, frivolnosti, v mravním blátě, ale veďme ji k nejčistšímu prameni pravé radosti, k Eucharistii. Naučme je tomu, aby po svatém přijímání vyřkli oblíbená slova velkého apoštola mládeže, Dona Bosca: *Sia allegro! Buď veselý!* Jaká tvář by mohla radostí více zářit než právě tvář dítěte, které přichází od svatého přijímání?

5. A připomenu ještě jeden vliv svatého přijímání. Tam klečí mladík, právě nyní přijal Nejsvětější Tělo Páně, čelo skloní do svých dlaní a modlí se.

A nyní jako by tiše pravil k němu Pán: »Synu můj, dcero moje! Poohlédni se světem: jak veliká je úroda a jak málo je dělníků! Dovedl bys dokázat, že mne miluješ více než jiní? Dovedl bys pro mne přinést větší obět? *Stal by ses mým knězem, stala by ses řeholnicí?*

Ano: časté svaté přijímání je počátkem ke kněžskému povolání, neboť v mladé duši, která často přijímá Tělo Páně, najde ozvěnu také volající slovo jeho.

Vím, že jsem se nyní dotkl choulostivého thematic, neboť jsou lidé, kteří na to řeknou: Oh, když časté svaté přijímání udělá z mého syna kněze, nebo z mé dcery jeptišku, tož je teprve nepustím k svatému přijímání! Chci veřejně mluvit o zlém chápání této věci, vždyť není zde řeč o vás, kteří jste zde shromážděni. Jsou rodiny, a to hlavně panské rodiny, v nichž syn může chodit na zábavy, může pozdě ráno se vracet; to nic neznamená. Dcera se může honit po kiněch, po divadlech, to nic není. Sama chodí na taneční zábavy a sama se v noci vrací, to nic není. *Ale kdyby syn chtěl být knězem anebo dcera jeptiškou,*

nad tím by bylo veliké pobouření v rodině.

Jednou přišel ke mně vzdělaný, obratný, živý a zbožný mladík a pravil: »Chtěl bych se státi knězem!«

»Bravo! Zrovna takových mladíků dnes potřebujeme!«

»Chtěl bych se státi knězem, ano, ale matka mi to nechce dovolit. Už se o vše pokoušela, aby mne přemluvila... Když to nic nepomohlo, řekla: A konečně, nyní se chceš státi knězem? S křesťanstvím to jde již beztoho ke konci. Nyní už přijde nové náboženství.«

Musím připomenout, že je tu řeč o vzdělané, vysoko postavené a bohaté rodině, která má tisíc jiter země, ale matka nemůže snést myšlenku, aby se syn vzdal hospodářství.

Tak bych si přál aspoň čtvrt hodiny s touto matkou mluvit!

Nuže, řekl bych, váš syn bude tedy hospodářem. Bude příkladně hospodařit, vždyť je moudrý, živý mladík. A když zemře, bude z tisíce jiter dva tisíce jiter, ale jeho více nebude. Ale kdyby se byl stal knězem, byl by zachránil tisíce a tisíce duší, které mu budou vděчны před Bohem i tehdy, když už po rozsáhlém majetku nebude ani stopy a starodávná usedlost bude jen zříceninou...

Nuže, řekněte, jaké je v tom neštěstí, když Pán Ježíš vtiskl svůj polibek na čelo synu anebo dceři jedné rodiny a pozve je k sobě slovy: Synu můj, dcero má, dovedl bys mne více milovati, dovedl bys pro mne přinést obět?

Že on je ztracen pro svět? Nuže, matko, ty nechceš, aby tvůj syn byl šťasten? A když on takto bude šťastný! Někdy nezapomenu, jak působilo na mne v Americe, když jsem navštívil hřbitov v Bridgeportu a četl jsem tam na jednom prostém náhrobním kameni nápis: »N. N. a priest's mother - N. N., matka kněze.« Jen tolik! Ale jaká to uklidňující a důvěryplná slova

na náhrobku matky! A uvěř mi, že před soudem Božím více prospěje tvé ubohé duši tvůj syn-kněz nebo tvá dcera-jeptiška, než jiný tvůj syn, který dovedl kouzelně tančit tango, anebo tvá dcera, která se dovedla tak krásně namalovat. Uvěř mi to!

III.

Když je tedy tak důležité, aby naši synové a dcery s velkou radostí a často přistupovali k svatému přijímání, musím několika slovy poukázat na to, *jak je možno získati mládež pro časté svaté přijímání.*

Povím tedy úplnou pravdu: Ten mladík bude s radostí přistupovat k svatému přijímání, který miluje Pána Ježíše, miluje ho hluboce zakořeněnou láskou. Tedy už v útlém věku jim musíme mnoho vyprávět o Pánu Ježíši, aby podoba Boží nebyla pro ně vybledlým obrazem, zastaralou památkou, aby to nebylo jakési »Byl jednou jeden...«, ale *aby to i dnes byla živá skutečnost*, z jejíchž očí, z jejíž lásky, která vše objímá, nemohl nikdo uprchnouti ani tehdy, kdyby chtěl, kterého poslouchá, pro kterého žije, k němuž směřuje všemi svými činy a slovy, který mu je nejdůvěrnějším přítelem. Mladíku, který *takto* miluje Krista, tomu není potřebí doporučení svaté přijímání. Takováto duše bude toužebně očekávat chvíli, kdy může pozdraviti ve své duši Mistra, tak vřele milovaného. Hle, základní pravda křesťanské výchovy: *Ten, jenž vychovává své dítě k lásce ke Kristu, ten je vychovává dobře!*

A vidíte, tu musím připomenouti jednu novou myšlenku. Dosud jsem mluvil jen o tom, jak chrání, napravuje, posilňuje Svátost oltářní duši dítěte, jež ji často přijímá. Připomenu tedy krátce ještě jednu novou myšlenku: jak se stane výchovná práce rodičů úspěšnější, *když i oni s hlubokou láskou a zbožností budou přijímati Nejsvětější Tělo Páně.*

Přišel ke mně otec a začal si takto stěžovati: »Důstojnosti, mám 16letého syna, nevím si s ním rady. Je drzý, lenivý, nevím, co s ním počít. Už jsem vše vyzkoušel...«

»Nuže, co jste s ním zkoušel?« táži se.

»Vynadal jsem mu a zavřel jsem ho v jizbě.«

»Jenom?« táži se dále.

»Ne; pořádně jsem ho zbil.«

»Jenom?«

»Nikoliv. Musel klečct, nedal jsem mu jíst!«

»Jenom?«

A tu pohlédne na mne otec:

»Nuže, a co bych ještě měl dělat?«

»Nuže, hleďte, modlil jste se už za svého syna? Byl jste už s ním u svatého přijímání? Obětoval jste už za tohoto zlého chlapce svaté přijímání? Abyste pak ve chvílích svatého přijímání mohl říci: »Pane můj, vezmi do svých rukou cesty tohoto ubohého chlapce...«

Eucharistic a výchova! A když dítě je přece jen zlé? Když neposlouchá? Když je vzdorovité? Tu musíme vydržet, míti trpělivost a s Bohem ho vychovávat! Uvěřte mi: S Bohem vychovávat možno snáze než bičem.

Když Saracéni útočili na assiský hrad, vynesla sv. Klára na val Svátost oltární a když ji zahlédli nepřátelé - jako by byli bleskem oslepeni - zapotáceli se a padali se zdi, na kterou již vylézali. Kde jinde než v oltární Svátosti mají naléztí útočiště naše děti, když pokušení světa a žádosti smyslných pudů útočí na pevnost jejich sněhobílé duše?

Víte, co bude z těch mladíků, kteří s radostí a často přistupují k svatému přijímání? Budou z nich mladíci, kteří budou vítězně bojovati se špatnými náklonnostmi, které v každém z nás dřímají, kteří obhájí svá místa vůči pokušením, jež na ně svět posílá, kteří se nezaleknou obětí, když je Pán povolá k oltáři ane-

bo do kláštera - budou to mladíci, kteří - nuže, ano, to jsem ještě neřekl, ale nakonec budiž i to připomenuto: tedy budou z nich mladíci, *kteří budou ná-
dějí a chloubou naší vlasti.*

Drahý bratře, drahá sestro! Máš starost o své dítě? Chceš je dobře vychovávat? Chceš, aby bylo šťastné? Mluv s ním mnoho o Pánu Ježíši, nauč je milovati Pána Ježíše, veď je častěji k Pánu Ježíši v oltářní Svátosti, a dal jsi mu nejlepší výchovu!

JEHO SVATOST PIUS XI

Je tomu nedlouho, co se obrátily zraky 350 milionů katolíků k Věčnému městu, kde vystupovalo k nebi kadidlo při zlaté mši svaté jednoho, bílým rouchem oděného, stříbrovlasého kněze.

Padesát let prodlévati u obětního oltáře je zvláštní milostí Páně a je to něco vzácného v životě kněze. A když padesáté výročí posvěcení na kněze stihne k tomu někoho na papežském trůně, to znamená - kromě zvláštní milosti Boží - neúnavnou práci a zvládnutí ohromných těžkostí.

Proto pokorný dík a modlitba vděčnosti vystupovaly k nebesům z úst těchto 350 milionů katolíků, kteří v duchu klečeli kolem oltáře, na němž sloužil náš slavně panující papež Pius XI. mši svatou na památku 50. výročí svého posvěcení na kněze.

Svátek Otce křesťanství je také svátkem každého jeho dítěte. A jubilejního chóru, který se ozývá celým světem, se nemůže nezúčastniti také chvalo zpěv věřících našeho chrámu, a akordy tohoto zpěvu chtěl bych shrnouti v dnešní své úvaze. Budu nejdříve mluvit *o papeži jako o vědci*. Mluvím ale také k věřícím naší svaté Církve, budu tedy také oslavovati *papeže jako vládcu*. A nakonec pak také budeme oslavovati *papeže svobodného*.

1. Papež - vědec

Jsem v universitním chrámě, budeme tedy na prvním místě oslavovati *papeže jako vědce*, jenž byl 25 let ředitelem jedné z nejpřednějších knihoven na světě, jenž mluví perfektně několika jazyky evropskými, jenž byl několikrát promován na doktora a jenž je v stálém spojení s předními osobnostmi vědeckého světa.

Byl tedy celé čtvrtstoletí prefektem proslulé knihovny Ambrosiany. Nebyl však pouze knihovníkem. Je zcela přirozené, že takovými duševními schopnostmi obdařený muž, jakým byl *Achille Ratti*, vyvíjel i po čas svých knihovnických let nejintenzivnější vědeckou práci. Byl členem různých vědeckých společností v Miláně. Brzy po sobě vycházely jeho větší menší publikace, které částečně svědčí o šťastných objevech v bohatém materiálu knihovny, částečně se týkají latinské a řecké paleografie. Pod názvem »Acta Ecclesiae Mediolanensis« vydává ve třech svazcích (v letech 1890-1897) souhrn pramenů dějin milánské církevní provincie. Vydává znovu *Missale Ambrosianum* (1913). Sestavuje rejstřík ambrosiánské knihovny. Dlouhá léta pracuje na neobyčejně důležitém prameni papežských dějin, na kritickém vydání *Liber Diurnus*.

Jeho zájem o vědecký pokrok neochabuje ani v tisícerých starostech na papežském trůnu. S neobyčejným zájmem, ale také hmotnou podporou stojí u kolébky mnoha nových vědeckých institucí. Za jeho panování je otevřena katolická universita Božského srdce v Miláně, která dosáhla rovnoprávnosti s ostatními státními universitami italskými. Za něho vznikají vysoké školy benediktinů a jesuitů v Japonsku, v Číně a Indii, kněžské semináře v Australii. V Tokiu je zařízena zvláštní papežská knihovna. V Římě se nyní staví nová, monumentální papežská universita, k níž bude připojena Východní universita a Vysoká škola biblická. Ústav archeologický prohlásil za vysokou školu. A vatikánská observatoř si získala takového jména, že se stala jednou z těch osmnácti pozorovatelů hvězd, jimž byl svěřen úkol ofotografování hvězdného nebe.

Vystavěl nový dům pro tiskárnu Polyglottu, která, co se týká mnohojazyčnosti, je jedinečnou knihtiskárnou na světě vůbec. Vystavěl vysokou školu pro církevní hudbu, dal středisko církevnímu umění, vystavěl nové křídlo na umístění světoznámé vatikánské

knihovny. Vedle starších kolejí různých národů v Římě dal Pius XI. základ k dalším kolejím, a to jihoslovenské, československé, severoamerické a brasílské.

Přijímá v audienci německé biskupy a zapřádá s nimi rozhovor o takových podrobnostech německé literatury, že jich němečtí biskupové sami neznají. Jindy zase přijímá v audienci biskupy z Francie a mluví s nimi o takových podrobnostech francouzské literatury, o kterých francouzští biskupové sami nemají ani zdání, a nakonec pak dodá s úsměvem: Vidíte někdejšího knihovníka!

Pius XI. má plné právo na to, aby celý vědecký svět s úctou sklonil hlavu před ním jakožto neúnavným pracovníkem a štědrým podporovatelem věd.

2. Papež jako vládce

Když tedy již vědecký svět s úctou vzpomíná na papeže jako vědce, co musí teprv cítiti křesťanští věřící, když si pomyslí na papeže, jenž řídí jejich duše a celou Církev Kristovu! Sv. Otec byl před sedmi lety korunován trojitou tiarou. Sedm let není nijak dlouhý čas v lidském životě. Kdybych však chtěl rozebíratí dopodrobna onu neúnavnou činnost, kterou je vyplněno sedmileté vladařství Pia XI. jako papeže, trvalo by moje kázání celé hodiny. Musíme se tedy spokojiti, uvedeme-li jen něco z jeho přebohaté činnosti.

Když Pius XI. po svém zvolení za papeže po prvé promluvil ke sboru kardinálů, zvolil si tento nádherný výrok za heslo svých dalších prací: *»Pax Christi in regno Christi - pokoj Kristův v království Kristově.«* Jako by byl řekl: Vidím, cítím, jak volá, jak touží celé lidstvo po pokoji. Pokoje toho však bude požívati jen tehdy, když se v něm rozšíří a zesílí vláda Kristova. *Rozšíření a upevnění království Kristova!* - to bude mým programem jako papeže, a když se to uskuteční, pak přijde také pokoj mezi lidstvo.

A když pod takovýmto základním zorným úhlem se díváme na činnost sv. Otce jako vladaře, zjistíme, že vše systematicky zapadá do této vznešené koncepce. Ať udělal papež cokoliv, ať promluvil, napsal, nařídil cokoliv, každý jeho čin se dá zařadit do myšlenky: Chce rozšířiti království Kristovo, aby takto přivedl lidstvo k pravému pokoji. A to: a) rozšiřovati království Kristovo mezi těmi, kteří Krista *ještě neznají*; b) pak mezi těmi, kteří Krista *nesprávně chápou*, a konečně c) mezi těmi, kteří ho sice znají, ale potřebují *lépe ho poznat*.

a) Chce tedy rozšiřovati království Kristovo mezi těmi, kteří Krista neznají: prostřednictvím *misí*.

Právem nazývají Pia XI. »papežem misí« od té doby, co vzbudil neobyčejné nadšení pro misie svou encyklikou »Maximum illud«. Je skutečně neúnavný v uskutečňování misijních plánů, které objímají celý svět. Činí všechno pro výchovu domorodého kněžstva, světi prvé čínské a japonské kněze na biskupy. Kongregaci pro šíření víry »Congregatio de propaganda fide« daruje k jejímu 300letému jubileu nádhernou ústřední budovu. Světovým misijním společenstvem dá ústřední vedení. V roce 1929 pořádá Světovou misijní výstavu. S jednotlivými misijními provinciemi je v stálém přátelském styku, a proč to vše činí? Proto, aby požehnanou víru Kristovu mohl přinést co nejvíce lidem na okrsku zemském.

b) Ale jeho otcovské srdce nepečuje jen o ty, kteří o Kristu ještě nikdy nic neslyšeli. Ale s láskyplným srdcem čeká i na ty, kteří kdysi byli v Církvi Kristově, ale Krista *zneuznali* a během času se odtrhli od jeho Církve. Většina z vás tu myslí snad jen na dvě encykliky »Mortalium animos« a »Rerum orientalium«, které hlásají pravou náboženskou jednotu. Papež však učinil mnohem více, aby ulehčil cestu k návratu těm, kteří se od Říma odloučili. Benediktinům a jesuitům dovolil, aby zaměnili svůj latinský ritus a odešli mezi

rozkolné východní bratry a aby jim v jejich ritu a jejich řeči hlásali Krista. V Římě koná armenský koncil. Oslavuje s velkou okázalostí jubileum velkých slovanských apoštolů Cyrila a Metoděje, pak 1600. výročí nicejského koncilu a 300. výročí mučednické smrti sv. Josafata. Vyhláší za svaté mučedníky damašské. Staví domorodým Rusům, Habešanům, Řekům zvláštní ústavy, v Římě vystavěl Východní vysokou školu. A jeho otcovské srdce nezná hranic, takže - neobávajíc se při tom případného zneuznání - hmotnými prostředky chce zmírniti bídu a utrpení ruského lidu, který v Sovětském Rusku zápasí se smrtí hladem.

Neboť papeži leží na srdci modlitba Kristova, aby jeho věřící na světě jedno byli: jeden ovčinec a jeden pastýř. A zase to poukazuje na velkodušnost papeže, že ho nezastrašil nepatrný výsledek od dalšího uskutečňování jeho těžkých plánů. To je snad jediné pole, na kterém semínko, štědrou rukou papežovou zaseté, dosud nevyklíčilo, ale Svatý Otec i zde zasívá dále v tom přesvědčení, že jsou-li kde platna slova Písma svatého, je to především zde: »Jiný jest, jenž seje, a jiný jest, jenž žne« (Jan 4, 37).

c) Má pak ještě jednu myšlenku, v které si libuje. Nejen misie, nebo jinak řečeno, přinésti Krista těm, kteří ho ještě neznají. Nejen získati ty, kteří se odloučili, nebo jinak řečeno, seznámiti s Kristem ty, kteří ho zneuznávají. Ale: *přeje si, aby hlouběji poznali Krista ti, kteří ho i dosud znali.*

Tomuto svatému cíli sloužil i předtím, než byl zvolen za papeže, a to v celém svém kněžském životě. Za svého kněžského života ztrávil 30 let v Miláně a dovedl spojití velkorysou práci vědeckou s nemenší prací ve správě duchovní. Nad zpovědníci, kde zpovídal, byl nápis, že se možno u něho zpovídati v sedmi řečech. Práci, kterou nejraději konal za svého působení v Miláně, byla příprava k prvnímu svatému přijímání: jako by byl přímo pudově hledal protiváhu

proti suchému, zaprášenému vzduchu knihovny v duševní svěžesti, která prýští z poupěte mladé rozvíjející se duše. A já bych se neodvážil rozhodnouti, kdy byl větší, kdy více imponoval? Zda tehdy, když proseděl celé dny, ba týdny v tichosti knihovny a studoval zažloutlé listy starého kodexu, nebo tehdy, když přes svou vědeckou činnost shromažďoval kolem sebe v neděli odpoledne a vedl je k společnému svatému přijímání. Zda byl větší v místnostech knihovny, nebo v celách milánské věznice, kam chodíval utěšovati zločince. Zda byl větší v osamocení u psacího stolku, když se zabýval svými knihami, nebo tehdy, když byl ve své jizbě obklopen akademiky, z nichž mnozí pouze jemu mohou děkovati, že si zachránili víru.

Tuto horlivou duši ve své správě duchovní přinesl s sebou také na papežský stolec. A i tento jubilejní rok otevřel tím, že 50 chlapcům a 50 děvčatům podal sám první svaté přijímání.

Chce však, aby také katolíci co nejlépe poznali Krista. Tuto myšlenku nazývá svatý Otec »zřítelnicí svých očí - pupilla degli occhi miei«. A této myšlence dal také zvláštní název: »*Katolická akce*.« Prohloubení náboženského života pěstuje nádhernými církevními slavnostmi, rozmnožováním diplomatických styků, uzavřením devíti nových konkordátů, podporováním spolkového života, zdůrazňováním laického apoštolátu. Tu se musíme spokojit pouhým vyjmenováním. Jednou se před ním objeví 3000 členů poselstva světových sociálních Družin, jindy 10.000 katolických skautů, pak zase nadšený zástup akademiků a akademiček. K prohloubení náboženského života nařazuje církevní oslavu výročí svatořečení některých svatých, jako: sv. Filipa Nerejského, sv. Ignáce z Loyoly, sv. Františka Xaverského, sv. Ludvíka a sv. Stanislava, sv. Terezie, sv. Dominika, sv. Františka z Assisi, sv. Tomáše Akvinského a jiných svatých. Mám snad připomenouti světové eucharistické kongresy v Římě,

v Amsterdamu, v Chicagu a Sidney, anebo encykliky »Quas primas«, kterou nařizuje svátek »Krista Krále«, nebo »Miserentissimus Redemptor«, kterou prohlubuje úctu k nejsvětějšímu Srdci Páně?

A mám snad připomenouti milostivé léto 1925, které bylo nejen bezpříkladným důkazem prohloubení náboženského života, ale bylo také podivuhodnou zkouškou papežovy pracovitosti? Z celého světa docházeli katoličtí poutníci do Svatého Města, přes půl milionu cizinců, jejichž jedinou touhou bylo: viděti papeže! Papež toho roku udělil více než 1000 společných audiencí a jak velký byl přitom počet zvláštních audiencí! Pronesl přes 600 řečí v různých jazycích, každému národu pověděl něco zvláštního, nějakou zvláštní myšlenku. Opravdu nikdy jindy nebylo dosvědčeno jasněji, než právě v milostivém létě 1925 s jeho únavami, které nedopřávaly ani odpočinouti, jakým právem přísluší papeži pokorný název: Servus servorum Dei, Sluha sluhů Božích!

Ještě nepřišel čas, abychom mohli vysloviti konečný posudek o vládě papežově. Je tomu teprve 7 let, co je papežem; ale pochází z rodiny, jejíž členové se dožívají vysokého věku, tedy doufáme a prosíme také Pána Boha, aby ještě dlouhá léta panoval.

Ale prosíme především Pána Boha o to, aby se mu rok od roku dařilo uskutečňovati jeho veliké plány a aby se mu vždy víc a více dařilo uvésti v soulad živé lidský a živé doby s nezměnitelným živlem dogmatu - neboť na tom závisí požehnání vlády každého papeže.

V papežství je totiž dogmatický prvek, jenž je božské povahy a božského obsahu, jenž stojí nad vším časem a místem a jenž veškeré nástupce sv. Petra spojuje v nepřetržitý řád. Ale je v něm také lidský rys: duševní velikost individua, bystrozrakost, energičnost. A konečně je v něm prvek historického údobí: postřehnutí a uskutečnění konkrétních požadavků doby, která se neustále mění.

Býti papežem a míti odpovědnost za sta milionů duší - je neobyčejně těžký úkol! Jednou si stěžoval Pius XI. před mnichovským kardinálem Faulhaberem na těžkosti a starosti, s kterými musí zápoliti ze dne na den a z nichž jímá člověka přímo závrať. A pak dodal s úsměvem: »Snad právě proto se musil státi alpský horolezec papežem, aby byl dalek závratí.« (Schönere Zukunft, 1929, prosinec, čís. 22.)

K tomuto vznešenému úkolu přejeme svatému Otci milost Kristovu, *aby svým bystrým zrakem všude postřehl aktuální potřeby svých 350 milionů věřících a svou duševní svěžestí byl i nadále vůdcem národů - mnoho, mnoho let... ad multos annos!*

3. Papež na svobodě

Nejvelkolepější historickou událostí našich časů bylo nesporně usmíření italského státu s Vatikánem. A když se každé katolické srdce těší z toho, že lateránská dohoda učinila konec téměř 60letému věznění papežů ve Vatikáně, těšme se z toho také my.

Papež Pius IX. se bez odporu vyhnul roku 1870 brannému násilí, ale už i on a také jeho nástupcové vždy důrazněji protestovali proti tomuto bezpráví. Svět však krčil rameny a mnozí už počítali dny, v nichž bude odzvoněno papežství.

Pět papežů žilo ve vatikánském vězení a nosilo na hlavě korunu utrpení. Lev XIII., jenž pocházel z hraběcího rodu, přijel z Perugie a od té doby, co byl r. 1878 zvolen za papeže, neviděl již své biskupské město, ani svou rodnou zemi. Pius X., syn rolnických rodičů, přišel z Benátek a od roku 1903, kdy byl zvolen papežem, neviděl již své biskupské město, ani svou rodnou zemi. Benedikt XV. přišel z Bologně a od roku 1914, kdy byl zvolen papežem, neviděl již svou rodnou zemi. Pius XI. přišel z Milána a od roku 1922 nemohl již viděti svou rodnou zemi.

»I byl Petr sice hlídán v žaláři - píše Skutky apoštolské o prvním papeži, jenž byl od Herodesa uvržen do žaláře - ale modlitba konala se zaň od církve k Bohu bez ustání.« (Sk. ap. 12, 5.) Nevíme, jakými slovy se první křesťanská církev modlila za prvního papeže, jenž byl uvržen do žaláře. Ale jak se modlila nynější církev, to víme. Nebylo ani jedné tiché mše svaté na celém světě, na jejímž konci by nebyla zazněla modlitba: »...vyslyš milostivě prosby, které za obrácení hříšníků, za svobodu a povýšení svaté matky Církve vyžíváme.« A mnozí již ztratili důvěru. Mnozí se již toho konečně zřekli. A mnozí již »zvolali hlasem velikým řkouce: Až dokavad, Pane, svatý a spravedlivý, nesoudíš? A řeklo se jim, aby odpočinuli ještě čas krátký« (Zjev. sv. Jana 6, 10-11). Bůh má totiž jiné hodinky než lidé, na těch nejsou ukazovadla vteřin a minut, je tam pouze ukazovadlo pro sto a tisíciletí.

A tohoto času v únoru přišla hodina Páně! Anděl Páně zabušil kladivem na bránu vatikánského vězení. Jednou již byl anděl s takovýmto poselstvím u jednoho papeže, u prvního, u svatého Petra. Petr spí ve vězení. Vpravo i vlevo vojáci, k nimž je Petr připoután a před branou stojí další voják na stráž... Pouta, meč, tlusté zdi, železná brána... je tu vůbec nějaké osvobození možné?... A přichází anděl... a padají pouta... roztrhne se zámek... a Petr je na svobodě... A přichází druhý anděl... a Pius je na svobodě!

Po celých desítiletích bezprávi a nespravedlnosti zvítězila konečně myšlenka práva a síla spravedlnosti. Papeži byla v roce 1870 odňata jeho pozemská říše, armády neměl, ozbrojené moci neměl - *jen pravdu měl; a pravda zvítězila nad odporem ozbrojené moci, která se zdála nepřemožitelnou!* Žár neochvějného na Boha spoléhajícího mravního přesvědčení roztavil hrozící hlavně nepřátelských děl. Představuji si to tak, jako by sám Pán Bůh při událostech, které se počátkem tohoto roku udály, byl vystoupil na kaza-

telnu, na kazatelnu světa, *aby kázal o trpělivosti, o důvěře, o naději, o vytrvalosti všem, kdož trpí, kdož jsou neprávem utlačováni.*

Budiž chvála Bohu, že nám dopřál dožítí se toho!

V kronice italské turistické společnosti je zaznamenána dojmavá událost o jisté horolezecké výpravě členů zmíněné společnosti. Odvážná turistická společnost se vydala jednoho dne na závratný vrchol Gran-Paradisa. Mezi turisty byl také mladý hrabě, syn milánského hraběte Melze. Dlouhou, únavnou cestou byl mladý hrabě tak vyčerpán, že nemohl jíti dále. Členové společnosti si nevěděli rady, neboť vrátit se již nebylo možné. Tu najednou vystoupil ze společnosti svalnatý, zavalitý, brýlatý kněz, chytil chlapce, vzal jej na šíji a pevným krokem ho nesl výše... vždy výše... úplně na vrchol sněhem pokrytého Gran-Paradisa. A tehdejší kronikář zvěčnil v knize společnosti také jméno onoho kněze: »Achille Ratti, prefekt milánské knihovny Ambrosiana.« Další poznámka k tomu dodává: »Divenuto Papa 1922, col nome di Pio XI. - stal se papežem roku 1922, pod jménem Pius XI.«

Alpský turista vzal v roce 1922 na svou šíji největší zatížení, totiž bojující nevěstu Krista Pána a nese ji od té doby neúnavně vpřed, k běloskvoucím vrcholům věčného ráje. Včera (21. prosince) bylo tomu 50 let, pozvedl v římském chrámu sv. Karla bílé tělo Spasitelovo do výše. Od toho dne minulo 50 let, plných požehnané práce.

A když konečně po 50 letech došlo po dlouhých vyjednáváním k usmíření mezi státem italským a Vatikánem, zvolal papež takto: »Vrátil jsem Boha Itálii a Itálii Bohu.« U příležitosti naší dnešní jubilejní oslavy však vyprošujeme od Boha něco jiného. Ať obdaří Bůh neúnavnou práci našeho svatého Otce tou radostí, aby v posledních dnech svého života mohl zvolati: *Vrátil jsem národům Krista a skrze Krista jsem jim vrátil pokoj. Pax Christi in regno Christi!*

OBSAH

I. »BŮH JE DUCH«	7
1. Kdo nás povede?	8
2. Jeden je Bůh!	11
3. Bůh je duch	12
II. BŮH JE MŮJ OTEC: PEČUJE O MNE! (I.)	17
1. Nemám se čeho báti!	18
2. Prozřetelnost	20
III. BŮH JE MŮJ OTEC: PEČUJE O MNE! (II.)	26
1. Jak máme rozuměti Prozřetelnosti Boží?	27
2. Jak nemáme rozuměti Prozřetelnosti Boží?	30
IV. BŮH JE MŮJ OTEC: KLANÍM SE MU!	36
1. Proč se musíme modliti?	37
2. Jak se máme modliti?	42
V. BŮH JE MŮJ OTEC: MILUJI JEJ!	47
1. Proč máme Boha milovati?	47
2. Jak máme milovati Boha?	52
VI. TROJEDINÝ BŮH	58
1. Na jakém základě vyznáváme víru v Nejsvětější Trojici?	59
2. Jaké jsou obtíže?	60
3. Co znamená učení Nejsvětější Trojice pro život z víry?	64
VII. BŮH STVOŘITEL	69
1. Užívání přírody	71
2. Bádání v přírodě	73
3. Lidské bratrství	76
4. Pravdivost naší víry	78
VIII. SVATÝ BŮH	81
1. Jak velice Bůh nenávidí hřích!	82
2. Jak velice Bůh miluje ctnost!	85
IX. DOBROTIVÝ BŮH	91
1. K čemu nás zavazuje dobrotivost Boží	92
2. Problémy ve spojení s dobrotivostí Boží	96

X. DOBROTIVÝ BŮH A ŠPATNÝ SVĚT	102
1. Dobrotivý Bůh a hřích	104
2. Dobrotivý Bůh a utrpení	108
XI. PRAVDOMLUVNÝ A VĚRNÝ BŮH	113
1. K čemu mne zavazuje pravdomluvnost Boží?	115
2. Čím nás utěšuje věrnost Boží?	119
XII. VSUDYPŘÍTOMNÝ BŮH	123
1. Bůh jest vsudypřítomný	124
2. Síla v pokušení	128
3. Útěcha v utrpení	130
XIII. VŠEVĚDOUCÍ BŮH	134
1. Co ví Bůh?	135
2. Co vidí Bůh?	140
XIV. MOUDRÝ BŮH	141
1. Co hlásá moudrost Boží?	145
2. Námítky proti moudrosti Boží	149
XV. SPRAVEDLIVÝ BŮH	156
1. Bůh nesoudí podle vážnosti osoby	157
2. Bůh odměňuje spravedlivě	159
3. Bůh trestá spravedlivě	161
XVI. MILOSRDNÝ BŮH	166
1. Čím nás utěšuje milosrdenství Boží?	167
2. K čemu nás zavazuje milosrdenství Boží?	174
XVII. SHOVÍVAVÝ BŮH	177
1. Jak shovívavý je Bůh!	178
2. K čemu nás napomíná shovívavost Boží?	181
XVIII. NEZMĚNITELNÝ BŮH	198
1. Bůh je nezměnitelný	190
2. Jsou v Bohu vášně?	193
XIX. VĚČNÝ BŮH	201
1. Co hlásáme my o věčnosti Boží?	202
2. Co nám praví věčnost Boží?	207
XX. TEBE, BOHA CHVÁLÍME!	212
Lidé, kteří Boha chválí	218

TIHAMÉR TÓTH

VELIKÝ BŮH

VLASTNOSTI BOŽI

*Vychází jako 1. svazek spisů Tihaméra Tótha.
Upravil Dr Antonín Stříž. Vydalo L. P. 1948
nakladatelství Universum v Praze. Písmem
Bodoni vytiskla tiskárna Jaroslava Strojila
v Přerově v nákladu 3.000 výtisků. Třetí vy-
dání. - Cena brož. 60.— Kčs.*

ŽALTÁŘ.

ŘÍMSKÉHO BREVIÁŘE

podle nejnovější úpravy zavedené svatým Otcem Piem XII. Je to paralelní, latinsko-český text, vhodný i schválený při modlitbě kněžských hodinek (officia) i při modlitbě laiků, kteří se chtějí modlit kněžské hodinky česky. Přijemným překvapením je exegetický, liturgický i duchovní výklad jak jednotlivých žalmů, tak každé hodinky zvlášť, zpracovaný podle spolehlivých autorit v exegesi Starého Zákona; příklad:

NEDELE – CHVÁLY. Dnešní chvály patří k nejkřesťejším s breviáře. Postup: probuzení přírody (Ž. 92); potom: cesta flovka k svatoctánku (Ž. 99); vrchol: spojené flovka s Bohem v láce (Ž. 62) a nakonec rovné hymnus celkerého tvorstva Stvořitelé (Benedicte a Ž. 148)

Tak je vyložena krátce každá hodinka zvlášť. Každý žalm dále má svůj krátký výklad. Jeho jednotlivé verše jsou skládány a členěny podle souvislých myšlenek, aby při modlitbě žádná neunikla pozornosti a aby se mysl modlitěho stále zaměstnávala tak, že nemůže, při troše dobré vůle, propadnout mechanickému recitování.

Více přehledně upravené dílo, vytištěné na bílém papíře, dílo praktické formátu (10×15,5 cm), 580 str., váz. 128 Kčs, obdržíte u všech knihkupců nebo u

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD

PRAHA II, KARLOVO NÁM. 5. TEL. 431-41 – 431-43

TIHAMÉR TÓTH
VELIKÝ BŮH

Kniha slavného kazatele, jehož spisy vzbuzují ohlas v celém světě, je věnována nejvznešenějšímu ze všech temat: úvahám a rozjímáním o jsoucnosti a vlastnostech Božích a o vztahu Boha k člověku. Tóth si plně zaslouhuje názvu kazatel dnešní doby. Jako svatý Pavel mluvil jazykem své doby, jako Tomáš Akvinský užíval dobových výrazů a jako vůbec všichni velcí řečníci a kazatelé brali nutně ve svých promluvách v úvahu smýšlení svého století, tak se i Tóth obrací přímo k člověku 20. století. Všude počítá s tímto člověkem, nezapomíná na jeho problematiku, přímo čelí porušenému vědomí moderního člověka, které klade tolik nástrah věhlasnému. Tóth musil z vlastní zkušenosti a vlastního prožitku poznati skutečný stav současného světa, pročítati všechnu úzkost z labyrintu moderního života, aby mohl tak jasně a přesvědčivě vyvraceti i ty nejzákladnější námítky a pochybnosti, které jsou namířeny proti Zjevení a víře. Kniha Veliký Bůh obsahuje promluvy, které vycházejí z onoho slánku Credo, který je základním kamenem naší víry: Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe a země. A pravda, že Bůh je náš dobrotivý Otec, je vědní myšlenkou všech Tóthových úvah: Bůh je duch, pečuje o nás, miluje nás, Bůh svatý, dobrotivý, pravdomluvný a věrný, všudypřítomný, vševědoucí a moudrý, spravedlivý, milosrdný a shovívavý, věčný Bůh, jehož chválíme. Jako všechny spisy Tóthovy, i tento prokáže neocenitelné služby zejména našim kazatelům. Překlad prohlédl a upravil Antonín Stříž.

U knižkupců

252 stran, cena brož. 60 Kčs

NAKLADATELSTVÍ

U N I V E R S U M

Praha II, Václavská ul. 13

DR JAN MRELL

ÚVOD DO ČETBY NOVÉHO ZÁKONA

Vznešeným úkolem misionářské činnosti kdysi i dnes je hlásání slova Božího národům pohanským, národům vzdáleným, k nimž nedolehla ještě zvěst o vykoupení člověka. I odcházeli stateční mužové do neznámých krajin, aby zde hlásali slova oné knihy, nad níž neznáme větší a hlubší. Ve století XX. jsme však svědky zvláštní a neblahé skutečnosti: evropský člověk sám potřebuje nového hlásání Božího slova, neboť tento člověk již namnoze ani nezná Nový Zákon, základní knihu křesťanství. Svědčí o tom všechna ta tvrdost, nelítostnost života, jak jsme jej poznali za války a jak jej poznáváme i dnes. Avšak slova Nového Zákona nejsou mrtvá, nejsou výsledkem myšlení jiných dob, jak se mnozí dnes domnívají. Nový Zákon je kniha věčná, kniha života. A tuto knihu je třeba znát, třeba proniknout do její hloubky i šíře. Není povolanejšího odborníka pro toto poznání Písma, než je autor této knížky. Jako profesor novozákonního studia na Karlově univerzitě v Praze dovede říci vše podstatné o Novém Zákoně, avšak říká to svěže a zajímavě, byť i na přání vědeckém základě. Podává historii knih Nového Zákona od jejich vzniku přes nejstarší opisy až k dnešní době a seznamuje s krásou a charakterem knih jednotlivých. Tyto výklady jsou doplněny obrázky na křídle, které seznamují čtenáře s nejcennějšími rukopisy a dokazují lásku a úctu našich předků k Písmu svatému. Neměli jsme dosud v české literatuře takové knihy, přístupné obsahem a rozsahem každému z nás.

Stran 220. 12 příloh na křídle. Cena brož. Kčs 110.—, váz. Kčs 130.—

U knihkupců

NAKLADATELSTVÍ
UNIVERSUM

Praha II, Václavská ul. 12